

**Маріупольський державний університет
Кафедра грецької мови та перекладу
Почесне консульство Республіки Кіпр у Маріуполі**

КІПРСЬКА ПРОБЛЕМА: 40 РОКІВ ПРОТИСТОЯННЯ

**Матеріали круглого столу
м. Маріуполь, 26 листопада 2014 року**

*за підтримки Міністерства освіти та культури Республіки Кіпр,
Посольства Республіки Кіпр у Києві,
Фонду «Анастасіос Г. Левендіс»*

**Κρατικό Πανεπιστήμιο Μαριούπολης
Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας και Μετάφρασης
Επίτυμο Προξενείο της Κυπριακής Δημοκρατίας στη
Μαριούπολη**

ТО КУПРИАКО: 40 ΧΡΟΝΙΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

**Πρακτικά Συζήτησης Στρογγυλής Τραπέζης
Μαριούπολη, 26 Νοεμβρίου 2014**

*με την ευγενική υποστήριξη του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού
της Κυπριακής Δημοκρατίας,
Πρεσβείας της Κυπριακής Δημοκρατίας στο Κίεβο,
Ιδρύματος «Αναστάσιος Γ. Λεβέντης»*

**Маріуполь / Μαριούπολη
2014**

УДК: 327(564.3:560)(063)

ББК: 66.4(5кип).92431

Кіпрська проблема: 40 років протистояння : матеріали круглого столу (Маріуполь, 26 листопада 2014 р.) / Кафедра грецької мови та перекладу Маріупольського державного університету / За ред. О. В. Бондаренко, Н. Ю. Воєвутко, Е. В. Рябченко, В. М. Челпан. – Маріуполь: Маріупольський державний університет, 2014. – 334 с.

Το Κυπριακό: 40 χρόνια εθνικής αντίστασης : Πρακτικά συζήτησης Στρογγυλής Τραπέζης (Μαριούπολη, 26 Νοεμβρίου 2014) / Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας και Μετάφρασης του Καρτικού Πανεπιστημίου Μαριούπολης / Συντακτική επιτροπή: Ν. Βοεβούτκο, Ο. Μπονταρένκο, Ε. Ριάμπτενκο, Β. Τσελπάν. – Μαριούπολη: Κρατικό Πανεπιστήμιο Μαριούπολης, 2014. – 334 σ.

Матеріали збірника присвячено питанням, які обговорювалися під час круглого столу «Кіпрська проблема: 40 років протистояння» (Маріуполь, 26 листопада 2014 р.): турецьке вторгнення на Кіпр та його вплив на сучасну історію, культуру, систему освіти країни; перспективи вирішення «Кіпрського питання»; трагедія Кіпра 1974 р. та її відображення у прозі та поезії; переклад творів, присвячених подіям на Кіпрі 1974 р.

Στον τόμο περιέχονται τα πρακτικά συζήτησης στρογγυλής τραπέζης «Το Κυπριακό: 40 χρόνια εθνικής αντίστασης» (Μαριούπολη, 26 Νοεμβρίου 2014), εστιασμένης στο ιστορικό πλαίσιο της Τουρκικής εισβολής στην Κύπρο το 1974; στην επίδραση του Κυπριακού στη σύγχρονη ιστορία, πολιτισμό, παιδεία; στις προοπτικές επίλυσης του Κυπριακού προβλήματος; στην απήχηση του κυπριακού αγώνα στη λογοτεχνία. Επίσης, στον τόμο περιέχονται οι μεταφράσεις των αποσπασμάτων από τα λογοτεχνικά έργα, αφιερωμένα στο Κυπριακό.

ВІТАННЯ

**РЕКТОРА МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
КОСТЯНТИНА БАЛАБАНОВА**

**ПОСЛА РЕСПУБЛІКИ КІПР В УКРАЇНІ
ВАСОСА ЧЕМБЕРЛЕНА**

**РЕКТОРА УНІВЕРСИТЕТУ КІПРУ
КОСТЯНТИНОСА ХРІСТОФІДІСА**

**ЧЛЕНА ПРАВЛІННЯ ФОНДУ «АНАСТАСІОС Г. ЛЕВЕНДІС»
ВАСОСА КАРАЙОРГІСА**

**ГОЛОВИ МАРІУПОЛЬСЬКОГО ГРЕЦЬКОГО ТОВАРИСТВА
НАДІЇ ЧАПНІ**

ХАІРЕΤІΣМОΙ

**από τον ΠΡΙΤΑΝΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΜΑΡΙΟΥΠΟΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΜΠΑΛΑΜΠΑΝΩΦ**

**από τον ΠΡΕΣΒΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ
ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΒΑΣΟ ΤΣΙΑΜΠΕΡΛΕΝ**

**από τον ΠΡΥΤΑΝΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗ**

**από τον ΜΕΛΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ «ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Γ.
ΛΕΒΕΝΤΗΣ», ΕΠΙΤΙΜΟ ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΜΑΡΙΟΥΠΟΛΗΣ ΒΑΣΟ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΗ**

**από την ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΜΑΡΙΟΥΠΟΛΗΣ ΝΑΝΤΙΑ ΤΣΑΠΝΗ**

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО
Костянтина Васильовича Балабанова
ректора Маріупольського державного університету,
доктора політичних наук, професора, члена-кореспондента
Національної академії педагогічних наук України, Почесного
консула Республіки Кіпр в Маріуполі

Вельмишановні учасники засідання круглого столу
«Кіпрська проблема: 40 років протистояння»!

Це велика честь для мене – щиро вітати учасників засідання круглого столу, присвяченого висвітленню актуального і наболілого Кіпрського питання.

Цьогоріч виповнюється 40 років з того дня, коли у наслідок державного перевороту в Республіці Кіпр, Туреччина ввела війська на територію острова попри всі основні принципи міжнародного права, в тому числі принцип територіальної цілісності, який було віроломно порушене. Як наслідок, 36 % відсотків території острова опинилася в незаконній окупації, третина грецького населення Кіпру перетворилася на біженців, тисячі загиблих, понад 1500 зниклих безвісті кіпріотів. Сьогодні Нікосія – це єдина європейська столиця, поділена на вільну та окуповану частини. 15 червня 1974 року назавжди залишився чорною сторінкою в історії людства. Цілком природно, що ця трагедія знаходить відбиток не тільки у діяльності політиків, але й в творчості поетів, письменників, митців.

У модерній геополітиці проблема територіальної цільності є однією з найбільш важливих і пекучих. Наразі саме це питання є найгарячішим для нашої країни. Кіпрський досвід має величезне значення для всіх нас, для пошуку мирного вирішення ситуації, у якій опинилася наша країна, у відновленні єдності нашої держави. Я переконаний в тому, що глибоке вивчення спільної проблеми близького і дружнього з нами народу допоможе молоді зрозуміти, чого вартоє мир і порозуміння. Студентська й школянська молодь, які сьогодні беруть участь у роботі круглого столу, можливо ніколи в житті не відвідували Кіпр, проте вони з великим завзяттям й зацікавленістю досліджують Кіпрське питання.

Принагідно підкresлю, що Маріупольський державний університет, Почесне консульство Республіки Кіпр в Маріуполі, мають довготривалі дружні стосунки з університетами Кіпру, а саме з Університетом Кіпру, Університетом Нікосії, Університетом Фредерика, плідно співпрацюють з фондом «Анастасіос Г. Левендис», Організацією туристичного розвитку м. Ларнака та ін. Ми щиро завдячуємо нашим партнерам за співпрацю і підтримку і сподіваємось на подальше плідне співробітництво.

Дозвольте висловити особливу подяку також Міністерству освіти і науки України за підтримку наших починань, за забезпечення бюджетними місцями наших студентів, які дозволяють їм отримувати гідну освіту і зростати справжніми патріотами своєї країни, й найголовніше вчитися толерантності до інших народів і культур. Завдяки цьому, протягом багатьох років студенти нашого університету, незалежно від походження із задоволенням вивчають мову, історію і культуру дружніх Греції і Кіпру.

Студентська родина Маріупольського державного університету, яка об'ємає молодь з 20 областей України і 15 іноземних країн, живе у дружбі, порозумінні, вчиться любові до України і пропагує толерантне ставлення до історії і культури інших народів. Саме таке ставлення є запорукою мирного співіснування народів на теренах нашої України.

З нагоди особистої участі в роботі круглого столу представниці Міністерства освіти і культури Кіпру пані Андрі Каріда, від імені викладачів і студентів Маріупольського державного університету висловлюю щиру подяку за багаторічну плідну співпрацю у царині студентських і учнівських обмінів, освітніх програм і програм гостинності, наукової і культурної співпраці.

Так само, щиро завдячує Організації туристичного розвитку міста Ларнака в особі учасника нашого заходу Диноса Левкаритиса з якою плідно співпрацюємо у галузі організації стажувань наших студентів у кіпрських туристичних компаніях. Я переконаний в тому, що це співробітництво триватиме й набуватиме більшої ефективності.

Висловлюю особливу подяку Міністерству освіти і культури Республіки Кіпр, Посольству Республіки Кіпр в Україні й особисто пану послу Васосу Чемберлену, нашим постійним партнерам і друзям з фонду «Анастасіос Г. Левендис» професорам Васосу Карайоргису й Хараламбосу Бакірдзису.

Красно дякую одному з найвірніших друзів нашого університету і греків України, видатному журналістові пану Стеліосу Еллініадису за особисту участь в роботі круглого столу.

Насамкінець, щиро вітаю всіх учасників круглого столу й дякую кафедрі грецької мови і перекладу Маріупольського державного університету за це важливе починання, що з кожним роком знаходить все більше відгуння серед дослідників, студентів і учнів з України, Греції, Кіпру та інших країн.

Звертаю увагу на те, що результати роботи цього науково-практичного заходу буде оприлюднені у матеріалах круглого столу і розміщено на сайті університету у вільному доступі.

Від щирого серця зичу всім нам миру, доброзичливості і порозуміння!

*З правдивою повагою,
Ректор МДУ, Член-кореспондент АПН України, Почесний консул
Республіки Кіпр в Маріуполі, доктор політичних наук,
проф. Костянтин Балабанов*

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

**από τον Πρύτανη του Κρατικού Πανεπιστημίου Μαριούπολης,
Διδάκτορα Πολιτικών Επιστημών, μέλος της Εθνικής Ακαδημίας
Παιδαγωγικών Επιστημών της Ουκρανίας, Επίτιμο Πρόξενο της
Κυπριακής Δημοκρατίας στη Μαριούπολη καθηγητή Κωνσταντίνο
Μπαλαμπάνωφ**

**Αγαπητοί συμμετέχοντες στη Συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης «Το
Κυπριακό: 40 χρόνια εθνικής αντίστασης»!**

Αποτελεί ξεχωριστή τιμή για το πανεπιστήμιό μας να φιλοξενεί και να συνδιοργανώνει τη Συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης με θέμα το Κυπριακό. Πέρασαν 40 χρόνια από την ημέρα που η Τουρκία, παραβιάζοντας τον Καταστατικό Χάρτη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, και τις

βασικότερες αρχές του διεθνούς δικαίου, κατέλαβε το βόρειο μέρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Με αποτέλεσμα, περίπου 40% του εδάφους να βρίσκεται στην παράνομη κατοχή, το ένα τρίτο του ελληνικού πληθυσμού να μετατρέπεται σε πρόσφυγες, εκαποντάδες να σκοτώνονται και πάνω από 1500 άνθρωποι να θεωρούνται αγνοούμενοι. Ο τουρκικός στρατός μαζί με τους μετανάστες κατέστρεψε και λεηλάτησε το μεγαλύτερο μέρος της πολιτισμικής κληρονομιάς της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αναμφίβολα, η τραγωδία των Κυπρίων αντικατοπτρίζεται όχι μόνο στις δράσεις των πολιτικών, αλλά και στα έργα των ποιητών, συγγραφέων και καλλιτεχνών της Κύπρου.

Ιδιαιτέρως, θα ήθελα να τονίσω ότι η κατοχή δεν έκαμψε ούτε τη βούληση, ούτε το ηθικό του υπερήφανου, γενναίου και φιλελεύθερου λαού της Κύπρου. Το Κυπριακό πρόβλημα μας οδηγεί σε πολλούς στοχασμούς. Ο λαός της Κύπρου, παρά τα βάσανά του, αγωνίζεται για την ελευθερία και για την ενοποίηση του νησιού. Η εμπειρία της Κύπρου μας δείχνει ότι το πρόβλημα της εδαφικής ακεραιότητας θεωρείται ένα από τα πιο καίρια στη σύγχρονη γεωπολιτική. Για τη σημερινή Ουκρανία, που βιώνει παρόμοια κατάσταση, το Κυπριακό αποκτά μια άλλη διάσταση. Η εμπειρία της Κύπρου έχει μεγάλη σημασία για όλους μας, τόσο για να βρεθεί μια ειρηνική διέξοδος από την κατάσταση στην οποία βρεθήκαμε όσο και για την ενοποίηση του κράτους μας, γεγονός που έχει τονίσει πολλές φορές και ο πρόεδρος της Ουκρανίας κ. Πετρό Ποροσένκο.

Είμαι σίγουρος, ότι η σε βάθος μελέτη της τραγωδίας του λαού της Κύπρου θα βοηθήσει τη νεότερη γενιά να βεβαιωθεί ακόμα μια φορά για το πόσο σημαντική σήμερα είναι η ειρήνη. Οι φοιτητές και οι μαθητές, που συμμετέχουν σήμερα στη συζήτηση, δεν έχουν πάει ποτέ στην Κύπρο, ωστόσο μελετούν την ιστορία και τον πολιτισμό της Κύπρου με μεγάλο ενδιαφέρον. Θα ήθελα να τονίσω ότι τόσο το Κρατικό Πανεπιστήμιο Μαριούπολης όσο και το Επίτιμο Προξενείο της Κυπριακής Δημοκρατίας στη Μαριούπολη, με τη βοήθεια της Πρεσβείας της Κυπριακής Δημοκρατίας του Κιέβου, συνεργάζεται στενά με τους οργανισμούς και τα ιδρύματα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Είμαι πολύ χαρούμενος που οι φοιτητές μας, παρά την εθνικότητά τους, μελετούν την ιστορία και τον πολιτισμό της Ελλάδας και της Κύπρου με μεγάλο ενδιαφέρον. Εκφράζω την ιδιαίτερη ευγνωμοσύνη μου στο Υπουργείο Παιδείας και Επιστήμης της Ουκρανίας για τη συνεχόμενη υποστήριξη των πρωτοβουλιών μας, για την παροχή της δωρεάν

εκπαίδευσης, χάρη στην οποία οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να μελετούν την ιστορία και τον πολιτισμό της Ελλάδας και της Κύπρου. Θα ήθελα επίσης να τονίσω ότι στο Κρατικό Πανεπιστήμιο Μαριούπολης σπουδάζουν φοιτητές από 20 περιοχές της Ουκρανίας, καθώς και από 15 άλλα κράτη. Αυτή η μεγάλη οικογένεια των φοιτητών δημιουργεί την ειρηνική συνύπαρξη με βάση το σεβασμό για την ιστορία και τον πολιτισμό των άλλων εθνών. Γεγονός που μας διδάσκει να αγαπάμε την Ουκρανία και να αναζητάμε την ειρήνη και τη συναίνεση.

Με την ευκαιρία της συμμετοχής στη Συζήτησή μας των εκπροσώπων του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας, συγκεκριμένα της κυρίας Άντρης Καρυδά, επιτρέψτε μου, εκ μέρους του εκπαιδευτικού προσωπικού και των φοιτητών του Πανεπιστημίου μας, να εκφράσω την ειλικρινή ευγνωμοσύνη για τη μακρόχρονη αποτελεσματική συνεργασία μας στο χώρο των φοιτητικών και μαθητικών ανταλλαγών, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και προγραμμάτων φιλοξενίας, επιστημονικής και πολιτιστικής συνεργασίας.

Επίσης, ευχαριστώ τον κύριο Ντίνο Λευκαρίτη και, στο πρόσωπό του, την Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Λάρνακας για τη διοργάνωση προγραμμάτων πρακτικής εξάσκησης για τους φοιτητές μας στις τουριστικές εταιρίες της Λάρνακας, με τις οποίες έχουμε στενές σχέσεις. Είμαι σίγουρος ότι η συνεργασία μας θα συνεχιστεί και θα αποκτήσει καινούριες πτυχές.

Με την ευκαιρία, θα ήθελα να ευχαριστήσω το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας, την Πρεσβεία της Κυπριακής Δημοκρατίας και προσωπικά τον κύριο Βάσο Τσιάμπερλεν, καθώς και τους φίλους μας από το Ίδρυμα «Αναστάσιος Γ. Λεβέντης» καθηγητές κ. Βάσο Καραγιώργη και κ. Χαράλαμπο Μπακιρτζή.

Ευχαριστώ θερμά έναν από τους πιο στενούς φίλους του Πανεπιστημίου μας και γενικότερα όλων των Ελλήνων της Ουκρανίας, διακεκριμένο Έλληνα δημοσιογράφο κ. Στέλιο Ελληνιάδη, ο οποίος τιμά τη Συζήτησή μας με την παρουσία και τη συμμετοχή του.

Απευθύνω τις καλύτερες ευχές σε όλους τους συμμετέχοντες και εκφράζω τα συγχαρητήριά μου στο Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας και Μετάφρασης του Πανεπιστημίου μας γι' αυτή τη σημαντική και επίκαιρη πρωτοβουλία, που βρήκε μεγάλη απήχηση ανάμεσα στους ερευνητές, φοιτητές, μαθητές από την Ουκρανία, την Κύπρο και την Ελλάδα. Στρέφω την προσοχή σας στο ότι τα Πρακτικά της Συνάντησης Στρογγυλής

Τραπέζης θα βγουν σε ηλεκτρονική μορφή και θα είναι διαθέσιμα προσεχώς στην ιστοσελίδα του πανεπιστημίου μας.
Εύχομαι ολόθερμα ειρήνη, καλοσύνη και κατανόηση, σε όλους μας!

**Με την ειλικρινή εκτίμηση,
ο Πρύτανης του Κρατικού Πανεπιστημίου Μαρούπολης,
Διδάκτορας Πολιτικών Επιστημών,
μέλος της Εθνικής Ακαδημίας Παιδαγωγικών Επιστημών της
Ουκρανίας,
Επίτιμος Πρόξενος της Κυπριακής Δημοκρατίας στη Μαριούπολη
καθ. Κωνσταντίνος Μπαλαμπάνωφ**

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ
από τον Πρέσβη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ουκρανία
κ. Βάσο Τσιάμπερλεν

Αγαπητοί φίλοι – Καθηγητές, Ερευνητές, Φοιτητές,

Θα ήθελα, ως εκπρόσωπος της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ουκρανία, να ευχαριστήσω, αλλά και να συγχαρώ ταυτόχρονα, το Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας και Μεταφράσεων του Πανεπιστημίου Μαριούπολης, για την πρωτοβουλία του να διοργανώσει συζήτηση «στρογγυλής τραπέζης» με αντικείμενο το κυπριακό ζήτημα.

Έχουν συμπληρωθεί φέτος 40 χρόνια από τη μαύρη μέρα της τουρκικής εισβολής. Στις 20 Ιουλίου 1974 η Τουρκία πραγματοποίησε στρατιωτική επιχείρηση εναντίον της Κύπρου παραβιάζοντας προκλητικά τον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ καθώς και κάθε κανόνα της διεθνούς νομιμότητας.

Οι συνέπειες της τουρκικής εισβολής και της συνεχιζόμενης για 40 χρόνια κατοχής είναι τεράστιες. Χιλιάδες Ελληνοκύπριοι σκοτώθηκαν. Η τύχη εκατοντάδων άλλων αγνοείται μέχρι σήμερα. Πέραν του 36% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας περιήλθε στην κατοχή του τουρκικού στρατού. Το ένα τρίτο του Ελληνοκυπριακού πληθυσμού εκτοπίστηκε μέσα στην ίδια την πατρίδα.

Σε μια προσπάθεια αλλοίωσης της δημογραφικής δομής της Κύπρου, η Τουρκία έχει φέρει στο νησί περισσότερους από 160.000 έποικους από την Ανατολία. Ο τουρκικός στρατός μαζί με τους έποικους έχουν λεηλατήσει και καταστρέψει μεγάλο μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου.

Θέλω να σας διαβεβαιώσω, ότι η κατοχή και η δια της βίας διαίρεση της πατρίδας μας, οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την Άγκυρα και το ψευδοκράτος, η υφαρπαγή περιουσιών, ο εποικισμός και η καταστροφή της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, δεν έχουν κάψει το ηθικό των Κυπρίων. Παρά την απροθυμία της Τουρκίας να συνεργαστεί για την επίλυση του κυπριακού προβλήματος, η Κυβέρνηση και ο λαός της Κύπρου παραμένουν σταθερά προσηλωμένοι στον στόχο της λύσης και της επανένωσης του νησιού. Μιας λύσης στα πλαίσια της διζωνικής, δικοιονοτικής ομοσπονδίας, η οποία να κατοχυρώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των Κυπρίων και να εδραιώνει την ειρηνική συνύπαρξη μεταξύ όλων των κοινοτήτων και των θρησκευτικών ομάδων της Κύπρου.

Εύχομαι καλή επιτυχία στις εργασίες του επιστημονικού σας φόρουμ. Είμαι βέβαιος ότι κατά τη συζήτηση «στρογγυλής τραπέζης» θα ακουστούν ενδιαφέρουσες απόψεις και θα παρουσιαστούν αξιόπιστα στοιχεία, τα οποία θα βοηθήσουν στην επιστημονική ερμηνεία των υφιστάμενων δεδομένων και θα οδηγήσουν στην εξαγωγή αντικειμενικών συμπερασμάτων.

Κίεβο, 25 Νοεμβρίου 2014
Βάσος Τσιάμπερλεν,
Πρέσβης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ουκρανία

**ВІТАЛЬНЕ СЛОВО
пана Васоса Чемберлена
Посла Республіки Кіпр в Україні**

Шановні друзі! Викладачі, учені, студенти!

Дозвольте мені, як представнику Республіки Кіпр в Україні, висловити щиру подяку й найкращі побажання кафедрі грецької мови і перекладу Маріупольського державного університету за ініціативу проведення круглого столу, присвяченого Кіпрському питанню.

У цьому році виповнюється 40 років від того чорного дня, коли турецькі війська вторглись на Кіпр. 20 червня 1974 року розпочалася воєнна експансія Туреччини на Кіпр.

Було підступно порушено статут ООН і всі норми міжнародного права. Важко навіть окреслити наслідки турецького вторгнення і сорокарічної окупації кіпрських територій. Тисячі загиблих греків-кіпріотів, більш ніж 36 % окупованої території, третина населення перетворилася на вигнанців у власній країні. У намаганні змінити демографічну структуру Кіпру, Туреччиною були переміщені більш ніж 160 000 переселенці з Анатолії, які разом із турецькою армією зруйнували й знищили велику частину культурної спадщини Кіпру.

Проте, запевняю вас в тому, що ані окупація, ані розділ нашої країни, ані численні порушення прав людини з боку Анкари і новоутвореної псевдодержави, ані грабіжництво і відчуження

територій, ані руйнація культурних скарбів, не в змозі були підірвати гідність кіпріотів.

Попри відмову Туреччини співпрацювати щодо вирішення Кіпрського питання, уряд і народ Кіпру не втратили надію на вирішення конфлікту й відновлення територіальної цілісності острова шляхом федерального співіснування двох спільнот у дусі дотримання прав всього населення Кіпру, мирного співіснування всіх національних і релігійних спільнот і меншин.

Я щиро зичу успіхів учасникам цього наукового форуму у переконанні, що на ньому лунатимуть цікаві, обґрутовані і підкріплені достовірними фактами доповіді, що сприятимуть науковому пошуку і призведуть до вагомих результатів.

Київ, 25 листопада 2014
Васос Чемберлен
Посол Республіки Кіпр в Україні

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

**από τον Πρύτανη Πανεπιστημίου Κύπρου,
Καθηγητή Κωνσταντίνου Χριστοφίδη στην εξ' αποστάσεως συζήτηση
Στρογγυλής Τραπέζης «Το Κυπριακό Ζήτημα: 1974-2014»
που διοργανώνει το Τμήμα ελληνικής γλώσσας και μεταφράσεων του
Κρατικού Πανεπιστημίου Μαριούπολης**

Επιτρέψτε μου να ξεκινήσω με μια ρήση του Νομπελίστα χιλιανού ποιητή Pablo Neruda, η οποία εκφράζει απόλυτα τα συναισθήματα μου για τα 40 χρόνια του κυπριακού ζητήματος, που αποτελεί και το θέμα της σημερινής εκδήλωσης: « You can cut all flowers but you cannot keep spring from coming» («Μπορείς να κόψεις όλα τα λουλούδια αλλά δεν μπορείς να εμποδίσεις την άνοιξη από το να έρθει») Pablo Neruda.

Ως ένας νέος που έζησα τον πόλεμο του 1974, ένας πολίτης που δεν θέλει να συμβιβαστεί με τα τελεσμένα ότι η δική του η πατρίδα «έχει μοιραστεί στα δύο», ως ένας ώριμος πολίτης που εξακολουθεί να πατά στη γη, αλλά που δεν έπαυσε ποτέ να ονειρεύεται, θέλω να πιστεύω ότι η Κυπριακή Άνοιξη δεν μπορεί να εμποδιστεί από το να έλθει. Το οφείλουμε στη νέα γενιά και στον πολιτισμό μας.

Είναι λοιπόν με ιδιαίτερη χαρά που αποδέχθηκα την πρόσκληση του Πρύτανη του Κρατικού Πανεπιστημίου της Μαριούπολης Καθηγητή Κωνσταντίνου Μπαλαμπάνωφ να αποστείλω έναν σύντομο χαιρετισμό. Συγχαίρω λοιπόν τον Πρύτανη για την πρωτοβουλία διοργάνωσης της αποψινής συζήτησης.

Η συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης με τίτλο: «Το Κυπριακό Ζήτημα: 1974 -2014» αποτελεί μια εξαιρετικά επίκαιρη πρωτοβουλία, η οποία έρχεται να εμπλουτίσει το ενεργητικό μιας μακράς και εποικοδομητικής συνεργασίας μεταξύ του Πανεπιστημίου Κύπρου και του Κρατικού Πανεπιστημίου της Μαριούπολης, μιας συνεργασίας με επίκεντρο/ κοινή συνισταμένη τον ελληνικό πολιτισμό και την ελληνική γλώσσα.

Επιτρέψτε μου, με την ευκαιρία αυτή να αναφέρω δυο λόγια για τη συνεργασία του Πανεπιστημίου Κύπρου με το Πανεπιστήμιο της Μαριούπολης. Το έναυσμα για τη συνεργασία μεταξύ των δυο ιδρυμάτων δόθηκε το 2008 όταν το ΠΚ, σε συνεργασία με το Ίδρυμα Αναστάσιος Λεβέντης, παραχώρησε υποτροφίες σε 3 μέλη του διδακτικού προσωπικού

από το Κρατικό Πανεπιστήμιο της Μαριούπολης για να εκπονήσουν τη διδακτορική διατριβή τους στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Το 2008 υπογράφηκε η Διμερής Συμφωνία Συνεργασίας μεταξύ των δυο ιδρυμάτων, η οποία έκτοτε, έχει να επιδείξει μια πλούσια δράση σε όρους ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων, όπως συνεργασία στη διοργάνωση συνεδρίων και ανταλλαγή προσωπικού και φοιτητών.

Αγαπητές φίλες και αγαπητοί φίλοι,

Στα 40 αυτά χρόνια, το κυπριακό ζήτημα έχει περάσει από χίλια μύρια κύματα και ... παραμένει άλυτο. Θα μπορέσουν άραγε οι νέες δραματικές εξελίξεις στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου να συμβάλουν στην εξεύρεση μιας συνολικής διευθέτησης και της επανένωσης του λαού της Κύπρου;

Το 1974, η τουρκική εισβολή, σηματοδοτεί μια τραγική περίοδο για την Κυπριακή Δημοκρατία, με σημαντικές συνέπειες επιφέροντας σοβαρό ακρωτηριασμό στην εδαφική ακεραιότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας, ένα βαρύ πλήγμα στην οικονομία και πολλαπλά σοκ για τις Κύπριες και τους Κύπριους πολίτες.

Η προσαρμοστικότητα των Κυπρίων και η διεθνής συγκυρίες συνέβαλαν σε ταχεία και σημαντική μείωση των οδυνηρών συνεπειών, δεν έλυσαν όμως το πρόβλημα. Οι διαδοχικές σειρές διακοινοτικών συνομιλιών που έλαβαν χώρα στο πλαίσιο των καλώς υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών δεν απέδωσαν.

Η προοπτική ένταξης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναπτέρωσε ελπίδες και άνοιξε νέους ορίζοντες που για πρώτη φορά ήσαν κοινές στην ελληνοκυπριακή και τουρκοκυπριακή κοινότητα. Όντως, το ευρωπαϊκό εγχείρημα αντιπροσώπευε την ενσάρκωση ενός οράματος ειρήνης, ενός χώρου κράτος δικαίου που θα προσέφερε στις δύο κοινότητες να υπερβούν τις αγκυλώσεις του παρελθόντος.

Το μέλλον, στη βάση του δικαίου μέσα από ευρωπαϊκούς θεσμούς, δημιουργούσαν σημαντικές προϋποθέσεις δικαίωσης σε επίπεδο κοινωνίας των πολιτών. Οι δικαστικές αποφάσεις που λήφθηκαν σε ευρωπαϊκά δικαστήρια ήταν ενδεικτικές προς αυτή την κατεύθυνση: τόσο στο Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο Λουξεμβούργο με την απόφαση Anastasiou (Pissouri) εναντίον Minister of Agriculture, Fisheries and Food (Case C-140/02), όσο και στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων

Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο με τις αποφάσεις Loizidou εναντίον Turkey, Apostolides εναντίον Orams και πολλές άλλες. Πολίτες δικαιώθηκαν, επίλυση όμως δεν επιτεύχθηκε και η Τουρκία δεν έπαυσε να μη συμμορφώνεται με σημαντικές πρόνοιες του κοινοτικού κεκτημένου και δη με το Πρωτόκολλο της Άγκυρας.

Το 2004 αποτέλεσε ένα νέο ορόσημο στην μακρά πορεία του κυπριακού ζητήματος. Οι παράλληλες διαδικασίες ένταξης στην ΕΕ και συνολικής διευθέτησης επίλυσης προσέφεραν ένα ανεπανάληπτο πολιτικό μομέντον μ προς αξιοποίηση για μια αμοιβαία διαρκή και επωφελή λύση. Το ετεροβαρές του σχεδίου και η άρνηση της Τουρκίας να αποδεχθεί την παράδοση στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών των εδαφών που περνούσαν υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση, αφαίρεσαν τις προοπτικές επιτυχίας της πλέον ενδελεχούς και ολοκληρωμένης πρότασης διευθέτησης που ετοιμάστηκε ποτέ και η οποία θα επέτρεπε στις δύο κοινότητες να κάνουν ένα νέο ξεκίνημα. Η απογοήτευση που επήλθε από τη μη διευθέτηση ήταν ανάλογες του μεγέθους των προσδοκιών που είχαν επενδυθεί σε αυτή την προσπάθεια. Η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ΕΕ δημιούργησε νέες συνθήκες και νέες απαιτήσεις για την επίλυση του Κυπριακού και την ειρηνική συμβίωση στο νησί.

Οι πρόσφατες ανακαλύψεις υδρογονανθράκων στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κυπριακής Δημοκρατίας μπορούν να αποτελέσουν για την Ανατολική Μεσόγειο ότι αποτέλεσε στο σχέδιο του Jean Monnet ο άνθρακας και ο χάλυβας για την Ευρώπη μετά το 2ον Παγκόσμιο Πόλεμο. Σ' εμάς εναπόκειται να διαμορφώσουμε το μέλλον μας.

Ο δρόμος της επιστροφής θα είναι δύσκολος. Θα επιστρέψουμε όμως μια μέρα στην κατεχόμενη γη μας και όλα αυτά που ζούμε σήμερα θα αποτελούν μια πικρή παρένθεση στα βαριά βήματα της ιστορίας της Κύπρου. Και τότε θα αναζητήσουμε τις χαμένες ψηφίδες του πανάρχαιου πολιτισμού μας. Και τότε εμείς και οι επόμενες γενιές με αφοσίωση και αγάπη θα ξαναφτιάξουμε το ρημαγμένο μωσαϊκό της ιστορίας μας. Ερχόμαστε από πολύ μακριά και θα συνεχίσουμε το ταξίδι μας στα βαθύ των αιώνων που έρχονται!

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

**ректора Університету Кіпру,
професора Костянтина Христофідіса
з нагоди проведення Круглого столу «Кіпрська проблема: 40 років
протистояння», організованого кафедрою грецької мови і
перекладу Маріупольського державного університету**

Дозвольте розпочати цитатою видатного чилійського поета й Нобелівського лавріята Пабло Неруди: «Ви можете знищити всі квіти, проте весни вам не зупинити. Як людина, що ще юнаком пройшла війну 1974 року, як кіпріот, який ніколи не зміриться з тим, що його країну розірвано на дві частини, як свідомий громадянин, що ніколи не припинить мріяти, я вірю, що нічого не зможе зупинити нашу кіпрську весну. Ми винні повернути цей борг нашому молодому поколінню і нашій вічній культурі.

З радістю відповідаю на запрошення ректора Маріупольського державного університету, професора Костянтина Балабанова цим вітальним словом і висловлюю найкращі побажання з нагоди проведення круглого столу, присвяченого історії Кіпрського питання з 1974 до 2014 року. Це надзвичайно актуальне починання, яке сприятиме зміцненню і розвитку тривалого й ефективного співробітництва між Університетом Кіпру і Маріупольським державним університетом на тлі об'єднавчої сили грецької мови і грецької культури.

Дозвольте мені принагідно зазначити, що співпраця між нашими університетами розпочалась у 2008 року з надання фондом «Анастасіос Г. Левендис» трьох стипендій для викладачів Маріупольського державного університету для написання наукових робіт в Університеті Кіпру. У 2008 році було підписано двосторонню угоду про співробітництво між нашими установами, яка започаткувала низку успішних академічних проектів, студентських і викладацьких обмінів, спільне проведення наукових конференцій.

Шановні друзі!

Протягом 40 років кіпрське питання намагались вирішити у будь-який спосіб...марно. Чи не настав вже той довгоочікуваний момент, коли останні події у східно-середземноморському регіоні сприятимуть його остаточному вирішенню і єднанню Кіпрського народу? У 1974 році турецьке вторгнення розпочало відлік трагічного періоду історії Республіки Кіпр, наслідки якого – економічні, духовні, політичні важко буде подолати громадянам Кіпру.

Вміння кіпрського народу протистояти важким обставинам і міжнародна підтримка допомогли подолати чимало трагічних наслідків, проте не вирішили проблему. Тривалі перемовини між сторонами конфлікту за участі Генерального Секретаря Організації Об'єднаних Націй не мали результату.

Перспективи вступу Республіки Кіпр до Євросоюзу надали нову надію і відкрили нові обрії, які уперше об'єднали побажання греків і турків Кіпру. Європейське майбутнє справді стало втіленням мрій народу Кіпру щодо миру й єднання, подолання наслідків страшних подій минулого. З'явилася віра в те, що завдяки європейському авторитету і праву, на Кіпрі відновиться спільне громадянське суспільство. Судові рішення в європейських судах на користь громадян Кіпру, такі як справа Анастасіу (Піссурі) проти Міністерства сільського господарства в Європейському суді в Люксембурзі, справа Fisheries and Food (Case C-140/02), справа Лоізу проти Туреччини в Європейському суді з прав людини у Стразбурзі, справа Апостолідіс проти Orams і багато інших. Громадянські ініціативи мали успіх, проте Кіпрське питання загалом не було вирішено. Туреччина продовжила ігнорувати принципи міжнародного права і положення Анкарського Протоколу.

2004 рік стає новою важливою віхою в історії Кіпрського питання. Паралельний процес вступу до Євросоюзу був неповторним політичним моментом для взаємовигідного вирішення конфлікту. Відмова Туреччини пристати на пропозиції Організації Європейських Націй знову зруйнувала сподівання на примирення між двома спільнотами. Розчарування було пропорційне тим значним зусиллям, які було зроблено для вирішення конфлікту. Вступ Республіки Кіпр до Євросоюзу створив нові умови і нові вимоги для вирішення Кіпрського питання і забезпечення миру і порозуміння на острові. Відкриття родовищ вуглеводнів в Спеціальній економічній зоні Республіки Кіпр нагадують ситуацію з родовищами вугілля й руди в Європі і

інтеграційний план Жанна Монне після Другої світової війни. Майбутнє знову в наших руках. Шлях до повернення буде важким. Проте ми знайдемо шлях додому і все те, що ми переживаємо сьогодні, залишиться не більше ніж гіркою сторінкою історії. А потім, ми зможемо з любов'ю відтворити знову зруйновану мозаїку нашої вічної культури. Ми йдемо здалеку, з сивої глибини віків, і ми налаштовані продовжувати свій шлях у віках.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ
από τον μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου "Αναστάσιος Γ. Λεβέντης"
Επίτιμο Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Μαριούπολης
κ. Βάσο Καραγιώργη

Φίλε κύριε Πρύτανη,

Με συγκίνηση διάβασα το μήνυμά σας της 20^{ης} Νοεμβρίου για την πρόθεση να οργανώσετε διάσκεψη εξ αποστάσεως στρογγυλής τραπέζης για το Κυπριακό Πρόβλημα 1974-2014. Παρ'όλα τα προβλήματα της δικής σας χώρας βρήκατε τον χρόνο και το κουράγιο να συμπαρασταθείτε και στη μικρή μας πατρίδα. Γνωρίζουμε πολύ καλά τα αισθήματά σας και τους αδελφικούς δεσμούς που ενώνουν τους δύο λαούς μας και σας ευχαριστούμε θερμά.

Η Κύπρος, μια μικρή χώρα στην Ανατολική Μεσόγειο, γνώρισε πολλές φορές στην ιστορία της τις κατακτητικές διαθέσεις των δυνάμεων που ήθελαν να κυριαρχήσουν στην περιοχή. Στα αρχαία χρόνια ο χαλκός, σήμερα το πετρέλαιο, την βρίσκουν και πάλι «μήλον της Έριδος» μεταξύ των ισχυρών της γής.

Η Τουρκική εισβολή του 1974 και η κατοχή ενός μεγάλου μέρους του νησιού μας επέφερε ένα σοβαρό πλήγμα στην ειρηνική μας ανέλιξη, έκανε χιλιάδες πρόσφυγες στην ίδια τους την πατρίδα και κατέστρεψε μεγάλο μέρος της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Παρ'όλα αυτά ο λαός μας δεν λύγισε, επιβιώνει και δημιουργεί, με την ελπίδα ότι οι ισχυροί της γής θα επιβάλουν κάποτε μια δίκαιη λύση του προβλήματός μας. Η δική σας συμπαράσταση μας εμψυχώνει.

Βάσος Καραγιώργης
Επιτ. Διδάκτωρ Πανεπ. Μαριούπολης

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО
члена правління фонду «Анастасіос Г. Левендис»
Почесного професора Маріупольського державного університету
пана Васоса Карайоргіса

Друже ректоре,

Був розчулений, коли отримав Ваше повідомлення від 20 листопада стосовно проведення засідання круглого столу із використанням дистанційних технологій, присвяченого Кіпрському питанню 1974-2014 року.

Попри проблеми, з якими зіткнулася ваша країна, ви знайшли час і мужність висловити підтримку нашій маленькій батьківщині. Ми знаємо, що наші країни і народи невідривно пов'язані між собою тісними братерськими узами, тому відчуваємо те ж саме, що й ви, та щиро вам завдячуємо.

Кіпр – невеличка країна східного Середземномор'я, яка в історичному поступі неодноразово перетворювалася на жертву загарбницьких посягань у боротьбі агресорів за панування в регіоні. У давні часи тривали «мідні війні», наразі – «війни нафтові». Кіпр знову перетворився на яблуко розбрата поміж сильними світу цього.

Турецьке вторгнення у 1974 році й окупація величезної території острова – невиліковна рана на тілі нашого мирного народу. Тисячі біженців у власній вітчизні, руйнування культурних цінностей не скорили наш народ. Ми живемо й творимо у сподіванні, що сильні цього світу нарешті прокинуться й знайдуть справедливе вирішення болючого Кіпрського питання.

Ваша підтримка сповнює нас ще більшим натхненням і надією.

Васос Карайоргіс
Почесний професор МДУ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ
από την Πρόεδρο του Ελληνικού Συλλόγου Μαριούπολης
κυρία Νάντια Τσαπνή

Αγαπητοί συμμετέχοντες στη Συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης!

Έχω την τιμή να σας διαβιβάσω τα συγχαρητήρια και τις καλύτερες ευχές εκ μέρους της Ομοσπονδίας των Ελληνικών Συλλόγων της Ουκρανίας και προσωπικά εκ μέρους της Προέδρου της Ομοσπονδίας κυρίας Αλεξάνδρας Προτσένκο-Πιτσατζή.

Για μένα, λόγω της ελληνικής καταγωγής, όπως και για κάθε Έλληνα του κόσμου, το Κυπριακό αποτελεί πάντα ένα επίκαιρο και ανησυχητικό ζήτημα. Γι' αυτό το λόγο δέχτηκα με μεγάλη συγκίνηση την πρόσκληση να συμμετάσχω στην εν λόγω Συζήτηση. Δεν είναι καθόλου σωστό να υπάρχουν σύνορα ανάμεσα στον ίδιο λαό και να τον χωρίζουν. Με μεγάλη χαρά βλέπω ότι το θέμα του Κυπριακού προκάλεσε το έμπρακτο ενδιαφέρον της νεολαίας.

Απευθυνόμενη στους νέους μας, θα ήθελα να τονίσω ότι η σε βάθος μελέτη της ιστορικής εμπειρίας άλλων κρατών και λαών θα βοηθήσει να καταλάβετε και την ιστορική μοίρα της δικής σας χώρας και του δικού σας λαού. Για τη χώρα μας, δυστυχώς, το Κυπριακό πλέον είναι ένα θέμα πολύ επίκαιρο.

Με τη σειρά μου, εκ μέρους της ελληνικής κοινότητας, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους διοργανωτές της Συζήτησης: το Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας και Μετάφρασης του Κρατικού Πανεπιστημίου Μαριούπολης και το Επίτιμο Προξενείο της Κυπριακής Δημοκρατίας στη Μαριούπολη και να ευχηθώ σε όλους μας καλή επιτυχία, ευημερία και ένα ειρηνικό και καλό αύριο.

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО
Чапні Надії Андріївни
голови Маріупольського грецького товариства

Шановні учасники Круглого столу!

Для мене велика честь вітати всіх учасників і висловити найкращі побажання від імені Федерації грецьких товариств України і особисто від голови Федерації Олександри Іванівни Проценко-Пічаджи.

Для мене, грекині за походженням, так само, як для будь-якого грека у світі, Кіпрське питання завжди на часі і завжди болить. Саме тому, з великим задоволенням і зворушенням прийняла запрошення до участі в роботі круглого столу, присвяченого вивченю цієї проблеми.

Я переконана, що існування будь-яких ліній поділу між представниками одного й того самого народу неприпустиме і я дуже рада тому, що Кіпрське питання все більше привертає увагу молодих дослідників.

Звертаючись саме до молоді, я хочу підкреслити, що грунтовне вивчення історичного досвіду інших народів і держав – це найкоротший шлях до розуміння історії свого народу і своєї країни.

Дозвольте висловити щиру подяку ініціаторам проведення цього наукового форуму: кафедрі грецької мови і перекладу Маріупольського державного університету і Почесному консульству Республіки Кіпр в Маріуполі і побажати нам усім успіхів, процвітання, миру і віри у завтрашній день!

I

ТУРЕЦЬКЕ ВТОРГНЕННЯ НА КІПР 1974 р.

ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ІСТОРИЮ, КУЛЬТУРУ,

СИСТЕМУ ОСВІТИ КРАЇНИ

КУПРИАКО ПРОВЛІНМА

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ROUND TABLE DISCUSSION

MARIUPOL UNIVERSITY, UKRAINE

Ντίνος Λευκαρίτης

*Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Λάρνακας
(Λάρνακα)*

Ανέκαθεν η Κύπρος αποτελούσε μήλο της έριδος, κυρίως λόγω της στρατηγικής της θέσης. Για αρκετούς αιώνες η ελληνοκυπριακή κοινότητα συνυπήρχε ειρηνικά με την τουρκοκυπριακή σε μικτά χωριά, πόλεις και χώρους εργασίας. Αυτό που έγινε γνωστό σαν το Κυπριακό Πρόβλημα εμφανίστηκε τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, όπου ξεκίνησε το οικουμενικό αίτημα για αυτοδιάθεση και η συνεπακόλουθη κρίση του αποικιακού συστήματος. Το 1955, όταν όλες οι εκκλήσεις των Κυπρίων για αυτοδιάθεση είχαν παραγνωριστεί, οι Ελληνοκύπριοι προχώρησαν σε ένα μαχητικό αγώνα για την απελευθέρωση της χώρας από τον αποικιακό βρετανικό ζυγό. Η Βρετανική Κυβέρνηση, ανίκανη να αντιμετωπίσει το εθνικό απελευθερωτικό κίνημα στην Κύπρο, άρχισε να εκμεταλλεύεται τον τουρκικό παράγοντα και να ενθαρρύνει την παρέμβαση της Αγκυρας, η οποία άρχισε να κλίνει προς την πολιτική της διχοτόμησης της νήσου στη βάση της εθνικής καταγωγής.

Το 1958, μετά το ξέσπασμα διακοινοτικών συγκρούσεων και την πρόταση ενός διχοτομικού σχεδίου από τη Βρετανική κυβέρνηση, το εθνικό απελευθερωτικό κίνημα της Κύπρου, υπό την ηγεσία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, αποδέχτηκε μια λύση περιορισμένης ανεξαρτησίας, οι συνισταμένες της οποίας είχαν τύχει επεξεργασίας στη Ζυρίχη από τις κυβερνήσεις Ελλάδας και Τουρκίας.

Η Τουρκοκυπριακή ηγεσία χρησιμοποίησε πλήρως τα συνταγματικά της προνόμια για να παρεμποδίσει τις αποφάσεις της κυβέρνησης,

καθιστώντας έτσι τη διακυβέρνηση της νεοσύστατης δημοκρατίας δύσκολη και ανεπαρκή. Ο τότε πρόεδρος της Κύπρου, Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, αντιλαμβανόμενος τα προβλήματα που δημιουργούνταν στην διακυβέρνηση, πρότεινε στον τουρκοκύπριο αντιπρόεδρο 13 σημεία του Συντάγματος, τα οποία έπρεπε να τύχουν μεταρρύθμισης. Η τουρκοκυπριακή ωστόσο ηγεσία αρνήθηκε να συνεργαστεί και τον Δεκέμβριο του 1963 ξέσπασαν συγκρούσεις στην Κύπρο. Οι Τούρκοι αστυνομικοί και δημόσιοι υπάλληλοι απεσύρθησαν μαζικά από τις θέσεις τους και η Άγκυρα απείλησε να εισβάλει. Ο φανατισμός όπλισε και τις δύο κοινότητες και μια περίοδος αλληλοεξοντώσεων ξεκίνησε. Αυτά τα τραγικά αλλά μεμονωμένα επεισόδια χρησιμοποιήθηκαν από τους εθνικιστές τουρκοκύπριους ηγέτες στην προπαγάνδα τους ότι οι δύο κοινότητες δεν μπορούσαν να ζήσουν μαζί. Για αυτό το λόγο μεγάλος αριθμός Τουρκοκυπρίων αποτραβήχτηκαν σε θύλακες, με απότερο στόχο να επιβληθεί η ντε φάκτο διχοτόμηση στο νησί.

Η Τουρκία βρήκε την αφορμή να επιβάλει τα διχοτομικά της σχέδια εναντίον της Κύπρου μετά το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου 1974, που διενήργησε η στρατιωτική χούντα των Αθηνών. Στις 20 Ιουλίου, ισχυριζόμενες ότι ενεργούν σύμφωνα με το άρθρο 4 της Συνθήκης Εγγυήσεως, οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις πραγματοποίησαν μια πλήρης κλίμακας εισβολή εναντίον της Κύπρου, καταλαμβάνοντας το βόρειο τμήμα της νήσου και διώχνοντας από τις πατρογονικές τους εστίες το ένα τρίτο των Ελληνοκυπρίων. Σε μια προσπάθεια να αλλοιώσει τη δημογραφική δομή της Κύπρου, η Άγκυρα έχει φέρει στο νησί περισσότερους από 160,000 εποίκους από την Τουρκική Ανατολία.

Τα Ηνωμένα Έθνη με πολλά ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης και του Συμβουλίου Ασφαλείας έχουν απαιτήσει σεβασμό για την ανεξαρτησία, ενότητα και εδαφική ακεραιότητα της Κύπρου, την επιστροφή των προσφύγων στα σπίτια τους και την αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων από το νησί. Όλα αυτά τα ψηφίσματα έχουν αγνοηθεί πεισματικά από την Τουρκία και την Τουρκοκυπριακή ηγεσία. Η πιο τρανή απόδειξη για την απροθυμία της Τουρκικής πλευράς, δόθηκε στις 15 Νοεμβρίου 1983 όταν, με σκοπό να εδραιώσει τον έλεγχό της στην κατεχόμενη περιοχή, η τουρκοκυπριακή ηγεσία ανακήρυξε μονομερώς την περιοχή αυτή σε ανεξάρτητο κράτος, με την ονομασία «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου». Παρά το γεγονός ότι τα Ηνωμένα Έθνη έχουν καταδικάσει την ενέργεια αυτή και καμιά άλλη χώρα εκτός από την Τουρκία δεν έχει

αναγνωρίσει αυτή την παράνομη αποσχιστική οντότητα, η κατάσταση συνεχίζεται.

Διαπραγματεύσεις για την επίλυση του Κυπριακού διεξάγονται από το 1975 μέχρι σήμερα υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, στη βάση των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας καθώς και των δύο Συμφωνιών Υψηλού Επιπέδου. Στόχος είναι η εγκαθίδρυση ανεξάρτητης, διζωνικής, δικοιονοτικής ομοσπονδίας με μια κεντρική κυβέρνηση και με τέτοιες εξουσίες ώστε να διασφαλίζεται η ενότητα της χώρας. Η τουρκική όμως αδιαλλαξία υπονομεύει συνεχώς την ειρηνευτική διαδικασία των Ηνωμένων Εθνών και εμποδίζει την επίτευξη προόδου. Το μοναδικό βήμα που σημειώθηκε όλα αυτά τα χρόνια για εξομάλυνση της κατάστασης ήταν το άνοιγμα ορισμένων οδοφραγμάτων στις 23 Απριλίου 2003, το οποίο επέτρεψε την διακίνηση Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων από και προς τις κατεχόμενες περιοχές. Αποκορύφωμα των διαπραγματεύσεων υπήρξε η κατάθεση του τελικού κειμένου (Ανάν) από τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ και η διεξαγωγή χωριστών δημοψηφισμάτων στις δύο κοινότητες στις 24 Απριλίου 2004, το οποίο όμως οι Ελληνοκύπριοι απέρριψαν.

Στα χρόνια που ακολούθησαν οι συνομιλίες απέβησαν άκαρπες, ενώ κατά τη διάρκεια της κυπριακής προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η τουρκοκυπριακή πλευρά αρνήθηκε να προσέλθει στις συνομιλίες.

Στις 24 Φεβρουαρίου 2013, Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας εξελέγη ο κ. Νίκος Αναστασιάδης και τον Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου, ξεκίνησε μία νέα προσπάθεια σε επίπεδο διαπραγματευτών με σκοπό την προετοιμασία του εδάφους και την επανέναρξη νέων ουσιαστικών διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Στις 11 Φεβρουαρίου 2014, πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της νέας αυτής προσπάθειας, υπό την αιγίδα των Η.Ε., η πρώτη επίσημη συνάντηση του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας με τον ηγέτη των Τουρκοκυπρίων. Κατά τη συνάντηση υιοθετήθηκε Κοινή Δήλωση των δύο ηγετών, η οποία θέτει το πλαίσιο της νέας διαπραγματευτικής διαδικασίας, επαναβεβαιώνει τις βασικές αρχές λύσης και αποσαφηνίζει τη μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί.

Ελπίδα όλων είναι όπως η τουρκική πλευρά κάμψει την αδιαλλαξία της και αποδεχτεί τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης που έχει εισηγηθεί ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, έτσι ώστε να δοθεί μια νέα δυναμική στις συνομιλίες και να αποκατασταθεί η ελπίδα και η εμπιστοσύνη του λαού της Κύπρου στην προοπτική για επίτευξη λύσης.

40 ЛЕТ ПАМЯТИ И БОЛИ: ТУРЕЦКОЕ ВТОРЖЕНИЕ НА КИПР

Руслана Алипа

*Мариупольский государственный университет
(г. Мариуполь)*

Вот уже 40 лет подряд 20 июля в 5:30 утра жителей Кипра будят сирены воздушной тревоги. Именно в этот день и час в 1974 году началось турецкое вторжение, в результате которого остров остается разделенным, а почти 37% его территории – оккупированной.

Греческая и турецкая общины на Кипре отметили 40-ю годовщину вооруженного вторжения Турции. Греки-киприоты вспоминают эту дату как день национальной трагедии, разделившей страну, и молятся за погибших. Для турок-киприотов – это праздник «мира и свободы».

Как это было...

В 1974 году греческие офицеры из организации ЭОКА-2 (не имевшей никакого отношения к кипрской ЭОКА) осуществили попытку захвата власти на Кипре. Основной целью военной хунты Греции было присоединение острова к Греции, а также свержение президента Кипра Архиепископа Макариоса III.

15 июля 1974 года в 8:20 армейские подразделения по приказу хунты нанесли танковый удар по Президентскому дворцу. Однако к тому времени Макариосу III удалось скрыться в Пафосе, откуда он перебрался в Лондон. Хунта провозгласила нового президента Кипра – Николаоса Сампсона. Но на посту ему суждено было оставаться лишь восемь дней. 20 июля 1974 года турецкое правительство на Кипр ввело «миротворческие» войска – операция получила название «Атилла». Предлогом для введения турецких войск стала якобы защита турко – кипрского меньшинства.

Турецкое вторжение проходило в два этапа. Первый начался с высадки морского десанта на рассвете 20 июля в 5 – 7 км к западу от Кирении. Одновременно южнее Кирении и в аэропорту Никосии были выброшены воздушные десанты. ВМС Турции блокировали порты Лимассола и Пафоса и препятствовали переброске греческих войск морским путем.

21 июля 1974 года состоялось морское сражение между турецкими и греческими ВМС в районе Пафоса, во время которого греческий флот понес тяжелые потери. В ходе напряженных кровопролитных боев турецкие войска захватили Кирению, аэропорт Никосии и установили контроль над дорогой между столицей и морским портом.

22 июля 1974 года, в соответствии с резолюцией ООН, вступило в силу положение о временном прекращении огня. Инициаторами перемирия выступили США, опасавшиеся развязывания Греко – турецкой войны. Одновременно велись переговоры в Женеве между Великобританией, Грецией и Турцией при участии СССР и США, а также представителями обеих кипрских общин. Однако эта попытка решить кипрский вопрос в рамках НАТО провалилась из-за требований турецкой стороны выделить 34% территории острова для создания государства турок – кипriotов.

14 августа 1974 года бои возобновились. Началась вторая стадия вторжения. Войска Турции вышли на предлагаемую ранее турецким правительством границу раздела Кипра (линия «Атилла») и установили контроль над портами Фамагусты, Богаз, Морфу и другими, в целом захватив 36,4% островной территории.

16 августа было объявлено новое перемирие. Глафкос Клеридис, временно возглавивший страну, принял предложение Турции, заключавшееся в разделе территории по линии Лефка – Фамагуста. Огонь между враждующими сторонами был прекращен. Предполагалось, что на Кипре будет создана федерация, но этого так и не произошло.

В 1975 году «администрация» оккупированных территорий в одностороннем порядке провозгласила Кипр Турским федеративным государством. А в 1983 году была провозглашена так называемая «Турская Республика северного Кипра» – псевдогосударство, не признанное ни одной страной мира, за исключением Турции.

Военные действия имели трагические последствия для острова. Сотни были убиты и ранены, многие греки – кипriotы до сих пор считаются пропавшими без вести. Тысячи жителей лишились крова, около 200 тыс. беженцев были вынуждены покинуть свои дома и уйти на юг.

Турция обосновала свои действия Договором о гарантиях независимости Кипра 1960 года, согласно которому гарантами независимости выступали Греция, Турция и Великобритания.

Сейчас «зеленую линию», разделяющую Кипр, охраняет контингент Вооруженных сил ООН по поддержанию мира на Кипре (UNFICYP). В настоящее время Президент Республики Кипр Никос Анастасиадис и турко – кипрская сторона продолжают поиски решения кипрской проблемы.

Пока политики дискутируют по обе стороны зеленой линии, кипрский вопрос играет важную роль в жизни каждого киприота. События 1974 года еще свежи в памяти старшего поколения, более молодые киприоты впитали эту проблему с младых ногтей. Боль и горечь людей по отношению к разделению острова нельзя переоценить.

Литература

1. <http://vkcyprus.com>
2. <http://ostrov-kipr.info>
3. <http://www.panarmenian.net/rus/news/180910/>

ТУРЕЦЬКЕ ВТОРГНЕННЯ НА КІПР 1974 р. ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ

Наталя Воєвутко

*Mariupольський державний університет
(м. Маріуполь)*

Розкриємо політичну ситуацію, яка склалася на Кіпрі у 50-х роках ХХ століття та обумовила турецьке вторгнення на Кіпр 15 липня 1974 р.

Як зазначає С. Ковалський, У 50-ті роки ХХ століття в Греції і на Кіпрі серед кіпріотів-греків спостерігалося прагнення до енозісу (приєднання Кіпру до Греції – рух, що сягає корінням у XIX століття). В Туреччині та у кіпріотів-турків в ходу були гасла «Кіпр – турецький» і «Розділ або смерть». Грецька сторона уживала заходів з тим, щоб не

допустити зміцнення турецької общини і повернути Кіпр до ідеї еносіса. Президент Республіки Кіпр був проти перетворення її на федеративну державу. Позиція Макаріоса викликала різке невдоволення в Туреччині і в турків-кіпріотів [9].

Турки-кіпріоти, прагнучи досягти адміністративної автономії, пропонували приєднати південну частину Кіпру до Греції, а північну – до Туреччини, створив таким чином двозональну федерацію. Однак греки-кіпріоти виступали проти перетворення Республіки Кіпр на федеративну державу.

У 1973-1974 рр. на уряд Кіпру посилюється тиск з боку «чорних полковників»¹, лідерів грецької військової хунти, які прагнули прієднати Кіпр до Греції і 15 липня 1974 р. здійснили на Кіпрі військовий переворот. Скориставшись сприятливими обставинами, Туреччина висадила власні війська на Кіпр, анексувавши таким чином близько 37 % території острова. Це призвело до його фактичного розколу на дві відособлені частини [8, с.12].

У контексті дослідження вважаємо за доцільне навести документальні данні про ті події. Наслідками турецького вторгнення на Кіпр у 1974 р. стало: насильне переселення 40% населення Кіпру з північного регіону острову; 1619 осіб без вісті загиблих; захоплення 37% земель Кіпру; захоплення 50% морських володінь; захоплення 51% узбережжя; захоплення 15% лісної площа. Держава втратила 70% джерел багатству, 26% промислового виробництва, 75% потенціалу експорту, 35% промислової робочої сили [2, с.39].

Турецьке вторгнення 1974 р. суттєво вплинуло на грецько-кіпрську освіту острова. Результатом цього насильницького перевороту стало закриття шкіл, що надавали початкову освіту на острові Кіпр. У цей період припинили свою роботу 31% від загальної кількості початкових шкіл. Середню загальну та середню технічну освіту надавали відповідно 38% шкіл. З 12 спеціалізованих шкіл, що функціонували на острові, 6 було анексовано. Зі 107 бібліотек свою роботу припинили 36, або 33,5% від загальної кількості бібліотек на Кіпрі. Кількість учнів і вчителів, які покинули школи з анексованої території, відповідно складала: у початковій школі – 42% та 41% осіб, у середній загальній освіті відповідно – 44% та 40%. Кількість учнів, які

¹ Військова диктатура у Греції (1967-1974), встановлення режиму якої супроводжувалось порушенням прав людини

припинали навчання у закладах технічної освіти складала 29% від загальної кількості учнів, що здобували технічну освіту на Кіпрі у 1974 р. [4, с.47]. Реструктуризацію освіти, яка відбулась під впливом турецького вторгнення 1974 р. показано нами у таблиці 1.

Таблиця 1
**Наслідки турецького вторгнення 1974 р. та їх вплив
на грецько-кіпрську освіту**

Початкова освіта	Школи: 648 одиниць	Захоплено: 171 одиниця (31%)
	Учні: 62 221 особа	Вигнано: 25 107 осіб (42%)
	Вчителі: 2 200 осіб	Вигнано: 904 особи (41%)
Середня загальна освіта	Школи: 49 одиниць	Захоплено: 19 одиниць (38%)
	Учні: 36 000 осіб	Вигнано: 15 000 осіб (44%)
	Викладачі: 1 700 осіб	Вигнано: 720 осіб (40%)
Технічна освіта	Школи: 8 одиниць	Захоплено: 3 одиниці (38%)
	Учні: 10 379 осіб	Вигнано: 3 000 осіб (29%)
Спеціальна освіта	Спеціалізовані школи: 12 од.	Захоплено: 6 одиниць (50%)
	Бібліотеки: 107 одиниць	Захоплено: 36 одиниць (33,5%)

Данні з таблиці свідчать, що грецько-кіпрська освіта острову внаслідок турецького вторгнення зазнала суттєвих втрат.

У середині 70-х років ХХ століття ЮНЕСКО сформулювала свою позицію щодо інтеграції загальної та професійно-технічної освіти в межах середньої школи. Експерти ЮНЕСКО вважали, що поєднана школа з диверсифікованою старшою ланкою має бути невід'ємною частиною системи неперервної освіти [10, с.9]. Е. Еротокріту, досліджуючи систему освіти Кіпру, наголошував на таких її характеристиках: відсутність радикальних змін; консерватизм, що був перешкодою на шляху індустріального та технічного розвитку; відокремленість розвитку структур загальної та професійно-технічної освіти, що перешкоджало становленню неперервної освіти [10, с.13].

Для періоду розвитку освіти після 1974 р. властиві постійні реформи у напряму її якості на всіх рівнях. Наприклад, у 1975 р. у Педагогічної академії Кіпру засновується відділення Дошкільної освіти. Рішенням Ради міністрів (03.07.1975) засновується Рада з освіти, на яку покладено консультативну функцію. З 1975 р. технічна освіта починає надаватися безкоштовно.

У 1976 р. згідно з Законом № 309 (1) 1976 офіційною мовою викладання стає «дімотіка» (мова народу) – сучасна форма грецької мови, яка природно розвивалася із мови прадавніх греків, на противагу штучно створеній архаїчній кафаревусі («чиста» мова), яка до прийняття Закону вважалась офіційним стандартом грецької мови [1, с.474]. Це сприяло посиленню еллінізму на Кіпрі.

Про реформування національної системи професійної підготовки вчителів свідчить заснування у 1976 р. Всекіпрської організації працівників вищої освіти (Παγκύπρια Οργάνωση Λειτουργών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης), що було визначено соціально-економічними умовами Кіпру та рівнем розвитку освіти.

Характерною особливістю реформування національної політики кіпрської освіти наприкінці 70-х років ХХ століття визначаємо посилення уваги до навчання дітей з особливими потребами. У 1979 році було прийнято Закон «Про спеціальну освіту № 47/1979», в якому визнано, що діти з особливими потребами мають навчатися у спеціалізованих навчальних закладах. У Законі було також визначено вік дітей та вимоги щодо вступу, навчання й закінчення ними школи; було прописано державні гарантії економічної підтримки подібних шкіл. Відповідно до цього Закону була заснована Психологопедагогічна дорадча комісія, компетенцією якої було укладання звітів та перспективних планів з питань спеціальної освіти [6, с. 183]. Але в документі не було визначено вимоги до професійного рівню та спеціальних знань, якими має володіти вчитель, що працюватиме із такими дітьми. Це було суттєвим недоліком Закону. Суперечність освітньої політики, на думку Е. Фтьяка, також полягала в тому, що Міністерство освіти і культури Кіпру, з одного боку, видавало закони про заснування спеціальних шкіл для дітей з особливими потребами, а з другого боку, пропагувало ідею навчання дітей з вадами здоров'я у загальній школі [6, с. 59].

Інновацією, яка посилила національну систему професійної

підготовки вчителів та сприяла підвищенню рівня педагогічної підготовки в Республіці Кіпр, визначаємо заснування у 1979 році Служби розвитку навчальних програм у Педагогічному інституті Кіпру. Завданнями Служби було визначено: укладання, видання та поширення підручників; підтримка / навчання вчителів з питань якісного укладання наочного та допоміжного навчального матеріалу; замовлення та доставка підручників із Греції; видання матеріалів на замовлення Міністерства освіти та культури Республіки Кіпр.

Модернізація освіти пов'язана із заснуванням Міністерством освіти та культури Кіпру у 1984 р. посади директора вищої освіти (*Διευθυντής Ανώτερης και Ανώτατης Εκπαίδευσης*), що було обумовлено розвитком цієї ланки національної освіти. До компетенцій директора вищої освіти входило координування діяльності Педагогічної академії Кіпру.

У 1985 р. приймається Закон, якій регулює працевлаштування вчителів по завершенні професійної підготовки і здобуття кваліфікації вчителя. За новим Законом після закінчення навчання випускники Педагогічної академії Кіпру отримували посаду вчителя з випробувальним терміном 2 роки. Кожні 6 місяців інспектор, що курував школу, та її директор оцінювали результати педагогічної діяльності молодого вчителя та укладали звіт Генеральному інспекторові (*Γενικός Επιθεωρητής*), мотивуючи доцільність перебування особи на посаді вчителя. Генеральний інспектор, у свою чергу, готував звіт до вищого освітнього органу – Комісії освітньої служби за результатами діяльності всіх новопризначених вчителів з випробувальним терміном. Після цього вчитель або влаштовувався на посаду на постійній основі, або звільнявся з посади як такий, що не пройшов випробувальний термін. У випадку, коли рішення про прийняття такого вчителя на постійну роботу до школи не було однозначним, йому надавався додатковий термін роботи «під наглядом» впродовж 1 року. Після цього його професійна діяльність оцінювалась комісією у складі директора відділу початкової освіти, головного інспектора початкової освіти та районного інспектора. Впродовж випробувального терміну комісія проводила проміжний контроль діяльності вчителя у формі співбесіди [4, с.59].

Особливістю Закону 1985 р. було положення про те, що після п'ятирічної служби у закладі освіти вчитель мав змінити місце роботи

на інше. Однак, він мав право обрати подальше призначення у однієї з чотирьох шкіл за власним бажанням. Але, як зазначає А. Полідорос, це не завжди було можливо. Тому вчителі могли бути працевлаштовані у будь-яку школу будь-якого міста або селища острову, згідно із потребами місцевості у фахівцях [248, с.86]. Положення цього Закону було удосконалено подальшим Законом «Про педагогічних працівників» (1987 р.).

Проаналізуємо політику Республіки Кіпр щодо підготовки майбутніх вчителів.

У 70-ті роки ХХ століття у Республіці Кіпр значна увага приділялась підвищенню професіоналізма, загальнокультурного рівня педагогів відповідно до їх інтересів і мотивів діяльності. У суспільстві, яке зазнало національної трагедії, велика надія покладалась на вчителя, який мав виховати толерантну, полікультурну особистість, здатну протистояти етнічним конфліктам. Саме тому у періоди криз, особливо на міжетнічному ґрунті, посилюється роль вчителя у суспільстві.

У 1974-1986 рр. на Кіпрі вчитель вважався не тільки педагогом, а ще й особистістю, членом суспільства. В означений період в країні панувала особистісноцентрична філософія (модель) виховання, яка пізніше, у 1987 – 1993 рр. змінілась на антропоцентрично-соціальну модель розвитку освіти [3].

Розглянемо особливості професійної підготовки майбутніх вчителів в Педагогічній академії Кіпру у період 1974-1989 рр. З початку роботи Педагогічної академії було заплановано відкриття окремого факультету дошкільної освіти з метою розповсюдження дошкільної освіти. Однак цей факультет був заснований лише через 16 років потому, у 1975-1976 н. р. До того часу в дошкільні заклади освіти влаштовувались випускники педагогічних академій Греції, які прослухали в Педагогічній академії Кіпру курс лекцій з дошкільної педагогіки. Другою важливою подією в академії стало відкриття у 1976-1977 н. р. ще однієї спеціальності, а саме: архівно-бібліографічна справа. Її метою було підняти рівень цієї служби взагалі, і зокрема поліпшити збереження стародавніх кіпрських джерел [3, с.387].

Розглянемо особливості навчання у Педагогічній академії Кіпру після 1974 р. Навчальні плани педагогічного і дошкільного напрямів цього вищого навчального закладу укладалися із врахуванням потреб галузі освіти. У змісті підготовки акцентувалося на національній

спрямованості освіти вчителів і вихователів [3, с.399].

На 1992-1993 н. р. (останній рік функціонування) в Педагогічній академії Кіпру існували такі цикли предметів: психолого-педагогічні та суспільні науки; предмети загальних знань; предмети за вибором: теоретичні і технічні (тільки для старших курсів). Усі предмети були обов'язковими для 1-го та 2-го курсів. Програмою 3-го курсу було передбачено вивчення дисциплін двох циклів – обов'язкових і дисциплін за вибором. Структура навчальних програм в Педагогічній академії наприкінці ХХ століття була побудована наступним чином: дисципліни загальних знань; дисципліни професійної освіти (психолого-педагогічні, педагогічні); дисципліни за вибором. [3, с.487].

Навчальні плани професійної підготовки вчителів у Педагогічній академії Кіпру у 1976 – 1993 рр. відображені нами у таблиці 2.

Таблиця 2.

**Навчальні плани професійної підготовки вчителів
у Педагогічній академії Кіпру (1976 – 1993 рр.)**

	Предмети	Роки навчання / Години			
		1976-80	1981-84	1985-90	1990-93
<i>I. Предмети загальних знань</i>					
1	Психологія і суспільствознавство	3			
2	релігієзнавство				
2	Введення у філософію	3			
3	Граматика новогрецької мови	3			
4	Новогрецька культура	3			
5	Грецька мова	4			
6	Дитяча література	3			
7	Математика	4	7		
8	Природничі науки	4	6		8
9	Народознавство	2	4		
10	Англійська мова	10			9
	Мистецтво слова	3			
11	Бесіди і обговорення (ритор.)	2			
12	Церковні співи і хор	6			
13	Проекти	12			
14	Релігієзнавство		6		
15	Біологія	3			
16	Географія	2			
17	Історія і Історія Кіпру	2			

<i>ІІ. Предмети професійної підготовки</i>					
18	Загальна педагогіка	6			
19	Загальна дидактика	3	6		
20	Зміст і дидактика у початковій школі	19	11	7	9
21	Загальна психологія	3			
22	Розвиваюча психологія	3			
23	Суспільна психологія	3			
24	Психологія навчання	3			
25	Психологія адаптації	3			
26	Біологічний розвиток людини	3			
27	Соматологія дитини. Гігієна. Перша допомога	3			
28	Психопатологія і виховання дітей з відхиленнями психіки	3			
29	Педагогічні дослідження. Статистика	4	3		
30	Організація і управління школою	2	3	4	2
31	Теорія освіти		6	3	6
32	Дошкільне навчання		3		
33	Уміння і навички в галузі мистецтва, праці, технологій освіти	14	12		
34	Музика	10			8
35	Музика і рух (ритміка)	2			
36	Хоровий спів	6			
37	Фізична культура	12			4
38	Домоведення. Дитячі притулки	8	10		6
39	Садівництво	3			
<i>ІІІ. Предмети за вибором</i>					
40	Предмети за вибором	16			

Аналіз даних таблиці дозволяє зробити висновок, що дисципліни в навчальних планах професійної підготовки вчителів у Педагогічній академії Кіпру розподілялись за такими блоками: психолого-педагогічний, мистецтвознавчий, предмети загальних знань, предмети за вибором. До змісту професійної підготовки майбутніх

вчителів наприкінці ХХ століття було додано нові дисципліни психолого-педагогічного циклу, що було обумовлено потребою кіпрського суспільства у фахівцях відповідної кваліфікації. Це такі дисципліни, як психологія адаптації, суспільна психологія, розвиваюча психологія, психологія навчання, психопатологія і виховання дітей з відхиленнями в психіці, а також дисципліна педагогічні дослідження і статистика. Теоретичні і мистецтвознавчі предмети пропонувалися слухачам останніх і передостанніх класів [2, с.119].

Як зазначає М. Маратефтіс, директор Академії, виховання особистості та професійне зростання складали головне завдання підготовки вчителів і вихователів в Педагогічній академії Кіпру. Для досягнення цієї мети академія прагнула в своїх стінах створити демократичний педагогічний клімат, який сприяв розвиткові ініціативності, співпраці, а також переважання духу відповідальності [2, с.143].

Таким чином, протягом 1975-1989 рр. у Республіці Кіпр відбувається реструктуризація та подальше реформування педагогічної освіти під гаслом відродження національної освіти та культури, в умовах розподілу країни на дві частини (грецьку і турецьку) після анексії північного Кіпру турецькими військами. У суспільстві, що зазнало національної трагедії, велика надія покладалась на вчителя, який має виховувати толерантну, полікультурну особистість, здатну протистояти етнічним конфліктам.

Література

1. Babiniotis G. Dictionary of the new Greek language. Lexiko tis neas ellinikis glossas / G. Babiniotis. – Athens, 2002 – 1768 р.
2. Μαραθεύτης Μ. Το Κυπριακό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Σταθμοί και θέματα. / Μ. Μαραθεύτης. – Λευκωσία, 1992. – 172 σ.
3. Μαραθεύτης Μ., Κουτσελίνη Μ. Η λειτουργία και τα προγράμματα της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Κύπρου 1959 – 1993: Ιστορική έρευνα. – Λευκωσία, 2000. – 578 σ.
4. Πολυδώρος Α. Η ανάπτυξη της Δημοτικής εκπαίδευσης στην Κύπρο. 1830 – 1994 / Α. Πολυδώρος. Πολιτιστικές υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. – Λευκωσία, 1995. – 245 σ.

5. Πολυδώρος Α. Η ανάπτυξη της Δημοτικής εκπαίδευσης στην Κύπρο. 1830 – 1994 / Α. Πολυδώρος. Πολιτιστικές υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. – Λευκωσία, 1995. – 245 σ.
6. Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης. Εκδώσεις Παιδαγωγικής Ακαδημίας Κύπρου. Ωρολόγιο και Αναλυτικό πρόγραμμα. – Λευκωσία, 1993. – 142 σ
7. Φτιάκα Ε. Ειδική @ Ενιαία εκπαίδευση στην Κύπρο / Ε. Φτιάκα Ε.. – Ταξιδευτής. – Αθήνα, 2007. – 290 σ.
8. Воєвутко Н. Ю. Професійна підготовка вчителів у Республіці Кіпр у ХХ столітті: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти / Н. Ю. Воєвутко. – К., 2013. – 21 с.
9. Ковальський С. В. Політика Великої Британії та позиція ООН у кіпрському питання (1954 – 1974 рр.) : автореф. дис. ... канд. істор. Наук: спец. 07.00.02. – Всесвітня історія. / С. В. Ковальський. – Дипломатична академія України при Міністерстві закордонних справ України. – К., 2008. – 14 с.
10. Эротокриту Э. Социальные и педагогические факторы интеграции общего и профессионально-технического образования в республике Кипр: спец. 13.00.01. – Теория и история педагогики / Э. Эротокриту. – М., 1995. – 16 с.

ПРОБЛЕМА КІПРСЬКО-ТУРЕЦЬКИХ ВІДНОСИН: КІПРСЬКА СУПЕРЕЧКА

Христина Джenchако
Вчитель: Лафазан І.Г.
Спеціалізована школа №8
(м. Mariupоль)

Початком «кіпрської проблеми» вважається липень 1974 р., коли турецьке керівництво ухвалило рішення про висадку сорокатисячного військового контингенту на острів, 37% територій якого, надалі, знаходилося під контролем Туреччини. Проте реальною датою проблеми, яка виникла в результаті офіційного звинувачення

Туреччиною грецького уряду в його спробах анексії острова до території Греції, необхідно вважати 1956 р.. Причому слід зазначити, що архієпископ Макаріос, надалі — президент Республіки Кіпр, сам спровокував Туреччину на ці дії, зробивши заяву про готовність і намір боротися за виключно «грецький Кіпр», не виключаючи застосування силового методу.

Основним подразником греко-турецьких відносин після 1950-х років став Кіпр. На той час острів перебував під протекторатом Великобританії, грецьке населення острова нараховувало 82% відсотках від загальної чисельності населення. Також переважна частина греків-кіпріотів бажала возз'єднання із Грецією. З цього приводу вже в 1930-х роках проводились акції громадянської непокори в Нікосії, проте уряд Греції, перебуваючи в залежності від Великобританії, жодного разу не підтримав греків-кіпріотів.

Кіпрське питання постало знову, коли греки-кіпріоти на чолі із архієпископом Макаріосом III уклали союз із Грецією, а народно-визвольний рух ЕОКА поставив собі за мету звільнення від британського колоніального панування та взяти курс на енозіс з Грецією. Нарешті прем'єр-міністр Греції Александрос Папагос виніс Кіпрське питання на розсуд Організації Об'єднаних Націй. Тим часом 1955 року відбувся Стамбульський погром, у відповідь на який Греція припинила дипломатичні відносини з Туреччиною, і таким чином розпався союз, укладний за Балканським пактом 1953 року.

1960 року винесене компромісне рішення стосовно Кіпру: він проголошений незалежним. Грецькі та турецькі війська висадились на острів, щоб захистити свої області. Прем'єр-міністр Греції Константінос Караманліс був головним ідеологом плану, що призвів до негайного поліпшення відносин з Туреччиною, особливо після того, як Аднан Мендерес був усунений від влади в Туреччині.

Впродовж 1963-1964 року на острові виникали нові заворушення. 30 грудня 1963 року архієписком Макарій III запропонував 13 конституційних поправок, які дозволили б нормальне функціонування Кіпру. Проте Туреччина зайніяла безкомпромісну позицію проти зближення Кіпру і Греції і фактично зробила війну невідворотною. В серпні 1964 року турецькі літаки бомбардували грецькі загони на підступах до села Еренкьой, окупованого на Кіпрі турками. Внаслідок конфлікту грецька меншина в Туреччині зазнала нової кризи, багато

греків втекли з країни, лунали навіть погрози вигнати Вселенського патріарха із Константинополя. Врешті-решт втручання Організації Об'єднаних Націй призвело до іншого компромісного рішення.

Небезпека Кіпрської суперечки була дещо послаблена ліберальним грецьким урядом Георгіоса Папандреу, але в квітні 1967 року у Греції відбувся військовий державний переворот, до влади прийшла хунта «чорних полковників». Зовнішня політика хунти була незграбною, періодично виникали нові конфлікти з Туреччиною. Водночас Туреччина справедливо підозрювала, що грецький режим планував переворот на Кіпрі для об'єднання держави із Грецією.

15 липня 1974 року на Кіпрі відбувся державний переворот за підтримки грецької військової. Президент Макаріос був відсторонений від влади і був вимушений втекти до Лондона, до влади прийшла націоналістична група ЕОКА Б, яка виступала за енозіс з Грецією. Президентом призначений Нікос Сампсон, колишній член ЕОКА.

За таких умов Туреччина вторглась на острів 20 липня 1974 року, користуючись положеннями Цюрихсько-Лондонськими угодами, нібито для відновлення попереднього законного режиму в республіці, який існував до перевороту. Висадка турецьких військ відбулась в місті Кіренія. Це вторгнення перетворилося на постійну окупацію північної частини острова, а саме 37% від загальної його площі. Греки-кіпріоти були вигнані.

Війна між Грецією та Туреччиною знову стала неминулою, проте черговий переворот Сампсона зазнав невдачі, а архієпископ Макаріос III повернувся до країни і зайняв президентський пост. Військова хунта чорних полковників після невдачі на Кіпрі зазнала поразки, і 24 липня країна повернулась до демократії. Проте непоправна шкода греко-турецьким відносинам була нанесена, а Турецька Республіка Північного Кіпру донині залишається визнаною тільки Туреччиною, світове співтовариство вважає цю територію окупованою Туреччиною.

На сучасному етапі «кіпрське питання» розглядається як одна з головних перешкод входження Туреччини в Європейський Союз. Згідно оцінкам міжнародних експертів, процес євроінтеграції свідомо приречений на провал без дозволу проблеми Кіпру. Більш того, аналітики сходяться на думці, що врегулювання питання повинне відбуватися вже не в рамках ЄС, а під егідою ООН з безпосередньою участю Росії як постійного члена Ради Безпеки ООН, якою надається

величезне значення в рішенні даного питання. В цьому випадку керівництву Кіпру важче перешкоджатиме ухваленню рішення про повноправне членство Туреччини, більш за те підтримка стратегічного партнера в особі «Білого Дому» в даному питанні буде вельми відчутою. Проте, зважаючи на специфіку проблеми, а також вельми складні міждержавні відносини окремо взятих країн, робити прогноз в середньостроковій перспективі щодо врегулювання «кіпрської проблеми» представляється вельми проблематичним.

ХРОНИКА ТУРЕЦКОГО ВТОРЖЕНИЯ НА КИПР 1974 г.

Андрей Добрынин

*Мариупольский государственный университет
(г. Мариуполь)*

Турецкое вторжение на Кипр (греч. Τούρκική εισβολή στην Κύπρο, кодовое наименование Операция «Атилла») — вторжение турецких вооружённых сил на территорию северного Кипра, начатое в ночь с 20 на 21 июля 1974 года. В июле 1974, президент Кипра архиепископ Макариос был отстранён от власти, а контроль над островом перешёл к группе радикалов, возглавляемых Никосом Сампсоном, который возглавлял террористическую группу ЭОКА - 2.

200 000 греков-киприотов были насильно изгнаны со своей земли и стали беженцами в своей собственной стране. Им до сих пор отказано в праве вернуться к своим домам и хозяйству.

21 июля в результате работы кипрской разведки было спровоцировано крупномасштабное сражение между турецким флотом и турецкой авиацией.

В ходе сражения за аэропорт Никосии турецкие войска потеряли пять танков M47 Patton, греки-киприоты несколько бронетранспортёров и два пассажирских самолёта HS-121, уничтоженных на взлётной линии.

23 июля пал военно-диктаторский режим в Греции и с поста президента ушел Сампсон. На его место стал Г. Клиридис. активные боевые действия были завершены.

В этот день три артиллерийских позиции греков-киприотов были расстреляны турецкими войсками, после того как приняли перемирие и сложили оружие.

20-30 июля состоялся первый раунд переговоров в Женеве, и подписана декларация о запрете расширения зон контроля.

2-6 августа турецкая армия в засадах потеряли ещё четыре танка M47 и два БТР M113. 2-6 августа турецкая армия в засадах потеряли ещё четыре танка M47 и два БТР M113. Греки-киприоты с огромным успехом использовали трофейный «Паттон» и «тридцатьчетвёрки», при этом пришлось использовать смекалку чтобы противостоять турецким танкам имеющим десятикратное численное преимущество.

8-14 августа состоялся первый раунд переговоров в Женеве. США предложило свой «План Гюнеша – Киссенжера», по которому Турция контролировала бы 34% территории Кипра. Женевские переговоры провалились. Турция обосновала свои действия Договором о гарантиях независимости Кипра 1960 года, согласно которому гарантами независимости выступали Греция, Турция и Великобритания. Остров Кипр разделён на Север, контролируемый турками-киприотами и Юг.

Высадка и этническая чистка, произведенная турецкими войсками, привели к разделу острова на две части, населенные турками и греками.

Линию, разделяющую остров на два сектора, охраняет контингент Вооружённых сил ООН по поддержанию мира на Кипре.

Согласно международному праву, Республика Кипр сохраняет суверенитет над всей территорией, входившей в её состав до 1974 года. Республика Кипр вошла в Европейский Союз в 2004 году, и ЕС также признаёт её суверенитет.

Література

1. Aviation News 09.08.1974
2. http://old.vko.ru/article.asp?pr_sign=archive.2002.7.0207_11
3. <http://www.vestnikkipra.com/?mod=iss&id=-9998>

ТУРЕЦКОЕ ВТОРЖЕНИЕ НА КИПР

Юлия Дубова,

Варвара Белоцерковец

Мариупольский государственный университет

(г. Мариуполь)

15 июля 1974 года военная группировка, находившаяся у власти в Греции, при поддержке коллаборационистов-киприотов на острове совершила переворот и свергла демократически выбранное правительство Кипра. 20 июля Турция под предлогом восстановления конституционного порядка ввела на Кипр свои войска.

В результате было оккупировано 36,2% территории суверенной Республики Кипр – ее северная часть. Основной целью военной хунты Греции было присоединение острова к Греции, а также свержение президента Кипра Архиепископа Макариоса III. 15 июля 1974 года в 8 ч. 20 мин. армейские подразделения по приказу хунты нанесли танковый удар по Президентскому дворцу. Однако к тому времени Макариосу III удалось скрыться в Пафосе, откуда он перебрался в Лондон. Хунта провозгласила нового президента Кипра — Николаоса Сампсона. Но на посту он оставался лишь восемь дней.

20 июля 1974 года турецкое правительство ввело на Кипр «миротворческие» войска под предлогом якобы защиты турецко-кипрского меньшинства. Турецкое вторжение проходило в два этапа. Первый начался с высадки морского десанта на рассвете 20 июля в 5-7 км к западу от г. Кирении. Одновременно южнее г. Кирении и в аэропорту г. Никосии были выброшены воздушные десанты. ВМС Турции блокировали порты гг. Лимассола и Пафоса и препятствовали переброске греческих войск морским путем [1].

21 июля 1974 года состоялось морское сражение между турецкими и греческими ВМС в районе г. Пафоса, во время которого греческий флот понес тяжелые потери. В ходе напряженных кровопролитных боев турецкие войска захватили г. Кирению, аэропорт г. Никосии и установили контроль над дорогой между столицей и морским портом.

22 июля 1974 года, в соответствии с резолюцией ООН, вступило в силу положение о временном прекращении огня. Инициаторами перемирия выступили США, опасавшиеся развязывания греко-

турецкой войны. Одновременно велись переговоры в Женеве между Великобританией, Грецией и Турцией при участии СССР и США, а также представителями обеих кипрских общин. Однако эта попытка решить кипрский вопрос в рамках НАТО провалилась из-за требований турецкой стороны выделить 34% территории острова для создания государства турок-киприотов.

14 августа 1974 года бои возобновились. Началась вторая стадия вторжения. Войска Турции вышли на предлагаемую ранее турецким правительством границу раздела Кипра (линия «Атилла») и установили контроль над портами гг. Фамагусты, Богаза, Морфу и другими, в целом захватив 36,4% островной территории.

16 августа было объявлено новое перемирие. Глафкос Клиридис, временно возглавивший страну, принял предложение Турции, заключавшееся в разделе территории по линии Лефка – Фамагуста. Огонь между враждующими сторонами был прекращен. Предполагалось, что на Кипре будет создана федерация, но этого так и не произошло. [2]

В 1975 году «администрация» оккупированных территорий в одностороннем порядке провозгласила Кипр Турецким федеративным государством. А в 1983 году была провозглашена так называемая «Турецкая республика северного Кипра» – псевдогосударство, не признанное ни одной страной мира, за исключением Турции.

Военные действия имели трагические последствия для острова. Сотни были убиты и ранены, многие греки-киприоты до сих пор считаются пропавшими без вести. Сейчас «зеленую линию», разделяющую Кипр, охраняет контингент Вооруженных сил ООН по поддержанию мира на Кипре (UNFICYP). В настоящее время Президент Республики Кипр Никос Анастасиадис и турко-кипрская сторона продолжают поиски решения кипрской проблемы.

Турецкое вторжение и оккупация вызвали экономический коллапс в северной части острова, которая до 1974 года была наиболее экономически развитой. Во время вторжения было утрачено около 70% производственного потенциала, более 30% населения стали безработными. Огромное количество культурных ценностей было уничтожено вандалами или разграблено мародерами.

Европейский суд по правам человека признал правительство Турции ответственным за грубое и систематическое нарушение прав

человека на Кипре. Резолюции Генеральной ассамблеи и Совета безопасности ООН, других международных организаций отражают всеобщее осуждение турецкого вторжения на Кипр и призывают к уважению прав человека и соблюдению суверенитета и территориальной целостности Республики Кипр [3].

В 2004 году ООН был предложен план всестороннего решения кипрской проблемы, который получил название план Аннана по имени тогдашнего Генсека ООН. Обсуждение этого плана на Кипре было вынесено на референдум, который проходил одновременно в обоих общинах. Большинство греков-киприотов отвергло этот план, так как, по их мнению, он не способствовал подлинному объединению Кипра, потому что не содержал требования вывода турецких войск с Кипра и не решал вопрос с турецкими переселенцами. Хотя большинство турок-киприотов проголосовало «за» план Аннана, он не был принят. Попытки найти устраивающее обе общины решение продолжились. 8 июля 2006 года президент Республики Кипр и лидер турецко-кипрского сообщества подписали соглашение об основных принципах решения кипрской проблемы. Они подтвердили готовность обоих сообществ к объединению Кипра на основе двухзональной федерации и договорились о процедурах по подготовке переговоров. Власти Турции не признали законность этого соглашения [5].

Шестой президент Кипра Димитрис Христофиас сразу после своего избрания в феврале 2008 года приступил к возрождению мирного процесса по объединению Кипра. Из заявлений президента следует, что неизменной целью правительства Кипра остается мирное урегулирование кипрской проблемы путем воссоединения Кипра в качестве действующей и жизнеспособной двухзональной и двухобщинной федерации, в которой будут восстановлены и гарантированы основные права и свободы человека для всего населения.

Используя в качестве предлога государственный переворот, произошедший 15 июля, 20 июля 1974 Турция вторглась на Кипр, с «целью» восстановления конституционного порядка . Согласно Конституции Кипра, а также соглашения о создании государства Республики Кипр – остров является суверенным, независимым и территориально интегрированным. Что же Турция сделала для «восстановления», как она утверждает, конституционного порядка?

Рассмотрим последствия ее вторжения:

- 37% территории было оккупировано турецкой армией и по-прежнему находится под оккупацией.
- Все греки-киприоты были изгнаны из этого региона и до сих пор не могут вернуться.
- Изгнание людей из домов приравнено к террористическим действиям: пытки, убийства и изнасилования, о чем свидетельствуют доклады Комиссии по правам человека Совета Европы.
- 1619 греков-киприотов пропали без вести.
- Турция поддерживает в оккупированной части Кипра армию из 45000 мужчин, у которых более 400 танков и около 300 бронированных машин.
- Поселенцев из Турции (около 450 000), в настоящее время гораздо больше, чем турок-киприотов, поселившихся в оккупированной части.
- Греческие названия памяток культурного греко-христианского наследия, которым около 3000 лет, были заменены на турецкие.

Были предприняты попытки объявить оккупированную территорию в качестве независимого государства, но они были решительно осуждены Советом Безопасности в его резолюциях.

Сегодня ситуация еще более возмутительна и неприемлема, учитывая, что начиная с мая 2004 года Республика Кипр является членом Европейского союза. Турция претендует на вступление в Европейский Союз несмотря на то, что она сама оккупировала одну из стран Европейского сообщества. Как понять, что лидеры Европейского Союза, в качестве предварительного условия для любых переговоров ЕС с турецким правительством, не требуют соблюдения резолюций ООН, согласно которых необходим вывод турецких войск из Кипра?

Литература

1. Δρουσιώτης Μακάριος, ΕΟΚΑ η σκοτεινή όψη, εκδόσεις Στάχυ, 2000, σελ. 36.
2. Ηρακλείδης Αλέξης, Κυπριακό Σύγκρουση και Επίλυση, εκδόσεις Ι. Σιδέρης, 2002, σελ. 226.
3. Κρανιδιώτης Ν., Δύσκολα χρόνια. Κύπρος 1950-1960», 1981, εκδόσεις Εστία, σελ. 45-46.

4. Μηλιός Γιάννης, Κυπριανίδης Τάσος, Το Κυπριακό μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο η ελληνική και ελληνοκυπριακή στρατηγική, Θέσεις, Μέρος Γ', τεύχος 28, Ιούλιος – Σεπτέμβριος 1989.
5. Τσεκούρα Θανάση, Σημειώσεις για τους ταξικούς αγώνες στην Κύπρο, Μέρος 2, Θέσεις, τεύχος 10.

ΚΑΘΕ ΛΑΟΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΕΙ ΚΑΙ ΓΡΑΦΕΙ ΤΗ ΔΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑ

Валерія Іванюк

*Маріупольський державний університет
(м. Маріуполь)*

Αγαπητοί φίλοι!

Θα ήθελα να παρουσιάσω τα αποσπάσματα της ομηλίας τον πρώην Προεδρού της Κυπριακής Δημοκρατίας του κίριου Τάσου Παπαδόπολου. Πριν το δημοψήφισμα του 2004 για το σχέδιο Αννάν.

Μου προκάλεσει μεγάλο ενδιαφέρον το γεγονός ότι οι ισχυροί δηνάμεις του κόσμου πίεσαν στην προαγωγή του σχέδιου Αννάν, όμως οι Ελληνικη Κυπριακη κοινότητα δεν το δέχτηκε.

Και μεγάλο ρόλο στην διαμόρφωση της ενιαίας εθνικης ιδέας έπεξε ο Πρόεδρος της Κυπριακης Δημοκρατιας κυριος Τασσος Παπαδοπουλου.

Με εντιπωσίασε η ειλικρίνια του και προσωπικη συμβολή και προσπάθεια του στην επίλυση του Κυπριακου.

Επιτρέψτε μου να σας παρουσιάσω τις πιο συμαντικές ιδέες απο την ομιλια του, που έδειξε το σώστο δρόμο για την Κυπρο το 2004.

Η κρισιμότητα των αποφάσεων που καλούμαστε να πάρουμε συλλογικά, αλλά και ατομικά, δεν μας επιτρέπει να αποδυθούμε σε συναγωνισμό για το ποιός είναι περισσότερο ή λιγότερο πατριώτης. Όλοι έχουμε τον ίδιο στόχο, όλοι έχουμε την ίδια έγνοια για το μέλλον της πατρίδας μας. Η Κύπρος θα μας χρειαστεί όλους. Δεν περισσεύει κανένας.

Με το τελικό Σχέδιο Ανάν δεν ικανοποιήθηκαν οι Κύπριοι αλλά ικανοποιήθηκε απόλυτα η επιδίωξη της Τουρκίας να ελέγχει και να κηδεμονεύει την Κύπρο, δυλαδί: ο εποικισμός και η συνεχής παρουσία

τουρκικών στρατευμάτων στην Κύπρο, δεν εξυπηρετεί βέβαια ούτε τους Ελληνοκύπριους ούτε τους Τουρκοκύπριους, εξυπηρετεί μόνο την Τουρκία.

Το ερώτημα, λοιπόν, δεν είναι αν θέλουμε τη λύση και επανένωση της πατρίδας μας. Γιατί σε αυτό το ερώτημα, η καθολική απάντηση είναι και πρέπει να είναι ένα ησχηρό «ναι». Δεν υπάρχει κανένας που δεν θέλει τη λύση, δεν θέλει επανένωση της πατρίδας μας. Όμως το πραγματικό ερώτημα είναι εάν το Σχέδιο Ανάν επιφέρει την επανένωση ή αντίθετα αν διαιωνίζει τη διαίρεση

Δεν θα πάψουμε να αγωνιζόμαστε για την επίλυση του Κυπριακού. Θα συνεχίσουμε να αναλαμβάνουμε πρωτοβουλίες για λύση και να προωθούμε μέτρα στήριξης των συμπατριωτών μας Τουρκοκυπρίων.

Απευθυνόμενος στους συμπατριώτες μας Τουρκοκύπριους, θέλω να υπογραμμίσω την πραγματική μας έγνοια για μια λύση που να εξυπηρετεί και τα δικά τους συμφέροντα. Πρώτιστα τα δικά τους συμφέροντα και όχι αυτά της Τουρκίας.

Ουδέποτε απέβλεψα σε στέρηση των δικαιωμάτων τους. Αυτή μου η στάση πηγάζει από την ειλικρινή μου πεποίθηση, ότι ο σεβασμός της αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων τους, η παραχώρηση σ' αυτούς ακόμη περισσοτέρων δικαιωμάτων για να νιώθουν μεγαλύτερη ασφάλεια, η αναγνώριση και η ισοτιμία τους, η ισομερής πρόοδος και ευημερία τους, αποτελούν θεμελιακές προϋποθέσεις για την ειρήνη στην Κύπρο.

Συνεκτιμούμε τους κινδύνους και κρίνουμε ότι οι κίνδυνοι από το «ναι» είναι πολύ πολύ μεγαλύτεροι και μη αναστρέψιμοι από το «όχι». Τα συναισθήματά μου δεν είναι διαφορετικά από τα δικά σας. Άλλα η τελική απόφαση ήταν πάντα και παραμένει δική σας.

Συμπατριώτες, συμπατριώτισσες,

Θα αποφασίσετε για το παρόν και το μέλλον της Κύπρου.

Για τη γενιά μας, αλλά και τις γενιές που θα έρθουν μετά από εμάς.

Έχω εμπιστοσύνη στην κρίση σας.

Είμαι βέβαιος ότι δεν σας αγγίζουν ψεύτικα διλήμματα.

Ότι δεν σας τρομάζουν απειλές για δήθεν διεθνή απομόνωση.

Ότι δεν σας πείθουν τα περί δήθεν τελευταίας ευκαιρίας.

Είμαι βέβαιος ότι εξακολουθούν να έχουν για σας νόημα οι ηθικές αρχές και αξίες του λαού μας, του πολιτισμού και του εθνικού ιστορικού μας βίου, τον οποίο θέλετε να συνεχίσουμε με ασφάλεια, ελευθερία και ειρήνη.

Ελληνικέ κυπριακέ λαέ,

Στη ζυγαριά του ΝΑΙ και του ΟΧΙ, πολύ βαρύτερες και πολύ πιο επαχθείς θα είναι οι συνέπειες του ΝΑΙ. Σε καλώ να απορρίψεις το Σχέδιο Ανάν. Σε καλώ να υπερασπιστείς το δίκαιο, την αξιοπρέπεια και την ιστορία σου.

ТУРЕЦКОЕ ВТОРЖЕНИЕ НА КИПР

Анастасия Кишкина

Учитель: Киор Т.Н.

Специализированная школа №46

(г. Мариуполя)

Турецкое вторжение на Кипр, началось в ночь с 20 на 21 июля 1974 г.

При поддержке греческой хунты президент Кипра архиепископ Макариос был отстранён от власти, а контроль над островом перешёл к группе радикалов. 20 июля 1974 года Турция отправила на остров свою армию. Небольшие столкновения продолжились вплоть до конца августа. Турция обосновала свои действия Договором о гарантиях независимости Кипра 1960 г., согласно которому гарантами независимости выступали Греция, Турция и Великобритания. Высадка и этническая чистка, произведенная турецкими войсками, привели к фактическому разделу острова на две части: турецкую и греческую. Турки после интервенции перестали признавать Макариоса III Президентом Кипра.

В 1983 г. турецкий сектор провозгласил себя Турецкой Республикой Северного Кипра, однако это государство признала только Турция.

В 2004 г. Республика Кипр вступила в Европейский Союз, который признает, что север острова находится временно вне контроля законного правительства. Фактически членом Европейского Союза является лишь греческая часть острова.

Греки-киприоты не однократно обращались в суды с целью отстоять свои права, нарушенные в результате турецкой оккупации северной части острова. Европейский суд по правам человека признал Турцию ответственной за нарушения прав киприотов, вынужденных

покинуть свои дома и земли на севере Кипра и обязал Турцию выплатить 13 млн. евро в качестве компенсации.

В мае 2014 года Большая палата Европейского суда по правам человека вынесла решение о взыскании с Турции в пользу Республики Кипр компенсации в размере 90 млн. евро за нарушение Европейской конвенции по правам человека на территории Северного Кипра, начиная с 1974 года, из которых 30 миллионов должны получить в качестве компенсации морального вреда родственники пропавших греков-киприотов.

ИСТОРИЯ КИПРСКОЙ ПРОБЛЕМЫ

Колесниченко Владислав

*Одесский национальный университет им. И. И. Мечникова
(г. Одесса)*

Кипрская проблема возникает в 1974 г., когда турецкое руководство приняло решение о высадке сорокатысячного воинского контингента на остров, 37% территории которого, в последствии, находилось под контролем Турции. Другой датой считается 1956 г., когда Турция обвинила греческое правительство в попытках присоединить остров к греческому государству. Причем следует отметить, что архиепископ Макариос, в последствии – президент Республики Кипр, сам спровоцировал Турцию на эти действия, сделав заявление о готовности и намерении бороться за исключительно «греческий Кипр», не исключая применения силового метода.

В свете данных событий, в течение двух лет турецкая и греческая части населения острова развернули масштабные силовые действия, в большей степени представляющие собой террористические акции. Что в свою очередь привело к серьезным последствиям в 1958 году, когда остров находился на пороге начала гражданской войны. В связи с началом военного конфликта на Кипре, на тот момент находившегося под юрисдикцией Соединенного Королевства, правительством США было предложено провести переговоры с целью урегулирования конфликта мирным путем, где «Белый Дом» выступал бы с

посреднической ролью. Результатом данных переговоров стали «Цюрихско-лондонские соглашения 1959». Следует отметить, что особенностью документа являлось то, что наряду с «предоставлением независимости Кипру», Великобритания сохраняла за собой: все военные базы на острове, право использования территориальных вод, воздушного пространства в военных целях, а также право вмешательства во внутренние дела Республики Кипр стран-гарантов (Великобритания, Турция и Греция). Тем не менее, на встрече участники заявили о полном отказе от намерений присоединить или разделить территорию острова. Сторона, уличившая другую сторону в действиях, противоречившим условиям соглашений, оставляла за собой право на вмешательство, также как и военное.

В 1960 году, после вступления в силу «Цюрихско-лондонских соглашений», республика Кипр обрела независимость от Великобритании, однако обе стороны, как греческая, так и турецкая, условиями договора не были удовлетворены. Более того, на фоне недовольств, греческой стороной, в лице президента Макариоса, были сделаны предложения о внесении поправки в Конституцию страны, отменяющее право вето, закрепленное за представляющим турецкое меньшинство вице-президентом республики Кипр. Официальный отказ правительства Турции, как следствие, привел к вооруженным столкновениям на этнической почве. В целях нормализации обстановки на острове, было принято решение о введении на Кипр миротворческого контингента ООН, разделившим в последствии остров на две части – северную, населенную в основном турками, а также южную части, с преобладающим греческим населением.

15 июля 1974 года в результате организованного греческой хунтой военного переворота на Кипре был отстранен от власти президент Макариос. Власть перешла к военному руководству, преследующей цель «Великой идеи», так называемого «энозиса», т.е. присоединения всей территории острова к Греции. Данный процесс сопровождался актами насилия, направленных против всех противников идеи присоединения, где главную роль играла народно-освободительная организация греков-киприотов – ЭОКА, в реальности, являвшаяся террористической организацией, с помощью которой, был осуществлен переворот.

Тем временем, турецкое руководство, выступая против аннексии Кипра к Греции, приняло решение о введении вооруженной армии на Кипр, аргументируя данное действие нарушением «Цюрихско-лондонских соглашений 1959 года», по сути предоставившим Турции право ввода на остров своих войск. Вскоре в северной части острова, находившейся под контролем турецкого военного руководства, было изгнано практически все греческое население.

Летом 1974 года непосредственно после оккупации северной части Кипра Турцией, состоялся первый раунд трехсторонних мирных переговоров в Женеве с участием министров иностранных дел Греции, Турции и Великобритании. По итогам встречи, стороны договорились об установлении режима прекращения огня. Однако, вторая стадия переговоров, проходившая в том же составе, но с участием представителей турецкого и греческого населения Кипра, привела к полному провалу всех договоренностей, более того «кипрская проблема» приобрела еще более выраженный характер. Все последующие попытки мирного урегулирования проблемного вопроса, предпринимающихся на протяжении тридцати лет не привели к его разрешению.

По условиям мирного соглашения 1975 года, было создано Турско-Федеративное Государство Северного Кипра (ТФГСК), являвшейся частью государства Кипр. Однако оговорки, изложенные в соглашении относительно пересмотра статуса федерации, а также создания собственной конституции не были поддержаны правительством Кипра и международным сообществом. В результате восьми лет переговоров, в 1983 году Северный Кипр объявил о своей независимости. Новое самопровозглашенное государство получило название Турской Республики Северного Кипра, в последствии официально признанное лишь Анкарой.

Предложенный Генеральным Секретарем ООН Кофи Аннаном в 2003 году план кипрского урегулирования (план Аннана), по сути, являлся единственной серьезной попыткой в разрешении проблемного вопроса. Данный проект в действительности предусматривал создание конфедеративной республики, состоящих из двух равноправных государств – Турско-Греческого, с самостоятельным парламентом и двухпалатным законодательным собранием. Более того, Турция получала право сохранить свой воинский контингент на острове, а

также было предусмотрено приданье юридической силы договорам, подписанным между ТРСК и Турцией, которые позволяли обеим сторонам использовать все морское и воздушное пространство острова.

Однако, на состоявшемся 24 апреля 2004 года референдуме, греческое население Кипра отвергло план Аннана 76 % голосов, в то время как турецкая часть проголосовала 67 % «за». Таким образом, греческая часть в качестве признанной международным сообществом Республики Кипр стала полноправным членом Европейского Союза, а статус северной части острова до сих пор остается нерешенным.

Литература

1. История кипрского вопроса// Институт стратегического анализа и прогноза ИСАП КРСУ. - URL: <http://www.easttime.ru/analytic/2/6/396.html>
2. РауфРайфДенкташ: Турецкая Республика Северного Кипра: краткая история. - Баку, 1996
3. Турция между Европой и Азией. - М.: Институт востоковедения РАН - Крафт+, 2001, с.344.

ТУРЕЦКОЕ ВТОРЖЕНИЕ НА КИПР 1974 ГОДА И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА СОВРЕМЕННУЮ ИСТОРИЮ

Александра Лубенникова
*Мариупольский государственный университет
(г.Мариуполь)*

Турецкое вторжение на Кипр произошло в ночь с 20 на 21 июля 1974 года. В результате переворота к власти на острове при поддержке правившей тогда в Греции хунты пришла группа радикалов, что турецкими властями однозначно рассматривалось как прелюдия к объединению Кипра и Греции с возможной перспективой этнических чисток по отношению к туркам-киприотам, тем более что переворот сопровождался третьей по счету с 1960 года крупной вспышкой беспорядков на этнической почве. Турецкая армия высадилась на острове и в ходе боевых действий поставила под свой контроль порядка

35% площади острова. С того времени Кипр остается фактически разделенным на две неравные части, греческую и турецкую [1, с. 204].

В 1974 турецкая община вводит собственную валюту — лиру, в противовес кипрскому фунту. Турецкие войска в ходе второй фазы вторжения (14 августа 1974) занимают 38% территории острова, и устанавливают линию раздела — «линию Аттилы».

В знак протesta против неспособности структур НАТО остановить конфликт Греция выходит из этой организации.

Линию, разделяющую остров на два сектора, охраняет контингент Вооружённых сил ООН по поддержанию мира на Кипре (ВСООНК). Осенью 2004 Генеральный секретарь ООН Кофи Аннан рекомендовал Совету Безопасности продлить мандат этих сил, но сократить на треть численность их военного компонента — с 1230 до 860, укрепив, при этом, политические и гражданские компоненты миссии.

В 1983 турецкий сектор провозгласил себя Турецкой Республикой Северного Кипра, однако это государство признала только Турция. Согласно международному праву, Республика Кипр сохраняет суверенитет над всей территорией, входившей в её состав до 1974. Согласно резолюции Совета Безопасности ООН № 541 от 18 ноября 1983 Турецкая Республика Северного Кипра является незаконным образованием, а турецкие войска должны быть выведены.

В конце апреля 2003 г. турецкие власти разрешили туркам-киприотам переходить на территорию, контролируемую законным правительством, а грекам-киприотам — на оккупированную.

Переговоры об объединении острова идут уже давно. Последняя попытка провалилась на референдуме, который прошёл на острове под эгидой ООН 26 апреля 2004. Против объединения проголосовали 75 % греков-киприотов, в отличие от турок-киприотов, большинство из которых поддержали объединение на основе плана, предложенного Генеральным секретарём ООН Кофи Аннаном. Определенные надежды на прогресс переговорного процесса дает избрание в 2008 году президентом Кипра коммуниста Димитриса Христофиса [2, с.64].

В 2004 Кипр вступил в Европейский союз. Фактически членом ЕС является лишь греческая часть острова. Евросоюз считает, что юрисдикция Республики Кипр должна распространяться и на территорию, контролируемую турками.

За 30 лет фактически раздельного существования возникла значительная разница в экономическом развитии северной и южной частей острова. Турецкие власти разрешают продажу недвижимости, в том числе оставленной греческими беженцами, что власти Республики Кипр считают незаконным. Покупка такой недвижимости по законам Республики Кипр считается уголовным преступлением.

Ночью с 8 на 9 марта 2007 года небольшая часть стены, разделявшая две части кипрской столицы Никосии на греческую и турецкую части, была демонтирована. В настоящее время между двумя частями острова открыто свободное перемещение и для иностранных туристов. Виза самопровозглашённой Турецкой Республики Северного Кипра ставится на отдельный вкладыш, чтобы не вызывать проблем с греческими властями [3, с.318].

В то же самое время, попытка попасть на территорию, контролируемую Республикой Кипр, в отсутствие её официальной визы, с территории Северного Кипра, может быть расценена как незаконное пересечение границы.

Таким образом, турецкое вторжение на Кипр 1974 года оказало огромное влияние на современную историю.

Литература

1. Егоров Б.Г. Кипр: тревоги и надежды. — Москва, 1986. - с.64.
2. Кривцов Н.В. Кипр. Остров богов и святых. — Москва, 2001. - с.318 .
3. Поцхверия Б.М. Внешняя политика Турции после второй мировой войны. — Москва, 1976. - с. 204.

КИПР: ИСТОРИЯ И ДРАМА ОСТРОВА

Елизавета Пархоменко

Учитель: Никишова В.В.

Специализированная школа №46

(г. Мариуполь)

Находясь на перекрестке трех континентов, на месте встречи величайших цивилизаций мира, Кипр создал свою собственную цивилизацию, впитавшую все влияния соседних культур.

Самобытность острова Афродиты и его цивилизации, которая пережила многочисленных завоевателей на протяжении веков, в 1974 году оказалась под угрозой насильственного выселения коренного населения и разделя острова после того, как турецкая армия совершила интервенцию и оккупировала 37% территории Кипра. 40% греко-кипрского населения оказались беженцами. Тысячи людей погибли, прошли через пытки или пропали без вести.

С того времени Кипр остается фактически разделенным на две неравные части, греческую и турецкую.

Продолжающиеся гонения на греков-киприотов, живущих в резервациях на оккупированных территориях, привели к сокращению греко-кипрского населения.

Стремясь найти мирное решение кипрского вопроса, кипрское правительство согласилось на межобщинные переговоры. Результатом данных переговоров стало подписание двух соглашений на высшем уровне. Греко-кипрская сторона и кипрское правительство принимает концепцию и принципы федерального Кипра.

В 1983 г. турецкий сектор провозгласил себя Турецкой Республикой Северного Кипра, однако это государство признала только Турция.

Переговоры об объединении острова идут уже давно. Последняя попытка провалилась на референдуме, который прошёл на острове под эгидой ООН 26 апреля 2004.

В 2007 г., неожиданно для всего мирового сообщества, небольшая часть стены, разделявшая две части кипрской столицы Лефкосии на греческую и турецкую части, была демонтирована. В марте 2008 г. греческая и турецкая общины Кипра приступили к окончательному демонтажу стены.

Стены не могут разделить жителей Никосии. И хотя не существует между ними бетонной стены, раздел города является реальностью. Люди не могут встречаться, общаться, разговаривать. Их разделяет колючая проволока, а родственники 1619 без вести пропавши все еще ждут известий о судьбе своих родных.

Кипр – европейская страна – печальное и одинокое противостояние ветру перемен, дующему по всему миру. Киприоты надеются на помошь и поддержку международного сообщества.

РЕСПУБЛИКА КИПР: 1974 – 2014 **КОРНИ ПРОБЛЕМЫ И ПОПЫТКИ РЕШЕНИЯ**

Владислава Петровская
Одесский национальный университет им. И. И. Мечникова
(г. Одесса)

Корни внутреннего кипрского конфликта лежат в неоднородных этнических, исторических, социальных и институциональных основаниях кипрского государства, которое было создано в 1960 г. Несмотря на четыре века сосуществования, греки-киприоты и турки-киприоты оставались разделенными этническими группами, приверженными Греции и Турции соответственно. Эта особенность кипрского общества была умело использована в своих целях британской колониальной администрацией. Ее политика, проводимая по принципу «разделяй и властвуй» была нацелена на усиление межобщинного антагонизма, что облегчало Великобритании задачу сохранения колониального контроля над островом. При создании государства эта разобщенность, унаследованная из колониального прошлого, была перенесена в процесс государственного строительства.

Независимое кипрское государство, возникшее в 1960 г. на основе цюрихско-лондонских соглашений не отвечало интересам всех групп кипрского общества и было навязано извне. Общинное представительство греков-киприотов и турок-киприотов в государственных органах, согласно Конституции Республики Кипр, определялось соотношением 70:30, в то время как реальное процентное соотношение населения было 80:20. Это противоречие делало невозможным нормальное функционирование государства и создавало политический тупик.

В связи с тем, что этнический фактор выдвинулся на первый план, весь политический процесс превращался в игру с нулевой суммой, обусловленной межэтническим антагонизмом. Конфликт между греками-киприотами и турками-киприотами подпитывался взаимным недоверием, страхом, враждебностью. Он вошел в стадию кризиса, кульминацией которого стали вооруженное столкновение и подрыв самого государства. Конституционный кризис 1963 г. фактически блокировал работу государственной машины, а это в свою очередь стало причиной межобщинных столкновений. Это дало толчок для вовлечения Греции и Турции в дела острова, которые включали Кипр в сферу своих национальных интересов.

Участие Греции и Турции в попытках урегулирования внутреннего политического кризиса, не только не способствовало его разрешению, но даже в большей степени усугубляло его, поскольку оба государства преследовали свои национальные интересы, в которые не входило укрепление статуса Республики Кипр в качестве независимого суверенного государства. Эта фаза интернационализации конфликта стала центральной точкой греко-турецкого антагонизма, а впоследствии играла определяющую роль для привлечения других субъектов международных отношений, которые либо занимали одну из сторон, либо пытались сдержать и урегулировать конфликт.

Участие США и Советского Союза, которые рассматривали проблему в более широком контексте конфронтации Восток-Запад, не только не решило, но значительно усложнило кипрский вопрос. Обе державы придавали острову большое стратегическое значение. Для США главными задачами были: подчинение Кипра стратегическим интересам НАТО, а также предотвращение греко-турецкой войны, которая могла подорвать стабильность этой организации. Для Советского Союза именно этот подрыв военного блока был желаемой целью, поскольку он мог вызвать ослабление юго-восточного фланга альянса. Таким образом, антагонистические стратегические и идеологические цели «холодной войны» сверхдержав отодвинули на второй план этнические аспекты кипрского конфликта, что в свою очередь, сильно затруднило разрешение проблемы.

Большинство мирных инициатив были осуществлены под эгидой ООН. Самой серьёзной попыткой ООН разрешить кипрский вопрос стал «план Аннана», пакет предложений, нацеленный на

объединение острова, который в апреле 2004 г. был вынесен обеим общинам на раздельные референдумы. Исход референдумов был таковым: турки-киприоты подавляющим большинством сказали плану «да», а греки-киприоты «нет». Провал решения проблемы по «плану Аннана» вызвал определенный пессимизм в мировом сообществе в целом и ООН в частности по поводу урегулирования кипрского вопроса, поскольку любая инициатива, предложенная извне, просто не работала. Именно поэтому, переговоры, начавшиеся в сентябре 2008 г. между лидерами двух общин, вызвали воодушевление в мире, поскольку были инициированы изнутри.

На протяжении всего времени греки-киприоты использовали трибуну ООН для политизации этнического конфликта, мобилизации общественного мнения, как платформу для политических споров и инструмент коллективной легитимности и поддержки, добившись определенных успехов в формировании общественного мнения. Однако практических результатов, таких как окончание разделения, так и не было достигнуто. Тем не менее, будущее объединение острова будет основываться на резолюциях ООН по Кипру и соглашениях, принятых в рамках ООН, что в очередной раз подчеркивает положительную роль организации в попытках урегулирования кипрского вопроса.

Несмотря на колоссальные изменения, произошедшие в мире за последние два десятилетия, такие как: распад СССР и окончание «холодной войны», падение Берлинской стены и объединение Германии, а также расширение ЕС До 27 членов, ситуация на Кипре до сих пор остается неразрешенной. Несмотря на то, что было предпринято немало попыток по разрешению данного конфликта, успехи так и не были достигнуты. До сих пор остров остается фактически разделенной страной, где отсутствует война, но и нет мира. Все надежды, которые возлагались на объединение острова в связи с его вступлением в ЕС, рухнули 24 апреля 2004 г., когда греки-киприоты сказали «нет» объединению, в рамках плана, предложенного генеральным секретарем ООН Кофи Аннаном. Несмотря на начало всеобъемлющих переговоров по урегулированию в сентябре 2008 г., конкретных результатов они пока не принесли.

Литература

1. Жукова Н.М. Генезис кипрского конфликта/ Вопросы истории, историографии, экономики и языкоznания (сборник аспирантских статей). - Москва, Институт востоковедения РАН, 2008. - С. 64-71.
2. Европеизация и разрешение конфликта/ Конкретные исследования европейской периферии. Москва, 2005
http://poli.vub.ac.be/publi/orderbooks/ecr/ecr_1_18.pdf
- 3.Лебедева М.М.Политическое урегулирование конфликтов: подходы, решения, технологии. - М.: Аспект Пресс, 1999. – С. 270.

«КИПРСКАЯ ПРОБЛЕМА»: ИСТОРИЯ ВОПРОСА

Анатолий Ремыга
Учитель: **Бачинская О.А.**
Специализированная школа №46
(г. Мариуполь)

Кипрский вопрос на протяжении уже более пятидесяти лет остается одной из насущных проблем во внешней политике Турции.

Началом «кипрской проблемы» считается июль 1974 г., когда турецкое руководство приняло решение о высадке сорокатысячного воинского контингента на остров, 37% территории которого, в последствии, находилось под контролем Турции. Однако реальной датой проблемы необходимо считать 1956 г., возникнувшей в результате официального обвинения Турцией греческого правительства в его попытках аннексии острова к территории Греции. Причем следует отметить, что архиепископ Макариос, в последствии – президент Республики Кипр, сам спровоцировал Турцию на эти действия, сделав заявление о готовности и намерении бороться за исключительно «греческий Кипр», не исключая применения силового метода.

В свете данных событий, в течение двух лет турецкая и греческая части населения острова развернули масштабные силовые действия, в большей степени, представляющие собой террористические акции. Что в свою очередь привело к серьезным последствиям в 1958 году, когда остров находился на пороге начала гражданской войны. В связи с

началом военного конфликта на Кипре, на тот момент находившегося под юрисдикцией Соединенного Королевства, правительством США было предложено провести переговоры с целью урегулирования конфликта мирным путем, где «Белый Дом» выступал бы с посреднической ролью. Результатом данных переговоров стали «Цюрихско-лондонские соглашения 1959». Следует отметить, что особенностью документа являлось то, что наряду с «предоставлением независимости Кипру», Великобритания сохраняла за собой: все военные базы на острове, право использования территориальных вод, воздушного пространства в военных целях, а также право вмешательства во внутренние дела Республики Кипр стран-гарантов (Великобритания, Турция и Греция). Тем не менее, на встрече участники заявили о полном отказе от намерений присоединить или разделить территорию острова. Сторона, уличившая другую сторону в действиях, противоречившим условиям соглашений, оставляла за собой право на вмешательство, также как и военное.

В 1960 году, после вступления в силу «Цюрихско-лондонских соглашений», республика Кипр обрела независимость от Великобритании, однако обе стороны, как греческая, так и турецкая, условиями договора не были удовлетворены. Более того, на фоне недовольств, греческой стороной, в лице президента Макариоса, были сделаны предложения о внесении поправки в Конституцию страны, отменяющее право вето, закрепленное за представляющим турецкое меньшинство вице-президентом республики Кипр. Официальный отказ правительства Турции, как следствие, привел к вооруженным столкновениям на этнической почве. В целях нормализации обстановки на острове, было принято решение о введении на Кипр миротворческого контингента ООН, разделившим в последствии остров на две части – северную, населенную в основном турками, а также южную части, с преобладающим греческим населением.

15 июля 1974 года в результате организованного греческой хунтой военного переворота на Кипре был отстранен от власти президент Макариос. Власть перешла к военному руководству, преследующей цель «Великой идеи», так называемого «энозиса», т.е. присоединения всей территории острова к Греции. Данный процесс сопровождался актами насилия, направленных против всех противников идеи присоединения, где главную роль играла народно-освободительная

организация греков-киприотов – ЭОКА, в реальности, являвшаяся террористической организацией, с помощью которой, был осуществлен переворот.

Тем временем, турецкое руководство, выступая против аннексии Кипра к Греции, приняло решение о введении вооруженной армии на Кипр, аргументируя данное действие нарушением «Цюрихско-лондонских соглашений 1959 года», по сути предоставившим Турции право ввода на остров своих войск. Вскоре в северной части острова, находившейся под контролем турецкого военного руководства, было изгнано практически все греческое население.

Летом 1974 года непосредственно после оккупации северной части Кипра Турцией, состоялся первый раунд трехсторонних мирных переговоров в Женеве с участием министров иностранных дел Греции, Турции и Великобритании. По итогам встречи, стороны договорились об установлении режима прекращения огня. Однако, вторая стадия переговоров, проходившая в том же составе, но с участием представителей турецкого и греческого населения Кипра, привела к полному провалу всех договоренностей, более того «кипрская проблема» приобрела еще более выраженный характер. Все последующие попытки мирного урегулирования проблемного вопроса, предпринимающихся на протяжении тридцати лет не привели к его разрешению.

По условиям мирного соглашения 1975 года, было создано Турско-Федеративное Государство Северного Кипра (ТФГСК), являвшейся частью государства Кипр. Однако оговорки, изложенные в соглашении относительно пересмотра статуса федерации, а также создания собственной конституции не были поддержаны правительством Кипра и международным сообществом. В результате восьми лет переговоров, в 1983 году Северный Кипр объявил о своей независимости. Новое самопровозглашенное государство получило название Турской Республики Северного Кипра, в последствии официально признанное лишь Анкарой.

Между тем, особую обостренность в «кипрской проблеме» вызвала официальная подача заявки Республикой Кипр на членство в Евросоюзе в 1990 г., что, несомненно, является больным вопросом турецкой дипломатии. Данный шаг вызвал резкие протесты Турции и Северного Кипра. Стороны ссылались на то, что Республика Кипр

неправомочна, действовать в качестве самостоятельного международного субъекта, так как вопрос о статусе острова был не решен.

Тем не менее, заявка Кипра о вхождении в состав ЕС была удовлетворена в конце 2002 года. Причем Бельгия согласилась с доводами Турции, что решение о принятии Кипра в состав Европы должен был решаться в отношении всего острова, а не его отдельных частей.

Предложенный Генеральным Секретарем ООН Кофи Аннаном в 2003 году план кипрского урегулирования (план Аннана), по сути, являлся единственной серьезной попыткой в разрешении проблемного вопроса. Данный проект в действительности предусматривал создание конфедеративной республики, состоящих из двух равноправных государств – Турецкого и Греческого, с самостоятельным парламентом и двухпалатным законодательным собранием. Более того, Турция получала право сохранить свой воинский контингент на острове, а также было предусмотрено приданье юридической силы договорам, подписанным между ТРСК и Турцией, которые позволяли обеим сторонам использовать все морское и воздушное пространство острова.

Однако, на состоявшемся 24 апреля 2004 года референдуме, греческое население Кипра отвергло план Аннана 76 % голосов, в то время как турецкая часть проголосовала 67 % «за». Таким образом, греческая часть в качестве признанной международным сообществом Республики Кипр стала полноправным членом Европейского Союза, а статус северной части острова до сих пор остается нерешенным.

Тем не менее, нельзя считать это «провалом» турецкой дипломатии, напротив данное действие необходимо расценивать как дипломатическую победу Турции, так как в этом случае Анкара являлась сторонником мирного урегулирования проблемы Кипра, в то время как греческая сторона придерживалась противоположной точки зрения.

На современном этапе «кипрский вопрос» рассматривается как одно из главных препятствий вхождения Турции в Европейский Союз. Согласно оценкам международных экспертов, процесс евроинтеграции заведомо обречен на провал без разрешения проблемы Кипра. Более того, аналитики сходятся во мнении, что урегулирование вопроса

должно происходить уже не в рамках ЕС, а под эгидой ООН с непосредственным участием России как постоянного члена Совета Безопасности ООН, которой придается огромное значение в решении данного вопроса. В этом случае руководству Кипра будет труднее препятствовать принятию решения о полноправном членстве Турции, более того поддержка стратегического партнера в лице «Белого Дома» в данном вопросе будет весьма ощутимой. Однако, учитывая специфику проблемы, а также весьма сложные межгосударственные отношения отдельно взятых стран, делать прогноз в среднесрочной перспективе относительно урегулирования «кипрской проблемы» представляется весьма проблематичным.

ТРАГЕДИЯ КИПРА 1974 ГОДА И ЕЕ ПОСЛЕДСТВИЯ

**Анастасия Рыбина,
Раиса Скидан**

*Мариупольский государственный университет
(г. Мариуполь)*

Трагедия Кипра 1974 года – один из величайших конфликтов в истории греческого народа. Целью греческой хунты было свержение президента Кипра архиепископа Макариоса. Однако, турецкая армия воспользовалась нестабильным положением на Кипре и совершила вторжение. Целью турецкой республики было присоединение Кипра.

В результате переворота в 1974 году к власти на острове при поддержке правившей тогда в Греции хунты пришла группа радикалов, что турецкими властями однозначно рассматривалось как предпосылка к объединению Кипра и Греции с возможной перспективой этнических чисток по отношению к туркам-киприотам, тем более что переворот сопровождался третьей по счету с 1960 года крупной вспышкой беспорядков на этнической почве. Турецкая армия высадилась на острове, и в ходе боевых действий поставила под свой контроль около 35 % площади острова. Вооруженное вторжение было осуществлено Анкарой 20 июля 1974 г. через пять дней после государственного переворота сторонников греческой хунты «черных полковников»,

стремившихся присоединить Кипр к Греции. Пutsch провалился, однако Турция до конца выполнила поставленные при разработке операции вторжения «Аттила» цели: под оккупацией турецких войск оказались почти 37% территории северной части Кипра. Анкара проигнорировала требования Совета безопасности ООН восстановить суверенитет и территориальную целостность Кипра и вывести с острова войска. От 35 до 40 тысяч турецких военнослужащих остаются там по сей день. Скоротечный государственный переворот и вторжение на Кипр называют «двойным преступлением против народа». В результате боевых действий, завершившихся 18 августа, погибли более 3000 киприотов и еще примерно 1400 до сих пор считаются пропавшими без вести. Около 200 тысяч греков-киприотов вынуждены были покинуть свои дома и переместиться к югу от установленной ООН разделительной линии. Остров продолжает оставаться разделенным на две части: Республику Кипр, которая вступила в ЕС в 2004г. и где преимущественно проживают греки-киприоты, и самопровозглашенную в 1983г. «Турецкую республику северного Кипра» (ТРСК), признанную только Турцией. Попытки добиться урегулирования и воссоединения страны в рамках двухзональной двухобщинной федерации ведутся с 1975г. на основе принципов, которые были зафиксированы в резолюциях Совета безопасности ООН, неизменно заканчивались провалом. Последний по времени раунд прямых межобщинных переговоров стартовал в феврале нынешнего года после почти двухлетнего перерыва. Тем не менее, обе стороны пока не демонстрируют оптимизма по поводу возможности выхода на согласованное решение в обозримом будущем [1].

Переговоры об объединении острова идут уже давно. Последняя попытка провалилась на референдуме, который прошёл на острове под эгидой ООН 26 апреля 2004. Против объединения проголосовали 75 % греков-киприотов, в отличие от турок-киприотов, большинство из которых поддержали объединение на основе плана, предложенного Генеральным секретарём ООН Кофи Аннаном (следует признать, однако, что в референдуме участвовали не только турки-киприоты, но и переехавшие на Кипр переселенцы из Турции, при этом, по мнению греческих властей Республики Кипр, их число уже превышает численность турок-киприотов) [2].

В 2004 Кипр вступил в Европейский Союз, однако фактическим его членом является лишь греческая часть острова, несмотря на то, что Евросоюз считает, что юрисдикция Республики Кипр должна распространяться и на территорию, контролируемую турками. За 30 лет фактически раздельного существования возникла значительная разница в экономическом развитии северной и южной частей острова. Турецкие власти разрешают продажу недвижимости, в том числе оставленной греческими беженцами, что власти Республики Кипр считают незаконным. Покупка такой недвижимости по законам Республики Кипр считается преступлением. На территории, контролируемой ТРСК, ряду городов присвоены турецкие названия, многие храмы переделаны в мечети. Власти Республики Кипр не признают эти шаги; на всех картах, продаваемых в греческой части острова, указаны старые названия городов, и население по состоянию на 1973 год. Значительное недовольство греческой общины также вызывает организованное Турцией массовое переселение на Северный Кипр анатолийских турок.[3]

Делая выводы, можно отметить, что вторжение турецких завоевателей на территорию Кипра в 1974 году имело большое влияние на историю, политику и культуру острова. События 1974 года имеют большую ценность для истории греческого народа, так как очень важно для будущего поколения сохранение национального духа Греции.

Литература

1. 40 лет со дня вторжения Турции в Кипр [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://politobzor.net/show-28261-ispolnyaetsya-40-let-so-dnya-vtorzheniya-turciyi-v-kipr.html>
2. Кипрский конфликт, Турецкое вторжение на Кипр [электронный ресурс]. – Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/История_Кипра
3. Июль 1974-го: как все это было [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.vestnikkipra.com/?mod=iss&id=5787>

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ: ΤΑ ΤΡΑΓΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΥ

Юлія Сафоненко

Маріупольський державний університет

(м. Маріуполь)

Το 1974, η ελληνική πλευρά ήταν η αρχικά επιτιθέμενη με το πραξικόπημα που διοργάνωσε η Αθήνα και ανέτρεψε τον Μακάριο με σκοπό την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα παρά και ενάντια στη θέληση όχι μόνο της Ελληνοκυπριακής άρχουσας τάξης αλλά και του συνόλου των Τουρκοκυπρίων.

Τα αποτελέσματα της εθνικιστικής λογικής που κυριάρχησε και στις δυο πλευρές ήσαν πραγματικά τραγικά. Μετά την τουρκική εισβολή, περί τους 200.000 Ελληνοκύπριοι θα μετατραπούν σε πρόσφυγες, εγκαταλείποντας την βόρεια Κύπρο, το σύνολο των Τουρκοκυπρίων στο νότο θα μετατραπεί με την σειρά του σε πρόσφυγες φεύγοντας προς τον βιορρά (υπολογίζονται σε 65.000)¹⁷¹. Το 1,5% του πληθυσμού τραυματίστηκε ή πέθανε, 1600 Ελληνοκύπριοι και ανάλογος αριθμός Τουρκοκύπριων είναι έκτοτε αγνοούμενοι.

Οι ελληνικές εφημερίδες προέβαλλαν με εντελώς απαράδεκτο, προπαγανδιστικό τρόπο την αποκάλυψη της τραγικής τύχης των πέντε αγνοουμένων φαντάρων που δολοφονήθηκαν εν ψυχρώ από την τουρκοκυπριακή φασιστική παραστρατιωτική οργάνωση ΤΜΤ.

Όρος της πάλης ενάντια στο εθνικιστικό δηλητήριο είναι να ξεσκεπάζουμε τα εγκλήματα της δικής μας άρχουσας τάξης γιατί μόνο έτσι μπορεί να τεθούν τα θεμέλια για την ειρηνική συνύπαρξη των λαών και την κοινή πάλη τους ενάντια στους εκμεταλλευτές τους που βρίσκονται εντός των εθνικών συνόρων.

Η Κύπρος (συγκριτικά με το μέγεθος της) είναι η πιο στρατιωτικοποιημένη περιοχή του πλανήτη. Ο κίνδυνος για ελληνοτουρκικό πόλεμο λόγω μιας σύγκρουσης για το Κυπριακό κάθε άλλο παρά έχει αποτραπεί. Η ελληνική πλευρά πρέπει με ειλικρίνεια να αναγνωρίσει την πραγματικότητα της βόρειας Κύπρου, που έγινε δυνατή ακριβώς εξ' αιτίας της εθνικιστικής και απαράδεκτης πολιτικής της ελληνοκυπριακής (και ελληνικής) πλευράς. Μόνο έτσι θα τεθούν τα θεμέλια για μια ειρηνική συνύπαρξη στο νησί των δυο εθνοτήτων.

*Παντελής Ν. Κακολής
Φωνή του αγνοουμένου*

Νομίζω αγνοούμενος στον κόσμον
πως σημαίνει
Εν μιά ψυσιή που' ν' ζωντανή
Αλλά εν αιωρούμενη
Με τ' áγνωστον ντυμένη.
Σήμερα που τα σπλάχνα μας βκαίννει
πικρόν το κλάμαν
Γιατί εν κάτι που πονεί
Του αγνοουμένου φωνή
Άφτει φωδκιάν στην μάναν.
Με παρακλήσεις στον Θεόν εν η
καρκιά πνιγμένη
Οι προσευκές θ' απαντηθούν
Τζιαι μιάν ημέραν θα στραφούν
Ούλλοι ξισκλαβωμένοι.
Αλλά ώσπού' ν ηστρέφουνται, οι νέοι
να' ν προζύμιν
Με σιουράντζαν να πατούν
Τζιαι ζωντανήν να την κρατούν
Αιώνια την μνήμην.
Τα νιάτα πάντα γράφουσιν áθλους
στην ιστορίαν
Για σέναν Κύπρος θα σταθούν
Τζιαι την ζωήν τους θ' αρνηθούν
Να δείς ελευθερίαν.

*Πανδελίς Η. Κακολίς
Крик пропавшего человека*

Мне кажется, что человек,
канувший в Лету, в мире этом
Это такой жизненный закон
природы.
Хоть и сомнение он сеет порою
Своей внешностью незнакомою.
Случается, что дети наши
впадают в горький плач.
Потому что есть что-то, что
болит, что
Криком пропавшего человека
стонет
И оно винит в мгновение ока
родную мать.
Словно подавленное сердце с
мольбами до Господа Бога,
Чтобы мольбы их услышаны
были.
Но однажды их восполнят другие
-
Все порабощенные слуги порока.
А пока сомнения есть, новые
свой путь начнут немедля
Брожениями, как силой агитаций,
Чтобы этот век великолепный
Их держал в памяти вечной.
Молодость всегда запишет свой
подвиг в историю,
Для Тебя, Кипр. Но остановится
Их жизнь. И они откажутся
Увидеть свободу воочию.

КИПРСКАЯ ПРОБЛЕМА 1974 – 2014

Алина Челпанова
Учитель: Чайка Л. В.
Специализированная школа №8
(г. Мариуполь)

В 1960 году Кипр получил независимость от Великобритании, которая колонизировала остров ещё во второй половине XIX века. Однако Великобритания оставила за собой две военные базы, расположенные вблизи городов Акротири и Декелия. Новая Конституция провозгласила существование двух общин: греческой (80% населения острова) и турецкой (18%). Неравенство прописанных в основном документе государства этнических квот сразу же вызвало недовольство турецкой общины. Даже на уровне государственного управления общины отказывались выполнять решения, которые принимались противоположной стороной.

В 50-е годы в Греции и на Кипре среди кипriotов-греков наблюдалось стремление к эносису (присоединение Кипра к Греции – движение, уходящее корнями в XIX век), а в Турции и у кипriotов-турок в ходу были лозунги «Кипр – турецкий» и «Раздел или смерть». Второй лозунг впоследствии определил непреклонную турецкую позицию: создание на Кипре федерации двух равноправных государств – греческого и турецкого. Первый лозунг был бессмысленным, хотя основывался на том, что Кипр был владением Османской империи три столетия, до 1878 г., когда по Кипрской конвенции Великобритании было дано право «оккупации и управления» островом. В 1914 г. Великобритания аннексировала Кипр, используя такой фактор, как вступление Османской империи в Перову мировую войну на стороне Германии. После Второй мировой войны на Кипре расширилось движение за независимость, в результате которого Англия пошла на подписание в 1959 г. Лондонских соглашений, по которым она соглашалась на независимость Кипра в составе британского содружества наций, Греция отказывалась от эносиса, Турция – от претензии на раздел острова. 19 февраля были подписаны: «Основы государственного устройства Республики Кипр», что было основой для

составления конституции; «Гарантийное соглашение между Республикой Кипр и Англией, Грецией и Турцией», по которому его участники обязались предотвращать возможность раздела острова, присоединения его к какому-либо государству и вступления в какой-либо экономический или политический союз; «Договор о союзе между Республикой Кипр и Грецией и Турцией», предусматривавший совместную оборону Кипра и размещение на его территории 950 греческих и 650 турецких солдат и 2-тысячной кипрской армии. Под суверенитетом Англии осталась территория двух военных баз – в Акротири и Декелии, военный гарнизон на которых не должен был превышать 2750 человек. Выведение английских баз за рамки суверенитета Республики Кипр объясняется военно-стратегическим значением острова, что отмечалось военными и политическими деятелями, в частности в 1956 г. министром иностранных дел Селвином Ллойдом 6 июля 1960 г. в Никосии были парafированы соглашения, подготовленные Объединенным комитетом в Лондоне. Их подписали представители Англии, Греции, Турции и греческой и турецкой общин Кипра.

После состоявшихся в декабре 1959 г. выборов президента и вице-президента, а 31 июля 1960 г. выборов в палату представителей английский губернатор Фут, президент Кипра архиепископ Макариос, вице-президент Фазыл Кучук подписали 16 августа 1960 г. договор о провозглашении Республики Кипр. После провозглашения независимости разногласия на острове не были устраниены. Турки настаивали на разделе муниципалитетов на греческие и турецкие. Греки были против, они выступали за эносис (объединение), турки протестовали против этого. Турецкий военный флот курсировал у Кипра, военные самолеты облетали остров. С 1964 г. кипрско-турецкая администрация осуществляла широкую практику по переселению турок на север острова и созданию компактных турецких поселков, объединяя их в «независимую общину».

В 1963 г. постепенно нарастающее напряжение взорвалось многочисленными этническими чистками с обеих сторон. С целью попытки урегулирования ситуации уже в 1964 году на острове был размещен миротворческий контингент ООН, который оставался на Кипре ещё десять лет. 15 июля 1974 года на острове произошёл военный переворот, в ходе которого террористическая организация

греков-киприотов ЭОКА-В свергла архиепископа президента Кипра Макариоса III. Турецкие власти, видя в этом опасность своим интересам на Кипре, высадили тридцатитысячный военный корпус, который занял около 35% территории острова. Кипр был разделён на южную греческую часть и северную — турецкую. Конфликтующие стороны были разделены так называемой «зелёной линией» — буферной зоной ООН. Был создан физический и социальный барьер между греческой и турецкой общинами. В 1983 г. северная турецкая община самопровозгласила себя Турецкой Республикой Северного Кипра, этот акт был осуждён в Резолюции Совбеза ООН и признан юридически недействительным, и до сих пор новообразованное государство признала только Турция. В начале XXI века по инициативе ООН была предпринята попытка окончательно урегулировать кипрскую проблему. Впервые переход границы осуществлялся в конце апреля 2003 г. после 29-летнего запрета. «Зеленую линию» начали пересекать тысячи греков и турок. 24 апреля 2004 г. был проведён референдум, на котором 75% греков высказались против так называемого Плана Аннана, который подготовила британская дипломатия, считая, что он «узаконивает результаты турецкой агрессии иувековечивает турецкую оккупацию». 65% турецкой общины поддержали этот план. В том же 2004 году Кипр стал членом Евросоюза, однако де-факто к нему присоединилась лишь южная греческая часть острова.

В 2008 году на президентских выборах победил Димитрис Христофиас, который ещё в ходе предвыборной компании обещал немедленно возобновить переговоры о воссоединении. 21 марта 2008 года в буферной зоне столицы Кипра городе Никосия были проведены переговоры с лидером турок-киприотов Мехмет Али Талатом. 3 апреля 2008 г. на улице Лидра Никосии были сняты барьера, установленные здесь ещё в 1960 году в присутствии многочисленной как греческой, так и турецкой общины. Позже, в течение весны-лета 2008 года был проведён ряд согласительных переговоров, уже на 1 июня была назначена принципиальная концепция внедрения единого гражданства и обеспечения единого суверенитета Республики Кипр.

ПЛАН АННАНА: ПРИЧИНЫ ПРОВАЛА

Екатерина Щербань,

Одесский Национальный Университет им. И. И. Мечникова

(г. Одесса)

Ганский дипломат Кофи Аннан (совместно с Дильте Фиртером) является автором плана по урегулированию конфликта между двумя кипрскими народами. Противостояние началось еще в 1960 году, когда получивший независимость от Великобритании Кипр новой Конституцией провозгласил существование двух общин: греческой (80% населения острова) и турецкой (18%). Именно этническая квота в органах управления стала причиной вспыхнувшего недовольства среди турко-киприотов. На определенном этапе в игру вступает внешний фактор: с целью попытки урегулирования ситуации на острове размещается миротворческий контингент ООН. Беспорядки 1974 года привели к появлению буферной зоны ООН или демаркационной линии, проходящей по центру старого города Никосии и де-факто разделяющей остров Кипр на две части, южную греческую и северную турецкую. В 1983 г. северная турецкая община самопровозгласила себя Турецкой Республикой Северного Кипра, по сей день никем, кроме Турции, не признанной.

Таким образом, ретроспективный взгляд на кипрскую ситуацию в течение XX века позволяет выделить ее основные стабильные элементы: две кипрские общины, Греция и Турция, а также внерегиональные державы (Великобритания, США, СССР/Россия) и организации - прежде всего ООН, НАТО, ЕС.

XXI век ознаменовался началом активных действий со стороны международного сообщества по деэскалации ситуации, а 24 апреля 2004 г. был проведен референдум, касающийся так называемого Плана Аннана, а ходе которого две части предполагаемого «единого Кипра» выразили разное отношение к перспективам общего развития в рамках одного двухзонального государства. 75 % греков-киприотов проголосовало против «объединения». Большинство турок-киприотов проголосовало за объединение, которое в реальности позволяло им сохранять свое государство в государстве и даже привычное турецкое

военное присутствие в северной части острова (что для греков всегда воспринималось, как оккупация и национальная травма).

План включал в себя следующие пункты:

- создание на острове Кипре единое государство Объединенную Кипрскую Республику, состоящую из двух автономных частей — греческой и турецкой, которая бы объединяла весь остров (за исключением британских военных баз вблизи городов Акротири и Декелия);
- создание президиума из шести человек, которые по очереди занимают пост премьер-министра. Смена на посту президента и вице-президента — каждые 10 месяцев. Соотношение греков и турок в президиуме следующее: 4 грека и 2 турка;
- право вето для турецкой стороны в объединенном правительстве Кипра;
- уменьшение территории турецкой части острова до 28,5% (против 37%, которые сейчас занимает ТРСК), а также возвращение 85 тысяч греческих беженцев в прежние места проживания.

Документ критиковался с обеих сторон, каждая из которых нашла в нем изъяны. Лидер турок-киприотов Денкташ настаивал на признании турецкого сектора независимым государством или хотя бы равном представительстве в федеральных органах власти, а не два к одному, как предусматривал план ООН. Он также выступал против возвращения на Кипр беженцев-греков, поскольку это могло лишить турок-киприотов их собственности на острове. В то же время греческая сторона говорила о необходимости возврата захваченных территорий и предоставлении прав беженцам на утраченную собственность. Несмотря на это, турецкие киприоты надеялись, что принятие плана даст импульс их экономике благодаря вступлению в ЕС. В связи с этим звучали мнения, что план Аннана заставил и Турцию изменить свою политику в отношении острова, так как в том же 2004 году ЕС решил принять Республику Кипр в свои ряды, однако де-факто к нему присоединилась лишь южная греческая часть острова.

Ради объективности надо сказать, что план ООН и не мог увенчаться успехом, поскольку он был составлен без должного учета греческих претензий, поскольку волнующие греческую общину вопросы о возврате утраченного имущества, оккупации 37 % острова турецкой армией, переселении на остров турок из Анатолии не

получали своего разрешения. Но в выигрыше, тем не менее, оказалась именно эта часть острова, для которой изначально планировалось больше дискриминационных пунктов. Этот поступок существенно подорвал на севере веру в «единую Европу», как в объективного арбитра и медиатора. Раздельное существование турецкой и греческой частей острова на протяжение столь длительного времени также не свидетельствует о возможности и стремлении народов к энозису. За это время переселилось немало выходцев из Большой Турции, которые в отличие от турок — киприотов не знают греческого, не имеют представления об «общей исторической судьбе», а Республика Кипр в свою очередь сильно интегрировалась с Грецией.

Как бы то ни было, в мае 2004 года Европейский Союз получил «замороженный» и неразрешенный конфликт внутри себя. Поскольку с формальной точки зрения ТРСК не существует, весь Кипр считается частью «единой Европы», а север острова рассматривается, как оккупированная территория.

Литература

1. Газета «Вестник Кипра», «План Кофи Аннана 10 лет спустя», «План Аннана не мог решить кипрскую проблему», <http://www.vkcyprus.com>;
2. Маркедонов С., «Кипр: неосуществимое объединение и непризнанное разделение», http://www.kontinent.org/article_rus_4a0362a39b1c7.html;
3. Сайт Министерства иностранных дел Турции, «The Annan Plan and the Greek Cypriot “NO”: False Reasons and Claims». <http://www.mfa.gov.tr>;
4. Сафрастян Р., «Турция и кипрская проблема: эпизоды «Большой игры»», http://www.noravank.am/upload/pdf/167_ru.pdf ;
5. Шорохов В., «Провал Кофи Аннана на Кипре», http://expert.ru/expert/2003/10/10ex-novost4_33821;
6. The Republic of Cyprus: press and information office, <http://www.moi.gov.cy>

КИПРСКИЙ КОНФЛИКТ 1974 – 2014 гг.

Любовь Яли

Учитель: Григорян М.П.

Специализированная школа №8

(г. Мариуполь)

В самой середине лета исполнилось ровно 40 лет с официального начала кипрского конфликта, но 15 июля 1974 г. – это лишь официальная дата. На самом деле, предпосылки «кипрской проблемы» появились много веков назад. Образовавшиеся во времена Османской империи две общины на Кипре в начале своего существования между собой не конфликтовали. На острове было значительное количество межобщинных браков, население относительно легко переходило в ислам и в православие. Но за 400 лет они так и не стали единым народом. Причиной тому, прежде всего, были религиозные различия, система «миллетов», согласно которой каждая община пользовалась отдельными правами в области самоуправления, образования, судов и т.д.

Именно тогда в среде греческих интеллектуалов впервые возникла идея создания независимого греческого государства на населенных греками землях Османской империи. Она получила название «энозис». В 1960 г. Кипр получил независимость от Великобритании, которая колонизировала остров ещё во второй половине XIX века. Однако Великобритания оставила за собой две военные базы, расположенные вблизи городов Акротири и Декелия.

Новая Конституция провозгласила существование двух общин: греческой (80% населения острова) и турецкой (18%). Неравенство прописанных в основном документе государства этнических квот сразу же вызвало недовольство турецкой общины. Даже на уровне государственного управления общины отказывались выполнять решения, которые принимались противоположной стороной.

Несмотря на благие намерения, экстремисты каждой стороны придерживались своей национальной идеи. Греки были сторонниками того самого «энозиса», а турки выдвинули в ответ доктрину «таксим» – раздел острова между Грецией и Турцией.

Новообразованное государство очень недолго прожило мирно. Вспышки межэтнической розни начались уже в самом начале 1960-х, и

обстановка на острове оставалась достаточно напряженной. Нарастание напряженности привело к образованию этнических вооруженных формирований, фактически попавших под контроль, соответственно, Греции и Турции.

15 июля 1974 года на острове произошёл военный переворот, в ходе которого террористическая организация греков-киприотов ЕОКА-В свергла архиепископа Макариоса III, президента Кипра, а контроль над островом перешел к группе радикалов, возглавляемых Никосом Сампсоном, представителем ЕОКА-В. Турецкие власти, видя в этом опасность своим интересам на Кипре, вісадили 30-тысячный военный корпус, который в ходе кровопролитных столкновений занял около 35% территории острова.

22 июля 1974 года, в соответствии с резолюцией ООН №353, вступило в силу положение о временном прекращении огня. Одновременно велись переговоры в Женеве между Великобританией, Грецией и Турцией при участии СССР и США. Однако эта попытка решить кипрский вопрос в рамках НАТО провалилась из-за требований турецкой стороны выделить 34% территории острова для создания государства турок-киприотов.

14 августа 1974 года возобновились бои. Через два дня войска Турции вышли на предлагаемую ранее турецким правительством границу раздела Кипра (линия «Аттила») и установили контроль над портами Фамагуста, Богаз, Морфу и другими.

17 августа 1974 года Правительство Кипра заявило, что турецкие войска заняли до 40% всей территории острова. На следующий день Глафкос Клеридис, временно возглавивший страну, принял предложение Турции, заключавшееся в разделе территории по линии Лефка – Фамагуста. Огонь между враждующими сторонами был прекращен. Предполагалось, что на Кипре будет создана федерация, но ничего похожего не произошло.

1975 год. «Администрация» оккупированных территорий в одностороннем порядке провозгласила Кипр Турецким федеративным государством.

1983 год. Была провозглашена так называемая «Турецкая Республика северного Кипра», однако это государство признала только Турция. Согласно международному праву, Республика Кипр сохраняет суверенитет над всей территорией, входившей в ее состав до 1974 года.

ЕС также признает ее суверенитет над всей территорией, считая, что север острова находится временно вне контроля законного Правительства.

2003 год. На линии «Аттила» в присутствии миротворцев был в упор расстрелян турками безоружный Соломос Солому, попытавшийся сорвать турецкий флаг.

26 апреля 2004 года. Провал «плана Аннана». На референдуме по решению кипрской проблемы, проходившем под эгидой ООН, 75,8% греков-киприотов проголосовали против, считая, что этот план предусматривает не объединение острова, а признание результатов интервенции и оккупации.

2008 год. Возобновление переговоров по кипрской проблеме между Президентом Республики Кипр Димитрисом Христофиасом и лидером турок-киприотов Мехметом Али Талатом, результатом которых стало аннулирование барьера, разделявшего Никосию на две части.

В 2011 году возник спор между Кипром и Турцией из-за планов Республики Кипр совместно с американской компанией Noble Energy разрабатывать недавно открытые месторождения углеводородов в своей исключительной экономической зоне. Вместе с тем Министр Турции по делам Евросоюза Аджимн Багис выступил с открытыми угрозами в отношении действий суверенного Кипра. Он заявил, что если бурение на "Блоке-12" начнется, Турция даст на это военный ответ. Всё это свидетельствует о напряжённости и далеко недружественных отношениях Кипра и Турции.

ІІ
ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ «КІПРСЬКОГО ПИТАННЯ»

**ΤΟ ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΣΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ**

Γιώργος Κέντας
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας
(Λευκωσία)

Το σύστημα ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο είναι σε μεταβατική περίοδο. Η αναδίπλωση των ΗΠΑ δημιουργησε ένα στρατηγικό κενό το οποίο αποπειράθηκε να επικαλύψει η Τουρκία. Μια σειρά από γεγονότα όμως δημιουργούν νέα δεδομένα τα οποία πρέπει να μελετηθούν σοβαρά προκειμένου να κατανοήσουμε τη δυναμική που αναπτύσσεται στην Ανατολική Μεσόγειο, τις ανάγκες ασφαλείας, το νέο στρατηγικό περιβάλλον και την αναδιάταξη των περιφερειακών σχέσεων. Όλα αυτά τα στοιχεία θέτουν τα θεμέλια για μια νέα αρχιτεκτονική ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο. Το συμφέρον της Κύπρου και της Ελλάδας υπαγορεύει όπως (1) αυτή η νέα αρχιτεκτονική ασφάλειας προσφέρει σταθερότητα και προβλεπτικότητα, (2) σέβεται τους διεθνείς κανόνες και το διεθνές δίκαιο για τις θαλάσσιες ζώνες, (3) ευνοεί τα κράτη τα οποία έχουν προσανατολισμό συνεργασίας στη βάση κοινών συμφερόντων, κοινών κανόνων και κοινών αναγκών, (4) αποτρέπει την ανάπτυξη αναθεωρητικών-επιθετικών τάσεων και (5) θεμελιώνει ένα πλαίσιο μακρόπνοων σχεδιασμών οι οποίοι θα αποβλέπουν στο κοινό όφελος, την ευημερία και την ανάπτυξη των κρατών και των λαών της περιοχής.

Η στρατηγική σημασία της Ανατολικής Μεσογείου

Στο πλαίσιο της μετα-ψυχροπολεμικής εποχής, τόσο στη βιβλιογραφία όσο και στη διπλωματική πρακτική, ο όρος «Ανατολική Μεσόγειος» δεν είχε μια συγκεκριμένη σημασία σε επίπεδο στρατηγικών σπουδών ή σε επίπεδο χάραξης πολιτικής ασφαλείας. Την τελευταία δεκαετία όμως ο όρος «Ανατολική Μεσόγειος» απέκτησε μια ιδιαίτερα σημαντική στρατηγική σημασία, η οποία έχει συνειδητοποιηθεί απόλυτα από τα κράτη της περιοχής

και σταδιακά άρχισε να γίνεται κατανοητή στους σημαντικούς δρώντες του συστήματος διεθνών σχέσεων.

Η προοπτική της Ανατολικής Μεσογείου είναι να αναδειχθεί ως ένα αυτοτελές πεδίο αντίληψης και στρατηγικού σχεδιασμού με επιπτώσεις στο περιφερειακό και το διεθνές σύστημα σχέσεων. Σε ένα ορίζοντα πέντε ετών από σήμερα, το θαλάσσιο πεδίο της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου θα αποκτήσει μια υπεραξία στο διεθνές σύστημα σχέσεων και θα προκαλέσει την έντονη προσοχή των μεγάλων δυνάμεων της εποχής μας. Ήδη παρατηρούμε τα πρώτα δείγματα αυτής της δυναμικής στην περιοχή, όπου για πρώτη φορά, πέρα από τη ναυτική παρουσία των ΗΠΑ και της Ρωσίας, παρατηρούμε τη ναυτική παρουσία της Κίνας και του Ιράν, όπως επίσης και την ραγδαία ανάπτυξη των ναυτικών δυνάμεων της Τουρκίας και του Ισραήλ. Αναπόφευκτα, τόσο η Κύπρος όσο και η Αίγυπτος θα αναγκαστούν να αναπτύξουν ναυτικές δυνάμεις. Η αναδυόμενη στρατηγική συγκυρία προσφέρει στην Ελλάδα μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία να δηλώσει ισχυρή ναυτική παρουσία στην Ανατολική Μεσόγειο.

Τέλος, η ενεργός εμπλοκή ευρωπαϊκών εταιριών στην διερεύνηση, ανακάλυψη και εμπορική εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο ευνοεί την κάθοδο στην περιοχή ναυτικών δυνάμεων ευρωπαϊκών κρατών. Η παρουσία ναυτικών δυνάμεων της Ιταλίας και της Γαλλίας – λόγω ακριβώς της δραστηριοποίησης της ιταλικής ENI και της γαλλικής Total, οι οποίες επενδύουν εκατομμύρια ευρώ στο πεδίο των υδρογονανθράκων – θα δώσει μια προοπτική σταθερότητας και ομαλής εκτέλεσης των εργασιών εξόρυξης και εμπορικής αξιοποίησης των πηγών ενέργειας στις θαλάσσιες ζώνες της Κύπρου, του Ισραήλ, της Αιγύπτου (και εν δυνάμει του Λιβάνου, της Συρίας και της Λωρίδας της Γάζας) τα επόμενα 20-30 χρόνια.

Ο παράγοντας υδρογονάνθρακες

Ο κύριος λόγος για τον οποίο η Ανατολική Μεσόγειος αποκτά σταδιακά την υπεραξία αυτή είναι η ανακάλυψη σημαντικών ποσοτήτων υδρογονανθράκων στις θαλάσσιες ζώνες του Ισραήλ και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Υπάρχει μια ισχυρή προοπτική ανακάλυψης ακόμη μεγαλύτερων ποσοτήτων υδρογονανθράκων στις θαλάσσιες ζώνες των δύο χωρών αυτών, όπως επίσης ισχυρή προοπτική ανακάλυψης μεγάλων ποσοτήτων υδρογονανθράκων στις θαλάσσιες ζώνες της Αιγύπτου, του Λιβάνου (και όταν οι συνθήκες το επιτρέψουν στις θαλάσσιες ζώνες της Συρίας και της Λωρίδας της Γάζας). Οι τεχνολογικές δυνατότητες που

υπάρχουν σήμερα επιτρέπουν τη διενέργεια ερευνητικών και επιβεβαιωτικών γεωτρήσεων σε μεγάλα θαλάσσια βάθη, όπως επίσης επιτρέπουν και την ανάπτυξη δικτύων εμπορικής εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων που θα ανακαλυφθούν. Το ζωηρό ενδιαφέρον εταιριών οι οποίες εξειδικεύονται στον τομέα των υδρογονανθράκων, η διάθεση τους να επενδύσουν αρκετά εκατομμύρια δολάρια, όπως και το ενδιαφέρον των αγορών στην προοπτική που παρουσιάζει η περιοχή, έδωσε μια πολύ σοβαρή προοπτική στην Ανατολική Μεσόγειο.

Οι νέες τεχνολογικές δυνατότητες και οι πολιτικές συγκυρίες που παρουσιάστηκαν την πρώτη δεκαετία του 2000, όπως και το επενδυτικό ενδιαφέρον εταιριών, ώθησαν τις χώρες της περιοχής σε μια σειρά από διπλωματικές διεργασίες, οι οποίες κορυφώθηκαν με την υπογραφή συμφωνιών οριοθέτησης Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (AOZ) μεταξύ της Κύπρου και της Αιγύπτου (2003), της Κύπρου και του Λιβάνου (2007) και της Κύπρου και του Ισραήλ (2010). Οι συμφωνίες αυτές χάραξαν για πρώτη φορά στην ιστορία «θαλάσσια σύνορα» στην Ανατολική Μεσόγειο, δίνοντας έτσι μια σοβαρή προοπτική διαφοροποίησης των σχέσεων των κρατών της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου από τις σχέσεις που διατηρούν στον χερσαίο χώρο ή/και τη διεύρυνση και εμβάθυνση των σχέσεων τους κατά περίπτωση.

Ο παράγοντας υδρογονάνθρακες έδωσε μια εξαιρετικά σημαντική προοπτική αναδιοργάνωσης των σχέσεων των κρατών της περιοχής σε ένα νέο και πρωτόγνωρο επίπεδο. Οι παραδοσιακές διαφορές και τα διαφορετικά συμφέροντα παραμένουν, πλην όμως αυτά δε φαίνεται να παρεμποδίζουν την προοπτική ανάπτυξης μια κοινής αντίληψης για τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να οργανωθεί η περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το αναδυόμενο στρατηγικό τόξο Κύπρο-Αιγύπτου-Ισραήλ. Τα κράτη αυτά εμφανίζονται έτοιμα να επωφεληθούν της ιστορικής συγκυρίας και του φυσικού πλούτου της Ανατολικής Μεσογείου. Το πιο σημαντικό στοιχείο το οποίο παρουσιάζεται για πρώτη φορά στην περιοχή είναι το γεγονός ότι η ανάπτυξη των ενεργειακών πόρων στις θαλάσσιες ζώνες της Ανατολικής Μεσογείου δεν δημιουργεί κάποιο πρόβλημα, ούτε αποτελεί πηγή απειλής για κάποιο από τα κράτη αυτά. Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα πρέπει να αδράξει της ευκαιρίας και να συμμετάσχει ενεργά στις διεργασίες αυτές προς τρεις βασικές κατευθύνσεις: Πρώτο, να κινηθεί άμεσα στην οριοθέτηση της AOZ της με την Αίγυπτο και την Κύπρο, δεύτερο, να εμπλακεί σε όλες τις διεργασίες οικοδόμησης της νέας αρχιτεκτονικής

ασφάλειας στην περιοχή και τρίτο να αναβαθμίσει στο μέγιστο βαθμό τις διμερείς της σχέσεις με τα κράτη της περιοχής.

Ο αναθεωρητικός ρόλος της Τουρκίας

Η ανάπτυξη της προοπτικής συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου τα οποία έχουν συνάψει συμφωνίες οριοθέτησης AOZ, όπως επίσης και η δυναμική που έχει προκύψει από το επενδυτικό και εμπορικό ενδιαφέρον που αναδύθηκε από τις εταιρίες οι οποίες έχουν επενδύσεις ή/και σκοπεύουν να επενδύσουν στις θαλάσσιες ζώνες ενός ή περισσοτέρων κρατών της περιοχής, αμφισβητείται ή/και γίνεται απόπειρα να παρεμποδιστεί από την Τουρκία. Η Άγκυρα εμφανίστηκε την πρώτη δεκαετία του 2000 με σχέδια επικάλυψης του στρατηγικού κενού ασφάλειας το οποίο προέκυψε από την αναδίπλωση των ΗΠΑ από την περιοχή και επεδίωξε να επιβάλει ένα είδος ηγεμονίας στην Ανατολική Μεσόγειο και πέρα από αυτή.

Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου η Τουρκία αναδείχθηκε ως μια πολύ σημαντική χώρα για την περιοχή της ευρύτερης Μέσης Ανατολής, κυρίως σε διπλωματικό και οικονομικό πεδίο. Ενόσω η Άγκυρα διεκδικούσε το ρόλο αυτό με μέσα μαλακής ή/και έξυπνης ισχύος, τα κράτη της περιοχής δεν είχαν πρόβλημα να αποδεχθούν τον αναβαθμισμένο ρόλο της χώρας αυτής. Από τη στιγμή όμως που η Τουρκία επεδίωξε ένα ρόλο πρωτοκαθεδρίας στην περιοχή και διεκδίκησε την επικράτηση των δικών της όρων, προκλήθηκε αντίδραση και σε ορισμένες περιπτώσεις ρήξη στις σχέσης της με κράτη της περιοχής. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ολική ρήξη στις σχέσεις της με το Ισραήλ και την Αίγυπτο.

Σήμερα η Τουρκία δεν έχει καλές σχέσεις με κανένα κράτος της Ανατολικής Μεσογείου. Αντίθετα οι σχέσεις της με τη Συρία, το Λίβανο, το Ισραήλ και την Αίγυπτο βρίσκονται σε ένα ιστορικά αρνητικό πλαίσιο. Οι πολιτικές επιλογές της Τουρκίας σε κορυφαία ζητήματα εξωτερικής πολιτικής έχουν προκαλέσει ένα πλέγμα προβλημάτων με όλα τα κράτη, ανάλογο των οποίων είχε ιστορικά μόνο με την Κύπρο. Όσον αφορά την τελευταία, η Τουρκία εμφανίζεται με αναθεωρητικές-επιθετικές διεκδικήσεις, οι οποίες επιδιώκουν να θέσουν σε αμφισβήτηση τη δυνατότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας και των συμβαλλόμενων ιδιωτικών εταιριών να συνεχίσουν και να ολοκληρώσουν το πρόγραμμα γεωτρήσεων και τους σχεδιασμούς εμπορικής αξιοποίησης των κοιτασμάτων.

Οι επιθετικές κινήσεις εναντίον της Κύπρου όμως δεν αντιμετωπίζονται με σκεπτικισμό από τη Λευκωσία μόνο. Αντίθετα υπάρχουν σοβαρές

ενδείξεις και δεδομένα τα οποία μαρτυρούν ότι οι κινήσεις της Τουρκίας ενοχλούν άλλα κράτη της περιοχής, προεξάρχοντος του Ισραήλ και της Αιγύπτου. Τα τελευταία δύο κράτη έχουν το τελευταίο διάστημα εμπλακεί σε έντονες διεργασίες με τη Λευκωσία και την Αθήνα για τη σύναψη στρατηγικών συμφωνιών συνεργασίας στα πεδία την ενέργειας και της ασφάλειας, όπως και σε άλλους τομείς κοινού ενδιαφέροντος. Ήδη έχει πραγματοποιηθεί μια τριμερής συμφωνία ανάμεσα στην Ελλάδα, την Κύπρο και την Αίγυπτο και επίκειται μια τριμερής ανάμεσα στην Ελλάδα, την Κύπρο και το Ισραήλ. Οι δύο τριμερείς έχουν αρκετά σημεία επικάλυψης, τα οποία σιγά σιγά να συνενώνονται και θα δημιουργούν ένα πλέγμα κοινών συμφερόντων ανάμεσα στα κράτη αυτά.

Μια νέα αρχιτεκτονική ασφάλειας

Το ερώτημα το οποίο προκύπτει από τα νέα δεδομένα είναι κατά πόσο τα κράτη της περιοχής θα συνεχίσουν να λειτουργούν στο πλαίσιο των υφιστάμενων συμφωνιών ή κατά τα πόσο θα κάνουν βήματα προς τη κατεύθυνση της οργάνωσης μιας νέας αρχιτεκτονικής ασφάλειας στην περιοχή, η οποία θα τους επιτρέψει να αναπτύξουν τα ενεργειακά τους κοιτάσματα σε ένα πλαίσιο σταθερότητας και προβλεπτικότητας. Η τάση που αναπτύσσεται στις σχέσεις ανάμεσα στα κράτη τα οποία έχουν προχωρήσει στη σύναψη των δύο τριμερών συμφωνιών – Κύπρος-Ισραήλ-Ελλάδα και Κύπρος-Αίγυπτος-Ελλάδα αντίστοιχα –, φαίνεται να αναγνωρίζουν την ανάγκη χάραξης κάποιων κοινών παραμέτρων ασφάλειας.

Σε κανονιστικό επίπεδο, υπάρχει άμεση ανάγκη για χάραξη μιας νέας αρχιτεκτονικής ασφάλειας η οποία θα διασφαλίζει τα συμφέροντα των κρατών της περιοχής. Η ιστορική συγκυρία ευνοεί την ανάδυση ενός σχετικά αυτόνομου στρατηγικού πεδίου ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο το οποίο θα συνδυάζει τα συμφέροντα των κρατών της περιοχής, όπως επίσης και των μεγάλων και σημαντικών δρώντων της εποχής μας (ΗΠΑ, Ρωσία, Κίνα, ΕΕ). Η Ανατολική Μεσόγειο προσφέρεται ως ένα πεδίο ανάπτυξης κοινών συμφερόντων σε ένα πλαίσιο αμοιβαίου οφέλους. Την προοπτική αυτή θα την υποδείξουν κατά κύριο λόγο οι Αίγυπτος, το Ισραήλ, η Κύπρος και η Ελλάδα σε συνεργασία με τις εταιρίες οι οποίες επενδύουν σοβαρά ποσά για την ανάπτυξη παράλληλων δικτύων εμπορικής αξιοποίησης των ενεργειακών πηγών της Ανατολικής Μεσογείου.

Η πιο σημαντική συνεισφορά του αναδυόμενου συστήματος ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο είναι η ανάσχεση οποιονδήποτε ενεργειών αποσκοπούν στην αναθεώρηση των συμφωνιών και των επενδυτικών

δραστηριοτήτων στην περιοχή. Τη στιγμή αυτή η Τουρκία εμφανίζεται ως ο δρώντας αυτός ο οποίος επιδιώκει την αναθεώρηση της προοπτικής ενεργειακής συνεργασίας και ασφάλειας και κατά συνέπεια πρέπει να αντιμετωπιστεί με μέσα ανάσχεσης και περιορισμού, όχι μόνο από τα κράτη της περιοχής, αλλά και από τις μεγάλες δυνάμεις.

Κύπρος-Ελλάδα σε κοινό μέτωπο

Η αναδυόμενη αρχιτεκτονική ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο δημιουργεί μια ιστορική συγκυρία στο πλαίσιο της οποίας η Κύπρος και η Ελλάδα μπορούν να αλλάξουν τη μοίρα τους. Η εμφάνιση των δύο κρατών αυτών στο πλαίσιο ενός κοινού μετώπου είναι σπουδαίας σημασίας. Άλλωστε, τα κράτη της περιοχής αντιμετωπίζουν την Κύπρο και την Ελλάδα ως ένα ενιαίο μέτωπο και για το λόγο αυτό επιθυμούν όπως οι στρατηγικές διεργασίες γίνονται ταυτόχρονα με τα δύο κράτη αυτά. Υπάρχουν πολλοί αντικειμενικοί λόγοι για τους οποίους Ελλάδα και Κύπρος μπορούν να επιδιώξουν τα συμφέροντά τους από κοινού. Οι κύριοι λόγοι είναι οι εξής: Πρώτο αντιμετωπίζουν κοινή απειλή από την Τουρκία, την οποία πρέπει να επανεκτιμήσουν. Δεύτερο, έχουν μια διαχρονική στρατηγική και στρατιωτική συνεργασία, την οποία πρέπει να αναβαθμίσουν. Τρίτο, είναι κράτη μέλη της ΕΕ, γεγονός το οποίο πρέπει να αξιοποιηθεί καλύτερα. Τέταρτο, βρίσκονται σε μια προοπτική εξόδου από την οικονομική κρίση, γεγονός που θα πρέπει να οδηγήσει σε κοινές επενδυτικές δραστηριότητες.

Η προοπτική εμπορικής αξιοποίησης του φυσικού πλούτου της Ανατολικής Μεσογείου, η στρατηγική συγκυρία εχθρότητας ανάμεσα στην Τουρκία, από τη μια, και το Ισραήλ και την Αίγυπτο από την άλλη, όπως και η διάθεση των κρατών της περιοχής να συνεργαστούν, προσφέρουν στην Ελλάδα και την Κύπρο μια ιστορική ευκαιρία να αναβαθμίσουν τον γεωστρατηγικό τους ρόλο.

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΗΜΕΡΑ

Παντελής Στεφάνου
(Φλώρινα Δυτικής Μακεδονίας)

Το Κυπριακό εθνικό θέμα, έμεινε παροιμιώδες, ως ένα πρόβλημα, όχι μοναχά δυσεπίλυτο, αλλά παντελώς άλυτο. Έμεινε παροιμιώδες, ως ένα

ζήτημα που χρονίζει, που τραβά ανιαρά σε βάθος χρόνου, και τελικά, ως ένας πολιτικός γρίφος, ο οποίος πονοκεφαλιάζει πολλούς. Αυτοί δε, με τη σειρά τους, το μόνο που επιτυγχάνουν είναι την περεταίρω αποτελμάτωσή του και την, εν ταυτώ, κληροδότησή του –πιο περίπλοκου και ζοφερούστους επόμενους. Ουχί αδίκως είχε χαρακτηριστεί, το εν λόγω πρόβλημα, ως «ο νεκροθάφτης των διπλωματών». Και να φανταστείτε ότι, ο χαρακτηρισμός αυτός, δόθηκε για πρώτη φορά τη δεκαετία του '60. Έκτοτε, όντως, πολλοί επιφανείς διπλωμάτες, κοσμημένοι με περγαμηνές προηγούμενων επιτυχιών, βρήκαν της καριέρας τους το μνήμα, σαν αποτόλμησαν, φιλόδοξα, να καταπιαστούν με το Κυπριακό.

Όπως συμβαίνει με ένα τεράστιο ποσοστό ελληνικών λέξεων, οι οποίες εξακολουθούν μεν να διατηρούν τη φωνολογική τους μορφή μέχρι σήμερα, ήδη από την εποχή του Ομήρου, έχουν δε αλλάξει εξολοκλήρου το αρχικό τους νόημα, έτσι και με τον όρο Κυπριακό: αρχικά, Κυπριακό σήμαινε το ζήτημα της Ένωσης ενός αλύτρωτου μέρους του Ελληνισμού με τον εθνικό κορμό. Μιας Ένωσης, που ιστορικά θα ακολουθούσε τα πρότυπα άλλων ελληνικών εδαφών- του καθενός με τις δικές του ιδιαιτερότητες, που έρχονται να επιβεβαιώσουν το αναμφίλεκτο του γενικότερου κανόνα περί εξαιρέσεων- όπως αυτά ενσωματώθηκαν σταδιακά στο μετεπαναστατικό (1821-1829) Ελληνικό Βασίλειο. Η ενθουσιώδης συμμετοχή Κυπρίων εθελοντών στους Εθνικούς Αγώνες (Επανάσταση, Σεπτεμβριανά, Κρήτη, Πόλεμος Ντροπής, Βαλκανικοί, Α' Παγκόσμιος, Μικρασιατική Εκστρατεία) εντάσσεται μέσα σε αυτό το πλαίσιο, του άδολου δηλαδή πατριωτικού αλυτρωτισμού. Απέφυγα να αναφέρω τη συμμετοχή στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο επιτηδείως. Γιατί, στην περίπτωση αυτή, έχουμε μεν εθελοντική, κατά τα φαινόμενα, στρατιωτική συμμετοχή, ταυτόχρονα δε, έχουμε και αναντίρρητη υπακοή σε κομματικές υπαγορεύσεις, ενός ουκ ευκαταφρόνητου ποσοστού Κυπρίων, οι οποίοι, ήδη ήταν γερά οργανωμένοι –και ακόμη πιο γερά εξηρτημένοι- από το Κομμουνιστικό Κόμμα του νησιού. Αυτό το κόμμα, σημειωτέον, υπήρξε διαχρονικά τυφλός εντολοδόχος του Ανώτατου Σοβιέτ της Μόσχας, ασχέτως αν οι αποφάσεις του τελευταίου ήταν, ενίοτε, μοιραία επιζήμιες για τα εθνικά συμφέροντα της Κύπρου.

Η χρονολογία 1922 έμεινε στη μνήμη των πανελλήνων ως αποφράδα, λόγω βεβαίως της Μικρασιατικής Καταστροφής. Το 1922 όμως, έμελλε, ωσαύτως, να αποτελέσει την απαρχή του τέλους –τέλους ως νησιού Ελληνικού και Χριστιανικού- κι ενός άλλου τμήματος του Έθνους, του

μεγαλύτερού του μεσογειακού νησιού: της Κύπρου. Κι αυτό γιατί, κατά τη διάρκεια αυτού του έτους, άρχισε στη Λεμεσό να οργανώνεται ο πρώτος πυρήνας Κομμουνιστών οι οποίοι, αργότερα, θα αποτελέσουν τα ιδρυτικά στελέχη του Κ.Κ.Κ. Η τοποθέτησή μου αυτή, μπορεί να ακούγεται ακραία και υπερεθνικιστική, μάλιστα δε σε μια εποχή που το Κ.Κ.Κ. –Α.Κ.Ε.Λ. μονοπωλεί, επί μισό σχεδόν αιώνα, το πολιτειακό και ιδεολογικό σκηνικό της Κύπρου, αποτελεί όμως μια πικρή αλήθεια. Την πικρή αυτή αλήθεια επιφυλάσσομαι να υπερασπιστώ, Θεού θέλοντος, σε μια κατοπινή μου επιστημονική εργασία, απότοκο ανιδιοτελές μιας πολύχρονης και πολύμοχθης έρευνας. Εξάλλου, οι μεγάλες πικρές αλήθειες της Ιστορίας αποκαλύπτονται πλήρως, συνήθως μετά από μια τραγική εθνική καταστροφή, όταν πια έχουνε καταλαγιάσει τα ανθρώπινα πάθη, και έχουνε, παράλληλα, εκμηδενίστει τα προσωπικά και οικονομικά εκείνα συμφέροντα τα οποία τα συδαύλιζαν.

Λαμβάνοντας, λοιπόν, υπόψη τις ως άνω ιστορικές διασαφηνίσεις, επανερχόμαστε σε αυτό που επισημάναμε στην αρχή: στο ότι δηλαδή η λέξη Κυπριακό αλλάζει, κατά καιρούς και σύμφωνα με τις πολιτικές περιστάσεις, νόημα. Κατά συνέπεια, από της συστάσεως της Σοβιετικής Ένωσης, και της συνακόλουθης δράσης των ορκισμένων εντολοδόχων της στο νησί, Κυπριακό σήμαινε, το υπό εκκρεμότητα εκείνο διπλωματικό και πολιτικό ζήτημα, που θα επέτρεπε στη Σοβιετική Ένωση, κάνοντας τους απαραίτητους εκείνους διπλωματικούς ελιγμούς, να διεισδύσει στη Μέση Ανατολή δημιουργώντας ένα στέρεο προγεφύρωμα που θα εμπόδιζε τη μονοκρατορία στο χώρο, του έτερου Αντίπαλου Δέους, δηλαδή των Η.Π.Α. Το εγχείρημα αυτό δεν φαινότανε να ήταν παντελώς ανέφικτο, λαμβανομένου υπόψη του τεράστιου λαϊκού ερείσματος που, ήδη άρχισε να έχει το Κ.Κ.Κ.-Α.Κ.Ε.Λ. Τοιούτως εχόντων των πραγμάτων, όταν ξεκίνησε ο ένοπλος αγώνας της Ε.Ο.Κ.Α. (1955-1959), μπορεί για ένα μεγάλο μέρος των απανταχού Ελλήνων να αποτελούσε άλλη μια, κατά τόπους, εκδοχή του προαιώνιου Εθνικού Αλυτρωτισμού, για ένα όμως άλλο –ουκ ευκαταφρόνητο– μέρος των αυθηγενών Κυπρίων σήμαινε κάτι άλλο: το ιστορικό εφαλτήριο δια του οποίου, με τη δέουσα υποχθόνια διπλωματική ευελιξία, θα ματαιωνόταν ακριβώς ο ίδιος ο αγώνας για την Ένωση, και κατά συνεπείαν, και η σε βάθος χρόνου ελληνικότητα της Κύπρου. Ο στόχος αυτός εξυπηρετούσε, θεόσταλτα θα λέγαμε, και τη γειτονική Τουρκία. Η Τουρκία, παντοτινά εποφθαλμιούσε το νησί, το οποίο κατέκτησε το 1570-71, στην τελευταία εκείνη κατακτητική αναλαμπή της Οθωμανικής

Αυτοκρατορίας. Το ενδιαφέρον της, δήθεν, για την ασφάλεια των εκεί διαβιούντων Τουρκοκυπρίων, ήταν και είναι, απλώς ένα παραπλανητικό πρόσχημα δια του οποίου διεκδικεί νομιμότητα στις στρατιωτικές της επεμβάσεις. Έτσι κι αλλιώς, την Τουρκία πάντα θα την ενδιαφέρει η Κύπρος, λόγω της αξιοζήλευτης, στρατηγικά, γεωπολιτικής της θέσης, «έστω και αν στο έδαφός της δεν κατοικούσε ούτε ένας Τούρκος» (Νταβούτογλου :*Στρατηγικό Βάθος*).

Κατά συνέπεια, το οριστικό θάψιμο της Ένωσης, με την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας (1959-60) ανέτρεψε άρδην αυτό που λέμε Κυπριακό: μετέτρεψε το πρόβλημα, από πρόβλημα Ελλάδος-Βρετανικής Αυτοκρατορίας σε πρόβλημα Ελλάδος-Τουρκίας. Άγγλοι δε και Κομμουνιστές έδραξαν την ευκαιρία να προωθήσουν, με πιο αποτελεσματικά τώρα μέσα, τη καταστροφική εκείνη προσπάθεια, που ήδη είχαν αρχίσει προ καιρού: τη δημιουργία, εκ του μηδενός, μιας λεγόμενης Κυπριακής Εθνικής Συνείδησης Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Ένα, ωσαύτως, σημαντικό μέρος της ούτω καλούμενης τότε Δεξιάς-πρώην ορκισμένοι για Ένωση αγωνιστές της Ε.Ο.Κ.Α.- εκμεταλλεύτηκε την ευκαιρία της Ανεξαρτησίας: αφού πρώτα πρόδωσε τους νεκρούς συναγωνιστές του, άρχισε, δουλοπρεπώς, να υπηρετεί την αυτοκαταστροφική πολιτική του, εωσφορικά, φιλόδοξου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, αποκομίζοντας, φυσικά, σε ένα κατοπινό στάδιο, τεράστια οφέλη, τόσο σε χρήμα όσο και σε θέσεις καριέρας («Χορωδία των Παιδών»). Η Τουρκική Ανταρσία του 1964, οι συνεπόμενες θανατηφόρες συμπλοκές μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, οι τρεις Τουρκικές Εισβολές του 1964, τα επαναδιατυπώμενα αμερικανικά Σχέδια Άτσενσον, η κάθιδος της Ελληνικής Μεραρχίας, η άνοδος της Δικτατορίας των Συνταγματαρχών, η απόσυρση της Μεραρχίας (γεγονότα τουρκοκυπριακού χωρίου Κοφίνου), η κάθιδος Γρίβα (Ε.Ο.Κ.Α. Β'-εθνικός διχασμός Γριβικών VS Μακαριακών), η Εκκλησιαστική Κρίση, η άνοδος Ιωαννίδη (Νομική-Πολυτεχνείο -έντεκα νεκροί πολίτες εκτός Πολυτεχνείου), δεν απετέλεσαν τίποτε άλλο, εκτός από τη φυσιολογική μετεξέλιξη του οριστικού ενταφιασμού της Ένωσης που επετεύχθη με τη σύσταση της Κυπριακής Δημοκρατίας (Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου). Επιπρόσθετα δε, δεν απετέλεσαν τίποτε άλλο, εκτός από τον μεγάλο πρόδρομο της Τουρκικής Εισβολής του 1974.

Η Εισβολή αλλάζει, και πάλι, το νόημα της λέξης Κυπριακό: τώρα, Κυπριακό σημαίνει την απόσυρση όλων των κατοχικών τουρκικών

στρατευμάτων, την επιστροφή όλων των προσφύγων στις «πατρογονικές τους εστίες» και την εξεύρεση της τύχης όλων των Αγνοούμενων (1619) προσώπων. Σιγά-σιγά όμως, με την οικονομική ευρωστία της ελεύθερης Κύπρου, την καταναλωτική ευμάρεια των κατοίκων της, την ίδρυση της Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου, την πλήρη ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ενωμένη Ευρώπη και την εσχάτως προκύψασα Οικονομική Κρίση, η λέξη Κυπριακό, έχει αλλάξει και πάλι νόημα: τώρα, όλοι μιλούν για τη δημιουργία ενός νεοσύστατου συνομοσπονδιακού κράτους, μιλούν για «επανένωση», «επαναπροσέγγιση», «ειρήνη», πρωτίστως δε και κυρίως, για «ανάπτυξη».

Το κατ ’εμέ, αυτό το τελευταίο («ανάπτυξη»), ήτανε και είναι αυτό καθεαυτό το ίδιο το Κυπριακό. Και εξηγώ. Ανάπτυξη σημαίνει λεφτά. Οι Κύπριοι, ποτέ δεν ήθελαν, ουσιαστικά, την Ένωση με την διαχρονικά φτωχότερη Ελλάδα. Όποιος αμφιβάλλει περί του λόγου τούτου το αληθές ας πάει να ρωτήσει τους αδελφούς Κρήτες. Τους Κυπρίους, δεν τους ενδιαφέρει αν εξακολουθήσουν να μιλούν ελληνικά ή αν θα συνεχίσουν να λειτουργούν σε Ορθόδοξους Χριστιανικούς Ναούς. Τους ενδιαφέρει να έχουνε λεφτά, και μάλιστα πολλά. Για τούτο, δεν διστάζουν σήμερα, να καταφύγουν στην Επιτροπή Αποζημιώσεων της Τουρκίας, πουλώντας τις περιουσίες τους στα Κατεχόμενα. Περιουσίες, οι οποίες κατακτήθηκαν σχετικά πρόσφατα, με εκτελέσεις, εξανδραποδισμούς, βασανιστήρια, βιασμούς, ιεροσυλίες και καταστροφές ιερών ναών και λοιπών χώρων, φυλακίσεις, και άλλα πολλά εγκλήματα πολέμου. Περιουσίες, που καταχρώνται επυλίδες έποικοι εκ Τουρκίας ή ευρωπαίοι αγοραστές. Αυτές οι περιουσίες, μετά την καταβολή της σχετικής αποζημίωσης, καταγράφονται πλέον ληξιαρχικά ως «τουρκοποιημένη γη». Αυτή η καταφυγή δεν παρατηρείται σήμερα, σωρηδόν, διότι οι Κύπριοι πεινούν, όπως παραπλανητικά αυτοί αρέσκονται να δικαιολογούνται. Παρατηρείται, επειδή δεν μπορούν, ψυχοπαθολογικά να αποχωριστούν τα παλάτια και τα αυτοκίνητα πολυτελείας που απέκτησαν μετά την Εισβολή. Αυτό το αυτοεξευτελιστικό συλλογικό φαινόμενο, είναι ίσως μοναδικό στην ιστορία των λαών. Ας πάνε οι Κύπριοι να ρωτήσουν τους αδελφούς Πόντιους γιατί τους χαρακτηρίζω ευτελείς.

Εν κατακλείδι, φρονώ ότι η πρώτη φάση του Κυπριακού- του Κυπριακού που έχει να κάνει, πλέον, με τις κατακτητικές βλέψεις της Τουρκίας στον ευρύτερο ελληνικό χώρο- είχε λήξει γύρω στα τέλη Οκτωβρίου 1974 (επιστροφή τελευταίων αιχμαλώτων από τις φυλακές της

Τουρκίας). Παραμένει η ολοκλήρωση της δεύτερης και τελειωτικής φάσης του, η οποία είναι η πλήρης κατάληψη και τουρκοποίηση του νησιού. Η ευκαιρία που περίμεναν οι Τούρκοι ήρθε από τα «βάθη τα της θαλάσσης», δηλαδή το πετρέλαιο. Από το 1974 μέχρι το 2014, που βρίσκεται εν εξελίξει στην Κύπρο ο «Τρίτος Αττίλας», η μεθοδευμένη εξωτερική πολιτική της Τουρκικής Δημοκρατίας πέτυχε τα εξής: την έμμεση αναγνώριση του Ψευδοκράτους, τη δημογραφική ανατροπή του προ αιώνων status με τον Εποικισμό, τη σύναψη δυνατών συμμαχιών με δυνατά κράτη και τέλος, την ολοκληρωτική κατίσχυση στον τομέα της προπαγάνδας. Αντίθετα, οι πολιτικοί των Κυπρίων, το μόνο που πέτυχαν ήταν να αυξήσουν τις προσωπικές τους περιουσίες. Παράλληλα, το εθνικό ελλαδικό κέντρο, ουσιαστικά παραμένει αμέτοχο, αφού προσπαθεί να διατηρήσει-πράγμα αμφίβολο- αυτή την ίδια του τη φυσική επιβίωση. Είτε με ειρηνικά, είτε με μη ειρηνικά μέσα, οι Τούρκοι Στρατηγοί έχουν ήδη αποφασίσει την πλήρη κατάληψη της Κύπρου. Έπειται Αιγαίο και Κρήτη. Όσον αφορά στους Κυπρίους, φέρουν ακέραιη την ευθύνη για το ξεπούλημα αυτό της πατρίδας τους, αφού μία μόνο ανάξια γενιά κατάφερε το ακατόρθωτο: κατάφερε να θέσει οριστική ταφόπλακα σε τέσσερις χιλιάδες χρόνια ελληνικής και δύο χριστιανικής ιστορίας. Διπλωματικά δε, μπορούμε να πούμε, ότι από το 1974 και εντεύθεν οι Κύπριοι πραγματώνουν διαχρονικά την πολιτική του Α.Κ.Ε.Λ., ακόμα και τώρα που, υποτίθεται, στην εξουσία βρίσκεται Δεξιά κυβέρνηση. Η κατά κράτος επικράτηση της Αριστεράς και στην Ελλάδα – επικράτηση, εννοώ, πολιτική, γιατί ιδεολογική έχει γίνει εδώ και καιρό- θα σηματοδοτήσει την αρχή του τέλους ενός από τα ενδοξότερα έθνη που χάραξαν την παγκόσμια ιστορία: του έθνους των Ελλήνων. Αν Ελλάς και Κύπρος, παραντίκα και εν ακαρεί, δεν ενθουσιών πλήρως με την «Τρίτη Ρώμη», γενόμενες πολιτικά και εκκλησιαστικά μια άλλη επαρχία της Ρωσικής Ομοσπονδίας, σύντομα θα αντικρίσουν την τουρκική σημαία να κυματίζει στον Παρθενώνα.

40 ЛЕТ СО ДНЯ ВТОРЖЕНИЯ ТУРЦИИ НА КИПР

Владлена Гарип
Учитель: Сеферова Л.В.
Специализированная школа №8

(г. Мариуполь)

Греческая и турецкая общины на Кипре отмечают 40-ю годовщину вооруженного вторжения Турции. Греки-киприоты вспоминают эту дату как день национальной трагедии, разделившей страну, и молятся за погибших. Для турок-киприотов – это праздник «мира и свободы», в котором в этом году участвует президент Турции Абдуллах Гюль.

Вооруженное вторжение было осуществлено Анкарой 20 июля 1974 года через пять дней после государственного переворота сторонников греческой хунты «черных полковников», стремившихся присоединить Кипр к Греции. Пutsch мгновенно захлебнулся, однако Турция до конца выполнила поставленные при разработке операции вторжения «Аттила» цели - под оккупацией турецкий войск оказались почти 37% территории северной части Кипра. Анкара проигнорировала требования Совета Безопасности ООН восстановить суверенитет и территориальную целостность Кипра и вывести с острова войска. От 35 до 40 тыс. турецких военнослужащих остаются там по сей день.

Скоротечный государственный переворот и вторжение на Кипре называют "двойным преступлением против народа". В результате боевых действий, завершившихся 18 августа, погибли более 3 тыс. киприотов и еще примерно 1,4 тысяч до сих пор считаются пропавшими без вести. Около 200 тыс. греков-киприотов вынуждены были покинуть свои дома и переместиться к югу от установленной ООН разделительной линии. Примерно 40 тыс. турок-киприотов переселились в обратном направлении.

Остров продолжает оставаться разделенным на Республику Кипр, которая вступила в ЕС в 2004 году и где преимущественно проживают греки-киприоты, и самопровозглашенную в 1983 году «Турецкую республику северного Кипра», признанную только Турцией. Попытки добиться урегулирования и воссоединения страны в рамках двухзональной двухобщинной федерации ведутся с 1975 года на основе принципов, которые были зафиксированы в резолюциях Совета Безопасности ООН. Однако все они неизменно заканчивались провалом. Последний по времени раунд прямых межобщинных переговоров стартовал в феврале нынешнего года после почти двухлетнего перерыва. Тем не менее, обе стороны пока не

демонстрируют оптимизма по поводу возможности выхода на согласованное решение в обозримом будущем.

В беседе с корреспондентом ИТАР-ТАСС источник в дипломатических кругах признал, что состоявшиеся с момента возобновления переговоров встречи лидеров общин и их уполномоченных показали, что «позиции сторон по всем основополагающим аспектам кипрского урегулирования не только не сближаются, но напротив еще более расходятся».

«Прежде всего это касается вопросов гражданства, безопасности и гарантий, а также решения проблемы возвращения или компенсации оставленной беженцами собственности», - отметил собеседник. По его словам, турки-киприоты стремятся сделать гражданами будущего объединенного Кипра всех турецких переселенцев, которые были организованно привезены с материковой части Турции на север Кипра в рамках политики колонизации оккупированной территории острова. Это несет в себе угрозу изменения демографического соотношения на острове, против чего категорически возражают греки-киприоты.

Турко-кипрская сторона также выступает за сохранение системы гарантий 1960 года по договорам о предоставлении независимости Кипру, по которым странами-гарантами выступают Великобритания, Греции и Турция. В свою очередь, греки-киприоты настаивают на отмене этой системы, утверждая, что членство страны в ЕС и в ООН уже само по себе является достаточной гарантией независимости и суверенитета Кипра.

Это лишь отдельные примеры неразрешимых на данный момент разногласий между участниками переговоров, что дало основание так называемому «министру иностранных дел» ТРСК Оздилу Нами в пятницу заявить в интервью турецким СМИ, что «переговорный процесс полностью развалился». Он обвинил в этом исключительно греков-киприотов. Однако президент Республики Кипр Никос Анастасиадис так не считает. В минувшую пятницу в заявлении он признал, что существует риск того, что складывающаяся ситуация может превратиться из временной в постоянную и «привести к безвозвратному разделу Кипра». Тем не менее, президент выразил убеждение, что существуют «все предпосылки для достижения взаимоприемлемого урегулирования, если только турко-кипрская сторона и Турция согласятся понять это»

ПЕРСПЕКТИВЫ РЕШЕНИЯ «КИПРСКОГО ВОПРОСА»: 40 ЛЕТ ТРАГЕДИИ

Владислава Горелая

*Мариупольский Государственный Университет
(г. Мариуполь)*

За полвека вокруг кипрского урегулирования сформировалась устойчивая структура международных отношений, вовравшая в себя элементы межэтнического конфликта, национально-освободительной борьбы, межгосударственного – двустороннего и многостороннего противостояния, а также черты комплексной международной проблемы с участием внерегиональных, в том числе многосторонних, актов.

Создавалось множество проектов урегулирования этого конфликта. Последний проект, предложенный Генеральным секретарем ООН Кофи Аннаном 24 апреля 2004 г. на референдуме потерпел неудачу, греко-кипрская сторона отказалась поддержать этот план. Сегодня можно констатировать, что исход референдума – прежде всего дипломатическая неудача ООН, США, ЕС и всего международного сообщества, которые так и не смогли выработать рецепт объединения острова.

В настоящее время Кипрский конфликт находится в «замороженном» виде, т.е. со временем 30 дневной войны, не происходило ни одного открытого вооруженного столкновения. Тем не менее, Кипр расколот на 2 неравные части и проблема кипрского конфликта становится проблемой международного сообщества. США и ЕС прекрасно осознают, что Кипр, занимающий столь важную геополитическую позицию в Восточном Средиземноморье, должен, наконец, стать зоной стабильности и процветания для обеих общин. Кипр, как перекресток двух стратегических геополитических осей (Черное море, проливы из Черного моря в Средиземноморье, Кавказ, Каспийское море – к северу, Ближний Восток, Малая Азия, Персидский залив – к югу) превращается в важный элемент европейской безопасности, от которого зависит спокойствие южных границ Европы.

Урегулирование маловероятно при неизменности тех инструментов, что уже были опробованы и показали свою неэффективность.

С учетом структуры противоречий кипрских общин, жесткость которой была опробована посредническими инициативами на протяжении десятилетий, возможностей для легкого выхода на компромиссное и приемлемое для всех разрешение проблемы в любом случае нет. Особые предпосылки, необходимые для переустройства положения дел на острове и вокруг него, заставляют предположить, что перспективы урегулирования кипрского конфликта связаны скорее с изменением самой логики кипрского взаимодействия, чем с поисками вариантов решения в ее рамках. Трансформация в конечном итоге видится посредством конструирования совпадающих интересов всех сторон конфликта, чтобы не изолировать противостоящие интересы, а наладить их взаимодействие. При этом регулирование частых вспышек трений между сторонами на фоне присутствия мощных единых стимулов только способствовало бы укреплению механизмов такого колеблющегося взаимообщения, позволяя вовремя сбрасывать напряжение и устранять опасность конфликта.

Негативный опыт многочисленных посреднических попыток, предпринятых с 1974 г. в ООНовском формате, подсказывает, что с точки зрения реального разрешения кипрского конфликта стратегический выбор связан не с монополией ООН, а, пожалуй, с все более инициативным включением Европейского союза в комплекс отношений вокруг кипрской проблемы.³³⁰ Именно Евросоюз выглядит игроком, способным сыграть ключевую роль, связав всех заинтересованных участников строгими цивилизованными правилами взаимоотношений и сконструировав объединяющий интерес субъектов кипрского конфликта.

Его использование, безусловно, требует кропотливых международных усилий, а неприкрытый нажим извне и расчеты на то, что фактор ЕС быстро обеспечит урегулирование, как показал на практике опыт плана К.Аннана, не приносят результата. В то же время перспектива системного вовлечения Евросоюза в международные усилия по выработке кипрского урегулирования, в общем, выглядит безальтернативной и, в принципе, способна потеснить Россию из круга акторов, непосредственно влияющих на события на Кипре. Контригра Москвы, как видится, могла бы заключаться в том, чтобы при таком развитии событий избежать перекоса в сторону ЕС и гарантировать существенную роль ООН в кипрских делах. С учетом традиции

глубокой - почти исключительной - ооновской вовлеченности в процесс поисков кипрского урегулирования эта задача выглядит выполнимой, а результат от ее реализации был бы двойным. С точки зрения урегулирования совмещение форматов помогло бы использовать международную конъюнктуру для выстраивания реального приемлемого компромисса, не вызывающего отторжения ни у одной из сторон. В плане российских интересов тем самым обеспечивалась бы роль Москвы как регулятора кипрской ситуации и процесса поисков урегулирования - в новых условиях.

Учет интересов всех акторов кипрского конфликта – как собственно кипрских, так и «внекипрских» – предполагает тесную координацию действий ООН, ЕС и ведущих столиц в рамках нового переговорного формата, который могла бы предложить сама Россия. Опыт «ближневосточного квартета», обеспечивающего взаимодействия разнохарактерных – государственных и многосторонних (США, России, ООН и ЕС) – акторов, уже есть. Кипрский посреднический механизм, таким образом, мог бы выстраиваться схожим образом, интегрируя в себя представителей ООН, ЕС, США, Великобритании и России (пятерка - «квинтет»), с подключением на разных этапах как кипрских общин, так и Греции – Турции. В принципе, это не так уж далеко и от нашего традиционного предложения, впервыезвученного в 1986 г., о созыве международной конференции по Кипру с участием кипрских общин, Греции, Турции и пяти постоянных членов Совета Безопасности ООН. Механизмом совмещения «есовского» и ооновского измерения, а также неизбежных долголетних переходных моментов урегулирования - после его достижения – на самом острове могла бы стать согласованная «дорожная карта».

Составляться она, однако, должна весьма осторожно, и здесь неверен был бы подход к ЕС как к инструменту, с помощью которого одна из сторон навязывала бы свою волю другой. Напротив, именно Евросоюз – и только по согласованию с СБ ООН – мог бы гарантировать целый ряд моментов, вызывающих, как следует из обсуждений плана К. Аннана, обеспокоенности как обеих общин, так и стран-гарантов. Примером «есовского» варианта разрешения одного из ключевых кипрских противоречий является, в частности, предложение третьей версии плана К. Аннана об обеспечении полного вывода всех иностранных войск с Кипра по завершении процесса присоединения

Турции к Европейскому союзу. Кроме того, бюрократическая машина ЕС была бы полезна в придании практической жизнеспособности новому механизму государственной власти на Кипре, который, как со всей определенностью демонстрируют положения плана К.Аннана, видится еще более громоздким и сложным, чем оказавшаяся недееспособной модель цюрихско-лондонского урегулирования. Европейская идентичность могла бы стать в определенном смысле объединяющей - и компромиссной - идентичностью для греков- и турок-киприотов. Эвентуальное членство в ЕС Турции завершило бы выстраивание новой системы отношений вокруг Кипра и способствовало всеобъемлющему характеру урегулирования, с акцентом на роль европейского фактора.

Перспектива комплексного урегулирования в совмещенном формате ООН + ЕС, вырастающая из уже наметившегося сближения «ооновского» и «есовского» измерений кипрской ситуации, не выглядит краткосрочной. Во многом она зависит от перипетий рассчитанного на годы европейского курса Анкары и от внутриполитических раскладов в Турции и в ЕС. С учетом растянутости по времени кипрского конфликта, а также неизбежности продолжительных переходных периодов для вступления в силу любого варианта урегулирования, сроки отодвигаются на 15-20 лет. С точки зрения России это не так уж плохо: все это время ей будет обеспечена важная роль регулятора. С точки зрения же самого урегулирования названные временные масштабы не являются запредельными.

Как бы то ни было, анализ алгоритма функционирования сложившейся вокруг кипрской проблемы подсистемы международных отношений подводит к выводу: альтернативой объединяющего Кипр урегулирования (неизбежно сложного и многофакторного, под осознанным и скоординированным патронажем ООН и ЕС) является состояние неурегулированности и перманентного (в этом смысле «стабильного», но безрезультивного) процесса поиска компромисса.

Но все же следует попытаться решить кипрскую проблему, в первую очередь, необходимо разработать такое соглашение, которое отражало бы и гарантировало политическое равенство греко-кипрской и турко-кипрской общин, кроме того, демократически отражало бы значительно большее количество греко-кипрского населения; и содержало непоколебимые гарантии против доминирования одной

стороны над другой, одновременно обеспечивая эффективное функционирование Правительства.

К какому бы конституционному урегулированию стороны ни пришли, основные свободы и права человека должны соблюдаться в полном объеме, и что любые противоречия, возникающие в результате урегулирования, должны быть решены в рамках процесса подготовки к вхождению в ЕС.

Важной причиной, мешающей острову объединиться, является различность в экономическом потенциале. Северная часть острова экономически в разы слабее южной части Кипра, чтобы выровнять экономики уйдут не просто года, а скорее десятилетия, мощных вливаний в ТРСК не предвидится, но необходимо начинать действовать уже сейчас иначе следующее поколение населения острова вырастет в привычке бездействия и воссоединить эти две части уже не удастся.

Уменьшение разрыва между экономиками Северного и Южного Кипра возможно за счет отмены греческой стороной политического, а главное экономического эмбарго ТРСК

Необходимо создать некий орган контроля, который бы контролировал миграцию в северный Кипр турков – жители юга боятся пугающего преобладания турецкого населения на острове.

Важно учитывать религиозное, языковое, культурное различие между конфликтующими сторонами и учитывать влияние этих факторов на объединительный процесс.

Необходимо добиться консенсуса о форме государственного устройства учитывая все нюансы и желания сторон. Т.к. на Кипре реально существуют две раздельные власти, наилучшим решением будет являться федеративная государственная форма. Следует уточнить, что под федерацией в данном случае будет пониматься государство, состоящее из двух равноправных единиц, имеющих единый суверенитет и международную правосубъектность, единое гражданство, единую валюту и, как минимум, федеральное ведение по внешним делам, безопасностью и финансам.

Так же одним из самых важных критериев урегулирования Кипрского конфликта является невмешательство других государств (в том числе и государств гарантов).

КИПРСКИЙ КОНФЛИКТ И ЕГО РЕШЕНИЕ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Светлана Залевская

*Одесский национальный университет им. И.И. Мечникова
(г. Одесса)*

В 1960 году Великобритания, последняя метрополия острова, предоставила Кипру независимость. Ведь принятая на основе цюрихско-лондонских соглашений, подписанных Великобританией, Грецией и Турцией, Конституция нового государства узаконивала существование двух самоуправляемых общин – с этническими квотами на замещение должностей в госаппарате, армии, полиции и т.д. Баланс сил, установленный по ливанской модели, поддерживался державами-гарантами. Может, мирное сосуществование двух враждующих между собой народов – греков и турков продолжалось бы и до сих пор, если бы не радикальные идеи двух общин.

15 июля 1974 года на Кипре офицеры греческой военной хунты организовали военный переворот и свергли тогдашнего президента страны, архиепископа Макариоса. Соседка Турция, сразу почувствовала, что дело идет к присоединению острова к Греции, и уже 20 июля высадила на его северной части свой армейский контингент.

Мировая общественность в данном случае сработала весьма оперативно, так что уже 22 июля, в соответствии с резолюцией ООН №353, вступило в силу положение о временном прекращении огня. Инициаторами перемирия выступили США, опасавшиеся развязывания греко-турецкой войны, ведь и та и другая страна являлись членами НАТО. Однако эта попытка решить кипрский вопрос в рамках НАТО провалилась из-за требований турецкой стороны выделить 34 процентов территории острова для создания государства турок-киприотов.

По настоящее время есть собственно Республика Кипр (примерно 60% территории и 770 тысяч населения) и Турецкая республика северного Кипра (приблизительно 38% острова и около 300 тысяч населения). Республика Кипр признана почти всеми, за исключением Турции. Северный Кипр признан только Турцией.

Нынешний президент республики Кипр – Никос Анастасиадис основной сторонник плана Кофи Аннана по решению Кипрского вопроса, основной целью которого создать на Кипре единое государство Объединенную Кипрскую Республику, состоящую из двух автономных частей - греческой и турецкой, которая бы объединяла весь остров (за исключением британских военных баз). Также, создание президиума из шести человек, которые по очереди занимают пост премьер-министра; смена на посту президента и вице-президента - каждые 10 месяцев; соотношение греков и турок в президиуме следующее: 4 грека и 2 турка. Уменьшение территории турецкой части острова до 28,5% (против 37%, которые занимает ТРСК), а также возвращение 85 тысяч греческих беженцев в прежние места проживания. Хотя более половины (61 %) его однопартийцев проголосовали против.

План Аннана — единственно возможное «решение» в ближайшей перспективе, но ввиду того, что план отвергнут греко-кипрской стороной, маловероятно, что мирный процесс в скором времени возобновится.

Так каков же возможный выход из ситуации в том случае, если ход событий останется прежним? Один из вариантов состоит в том, что в будущем греко-кипрская сторона сумеет добиться более «федеративного» решения, которое напоминает скорее ее предложения 1989 г., чем нынешний план ООН. Возможно, наиболее кардинальное положение состоит в том, что Греко-кипрская сторона хотелабы отменить — или по крайней мере ослабить — ограничения, введенные возвращение беженцев, свободы поселения и приобретения собственности. Это, в свою очередь, могло бы привести к более быстрому возвращению состоянию этнически смешанных территорий, каким оно было до 1974 г. Наконец, при таком варианте произошел бы более быстрый и более масштабный вывод турецких войск и поселенцев, были бы установлены более четкие международные гарантии осуществления плана наряду с дальнейшей эрозией — если не отменой — гарантий, предоставленных туркам.

И уже в начале 2014 года президент Кипра Никос Анастасиадис и лидер турок-киприотов Дервиш Эргюлу встретились в рамках переговоров по урегулированию кипрской проблемы. Они одобрили совместное заявление и подтвердили намерение продолжать

переговоры, чтобы как можно скорее достичь результатов по объединению острова в федеративное государство. На переговорах присутствовал глава миротворческой миссии ООН на Кипре Лиза Баттенхайм.

Стоит отметить, что МИД Турции подчеркивает, что Турция готова оказывать всяческую поддержку усилиям генерального секретаря ООН, направленным на достижение компромисса согласно народному волеизъявлению обоих общин, на формирование их равноправного статуса.

Надеемся, что при активной работе двух сторон, Кипрский конфликт будет наконец урегулирован удовлетворив обеих сторон.

Литература

1. Cyprus 1974 — TheGreekcoupandtheTurkishinvasion, MakariosDrousiotis, HellenicDistributionAgency
2. История Кипра/ М.2008
3. План Аннана
4. <http://ria.ru/world/20140211/994334067.html>

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ «КИПРСКОГО ВОПРОСА»

Анна Ищенко

*Одесский национальный университет им. И.И. Мечникова
(г. Одесса)*

16 августа 1960 г. была образована Республика Кипр. Это государство было поражено конфликтом между греческим и турецким населением острова. Нерешенность кипрской проблемы отрицательно сказывается не только на взаимоотношениях между Грецией и Турцией, но и на перспективах дальнейшего развития.

Освоение острова греческими колонистами началось еще во втором тысячелетии до нашей эры. Турки же появились на острове гораздо позднее, во время Османских завоеваний в XVI веке. А именно в 1571 г., когда они захватили его у венецианцев. Вместе с

турецкими войсками на Кипр пришли и поселенцы, потомки которых живут на севере острова и сегодня.

Однако Османской империи пришлось расстаться с островом в 1878 г. после неудачной для нее русско-турецкой войны 1877-78 гг. По сути, Порта передала Кипр Англии как плату за заступничество перед Россией, войска которой в феврале 1878 г. стояли напротив самого Стамбула.

В 1960 г. Лондон предоставил Кипру независимость. Разумеется, греческая и турецкая община тут же вспомнили историческую вражду. В итоге остров раскололся "по национальному принципу". На севере была образована "Турецкая Республика Северного Кипра".

Двусторонние отношения между Анкарой и Афинами оставляют желать лучшего, и дело едва не доходило до масштабных вооруженных столкновений.

Эскалация конфликта приходится во время прихода к власти в Греции режима «черных полковников», которые отнеслись благосклонно к идее греков-киприотов стать частью Греции. В свою очередь, турки потребовали помощи от Великобритании как от одного из гарантов. Поскольку англичане к этим требованиям остались инертны, в 1974 г. Анкара ввела войска на север Кипра.

В 2004 г. генеральный секретарь ООН Кофи Аннан выработал новый план урегулирования, подразумевавший проведение референдума на севере и юге страны. Однако он был провален, поскольку греки выступали за единый Кипр, а турки отстаивали существование Кипрской Турецкой республики. И хотя конфликт урегулировать так и не удалось, южную часть острова, населенную греками-киприотами, приняли в ЕС. Сейчас говорить о возможном урегулировании конфликта было преждевременно. Актуальным остается вопрос присутствия турецких войск на Кипре, но и ситуация с греческой собственностью, оставленной беженцами-киприотами в разгар конфликта.

По сути, в настоящее время греческий Кипр пребывает в состоянии войны с Турцией. И пока греки-киприоты блокируют через Совет министров ЕС оказание финансовой помощи оккупированному турками северу острова, Анкара отвечает им взаимностью, не признавая греческую Республику Кипр и не предоставляя кипрским самолетам и судам доступа на свою территорию.

Это наносит огромный урон экономике острова: самолеты "Кипрских авиалиний" в результате делают большой крюк, чтобы обогнуть Турцию. Терпит огромные убытки кипрский торговый флот, являющийся одним из крупнейших в мире.

В любом случае, с экономической точки зрения греческая Республика Кипр выглядит более состоявшейся. По уровню жизни южная часть острова в четыре раза богаче северной. Основная часть доходов острова идет за счет туризма. В этом плане его южная часть выглядит гораздо более привлекательно, чем северная. Развить собственную туристическую инфраструктуру здесь туркам проблематично. В том числе из-за того, что Турецкая Кипрская Республика никем не признана, а также из-за ограничений, введенных греками на ее посещение. Чтобы попасть на север острова, надо лететь через Турцию.

Еще более крепкие позиции греков-киприотов в плане политическом. Кроме Турции их республику признает почти весь мир, чего не скажешь о непризнанном турецком северном Кипре.

Не склонны сдаваться по этому вопросу ни греки-киприоты, ни их собратья из Афин. Таким образом, ситуация продолжает находиться в тупике. Греки считают турок оккупантами и требуют возвращения им северной части острова и надеются на возвращение утраченной в 1974 г. собственности.

Но вряд ли эти надежды исполняются в обозримой перспективе. Север острова интенсивно заселяют выходцы из Турции. Причем диалога между греческой и турецкой общинами практически нет.

Література

1. Вести с Кипра. Internet. 15 Ag. 1998. <http://www.tamos.com/vesti/>
2. Бжезинский 36. Великая шахматная доска. М., 1998.
3. Витвер И. А. Историко-географическое введение в экономическую географию зарубежного мира. М., 1963.
4. Леонидов С.М. Кипр в борьбе за независимость. М., 1963.
5. Лейбниц В.М. Глобальная проблематика: научные исследования и дискуссии. М., 1991.
6. Поцхверия Б.М. Турция и кипрский вопрос//Политика Англии на Ближнем и Среднем Востоке (1945-1966). М., 1966, С. 114-309.

7. Поцхверия Б.М. Внешняя политика Турции в 60-х 80-х годов XX века. М., 1986.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ «КІПРСЬКОГО ПИТАННЯ»

Альона Токіна

*Маріупольський державний університет
(м. Маріуполь)*

Офіційний статус острова Кіпр і по сьогодні не відповідає реальному стану справ. Основу населення Кіпру складають дві національні громади – греки і турки, протистояння та спроби знайти спільну мову між якими визначали розвиток острову протягом останніх десятиліть.

З 1974 р. острів Кіпр де-факто складається з двох держав: Республіки Кіпр (РК) і Турецької Республіки Північного Кіпру (ТРПК), що стало закономірним результатом протистояння грецької та турецької громад протягом другої половини ХХ ст. Модель співгromадської демократії, закладена в конституції 1960 р., не спрацювала і не дала позитивних результатів.

Незважаючи на те, що обидві держави є де-факто суверенними, лише РК є визнаною на міжнародній арені. У свою чергу, ТРПК визнає лише Туреччина, яка, в свою чергу, не визнає РК. Проблема, що стоїть на перешкоді об'єднанню Кіпру, лишалася незмінною протягом років: греки прагнуть контролювати всю територію Кіпру і ставлять свою метою об'єднання з Грецією; турки хочуть офіційного розподілу острову на дві частини – це може передбачати або офіційне визнання ТРПК, або входження до складу Кіпру на умовах конфедерації [2].

За останні 40 років робилися численні спроби домогтися врегулювання ситуації, однак, сторони змогли фактично виробити лише базові принципи возз'єднання країни на основі створення двузональної двохгromадської федерації з політичною рівноправністю, єдиним суверенітетом і громадянством, а також з єдиною міжнародною

правосуб'єктністю. Ці принципи зафіксовані в резолюціях Ради Безпеки ООН і підтримуються провідними світовими державами світу [5].

Проблема розділеного Кіпру являє собою багатосторонній комплекс питань, у якому переплетені багато інтересів та складностей різноманітного характеру, починаючи від міжетнічних і закінчуєчи питаннями економічного плану.

З 1995 р. розпочався етап налагодження діалогу між сторонами конфлікту, оголошено про початок переговорів. 1998 р. був відзначений випуском резолюції ЄС, у якій зазначалося, що ТРПК є фактом, який не можна не визнати, що перемовини можуть проводитися тільки на території південного Кіпру. У цьому ж році турки-кіпріоти виступили з заявою про можливість створення на острові конфедерації, що було відкинуто грецькою стороною. Протягом цього періоду відбувалося становлення та укріплення державних, адміністративних структур, економіки і хазяйства, етап реорганізації життя півдня і півночі, коли кожна сторона вважала, що відокремлення принесе позитивні результати і буде сприяти покращенню життя на Кіпрі в цілому.

Період з 2004 р. характеризується двома визначними подіями в політичному житті острова: можливість вирішення протиріч шляхом плану К. Аннана (об'єднання півдня та півночі, зменшення турецької частини, повернення греків-кіпріотів в місця минулого проживання та ін.), генерального секретаря ООН, та офіційним вступом РК в ЄС. План був проголосований на загальному кіпрському референдумі 2004 р. Умовою його реалізація маластати підтримка обох громад. Турецька громада більшістю проголосувала за, грецька – проти, тому план не був реалізований, а питання об'єднаного Кіпру лишилося відкритим.

Незначні досягнення в переговорному процесі відбулися після 2008 р., зокрема, це пов'язано з обранням нового президента РК Д. Христофіаса, який підтримував активну позицію у переговорному процесі і згодний був йти на взаємні поступки.

На сучасному етапі в ситуації затяжної економічної кризи та втоми населення від багаторічної ворожнечі привели представників двох громад до розуміння необхідності самостійного вирішення питань країни [6]. Однак, незважаючи на те, що лідери розділених громад Кіпру прийняли рішення докласти спільніх зусиль для прискорення процесу врегулювання і перейти до наступного етапу «структурних переговорів» (про це заявив новий спеціальний радник Генерального

секретаря ООН по Кіпру Е. Барт Ейде після зустрічі президента РК Н. Анастасіадіса і лідера турків-кіпріотів Д. Ероглу 17 вересня 2014 р.) [4], Н. Анастасіадіс оголосив 7 жовтня, про вихід з намічених переговорів по кіпрському врегулюванню між лідерами двох громад. Причиною екстреного засідання стала відправка Туреччиною до берегів Кіпру дослідного судна і військових кораблів. Ці дії послідували за заявою Туреччини про те, що вона підтримує намір Північного Кіпру проводити розвідувальні роботи в межах виняткової економічної зони Кіпру. Такі дії Туреччини були розцінені урядом Кіпру як грубе порушення суверенних прав республіки. Президент Анастасіадіс зазначив, що «це перший випадок, коли Туреччина зважилася на ескалацію конфлікту і провокаційні дії – незаконну сейсморозвідку у винятковій економічній зоні Кіпру». Таким чином, дії Туреччини можуть обернутися для країни серйозними проблемами світового рівня, що може привести до загострення напруженості в Східному Середземномор'ї і на Близькому Сході [3].

Тим не менш, шанс на вирішення кіпрської проблеми існує з наступних причин:

- газ з родовищ, відкритих нещодавно між Кіпром та Ізраїлем, міг би транспортуватися на європейські ринки через Туреччину по газопроводу. Це дає надію на врегулювання політичної проблеми;
- економічні проблеми, спровоковані крахом банківської системи і програмою фінансової допомоги Кіпру, нанесли суспільству серйозний удар. Все більше людей вважають, що рішення кіпрської проблеми могло б стати кatalізатором економічного зростання, включаючи розвиток газової промисловості;
- Туреччина прагне поліпшити відносини з ЄС – своїм головним експортним ринком, а також основним джерелом інвестицій і фінансів – на тлі корупційного скандалу, який спровокував напруженість у відносинах із Заходом і що підкреслив залежність країни від «гарячих грошей»;
- турко-кіпрська громада відкриває греко-кіпрській громаді шлях на турецький ринок, що постійно розвивається. Кіпр має вигідне географічне положення, щоб служити мостом для угод між Туреччиною і ЄС.

Ретельно розроблена угода про об'єднання може сприяти економічному відродженню всього острова, створивши нові

можливості для взаємодії і зростання у всіх секторах економіки. Вона допоможе запустити нову модель економічного зростання по обидві сторони «зеленої лінії». Возз'єднаний Кіпр може залучити капітал для підтримки сектора глобальних послуг [7].

Отже, у 2014 р. виповнилося 40 років з моменту збройного вторгнення на острів Туреччини. В даний час до острова прикутий міжнародний інтерес, що можливо допоможе створити перспективи для досягнення рішення «кіпрської проблеми» на основі двузональної двохгромадської федерації, як це передбачено угодами високого рівня, відповідними резолюціями ООН, принципами Євросоюзу і спільною декларацією (лідерів розділених громад) від 11 лютого 2014 р., однак, нещодавні дії з боку Туреччини привели до ескалації конфлікту та загострення ситуації в регіоні. Туреччина і керівництво турко-кіпрської громади повинні відмовитися від своїх неприйнятних вимог, включаючи визнання самопроголошеної Турецької Республіки північного Кіпру, якщо вони дійсно хочуть домогтися врегулювання кіпрської проблеми.

Література

1. Аватков В. Кипрские компенсации Турецкой Республики [Електронный ресурс] / В. Аватков. — Режим доступу : <http://www.mgimo.ru/news/experts/document251223.phtml>
2. Кіпр: півстоліття дводержавності [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://newzz.in.ua/conflict/1148853461-kipr-pivstolittya-dvoderzhavnosti.html>
3. Кипр-Турция: напряженность нарастает [Електронный ресурс]. — Режим доступу : http://www.vkcyprus.com/newspaper/politika/kipr-turtsiya-napryazhennost-narastaet/?phrase_id=315211
4. Переговоры: перезагрузка [Електронный ресурс]. — Режим доступу : http://www.vkcyprus.com/newspaper/ekonomika/peregovory-perezagruzka/?phrase_id=315211
5. Правительство Республики Кипр осудило заявление Эрдогана о пути решения кипрской проблемы [Електронный ресурс]. — Режим доступу : <http://itar-tass.com/mezhdunarodnaya-panorama/1414165>

6. Старкин С. Кипрская проблема в контексте реализации стратегии ЕС по урегулированию этноконфессиональных конфликтов [Электронный ресурс] / С. Старкин, Е. Лебедева. — Режим доступу : http://elibrary.ru/full_text.asp?id=21055890
7. Стилиану К. «Кнут и пряник» – решение кипрской проблемы [Электронный ресурс] / К. Стилиану. — Режим доступу : <http://cyprusrussianbusiness.com/society/policits/stick-and-carrot-is-the-solution-of-the-cyprus-problem/>

15 ИЮЛЯ 1974: ПРОСТРАНСТВО ВО ВРЕМЕНИ, РАНА В ПАМЯТИ

Анна Удачина

*Мариупольський національний університет
(г. Маріуполь)*

Утром 15 июля 1974 года, время в городе Никосия остановилось. Было организовано движение для реализации преступления против эллинов. На острове произошёл военный переворот в ходе которого террористическая организация греков-киприотов ЭОКА-В, во главе с правящей хунтой «черных чиновников», свергла архиепископа Макариоса III, президента Кипра. В 1960 году Кипр получил независимость от Великобритании, которая колонизировала остров ещё во второй половине XIX века. На самом деле кипрский кризис начал зарождаться еще во второй половине 50-х и почти дошел до гражданской войны в самом начале 60-х, после независимости. Тогда греческое большинство и начало осуществлять в отношении турецкого меньшинства то, что ныне принято называть геноцидом. 15 июля 1974 года офицеры греческой военной хунты организовали на острове Афродиты военный переворот и свергли тогдашнего президента страны, архиепископа Макариоса. Турция сразу почувствовала, что дело идет к присоединению острова к Греции, и уже 20 июля высадила на его северной части свой 40-тысячный армейский контингент. Остров раскололся на турецкую и греческую части и продолжает оставаться расколотым до сих пор. По настоящее время есть собственно

Республика Кипр (примерно 60% территории и 770 тысяч населения) и Турецкая республика северного Кипра (приблизительно 38% острова и около 300 тысяч населения). Еще 2% Кипра составляют британские эксклавы, где расположены английские военные базы. Республика Кипр признана почти всеми, за исключением Турции. Северный Кипр признан только Турцией. После четырех веков мирного сосуществования в смешанных деревнях, городах и на рабочих местах две основные общины острова – греко-кипрская и турко-кипрская – были насильно разделены. Турция обосновала свои действия «Договором о гарантиях независимости Кипра 1960 года», согласно которому гарантами независимости выступали Греция, Турция и Великобритания. Безумный поступок 15 июля буквально опустошил мораль и сплоченность общества под деятельностью различных организаций, таких как Национальный Фронт и ЭОКА-В, чья роль до сих пор остается неясной.

Существует множество вопросов, которые так и не нашли своего объяснения по поводу трагедии на Кипре. Однако основной вопрос практически является раскрытым. Нам известен тот факт, что переворот был зарожден в большом сознании командира Ионидиса. Идея инкубации появилась задолго до знаменитого письма Макария к Гизики 2 июля 1974. На данный момент возникает все больше вопросов, связанных с кипрскими событиями, вопросы, которые невозможно логически сконструировать, найти последовательность и сценарий событий. В «отравленной» атмосфере Никосии, в то время, было ощущение того, что обязательно что-то должно произойти. «Ситуация была напряженная, болезненная и вызывала недоумение жителей»- пишет генерал Стаматис.

В преступлении против эллино-киприотов принимали участие спецназовцы, оживленная столица, в один из рабочих понедельников, была атакована танками. Высадка и этническая чистка, произведенная турецкими войсками, привели к де-факто разделу острова на две части, населенные турками и греками соответственно, и, уже во вторую очередь, к реставрации правительства Макариоса. Хотя турки воспользовались именно отстранением Макариоса для своей интервенции, после высадки они перестали признавать его президентом Кипра. Северную часть острова продолжает незаконно оккупировать 43-тысячное турецкое войско, оснащенное самым современным

вооружением. Кроме того, за прошедшие годы в нарушение международного права на Кипр с целью изменения его демографической ситуации были перевезены и поселены на оккупированных землях около 160 тыс. колонистов из Турции. В связи с массовой эмиграцией местных жителей из оккупированной зоны (из-за условий, созданных там Турцией) общее число турецких солдат и колонистов в настоящее время намного превышает количество оставшихся там турко-киприотов.

«Отравленная» атмосфера нового режима, с самого начала приложила все усилия, для того, чтобы сдержать и заморозить вовлечение политиков к Кипрскому вопросу.

Очевидно, что невозможно быть равнодушными перед этой этнической, и уже потом политической проблеме. Многие данные являются недоступными для исследования и, кажется, что похоронены навсегда на обломках истории братоубийства. Ужасные события на острове опустошили душу киприотов в один миг. Кипр пережил тяжесть преступления, провокации, тюремы, пытки, преследования, изгнания и прежде всего – насилие над греческим народом, который гордо несет свою историю, историю небольшой страны сквозь века. Оккупация около 38 % территории оставила глубокий шрам в душе греческого народа. Кипрский вопрос – это прежде всего народная борьба против хунты и политической диктатуры. Однако преступление против эллинов-киприотов осталось безнаказанным. Мы должны помнить о невероятной трагедии и глубокой ране в их сердцах.

КИПРСКИЙ КОНФЛИКТ И СПОСОБЫ ЕГО УРЕГУЛИРОВАНИЯ

Ирина Шишман

*Мариупольский Государственный Университет
(г. Мариуполь)*

Уже полвека кипрская проблема остается очагом напряженности и пунктом приложения международно-политической активности в Восточном Средиземноморье. Обретя с годами трудно преодолимую инерцию неурегулированности, кипрский вопрос аккумулировал целый

ряд разноплановых конфликтных сюжетов, проявлявших себя по мере его эволюции то более, то менее ярко. Сложная структура противоречий на Кипре до настоящего времени сочетает элементы и следствия антиколониального национально-освободительного движения, межэтнического конфликта, межгосударственного - двустороннего и многостороннего - противостояния, а также черты комплексной международной проблемы с участием внерегиональных, в том числе многосторонних, акторов. Существенное влияние на историю кипрского вопроса оказала блоковая логика «холодной войны», а также внутриполитические особенности, определявшие изнутри вектор поведения каждого из основных субъектов конфликта. После слома bipolarности расширение Европейского союза и прием в него Кипра, наряду с началом переговоров о вступлении в ЕС Турции, привнесло в ситуацию новые элементы.

Хотя борьба за господство над Кипром, с учетом его стратегического местоположения, велась с незапамятных времен, сама кипрская проблема -межобщинное противостояние на острове греков- и турок-киприотов, осложненное вмешательством региональных и внерегиональных факторов - феномен сравнительно недавний. Многовековое достаточно гармоничное сосуществование в рамках османского имперского контекста не привело к слиянию или растворению идентичностей кипрских общин, главным образом, ввиду сохранения ими параллельных религиозных вертикалей, несмотря на значительное количество социально-экономических, бытовых и даже этнокультурных черт сходства. Процесс развития национального самосознания, проходивший в греко-кипрской общине с опережением, по сравнению с турками-киприотами, закрепил формирование разных идентичностей. Сам по себе, однако, он не означал их антагонизма, несмотря на противостояние в это время Греции, охваченной национально-освободительным духом, и дряхлеющего Стамбула.

В 2008 г. на президентских выборах победил Димитрис Христофиас, который ещё в ходе предвыборной компании обещал немедленно возобновить переговоры о воссоединении. 21 марта 2008 года в буферной зоне столицы Кипра городе Никосия были проведены переговоры с лидером турок-киприотов Мехмет Али Талатом. 3 апреля 2008 г. на улице Лидра Никосии были сняты барьеры, установленные

здесь ещё в 1960 году в присутствии многочисленной как греческой, так и турецкой общины.

Позже, в течение весны-лета 2008 года был проведён ряд согласительных переговоров, уже на 1 июня была назначена принципиальная концепция внедрения единого гражданства и обеспечения единого суверенитета Республики Кипр. В сентябре президент Христофиас призвал к демилитаризации Никосии. Собственно, на протяжении осени-зимы 2008 года согласовывались федеральные органы правления. Подготовленный план воссоединения планируется вынести на референдум обеих общин.

В 2011 году возник спор между Кипром и Турцией из-за планов Республики Кипр разрабатывать недавно открытые месторождения углеводородов в своей исключительной экономической зоне. Вместе с тем Турция пыталась помешать разработке, признавая только самопровозглашённую Республику Северного Кипра и угрожая военным решением конфликта.

Література

1. <http://ria.ru/spravka/20140715/1015882126.html>
2. <http://www.conflictologist.org/problema-severnogo-kipra.htm>

ПЛАН АННАНА В РИТОРИЦІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ РЕСПУБЛКИ КІПР

Юлія Ясірова

*Mariupольський державний університет
(м. Маріуполь)*

Одним із найскладніших невирішених міжнародних конфліктів в Європі сьогодні є кіпрський конфлікт, який полягає в територіальному протистоянні між грецькою та турецькою спільнотами. Для греків-кіпріотів проблема визначається як необхідністю визволення північної частини острову від турецького військового контингенту та возз'єдання острову, так і питаннями біженців, відновлення культурної спадщини, повернення до своїх домівок і т.д. Тому її

вирішенням займаються як на міжнародному рівні, в першу чергу ООН, так і на державному - президент, спеціально створена Національна Рада, парламент [2].

План Генерального секретаря ООН Кофі Аннана став найвизначнішою пропозицією з врегулювання кіпрської проблеми. Перш за все слід зазначити, що його висунення стало останньою спробою знайти рішення для об'єднання острову перед вступом Кіпру до ЄС в 2004 р. План Аннана включав пропозиції щодо створення на Кіпрі єдиної держави Об'єднаної Кіпрської Республіки з двох автономних частин — грецької та турецької, скорочення території турецької частини острова до 28,5%, та повернення майже 85 тисяч грецьких біженців на північ Кіпру і т.д. [4]. Для багатьох греків-кіпріотів він мав забагато недоліків, серед яких:

- надмірна зорієнтованість на бізональність в розумінні створення постійного етнічного та юридичного поділу;
- слабкість центрального уряду і широка місцева автономія обох політичних утворень;
- план не містить положень щодо реалізації домовленостей та безпеки греків-кіпріотів, замість того він містить положення, згідно яких турецькі війська, змогли би залишитися на острові протягом деякого часу після набуття чинності врегулювання;
- незадоволення греків-кіпріотів тим, наскільки планом врегульовувалися питання турецьких поселенців і повернення біженцям їхньої власності.

В результаті, план Аннана був змінений в ключових питаннях, і постійно переглядався.

За результатами референдуму план Аннана був відхиленний греками-кіпріотами. 24,17% проголосували «за», 75,83% проголосували «проти» 24 квітня 2004 р. [3]. Ці результати загалом співпадали і з позиціями політичних партій Республіки Кіпр перспективи вирішення кіпрської проблеми. Серед найбільших партій Республіки Кіпр, які мають постійне представництво в парламенті: Прогресивна партія трудового народу Кіпру / АКЕЛ (Ανορθωτικό Κόμμα Εργαζόμενου Λαού), Демократичний збір / ДІСІ (Δημοκρατικός Συναγερμός), Рух за соціал-демократію / ЕДЕК (Κινήμα Σοσιαλδημοκρατών), Демократична партія / ДІКО (Δημοκρατικό Κόμμα).

В першу чергу, президент Республіки Кіпр 2003-2008 рр. представник Демократичної партії Тассос Пападопулос виступив проти плану і закликав греків-кіпріотів відповісти «ні» на План Аннана. Він засновувався на тому, що голосування за прийняття цього плану призведе до постійного розділу країни. Більшість політичних партій підтримали тодішнього президента. Так ЕДЕК також відповіла рішуче «ні» [1]. АКЕЛ вирішила не підтримувати план Аннана. Визнаючи, що план Аннана мав як позитивні, так і негативні елементи, АКЕЛ прийняла його в якості основи для переговорів. Партия боролася за зміни, які могли б зробити цей план прийнятним для обох спільнот та привести до життєздатного вирішення кіпрської проблеми. Рішення Генерального секретаря ООН було на думку членів партії несправедливим і упередженим на користь турецьких позицій. Всекіпрський з'їзд партії 14 квітня 2004 р. закликав до відстрочення референдуму для того, щоб дати час для обговорення проблемних пунктів плану. Пропозиція АКЕЛ не була прийнята. Саме тому АКЕЛ була змущена закликати людей голосувати проти плану Аннана на референдумі [6].

Найбільшою партією, яка рішуче та від самого початку підтримала вирішення кіпрської проблеми на основі Плану Аннана була ДІСІ. Але тільки 40% її електоральної бази дослухалися її заклику. Так, А. Варнава та Г. Фаустман розглядають співвідношення голосів «за» на референдумі з позицією партії, яку підтримує респондент.

Політична партія	Позиція до плану Аннана	Відсоток тих, хто проголосував «за»
ДІСІ	рішуче «за»	40%
АКЕЛ	нейтральна / м'яке «проти»	25%
ДІКО	рішуче «проти»	10%
ЕДЕК	рішуче «проти»	10%

Таким чином, вони обґрунтують свою тезу про те, що партії мали великий вплив на громадську думку [5].

Отже, політичні партії Республіки Кіпр відіграли неабияку роль у відмові від плану Аннана. Саме заклики політичних лідерів, представників партій, в першу чергу президента, сформували національну позицію щодо майбутнього острову. Таким чином,

результати голосування не просто показали настрої грецької спільноти, позиції політичних сил. Вони підтвердили, що політичні партії Республіки Кіпр насправді є представниками інтересів суспільства.

Література

1. Asmussen J. Cyprus after the failure of the Annan-Plan [Електронний ресурс] / J. Asmussen — Режим доступу: http://www.ecmi.de/uploads/tx_lfpubdb/brief_11.pdf
2. Avdin M. Κυπριακό: πρόβλημα των λαών και όχι της διπλωματίας. [Електронний ресурс] / M. Avdin — Режим доступу: http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=102&Itemid=29
3. Chadjipadelis T., Andreadis I. Analysis of the Cyprus referendum on the Annan plan [Електронний ресурс] / T. Chadjipadelis, I Andreadis. — Режим доступу: <http://www.polres.gr/en/sites/default/files/PSA2007.pdf>
4. The comprehensive settlement of the Cyprus problem [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zypern.cc/extras/annan-plan-for-cyprus-2004.pdf>
5. Varnava A, Faustmann H. Reunifying Cyprus: The Annan Plan and Beyond [Електронний ресурс] / A. Varnava, H. Faustmann. — Режим доступу: http://symfiliosi.org/wp-content/uploads/2013/04/Reunifying-Cyprus-2009-book-_CY_FINAL.pdf
6. Филиппов А. АКЕЛ – надежда кипра [Електронний ресурс] / А. Филиппов — Режим доступу: http://www.pressmon.com/cgi-bin/press_view.cgi?id=1956280

III
ТРАГЕДІЯ КІПРА 1974 р.
ТА ІІ ВІДОБРАЖЕННЯ У ПРОЗІ ТА ПОЕЗІЇ

Παναγιώτης Ασημόπουλος
Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων
(Αθήνα)

ΤΟ ΠΙΚΡΟ «ΓΛΥΚΟ ΤΟΥ ΚΟΥΤΑΛΙΟΥ»

Α. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Αδιαμφισβήτητη εμβέλεια αντικατοπτρίζει η διαχρονική διαπίστωση ότι οι εθνικές λαϊλαπες διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στην ουσιαστική πύργωση της ψυχοσύνθεσης των λαών, στην πολυεδρική διαμόρφωση της μοναδικής, πολιτιστικής τους ταυτότητας. Τέτοιας απαράμιλλης πεμπτουσίας και ύψιστης αξίας δεδομένα νοηματοδοτούνται από οιστρηλατημένες καλλιτεχνικές δημιουργίες που αποσκοπούν στην απρόσκοπη προάσπιση της ιστορικής μνήμης, στην εποικοδομητική επικοινωνία του έμπλεου διδακτισμό χτες με τις κοσμοϊστορικές εξελίξεις τού σήμερα.

Συνυφασμένη με το αέναο παλίμψηστο της μακραίωνης, πολυκύμαντης παρουσίας του Ελληνισμού αναδύεται η ακραιφνούς φιλοπατρίας, ασυγκράτητης ευαισθησίας, αλλά και υποδειγματικής λυρικότητας ποίηση της πολυσχιδούς πνευματικής φυσιογνωμίας, του πολυβραβευμένου ποιητή και καταξιωμένου ακαδημαϊκού Κυριάκου Χαραλαμπίδη.

Με συγκλονιστική αφοσίωση και εντυπωσιακή μαχητικότητα επιδιώκει την καταγγελτική διακήρυξη του αιμοδιψούς τουρκικού επεκτατισμού, της ανείπωτης ανθρωποθυσίας ανυπεράσπιστων ψυχών και της μεθοδικής εξαφάνισης αιχμαλώτων, της προκλητικής έως και χαιρέκακης αδιαφορίας (ή και μεθοδευμένης σύμπραξης) των ισχυρών κρατών. Παράλληλα, ο γαλουχημένος με ανθρωποκεντρικά ιδεώδη και με βαθιά ριζωμένη ελληνική εθνική συνείδηση δημιουργός εκφέρεται με απροκάλυπτη δηκτικότητα κατά της συνωμοτικής αδράνειας και επικίνδυνης αποσιώπησης της κυπριακής τραγωδίας τόσο από τους Έλληνες ομοτέχνους του όσο και από τον επίσημο ελληνικό πολιτικό και πολιτειακό κόσμο. Ωστόσο, παρά την

οφθαλμοφανή πικρία του, την αγιάτρευτη οργή του ως ρηξικέλευθη, επαναστατική φωνή, μα και ως φωτισμένος προφήτης μεριμνά με σπάνια αυτοθυσία και διαυγή αυτοσυνειδησία να κατακεραυνώσει τους μηχανισμούς βίας και κατάφωρης αδικίας, να ενεργοποιήσει την ηθικά αποπροσανατολισμένη και πνευματικά λοβοτομημένη ανθρωπότητα, να της επιστήσει άμεσα την προσοχή στην ανεξέλεγκτη παραβίαση των υπερεθνικών ανθρώπινων δικαιωμάτων, στην ιταμή ακύρωση της εθνικής αυτονομίας, κυρίως των ανίσχυρων, των χωρίς οικονομικά και πολιτικά ερείσματα κρατών, στους τρομερούς κινδύνους που ελλοχεύουν στην ευαγγελιζόμενη πρόοδο.

Β. Θεμελιώδεις παράμετροι της ποιητικής τέχνης τού Κυριάκου Χαραλαμπίδη

Η ακροθιγής διερεύνηση των δομικών γνωρισμάτων που αβίαστα παρατηρούνται στο ποιητικό έργο του Χαραλαμπίδη λογίζεται ως απαραίτητη προϋπόθεση για την πληρέστερη κατανόηση, την αρτιότερη προσπέλαση και αντικειμενικότερη αξιολόγησή του:

i) *ο αμιγής εθνικός χαρακτήρας*: μολονότι δεσπόζουσα θέση κατέχουν οι αδυσώπητης τραγικότητας συνέπειες του κοσμοϊστορικού χαλασμού της κυπριακής συμφοράς του 1974 που διαρρηγνύοντας την κοινωνική συνοχή διαπερνά σαν ρίγος τον ήδη καταρρακωμένο ψυχισμό του Ελληνισμού και νομοτελειακά σηματοδοτεί την ιστορική μήτρα για την αναβίωση του τύπου του εθνικού ποιητή (Μαρωνίτης 2008: 57), διακρίνουμε την αγαστή σύζευξη της ποίησής του με την εκσυγχρονισμένη θεματογραφία, την άρρηκτη διαλογική της σχέση με τη λογοτεχνική και γραμματειακή παράδοση (αρχαιοελληνικά, βυζαντινά και νεότερα κείμενα, το δημοτικό τραγούδι, τη νεότερη ποίηση), τη γλαφυρή προβολή διαχρονικών ηθικών ζητημάτων. Άλλωστε ο ίδιος υπογραμμίζει: «Η γενική εντύπωση παραμένει: ότι ένας Κύπριος ποιητής, βεβαρημένος με εθνικές ευαισθησίες, εξακολουθεί να λειτουργεί με φόντο την πατρίδα. Η συνείδηση του Έθνους, σύμφωνα με την εκτίμηση των πολλών, παραμένει ως το βασικό λογότυπό μου. Άλλα και εγώ δεν έχω λόγους να το απορρίψω, εφόσον, ούτως ή άλλως, λαχταρώ να προεκτείνω την ειδική πατρίδα Κύπρο σ' αυτό που θα καλούσαμε “γενική πατρίδα των ανθρώπων”, άλλωστε το πρότυπο το δίνει ο Διονύσιος Σολωμός: μιλά για την Ιδέα, που υψώνεται στο κέντρο και απλώνει βαθμηδόν τους κύκλους της» (Κωνσταντίνου 2006: 32).

ii) η διακειμενική σχέση με έργα σπουδαίων ποιητών: η οξεία, κριτική στάση του Σολωμού έναντι του πολύπτυχου, ηθικού μωσαϊκού και τους βαθύτερους στόχους της εθνικής ποίησης ενσαρκώνται αρμονικά, κατά τρόπο είτε διάφανο είτε λανθάνοντα στον πυκνό λυρισμό της λεξιπλαστικής υφής γλώσσας, στην ψυχογραφική δύναμη του στοχαστικού ποιητικού λόγου του Χαραλαμπίδη (Πυλαρινός 2007: 23), ετερόκλιτα στοιχεία με τα οποία ο ποιητής μεταφορικά επιτυγχάνει να εναρμονίσει την ατομική με τη συλλογική εμπειρία και το σύγχρονο με το διαχρονικό βίωμα. Παράλληλα ο σεφερικός «καημός της ρωμιοσύνης» αναβιώνεται μέσω της εκλεπτυσμένης και σαρκαστικής στάσης του Κύπριου δημιουργού προς τις ανηλεείς επιταγές της Ιστορίας, αλλά και τις ασταμάτητες αντιξοότητες και τη σκληρή μοίρα που επιφυλάσσει στον Ελληνισμό.

iii) η δισυπόστατη χρήση της γλώσσας: μέσω της μεταιχμιακής ισορροπίας ανάμεσα στην αυθόρμητη συγκίνηση που απορρέουν από ποιητικές εφευρέσεις διαχρονικής αποδοχής και στη γόνιμη ακρίβεια του χρωματισμένου υπερρεαλιστικού λόγου ο ποιητής αναδεικνύει την πλούσια διαστρωμάτωση της Ελληνικής, τη μοναδική γλωσσική της διαχρονία, αλλά και την επιλεκτική εκμετάλλευση της λαϊκής γλώσσας από το λόγιο δημιουργό κατά την ενσωματωμένη σύντηξη του κυπριακού ιδιώματος και του ελληνικού δημοτικού τραγουδιού. Καρπός αξιοζήλευτης ζύμωσης σημασιολογικών, πραγματολογικών εκφάνσεων η γλώσσα του Χαραλαμπίδη με απίστευτη άνεση, γνήσια απλότητα και απρόσμενη αθωότητα συνταιριάζει τη θεατρικότητα των ομιλούντων προσώπων και των μύχιων, επικοινωνιακών τους αναγκών.

iv) η εμφατική παρουσία της ειρωνείας: το αποστεωμένο από ψυχικές αρετές ποιητικό υποκείμενο διεκδικεί με απροκάλυπτο σαρκασμό και αξιομίμητη αποφασιστικότητα την απρόσκοπτη έκθεση του φανερού ψέματος και της κρυμμένης αλήθειας. Κατά αυτόν τον τρόπο ο πρωτεϊκός (επιθετικός αγωνιστής και αγνός οραματιστής) δημιουργός σε ιστορικό ή μυθικό σκηνικό, με αυτούσιο αφηγηματικό λόγο ενορχηστρώνει την κλιμακωτή απαγκίστρωση των συγκινησιακά φορτισμένων πρωταγωνιστών του από την ασφυκτική του μέγγενη.

v) η περίοπτη θέση της Κύπρου στην ποιητική του παραγωγή: ο εκπληκτικά αντιφατικός γενέθλιος τόπος τού ευρύτερα νοούμενου πολιτικού και ιστορικού Χαραλαμπίδη συνιστά την αστείρευτη πηγή της έμπνευσής του, τη γόνιμη κοσμογονία του. Με βιωματικό φορέα το απαράμιλλο φυσικό, πνευματικό και ιστορικό πλούτο της Κύπρου επιχειρεί να αναδείξει

την οικουμενικού βεληνεκούς αίγλη της. Αυτή η αγιασμένη γη, αυτός ο λατρεμένος τόπος λειτουργεί ως γλαφυρή τοιχογραφία της οικουμενικής εξακτίνωσης της ελληνοκεντρικής του παιδείας ή ως συγκλίνουσα εστία ποικίλων πολιτικών και ιστορικών αποχρώσεων.

Γ. Το «γλυκό του κουταλιού»

Με τον περιορισμένης συνάφειας προς το θεματικό του άξονα τίτλο (ο υπαινισσόμενος νόστος παραμένει ανολοκλήρωτος λόγω του ότι απουσιάζει η τελική φάση τής αναγνώρισης) το ποίημα «*To γλυκό του κουταλιού*» της συλλογής «*Δοκίμιν*» (2000) ο Χαραλαμπίδης εντάσσει τη νεότερη τραγική ιστορία της Μεγαλονήσου στο πανάρχαιο, ομηρικών καταβολών έθιμο του ξενιτεμένου, αλλά και στο διογκούμενο ζήτημα της στέρησης των ατομικών δικαιωμάτων στις αλησμόνητες, διχοτομημένες πατρίδες.

Οι ολιγόστιχες στροφές, γραμμένες σε ελεύθερο στίχο, χωρίς ομοιοκαταληξίες αντικατοπτρίζουν το σοβαρό, νοσταλγικής και κάποτε ειρωνικής διάθεσης ύφος του πρωτοπρόσωπου αφηγητή που επισκέπτεται την πατρική του εστία και έρχεται αντιμέτωπος με τη νέα ένοικο, μία καλοκάγαθη Μουσουλμάνα.

Η εύλογα καχύποπτη (για τους πραγματικούς σκοπούς του απρόσκλητου αγνώστου και μάλιστα Έλληνα) αντίδραση της λαϊκής, επείσακτης οικοδέσποινας μετριάζεται από το ότι περιβάλλει με τον προσήκοντα σεβασμό το νόμιμο ιδιοκτήτη, αν και δεν αναγνωρίζει τα αδιαμφισβήτητα δικαιώματά του (ελευθερία, περιουσία). Εδώ αξίζει να τονίσουμε ότι η μη ταυτοποίηση της μαντιλοφορεμένης γυναίκας εξυπηρετεί τη διεθνιστική στοχοθεσία του ποιήματος: «Στόχος του ποιήματος είναι ο αθεράπευτος καημός για την πατρίδα. Δεν ήθελα σε καμία περίπτωση το ποίημα να γίνει σωβινιστικό. Θεωρώ ότι μη αναφέροντας την εθνικότητα της δίνω στο ποίημα διαχρονικότητα. Αποτελεί όμως έμμεση καταγγελία για την όλη κατάσταση,» (Πετρίδης 2003).

Καλοσυνάτη, ζεστή, μειλίχια η γυναικεία φιγούρα προσφέρει στον επαναπατρισθέντα Οδυσσέα της σκλαβωμένης Αμμοχώστου γλυκό του κουταλιού που «δηλώνει το σπιτίσιο γλυκό και παραπέμπει σε ένα στοιχείο του λαϊκού μας πολιτισμού. Το γλυκό αντιτίθεται με το αλμυρό της θάλασσας, απ' όπου ήρθαν οι Τούρκοι.» (Πετρίδης 2003), αλλά και δροσερά φρούτα από τον κήπο, τον Παράδεισο των ανέμελων, παιδικών του θυμήσεων.

Πλέον ο αναθαρρημένος επισκέπτης αποτολμά να διαβεί το κατώφλι του πατρικού του σπιτιού, τον τόπο της κάθαρσης. Χωρίς αναστολές ζητάει την άδεια της τωρινής ιδιοκτήτριας, το συμβολικό του αίτημα εκπληρώνεται. Η ψυχοφθόρα πορεία προς τη συνειδητή του επανένωση με τις πανάρχαιες ρίζες και η αυτογνωσιακή τελείωση (φαινόμενο που συνήθως παρατηρείται στα άτομα μέσης ηλικίας) πραγματώνονται ανεπαίσθητα με τη διαβρωτική αναζωπύρωση δήθεν επουλωμένων, τραυματικών βιωμάτων που κορυφώνονται δραματικά, όταν σε ανοίκειο περιβάλλον ο παραλυμένος από τη συγκίνηση ήρωας αντικρίζει τη φωτογραφία της πολυαγαπημένης του μητέρας. Τόσα χρόνια ως σύγχρονη Ελένη η φωτογραφία της μητέρας του περίμενε στωικά την τελετουργική της αποκαθήλωση, την άρση της παρερμηνευμένης της ιδιότητας (οι καινούριοι ένοικοι τη θεωρούσαν διάσημη ηθοποιό λόγω της επιβλητικής, αβρής, εκλεπτυσμένης της μορφής), τη μεγαλοπρεπή της επάνοδο στα πάτρια εδάφη.

Έχοντας επίγνωση του πολυεπίπεδου χάσματος (πολιτισμικό, κοινωνικό, ιδιοκτησιακό) μεταξύ των γηγενών κατοίκων και των επηλύδων πληθυσμών και ευελπιστώντας σε μελλοντικές επισκέψεις ο ποιητής βιάζεται να αποσυρθεί.

Δ. Συμπεράσματα

Πιστός θεράπων της ποίησης, της ανώτατης μορφής της συγκινησιακής χρήσης της γλώσσας και του μαγικού και θελκτήριου λόγου που μαγεύει το νου των ανθρώπων ο Κυριάκος Χαραλαμπίδης με ανατριχιαστική ευαισθησία προσεγγίζει την ανθρώπινη διάσταση της κυπριακής τραγωδίας. Με ενεργή ιστορική συνείδηση και ηθική εγρήγορση επικαιροποιεί το τυραννικό αίσθημα της αποστέρησης των ανθρώπινων δικαιωμάτων προσδίδοντάς του χαρακτήρα οικουμενικού μανιφέστου.

Βιβλιογραφία

Γαραντούδης, Ευριπίδης (2014). *Κυριάκος Χαραλαμπίδης: Η αντοχή του εθνικού ποιητή στις μέρες μας*. www.oanagnostis.gr.

Γιατρομανωλάκης, Γιώργης. (1989). Το Πανεπιστήμιο Αθηνών και η Κύπρος. *Κυπριακά*, 1: 22-23.

Κωνσταντίνου, Ανδρέας (2006). Κυριάκος Χαραλαμπίδης. Η ευγενής πτωχεία της ποίησης, Εφημερίδα «Η σημερινή Λευκωσία», 13 Αυγούστου 2006.

Μαρωνίτης, Δημήτρης (2008). *Οδυσσέας Ελύτης. Μελετήματα*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Μέντη, Δώρα (2010). Ποιήματα και πεζά με άξονα την Κύπρο και τον κυπριακό αγώνα: μια ιστορικοφιλολογική επισκόπηση (1893-2009), *Ta Istoriká*, 27 (52): 175-193.

Μπαλάσκας, Κώστας (2007). Η ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη. Μια θεατρικά αφηγηματική μεταποίηση της ιστορίας. *Πόρφυρας*, 124 (28): 237-242.

Παπαγεωργίου, Κώστας (2002). *H Ελληνική ποίηση. H δεύτερη μεταπολεμική γενιά*, τόμος ΣΤ'. Αθήνα: Σοκόλης.

Παπαλεοντίου, Λευτέρης. (2007). Στοιχεία της ειρωνείας στην ποίηση του Κ. Χαραλαμπίδη. *Πόρφυρας*, 124 (28): 212-224.

Πετρίδης, Αντώνης (2013). *Μια ακόμη συνομιλία με τον ποιητή Κυριάκο Χαραλαμπίδη*. www.antonispetrides.wordpress.com.

Πυλαρινός, Θεοδόσης (2007). *Μεθιστορία. Μύθος και ιστορία στην ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη*. Αθήνα: Ηρόδοτος.

Τσιανίκας, Μιχάλης (2007). Κυριάκος Χαραλαμπίδης: Ημερολόγιο Καταστρώματος Δ' ή Κέστος της Μεσαρκάς. *Πόρφυρας*, 124 (28): 243-254.

Χαραλαμπίδης, Κυριάκος (1995). *Μεθιστορία*. Αθήνα: Άγρα.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ

Γλυκό του κουταλιού

Να ιδώ ποιος είμαι ζύγωσα και πούθε
το χώμα μου κρατά. Μπήκα και στάθηκα
στο σπίτι τ' αλμυρό, σιμά σε λάκκο.
Μια μαντιλοδεμένη μου 'φερε νερό,
μου πρόσφερε γλυκό· ευχαριστώ την.

Έκοψε και καρπούς από τον Κήπο
του ποθητού σπιτιού μου, φρούτα λαμπερά
ό,τι λογής, διάχυτα με χείλη

πραγματικά και μέλη εμποτισμένα

στην καλοσύνη της χαράς αντιδωρήματα.

Της είπα ευχαριστώ, αναθάρρησα και ζήτησα

το σπίτι μου να ιδώ, αν επιτρέπεται.

«Και βέβαια επιτρέπεται», μου λέει·

«μπορείς να 'ρθεις και στην κρεβατοκάμαρα».

Μπαίνω, θωρώ τη μάνα μου στον τοίχο
να με κοιτάει από 'να κάδρο. Αφήνω
την εντροπή και γύρεψα να πάρω
τη μάνα μου ο δόλιος απ' την Τροία.
«Πάρτηνε», λέει αυτή σαν καλογέλαστη,
«τι να την κάνω τώρα πια που ξέρω;
Να πούμε την αλήθεια, τη νομίσαμε
ηθοποιό με κείνη την κοτσίδα
και τα λουλούδια γύρω της και με τη χάρη
που την ομπρέλα της κρατεί».
Αξιζε βέβαια να προσθέσει και το χέρι
που γαντοφορεμένο, ραδινό
σε καναπέ ακουμπούσε· αλλά τι περιμένεις;
Σάμπως γνωρίζει πόσοι αιώνες κύλησαν
ίσαμε που να φτάσουμε στη σύνταξη
γλυκό του κουταλιού; μεγάλο θέμα.
Πάλι καλά που μ' άφησε και μπήκα
στο σπίτι μου το πατρικό η γυναίκα.
Μη συνεχίσουμε άλλο και αγριέψει.
Το μόνο που εύχομαι: από καιρού εις καιρό
να 'χω την άδειά της να ξανάβλεπα
την όψη τη γλυκιά του ποθητού μου.

ΚΥΠΡΙΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ: ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΜΑΚΡΙΔΟΥ-ROBINET

Θεοδόσης Πυλαρινός
(Αθήνα)

Η Κλεοπάτρα Μακρίδου-Robinet γεννήθηκε στη Λευκωσία το 1951. Αποφοίτησε από το Παγκύπριο Γυμνάσιο και σπούδασε με υποτροφία Χημεία στη Γαλλία, στις πόλεις Grenoble και Lyon. Εκπόνησε διδακτορική διατριβή στην Ανόργανη Χημεία (Docteur de Specialité). Υπήρξε στέλεχος του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων της Γαλλίας και του Υπουργείου

Οικολογίας και Αειφόρου Ανάπτυξης. στο οποίο υπηρέτησε ως διευθύντρια του Τμήματος Υδάτινων Πόρων, στην Ορλεάνη. Ο Γάλλος σύζυγός της Jean-Claud Robinet είναι καθηγητής Πανεπιστημίου. Είναι μητέρα δύο τέκνων.

Ως προς την κοινωνική δράση της, είναι πρόεδρος του συλλόγου «Οι Φίλοι της Κύπρου» στη Γαλλία, στόχος του οποίου είναι να προβληθούν ο πολιτισμός και τα προβλήματα της Κύπρου. Η Κλεοπάτρα Μακρίδου εργάζεται σύντονα, ώστε να ακούγεται στη δεύτερη πατρίδα της η φωνή της Κύπρου, με τον πόνο και τη νοσταλγία της οποίας ζει.

Το ποιητικό έργο της αρχίζει από το 1992 και εκτείνεται σε επτά συλλογές:

1. *Ωδή για την Κύπρο* (1992)
2. «Πάτερ απελθέτω απ' εμού το ποτήριον τούτο». *Ποιήματα* (1994)
3. *Σαλαμίνα τε* (1996)
4. «Πρέσβυν ἀρ' εισδέξομαι πάτερ». *Ποιήματα* (1998)
5. *Ο νόστος των Ηρακλειδών* (2006)
6. *To Κάππα της Κύπρου* (2013)
7. *Μνημόσυνο – Ιχνηλασία* (2014)

Η ποίηση της Κλεοπάτρας Μακρίδου, με πονεμένους λυρικούς τόνους, έχει ως κέντρο την πατρίδα της την Κύπρο. Η ξενιτιά, η εξορία, όπως την αποκαλεί στους στίχους της, δεν αποτελεί παράπονο για τη ζωή της· η επιτυχημένη σταδιοδρομία της και η καλή οικογενειακή της κατάσταση αποδεικνύουν, κατά τη γνώμη μας, την αγάπη για τη δεύτερη πατρίδα της. Ο αφόρητος πόνος της ξενιτιάς, η οποία υπήρξε ανέκαθεν μοίρα των απανταχού Ελλήνων, των Κυπρίων ιδιαίτερα, λόγω των πολλαπλών καταδρομών και των αλλεπάλληλων κατακτητών, οφείλεται στην αγιάτρευτη αγάπη του Έλληνα προς τη γενέθλια γη, την αθεράπευτη νοσταλγία και τον αστείρευτο πόθο της επιστροφής στα χώματα των γονιών του. Οφείλεται, ακόμη, στην εσωτερική ανάγκη της εναπόθεσης του αποτελέσματος των μόχθων του στη γη που πρωτοαντίκρισε το φως.

Η ποιήτρια ταξιδεύει τα καλοκαίρια στην Κύπρο για να ανανεώνει τις ελπίδες της επιστροφής, το τραύμα όμως είναι βαθύ, επειδή οι αλλαγές που αντικρίζει, σημαίνουν και μικρές ή μεγάλες απώλειες, που της μαρτυρούν ότι οι ημέρες της παιδικότητας και της αμεριμνησίας δεν θα επαναληφθούν.

Τα σκληρά βιώματα της ξενιτιάς δεν είναι όμως αποκομμένα από την κοινωνική και την ιστορική πραγματικότητα της πεφιλημένης πατρίδας. Οι απώλειες των γονιών της –πληγή χαίνουσα, γιατί δεν υπάρχει ελπίδα αποκατάστασης– της εμπνέουν ελεγειακούς στίχους και επιτείνουν τις δυσκολίες της αποξένωσής της. Στην περίπτωση αυτή η ποίησή της γίνεται αυτοβιογραφική και συχνά αυτοκριτική, με αυτοψυχογραφικές πτυχές που αναδεικνύουν την ευαισθησία και το ποιητικό ήθος της.

Η μεγάλη πληγή, ωστόσο, της ποιήτριας είναι η τουρκική εισβολή και η διαίρεση της πατρίδας της στα δύο, πόνος αβάσταχτος και αυτός, πολύ οδυνηρός, που φοβάται ότι δεν θα έχει ποτέ γιατρειά. Η Κλεοπάτρα Μακρίδου συνθέτει ύμνους για την Κύπρο, τους αγώνες και τους νεκρούς της. Η εισβολή αποτελεί θλιβερό πρόκριμα που άλλοτε την οδηγεί πίσω στο παρελθόν και τη λαμπρή ιστορία του νησιού της μέσα από μια περιπτειώδη πολλών αιώνων διαδρομή, που βρίσκει την ευκαιρία να δείξει την ελληνικότητά της, από την αρχαιότητα έως σήμερα, και άλλοτε την προσγειώνει στο παρόν, στους αδικοχαμένους, στους κακοπαθούντες, στους διωγμένους από τις πατρογονικές εστίες τους. Η στάση της γίνεται καταγγελτική και εκ νέου αυτοκριτική (αισθάνεται ως άτομο το βάρος που της αναλογεί ως μέλος της κυπριακής κοινότητας), όταν στηλιτεύει τους ένοχους της καταστροφής, από τους εφησυχασμένους και όλβιους έως τους μηδίσαντες, τους κύριους αίτιους της συμφοράς. Η σύγχρονη ιστορία, επομένως, λόγω της βαρύτητας που έχει, μετουσιώνεται σε ποίηση και ακολουθώντας τη διαδρομή των δεινών της Κύπρου, εστιάζει στους ήρωες του απελευθερωτικού αγώνα κατά των Άγγλων και απογειώνεται στους νέους ήρωες, του δράματος του 1974, όπως ο υπαξιωματικός Κύπρος Ιωάννου, από τους νεομάρτυρες του κυπριακού αγώνα, που έχασε τη ζωή του κατά την εισβολή, στον Τράχωνα, τον Ιούλιο του δυσοίωνου 1974.

Η Κλεοπάτρα Μακρίδου έχει προτίμηση στις μεγάλες συνθέσεις και τους συμβολισμούς, που συνάπτουν το παρόν με το παρελθόν, οδηγώντας συνειρμικά τον νου του αναγνώστη σε παραλληλισμούς και συγκρίσεις, που του διαμορφώνουν την αίσθηση ότι επίβουλη μοίρα αντιστρατεύεται την πατρίδα της, ένα παράξενο πεπρωμένο καθορίζει την ιστορία της, χτυπώντας την ανελέητα, θύμα των δυναστών της: παράλληλα όμως έχει την αίσθηση ο αναγνώστης ότι η ίδια βάσκανη μοίρα την έχει χαλυβδώσει να αντέχει σε όλες αυτές τις καταδρομές. Η απέραντη μοναξιά της Κύπρου την συγκλονίζει και αυτή τη μοναξιά την αισθάνεται ομοιοπαθητικά και η ίδια.

Τα σύμβολα, από την αρχαιότητα κυρίως, ακολουθούν πρωτόγνωρες χρήσεις: Ελένες και Ονήσιλοι, Τροίες και Ήρακλείδες, μπολιάζουν συστηματικά τους στίχους της με τη δύναμη του αιώνιου αρχαιοελληνικού πνεύματος (ακολουθώντας τη μεγάλη ποιητική μας παράδοση και τη συνέχειά της στον χρόνο), χάρη στον διάλογο που ανοίγει με το ιστορικό παρελθόν.

Το κυπριακό τοπίο, ιδίως μετά την εισβολή, η οικογενειακή και η κοινωνική ζωή του νησιού, περνούν διακριτικά και αυτά στους στίχους της, όπου αποθέωνονται τόποι με ιερές ιστορικές ονομασίες και χώροι καθαγιασμένοι, όπως ο Πενταδάκτυλος. Άλλοι, πάλι, οι συμβολισμοί παραπέμπουν στα κείμενα των ιερών γραφών.

Η Κλεοπάτρα Μακρίδου δεν είναι ποιήτρια εκ συστήματος ή εξ επαγγέλματος. Δημιουργεί από εσωτερική ανάγκη και υπό το συναισθηματικό βάρος να απαλλαγεί από το μεγάλο φορτίο που φέρει μέσα της. Γι' αυτό δεν θα βρει ο αναγνώστης διακειμενικό υλικό ή και αναφορές που να σχετίζονται με εμβληματικούς ποιητές, με φορείς δηλαδή της ποιητικής μας παράδοσης. Μόνο στα πρόσφατα έργα της και μετά μεγάλη πια ενασχόληση με την ποίηση μπορεί να διακρίνει κανείς επιδράσεις του είδους αυτού. Για παράδειγμα, η «Ωδή στον χαμένο Υπαξιωματικό Κύπρο Γ. Ιωάννου», ανακαλεί στη σκέψη μας, αχνά αλλά βάσιμα, την ποίηση του Γιάννη Ρίτσου και του Οδυσσέα Ελύτη, τον *Επιτάφιο* και το *Άσμα ηρωικό και πένθιμο για τον χαμένο ανθυπολοχαγό της Αλβανίας*, αντίστοιχα· και ακόμη, έντονα αυτή τη φορά, τον Κ.Π. Καβάφη, στο ποίημά της «Στην αυλή των Περσών», το οποίο συνομιλεί ευθέως με τη «Σατραπεία» του Αλεξανδρινού.

Η ποίηση της Κλεοπάτρας Μακρίδου, απροσποίητη, ειλικρινής, μη υποκείμενη αυστηρά σε κανόνες, αλλά αποτελώντας ξέσπασμα και ανάγκη για προσωπική έκφραση (ένα είδος αυτόματης γραφής σε ορισμένα σημεία), έχει ιδιότυπη φρεσκάδα. Θα επισημάνουμε τους ασυνήθεις συνειρμούς της, τα ανοίκεια ζεύγη των λέξεων ή των φράσεων που έχουν πρωτογενή υπερρεαλιστική δύναμη, με συντάξεις διαταραγμένες από το πάθος, παρά τον παραδοσιακό γενικά τρόπο γραφής που ακολουθεί. Αυτό το εκ πρώτης όψεως ασύνδετο που μοιάζει στον ρυθμό και στην τυπογραφική εικόνα σαν ασταμάτητο ποτάμι, έχει μια πηγαία αγνότητα και τόλμη, ιδίως στο λεκτικό μέρος, και μάλιστα στην επιθετικοποίηση των ουσιαστικών («οδύσσειο ποίημα») ή και το αντίθετο («ν' αναζητά το δρόμο προς τα γόρδια»), και

κάνει τον αναγνώστη να το προσέξει και να το αποδεχτεί για την πρωτοτυπία του.

1.²

«Ωδή για την Κύπρο»³

I

*H πατρίδα μου, τραγούδι ορφανό του χρόνου,
είναι κτισμένη μες στα βράχια, μες στους ανέμους,
μες στο κύμα,
λίγο απόμερα, λίγο ανατολικά, λίγο νότια,
λίγο δεξιά, λίγο αριστερά.*

*H πατρίδα μου, σταγόνα μετέωρη του κόσμου,
έχει τις ρίζες της μες στο γιαλό,
μες στον ανεμοστρόβιλο, μες στους χειμώνες,
τα σκληρά χαλίκια,
τα στεγνά χαμόγελα,
την οργή του Αγαμέμνονα, τους έρωτες της Ελένης,
το πάθος της Κλυταιμνήστρας.*

*H πατρίδα μου, με τις ρίζες της
λίγο ενετικές, λίγο ανατολίτικες,
λίγο κόκκινες, λίγο δυτικές,
λίγο ξέβαθες,
κάθε μέρα δάκρυ τις ποτίζω
κάθε μέρα δάκρυ τις ραντίζω
και πάλι ξερές τις βρίσκω.*

[...]

II

*Σ' ακούω Πατρίδα,
βαθιά στη νύκτα φωνή σπασμένη
μες στους αιώνες τσακισμένη
να ηχείς στα καλντερίμια*

² Οι αραβικοί αριθμοί παραπέμπουν σε συλλογές της ποιήτριας κατά τη χρονολογική σειρά της κυκλοφορίας τους.

³ Από τη συλλογή Ωδή για την Κύπρο, Λευκωσία 1992, σ. 9-31.

ανώνυμη, άγνωστη, δολοφονημένη.

[...]

Σ' ακούω, Γυναίκα ανώνυμη,
χήρα ξυπόλητη
πίσω απ' τα βαμμένα σου βλέφαρα,
κλειστά από φόβο προς μια πιθανή συνάντηση
με το δικό μου βλέμμα
βολή, βοή, σκοτεινό ανατρίχιασμα, κουτσό φτερούγισμα
λησμονημένη πόρνη,
σκύβω και αφουγκράζομαι
για να δω καθαρά τα σημάδια
που σ' άφησε ο φονιάς.

[...]

Σε βλέπω Ελένη,
με τα μάτια της αποδημίας
σκυλί που εγκατέλειψε τη μάντρα
που ψάχνει κουτσό, κεφάλι μαρμάρινο,
χωρίς αγκώνες να ακουμπήσει
να ξεδιαλύνει του κόσμου το θρήνο
του πόθου το ραγισμένο σταμνί να κολλήσει

[...]

Ποιος πήρε την ματιά σου, Πατρίδα,
τη ματιά που μετρούσε τον πόνο
μες στο διάδημα της φεγγοβολής σου;
Ποιος πήρε το τελευταίο σου χαμόγελο
το τελευταίο σου ναυάγιο το ηλιοβασίλεμα;
Χέρι αόρατο, δάκτυλα δίχτυα
που συγκρατούν την ώρα
που αποκοίμισε πολλές αλήθειες.

[...]

IV

Βυθίστηκες μες στην ανωνυμία του χρόνου σου
στεναγμός στην άμμο η μορφή σου
από σώματα ετερόφωτα
που ν' αφανίσουν θέλουνε τα ίχνη σου

λεηλατώντας τους ώμους σου τη μνήμη
εκεί που η θάλασσα ζευγάρωνε
με τ' ουρανού τη χθεσινή γαλήνη
ελεύθερα κυκλοφορούν
της μυστικής αυγής σου θρήνοι
μα ο βιορράς σου ματωμένος
πάει να σου ξεφύγει
ενώ ανολοκλήρωτες ψυχές
θεμέλια των εχθρών σου
ταυτίζονται με τους ισχυρούς
να μοιραστούν τον ίσκιο σου
να σχίσουν το κορμί σου
φυτά αναρριχώμενα
φίδια ερπετά των βράχων
να σέρνουνε το σώμα σου
πριν κλείσει η πληγή σου.

2.

«‘Πάτερ, απελθέτω απ’ εμού το ποτήριον τούτο’»⁴

Του σταυρού ασήκωτο το βάρος
ανατρίχιασμα κορμιού η Δημιουργία
και των ματιών σου η εικόνα
όνειρο απότιστο, πάθος.

Των Ποντίων Πιλάτων πέτρωμα
των Συμπληγάδων τσάκισμα
του Έκτορα εξαντλημένη η ανδρεία
και τους αδελφούς μας στη χαμένη Τροία.

Γδύθηκες των ανέμων το ηλιοβασίλεμα
χέρια ν’ απλώνεις στους εφτά ορίζοντες
ντύθηκες το χρόνο των θεών

⁴ Από τη συλλογή «Πάτερ, απελθέτω απ’ εμού το ποτήριον τούτο», Λευκωσία 1994, σ. 11-40.

σταγόνα διαλυμένη στο στερέωμα.

Ποιος θα φέρει πίσω τη ζωή σου
αυτήν που σπατάλησες
κι εκείνην που είδες να σωριάζεται
καθρέφτης των ονείρων σου;

Μνήμη γεύση θανάτου
σύννεφο που το σύρει ο άνεμος
στην απέναντι όχθη του ωκεανού
ελευθεριάς θρύμμα άνομο.

Ποιος θα υφάνει της οργισμένης νύκτας
μύθο μεταθανάτιο τάμα
προτού βρυκολακιάσει το αίμα
κι ο πόνος στεριώσει σ' ανώνυμο μνήμα;
[...]

III

Εμείς που ξεκινήσαμε από αιώνες
το ταξίδι τούτο
χωρίς να δούμε ακόμη τίποτα
παρά το θάνατο να μας φιλά τα πόδια,
γνωρίζουμε καλά τη μοίρα μας
και το σκληρό ταξίδι της φυλής μας.
Εμείς που τους είδαμε
να γαντζώνουν την γη μας στα κρικέλια τους
αφήνοντας τα κόκαλα των πολιορκημένων
στα κατεχόμενα áταφα,
και τους πληγωμένους να σπαρταρούν
ελευθερία
που τους είδαμε να ρημάζουν τάφους
οικτώ χιλιάδων χρόνων,
ρίγος, σεισμός στην πλάτη τους
ανατινάζοντας τον τάφο του Λεωνίδα
βουλιάζουμε τώρα μες στους βάλτους
με τις δάφνες μας

που πικρίζουν χρησμούς
αιώνων προφητείας σου
πολύ πριν ακούσουμε
τους κτύπους των καρφιών σου.

[...]

Το νησί, πώς έγινε έτσι το νησί;
Χρόνια στην εξορία
με τύφλωσε η νοσταλγία της θάλασσας
έτσι που κείτεται με σταυρωμένα χέρια
μπροστά στο αιδοίο σου
φυλάττοντας τη γύμνια σου.

Μα το φεγγάρι σε παραμονεύει δρεπάνι
κι αλλάζοντας την κοίτη της φωτοπηγής του
έφραξε του τόπου τη σπορά
πόρτες δίχως μάνταλο
που έσπειραν θεοί οστά του σκοτεινού αιώνα.

[...]

V

Μια μέρα χάθηκα
μέσα στους δρόμους της εξορίας
που μ' οδήγησαν τα κολοβά σου όνειρα.
Εκεί τα ποτάμια ξεχείλιζαν
ξεχνώντας το δρόμο της θάλασσας,
μα η οργή μου μεθυσμένη
ζητούσε στεριά στα όνειρα.
Όπως την Ιωάννα της Γαλλίας
θάθελα γροθιά να ρίξω στο πρόσωπο
αυτών και εκείνων
που κομμάτιασαν το ωραίο σου σώμα,
σ' αυτούς και εκείνους που σου πίνουν το αίμα
αδιάφοροι, χωρίς οίκτο
για τους νεκρούς που περιμένουν
για το σώμα σου που σήπεται
από το φαρμακερό δάγκωμα.

[...]

3.

«Σαλαμίνα τε»⁵

Πώς κατρακυλήσαμε, αδελφέ μου,
μες στα λαγούμια της απελπισίας
με τα μάτια στυλωμένα στον ουρανό⁵
να τραυματίζουμε τ' αστέρια;
Πώς πέσαμε, σύντροφε, τόσο χαμηλά;
Εδώ και χρόνια
το καράβι μας βουλιαγμένο
σαν κήτος μισοπεθαμένο
διανυκτερεύει στη μέση του νερού.
Πώς καταφέραμε, φίλε,
και ταπεινωθήκαμε τόσο
κι είδαν τη γύμνια μας
αυτοί που περιφρονούσαμε
μες στις παλαιότρες
αυτοί που μας πήραν ύπουλα
το μαραθώνιο
και τον τρέξανε γρηγορότερα από μας!

Το δέντρο αυτό που δρόσιζε
το πρόσωπό μας
μέσα στην κάψα του μεσημεριού
στον κάμπο της Μεσαορίας,
που μας θυμίζει κάθε πρωί στην εξορία
γυμνές αγκαλιές
κι έρωτες που δεν τέλειωσαν
ένα χαμένο πρόσωπο
και χίλιες ρυτίδες
το δέντρο αυτό το βλέπουμε
με άλλα μάτια:
μέσα από την ματωβαμμένη σφενδόνη
που έβαψε χιτώνες

⁵ Από τη συλλογή Σαλαμίνα τε, Λευκωσία 1996, σ. 13-14.

Αχαιών, Φράγκων, Σαρακηνών...
[...]

4.

«‘Πρέσβυν ἄρ’ εισδέξομαι πάτερ’»⁶

Στα λαβωμένα σου γόνατα
με κρατούσες παιδούλα
χαιδεύοντας το ξανθό μου
κεφάλι
[...]

Μα εγώ δραπέτευα νωρίς
από το στρατόπεδο της μνήμης σου
αφήνοντάς σε τυλιγμένο
στη σιωπή σου!
Φεύγοντας, δίπλα σου
ξέχασα ένα μαχαίρι
που κάθε χρόνο
η εξορία μου
ακόνιζε λίγο και περισσότερο...
[...]

Τώρα το κορμί σου
τσακισμένο καράβι
που η ομίχλη
έχει ρίξει στα βράχια
κι εσύ καπετάνιος
αδιάφορος να μένεις
μπροστά στους φάρους
που προσπερνάς
αδιάφορος κοιτάζεις
το φεγγάρι να ραγίζει
ενώ τις ιστορίες σου

⁶ Από τη συλλογή «Πρέσβυν ἄρ’ εισδέξομαι πάτερ». Ποιήματα, Λευκωσία 1998, σ. 24-27.

τραγουδούν οι ανέμοι
πορεία χαράζοντας
για τους ουρανούς.

5.

«Ο νόστος των Ηρακλειδών»⁷

Αν μ' εξημερώσεις,
η ζωή μου θα γίνει σπόρος
που θα βλαστήσει
πουλιά των χεριών σου
και καρποί που ζεσταίνεις.
Αν μ' εξημερώσεις,
το βήμα μου θάναι αλλιώτικο
απ' όλα τάλλα.

Θα μαζέψει η ζωή τα κομμάτια της
για ν' αποτρέψουν συγκολλημένα
κρύπτες κορακιών
να κτίσουν

οι στεναγμοί κραδαίνοντας.

Αν μ' εξημερώσεις,
κάθε λέξη σύμφωνο
λαβωματιά στο κορμί μου
από το ταξίδι του νόστου
οδύσσειο ποίημα
απαιτώντας μες στη λήθη.

Αν μ' εξημερώσεις,
θα πορευτώ τις νύκτες
κρυφά αλητεύοντας μες στα ξωκλήσια
όνειρα στην ρομφαία του αγίου

[...]

Στους κόλπους μου θρηνεί ο Raphael

⁷ Από τη συλλογή *O νόστος των Ηρακλειδών*, Λευκωσία 2006, σ. 7-10.

με τα γαλάζια μάτια η Αλεξία
στους αιόλιους ανέμους
η Κερύνεια
του Πενταδάκτυλου
τ' άψυχα πουλιά
κι έρχεσαι τις νύκτες
υπεριπτάμενος
αλεξίπτωτος
ποινή κι ελευθερία μου
να τρυπάς τα τείχη μου
να βαράς την μνήμη μου
ζητιανεύοντας
παλιές φωτογραφίες
παλιές γεωγραφίες
και δούρειους ίππους.
[...]

«Νήσος τις εστί...»⁸

Πατρίδα
τώρα που η φωνή σου
πάει να γίνει απόμακρη
ενώ το σταυρό σου σηκώνεις αγόγγυστα
κλαις όπως πάντα αδάκρυτη
θερίζεις απελπισμένα
με το δρεπάνι του χρόνου
σταυρώνεσαι και καρτερείς
παρηγοριά
φορώντας το φουστάνι της μοναξιάς
ακούς τους κτύπους της καρδιάς
να σε προδώνουν
μπροστά στους νέους εχθρούς
που εισέβαλαν
στις γειτονιές σου

⁸ Από τη συλλογή *O νόστος των Ηρακλειδών*, ό.π., σ. 18-19 και 36.

Και τον κόσμο δεν μπορείς να χωρέσεις
μέσα σου.

Στη μοναξιά μου
με επισκέπτεσαι
μα εγώ σου υπόσχομαι
καλοκαιρινές συναντήσεις
ενώ καλπάζει βαρυχειμωνιά
στην Ορλεάνη
με την ελπίδα
να σ' αγναντέψω
μέσα από την Πράσινη Γραμμή
μέσα από τις τρύπες
του διαχωριστικού τείχους.
Ρουφώ με απληστία
την ανάμνησή σου
μα εσύ μου ξεφεύγεις
άσπλαχνα
πετροχελιδόνι που σχίζει τον αέρα
μέσα από τα δάση της Ορλεάνης.
[...]

V

Σκύψε αν μπορείς
στα ερείπια της κλειστής πόλης
στους τόπους που ρήμαξαν εχθροί
και δικοί μας
το ξεραμένο αίμα
ν' αγναντέψεις
σκύψε πάνω από το βαθύ πηγάδι
και στήσε αυτί ν' αρπάξεις
εν ονόματι του Πατρός και εξ αίματος και ήχου
της πονεμένης φλογέρας
το νυν και το αεί¹
σε κρανίο οράματος
σκύψε στην καταχνιά
της διαχωριστικής γραμμής
με τις μαδημένες παπαρούνες

κάμπος βουβός
που πάτησαν στρατοί και εφιάλτες
γιατί κόσμος αμνήμων κι ανίδεων
με κουρέλια ή σκιάχτρα
την φάτνη Του ντύνει
χωρίς κόκκο αλήθειας
να χορτάσει το πλήθος.

«Επίλογος»⁹

Πατρίδα μακρινή
πιο μικρή κι από τον πόνο σου
κι από την αγανάκτησή σου
Κεφαλόβρυσος και Χαλεύκα
τα δειλινά σου
κομμάτια Ολυμπίας ως το γιαλό⁹
Γιαλούσα τα νιάτα μου
ζωντανεύουν Μυκήνες
ως το πέλαγος
ως τον ορίζοντα.
Καθ' οδόν βρίσκω τον Ονήσιλο
και πάλιν κρατώ καλά,
μελίσσι το κρανίο μου
που οι Μύριοι κουρσέψαν.
Μα κάνω όρκο το κορμί
για να περάσουν.
Ποιητής και τώρα Οδυσσεύς
κτυπώ φωνή σφυριά εν ερήμῳ
ναυαγός και ανώνυμος
γίνομαι πέτρα που καπνίζει.
Γόνατα σπασμένα
από φαράγγια άβατα
θέλω να περάσω
και καταριέμαι τους θεούς

⁹ Από τη συλλογή *O νόστος των Ηρακλειδών*, ό.π., σ. 42-43.

που σ' εγκατέλειψαν.
Πένθος τα μάτια μου
μπρος στο τεμαχισμένο κορμί σου.

Η αγάπη είναι σαν τα φαντάσματα
που μια ζωή σε τρέχουν από πίσω
όσο και να τα κλωτσάς δεν σαλεύουν...

6.

«Ένα τραγούδι για τη μητέρα»¹⁰

Νάχε η αγάπη σώμα
να το στολίσω με χρυσά μάτια
να το δροσίσω με το τραγούδι του φλοίσβου
να τ' ακούσει μια μακρινή πρωτομαγιά
να το πάρει ο ήλιος
να το ποτίσει με φως
και τα πουλιά το λιόγερμα
να γίνει αχνή
να βασιλεύσει.

Νάχε η Κυριακή ευωδιά δυόσμου
κι η ερημιά καλά μαντάτα
κι η μνήμη ανεμίζοντα πουλιά
να τα σταματήσει η βοή τ' ανέμου
ψηλά απ' το κεφάλι σου
χερουβικά του παραδείσου σήματα.
[...]

«Μακρινή Μητέρα μνήμη μου αμίαντος...»¹¹

Αυτή που γύρευνα ήσουν:
Μια σταγόνα καθαρού νερού

¹⁰ Από τη συλλογή *To Κάππα της Κύπρου*, Λευκωσία 2013, σ. 9.

¹¹ Από τη συλλογή *To Κάππα της Κύπρου*, Λευκωσία 2013, σ. 14-15.

στην κάψη του καλοκαιριού,
 σκηνοθέτης του ποιητικού μου λόγου,
 καπνός π' ανεβαίνει από το βάθος της θάλασσας
 για ν' απαγγείλει τα λόγια
 που κεραυνώνουν το διάστημα.
 'Ένα δάγκωμα φρούτου
 στο κατώφλι της δίψας
 χλόη και νερό για τα διψασμένα κοπάδια
 ατμός π' ανεβαίνει νηχώ από χώμα
 βρεγμένος βράχος στα πόδια της γοργόνας
 κύμα λικνίζοντας στην ποδιά του ονείρου
 τραγούδια νοσταλγίας στο πιο ψηλό κατάρτι
 της πατρίδας
 φιλί σπάνιο
 óπου δέθηκα κόμπο και κρατήθηκα
 στον πόνο της εξορίας.
 Είσαι μητέρα
 η ομορφιά που μέσα μου
 μετασχηματίστηκε
 κι έγινε φως αυτούσιο
 και συνεχής μπολιασμός.
 Χέρι που στήριξε το είναι μου
 και που απάνω του
 η γης ολόκληρη στηρίζεται...

«Αν δεν αντισταθείς...»¹²

Να μην τελειώνεις
 με τις παλιές σου αμαρτίες
 να τις κοιτάζεις από κοντά
 τόσο που να βλέπεις τα σημάδια,
 κι ύστερα να ορθώνεσαι
 και να ετοιμάζεσαι για την συνηγορία
 πλάι στον Απόλλωνα Υλάτη
 την αλμυρή λίμνη το απόγευμα

¹² Από τη συλλογή *To Κάππα της Κύπρου*, Λευκωσία 2013, σ. 20-21.

στους ανθισμένους κάμπους
με τα ρούχα σου καθαρισμένα
το τιτίβισμα των πουλιών
ενώ πέφτει η νύκτα
στο άλαλο ηλιόγερμα
τα δέντρα με τα βαριά ράσα
και τα υγρά τους πόδια
να ετοιμαστείς
ν' ακούσεις την ετυμηγορία
στο σπίτι με τις φοινικιές
ψηλαφώντας τοίχους οικείους
της αρχαίας πολιτείας
χαϊδεύοντας τα πουλιά του Ευστόλιου
κοιτώντας τον Χριστό στην αγκαλιά της Παναγιάς
της Αρακιώτισσας
και μην εκπλαγείς
να ξανακούσεις τα ίδια λόγια:
«Η Κύπρος πέφτει μακριά».
Τις πληγές σου
να τις ραντίζεις
για να μην πεθάνεις...

«Στην αυλή των Περσών»¹³

Συ που ήσουν προορισμένος
για ωραία και μεγάλα έργα
που ήσουν καμάρι της μάνας σου
που ζητούσες τα μεγάλα εύγε
από την Πολιτεία και τους σοφούς
πώς πιάστηκες με τα ευτελή
και τα μάταια
τα τιποτένια και τ' αδιάφορα
πώς ενέδωσες στους Πέρσες;
Η Ματαιότητα σου έδωσε πολλά
αλλά η ψυχή σου άλλα θέλει...

¹³ Από τη συλλογή *To Κάππα της Κύπρου*, Λευκωσία 2013, σ. 38.

τα υψηλά και τ' άπιαστα
των σοφών του κόσμου.
Μα πρόσεξε
η συνήθεια στα ευτελή
έτσι φρικτά σε απειλεί
κι ανέτοιμο και πάλι θα σε βρει
που εν τέλει ανεπιστρεπτί θα ενδώσεις...

7.

«Ωδή στον χαμένο Υπαξιωματικό Κύπρο Γ. Ιωάννου»¹⁴

II

Στην μικρή κοιλάδα των βοσκών
οι Τραχωνίτισσες ανυποψίαστες
ριζωμένες στον αργαλειό
ασκητεμένες στο πανί και το βελόνι
ασκημένες στα χωράφια το θέρος
στο πλευρό των ανδρών
Ελένες του χρέους
λαξεύανε τον έρωτα
στην πέτρα των παλιών αρχοντικών
με τα μπαλκόνια και τα γιασεμιά
στις γλάστρες
μάζευαν κάθε μέρα τα χαμόγελα
του φεγγαριού
σε ασημένιες κούπες...
[...]

III.

Ήταν ωραίος νιος
με μάτια δυο γαλαζοπράσινα σμαράγδια!
Τα βράδια στον ξάστερο ουρανό της Χώρας

¹⁴ Από τη συλλογή *Μνημόσυνο – Ιχνηλασία*, Λευκωσία 2014, σ. 13-28.

συχνά κουβέντιαζαν με τ' άστρα.

Όταν γεννήθηκε,
οι Θεοί έτρεξαν πρώτοι
να δουν το νεογέννητο
και να το σταυρώσουν
μην τόβρει δυστυχία...

[...]

Νήπιος ο καιρός
πλυμένος στα δάκρυα
ν' αναζητά το δρόμο
προς τα γόρδια
κι Εσύ Αλέξανδρος ο νεώτερος
να ενσαρκώνεις το άφθαρτο.

[...]

Ο, τι ζήσαμε, να ξέρεις,
χάνεται
γκρεμίζεται μέσα στο χρόνο.

Όσα δεν ζήσαμε είναι
που μας ανήκουν...
Εσύ που δεν έζησες πολύ
έκανες τη ζωή σου Αθάνατη
έτσι που κι ο ήλιος απάνω της
έχει κάψει τα φτερά του...

[...]

IV

Στο λόφο του Χοιροστασίου
πυροδοτούσες
Μαρκαντώνιος Βραγαδίνος
Πατρίδας πολιορκημένης
κι Αλέξανδρος Φιλίππου
και Οιδίποδας
αντιβιώνοντας την ανδρεία σου...
[...]

Καμπάνα δεν ακούστηκε
ούτ' ἡρθε μαντατοφόρος
κι έμεινες μόνος
ριζωμένος στο χώμα
ώσπου σ' αφουγκράστηκε ο Πενταδάκτυλος
και γονατίζοντας
σε πήρε στην αγκαλιά του!
[...]

V
Λένε για σένα
πως Θεός έριξε σπόρο
κι αναδύθηκες
πορφυρογέννητος
στέλλοντας την ηχώ της φωνής σου
στους μακρινούς ορίζοντες.
[...]

Στου Τράχωνα τον λόφο
που έπεσε το σώμα σου
η ρίζα ανέβαινε καπνός
σκοτεινιάζοντας το καλοκαίρι εκείνο
φωτιά ορφανεμένη
και μελίσσι η μνήμη να βουίζει
κρανίο Ονησίλιο
με τα δακτυλικά αποτυπώματα
του Απόλλωνα
το αιχμηρό βλέμμα του Δία
απάνω σου
[...]

VI
Κι εγώ ποίημα σελλώνω
άθικτο νάρθει να σε βρει
αγγελιοφόρος μες στο σκοτάδι
ποτάμι δακρύων η τύψη της λήθης
πυρετός λαμπάδα τα όνειρα

μηνύματα αγγέλου η ανάμνηση
σε τόπο που πελεκά την προφητεία...
[...]

«Ο πόθος για Ειρήνη»¹⁵

Τι θυμούνται οι φαγωμένες κερκίδες
από τα λόγια των αρχαίων τραγωδών
σαν έπαιζαν αρχαίο δράμα;
Τους οδυρμούς τα δάκρυα
την πονηριά, το δόλο
τις κατακρεουργημένες ψυχές των Τρώων...
Τι θυμούνται οι αρχαίοι θεατές
σαν αφουγκράζονται των τραγωδών τους θρήνους
μες στα σοκάκια της πυρπολημένης Τροίας;
Πέρασαν οι αιώνες, οι χιλιετίες
καινούργιοι ηθοποιοί
με καινούργια κοστούμια
παιζούν τα ίδια δράματα
σ' ένα καινούργιο κόσμο...
Τι θυμούνται οι φαγωμένες από τους αιώνες κερκίδες;
Το χέρι του Άρη να αιωρείται απειλητικό
τα ίδια δράματα να επαναλαμβάνονται
οι ίδιοι πόλεμοι να σκαρώνονται
από τους ίδιους Θεούς
ερείπια παλιά, ερείπια καινούργια
οι αιώνες ν' αντιγράφουν τον εαυτό τους...
[...]

¹⁵ Από τη συλλογή *Μνημόσυνο – Ιχνηλασία*, Λευκωσία 2014, σ. 54.

Σωτηρία Σταυρακοπούλου
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
(Θεσσαλονίκη)

**ΙΩΑΝΝΗΣ ΙΩΝΑΣ, ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΕΣ ΚΑΙ ΜΑΓΕΙΑ ΣΤΗΝ
ΚΥΠΡΟ ΤΟΥ ΧΤΕΣ**

Το βιβλίο έχει ως θέμα τη μελέτη των πεποιθήσεων, των μύθων, των δεισιδαιμονιών και των μέτρων προφύλαξης, καθώς επίσης και της μαγείας, που ανήκουν, στο σύνολό τους, στον τομέα της συμβολικής σκέψης. Η συμβολική σκέψη, παρόλο που θεωρείται ως προγενέστερη στην εξέλιξη της ανθρωπότητας, δεν είναι αντίθετη προς τη λογική ή επιστημονική σύγχρονη σκέψη, αλλά, όπως μας δείχνει ο συγγραφέας, τη συμπληρώνει, επηρεάζοντας τις συμπεριφορές και τις κοινωνικές σχέσεις. Σκοπός, επομένως, του βιβλίου είναι να μας διαφωτίσει σχετικά με τις αντιλήψεις γενεών που υπήρξαν πριν από εμάς. Τα χρονικά όρια της πραγμάτευσης δεν είναι δυνατό να τεθούν με ακρίβεια, καθώς αυτή αναφέρεται σε μια μακρά παράδοση αντιλήψεων, μύθων και μαγείας, που ξεκινά από τα βάθη της αρχαιότητας, περνά από τον δεισιδαίμονα μεσαίωνα και φτάνει ως και τις αρχές του 20ού αι.

Το βιβλίο προέρχεται από έναν ερευνητή του λαϊκού κυπριακού πολιτισμού (ο κ. Ιωάννης Ιωνάς είναι ερευνητής στο Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών της Κύπρου). Αυτό αντανακλάται τόσο στην προσήλωσή του στη διεξοδική παρουσίαση του υλικού όσο και στην προσοχή με την οποία εξετάζονται ζητήματα που τον έχουν απασχολήσει και σε προηγούμενα βιβλία του (Ο κ. Ιωνάς έχει κάνει έρευνα κι έχει γράψει βιβλία για τη λαϊκή οικία, την παραδοσιακή αγγειοπλαστική, τα παραδοσιακά επαγγέλματα και τις γητειές της Κύπρου). Κατά συνέπεια, η κυρίαρχη οπτική, αυτή που καθορίζει την ανάπτυξη του θέματος και στο παρόν βιβλίο, προσδίδοντάς του, μάλιστα, το ειδικότερο ενδιαφέρον, καθορίζεται ως εξής: Οι αντιλήψεις, οι πρακτικές, οι δεισιδαίμονες συμπεριφορές και πεποιθήσεις, αν και δεν δημιουργήθηκαν με έναν οργανωμένο τρόπο, θεωρούνται ότι αποτελούσαν μια από τις βάσεις της κυπριακής κουλτούρας, με τον ίδιο τρόπο που το έκαναν η τοπική διάλεκτος, οι τεχνικές παραγωγής, η ένδυση, το στυλ της λαϊκής τέχνης, η παραδοσιακή αρχιτεκτονική κτλ.

Το βιβλίο περιλαμβάνει, εκτός από την Εισαγωγή, πέντε κεφάλαια/μέρη και Συμπεράσματα. Ακολουθούν Βιβλιογραφία (πλούσια,

ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση) και Γενικό Ευρετήριο, χρήσιμο καθώς επιτρέπει στον αναγνώστη να αναζητήσει την πληροφορία που χρειάζεται.

Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί πληροφορίες που αντλήθηκαν από τεύχη σχολικών περιοδικών ή και βιβλία ορισμένων από τους παλιούς Κύπριους συγγραφείς, οι οποίοι συνεχίζουν να είναι σταθεροί διαθέτες πληροφοριών για τα όσα συνέβαιναν κατά τις προηγούμενες εποχές, και αφετέρου σε στοιχεία που αντλήθηκαν μέσω συνεντεύξεων από ανώνυμους φίλους και συγγενείς, των οποίων οι επεξηγήσεις βοήθησαν και στη συγγραφή των προηγούμενων βιβλίων του. Πολλά δεδομένα όμως προήλθαν από στοιχεία που χαράχτηκαν στη μνήμη του όταν διένυε τα χρόνια της παιδικής και εφηβικής ηλικίας και απολάμβανε το πλούσιο σε παράδοση οικογενειακό του περιβάλλον.

Στο βιβλίο δίνεται δικαίως έμφαση στο γεγονός ότι το σύνολο των δεισιδαιμονιών αποτελούσε κάποτε ένα σύστημα αντιλήψεων, συμπεριφορών και πρακτικών που ενεργοποιούνταν βάσει μιας συμβολικής σύλληψης και κατανόησης του σύμπαντος, ενώ οι μαγικές πρακτικές αμφιταλαντεύονται μεταξύ χριστιανικού και ειδωλολατρικού κόσμου. Αυτό το παράλληλο με τη θρησκεία σύστημα στηριζόταν πάνω σε βασικές αντιλήψεις, οι οποίες ασφαλώς δεν κατάγονταν όλες αποκλειστικά μόνο από την Κύπρο. Μερικά σύμβολα, όπως το φίδι, το ρόδι, το σταυροδρόμι, το ψωμί, κτλ., είναι κοινά σε ένα μεγάλο αριθμό περιόδων, καθώς και πολιτισμικών περιοχών του κόσμου. Το σύστημα αυτό, ωστόσο, δημιουργούσε ένα πλαίσιο το οποίο περιέβαλλε όλες τις πτυχές της ζωής, είτε αυτές αφορούσαν την καθημερινή ζωή, τον ετήσιο κύκλο, ή τη ζωή κατά την εξέλιξή της από τη γέννηση ως τον θάνατο.

Οι βασικές αρχές, πάνω στις οποίες στηρίζεται η πρακτική της μαγείας - αυτές τις οποίες δέχεται ο συγγραφέας και τις χρησιμοποιεί για να εξηγήσει τα φαινόμενα που περιγράφει σε όλη την έκταση του βιβλίου του - απορρέουν από τον νόμο της ομοιότητας και της επαφής, που τον έχει διατυπώσει ο Fraser, ή τον νόμο της γειτνίασης, κατά την ορολογία του Mauss. Σύμφωνα με την αρχή της ομοιότητας, που εξηγεί το φαινόμενο της συμπαθητικής μαγείας, το όμοιο παράγει το όμοιο και το όμοιο επενεργεί πάνω στο όμοιο και αυτό θεραπεύει ιδίως το όμοιο. Η αρχή αυτή επαληθεύει τη δυνατότητα επηρεασμού των πραγμάτων, αν την κατάλληλη στιγμή χρησιμοποιηθεί μια παραστατική εικόνα του προσδοκώμενου. Στην κυπριακή κουλτούρα, π.χ., μπορούσε να εμφανίζεται με την τοποθέτηση ενός ροδιού μέσα στο ζεμπίλι ή το σακούλι της σποράς, για να προωθείται ο

πολλαπλασιασμός των σπυριών του αγαθού, που σπέρνεται κατ' απομίμηση της εικόνας που έχουν τα σπυριά μέσα στο περίβλημα του ροδιού. Ακολουθώντας αυτή τη συνήθεια, που μεταδιδόταν από γενιά σε γενιά, ο αγρότης σίγουρα δεν αποβλέπει σε οποιαδήποτε διεξαγωγή μαγικής πράξης, αλλά προωθεί μια ενέργεια που έχει ευεργετικό χαρακτήρα και σκοπεύει στο να ελκύσει προς το μέρος του την ευκαιρία μιας καλής σοδειάς. Κάποτε η διαδικασία μπορούσε να μην έχει σχέση με ομοιότητα στην εικόνα, αλλά με ομοιότητα στην ονομασία. Αυτό συνέβαινε, π.χ., στη διαδικασία που ακολουθούνταν κατά το παρελθόν για τη θεραπεία της ασθένειας «περνάριν» (εξάνθημα που συνοδεύεται από κοκκινίλα και πλήγτει τα βρέφη που ιδρώνουν, κτλ.). Έσπαζαν σε κομμάτια ένα κλαδί περνιάς, δηλαδή πρίνου, πουρναριού, πάνω στο οποίο ήταν τυλιγμένη μια κόκκινη κλωστή με μήκος ίσο με το ανάστημα του μωρού καθώς έλεγαν τα λόγια της γητειάς: «Κόβω ασθένειαν, κόβω περνιάν». Η πράξη του κατακερματισμού του κλαδιού της περνιάς καθόριζε στην πραγματικότητα το κόψιμο της ομώνυμης ασθένειας του περναριού.

Πέρα από την πληθώρα των θεμάτων που εξετάζονται, αυτή είναι και η βασική συμβολή του βιβλίου. Ο συγγραφέας διερευνά τις δύο πλευρές του θέματος: η μια πλευρά είναι ότι το σύστημα δεισιδαιμονιών, μύθων, θρύλων, κτλ., αποτελούσε παράγοντα κοινωνικής συνοχής στο επίπεδο των συμπεριφορών, των τρόπων δράσης, τρόπων σκέψης, κτλ. Η άλλη όψη του νομίσματος ήταν ότι το σύστημα των δεισιδαιμόνων αντιλήψεων και πρακτικών μπορούσε να παραλύσει τη δυνατότητα της ανθρώπινης κρίσης, διότι πλαισίωνε κάθε όψη της ζωής. Αυτό το πλαίσιο μπορούσε εύκολα να θέσει την κοινωνία και την ατομική σκέψη σε ακινησία, φυλακίζοντάς τες μέσα σε σκεπτικά και συμπεριφορές που απορρίπτουν οτιδήποτε νέο.

Το πρώτο μέρος είναι αφιερωμένο στις «Βάσεις», τα βασικά στοιχεία, όπου εκτίθενται οι αντιλήψεις, ορισμένα σύμβολα, οι αρχές της συμπαθητικής μαγείας, καθώς και ορισμένοι μύθοι.

Στο δεύτερο μέρος, με τις «Δεισιδαιμονίες», συγκεντρώνεται η μάζα των δεισιδαιμονιών, που συχνά σήμερα δυσκολευόμαστε να εξηγήσουμε, όμως κατά το παρελθόν η συνεχής υπενθύμισή τους έδινε ρυθμό στην καθημερινή ζωή των Κυπρίων. Όπως επισημαίνει ο συγγραφέας, αυτές διαχωρίστηκαν βάσει των θεμάτων, αλλά ο κατάλογός τους δεν είναι εντελώς συμπληρωμένος λόγω του υπερβολικά μεγάλου αριθμού τους, που συνεπάγεται δυσκολίες για τον ερευνητή. Οφείλουμε να του το αναγνωρίσουμε: Ο συγγραφέας δεν φοβήθηκε να παλέψει με ένα τεράστιο

υλικό, το οποίο χειρίστηκε με αρκετή άνεση και επιτυχία και δεν διστάζει να εκθέσει τα κενά που αναγκαστικά, λόγω της φύσης του υλικού του, υπάρχουν.

Το τρίτο μέρος, που τιτλοφορείται «Αποτροπαϊκές και ευεργετικές συνήθειες», αφιερώνεται σε όλα τα αποτροπαϊκά μέτρα που λαμβάνονταν για προστασία από το κακό, καθώς και σε όλες τις ευεργετικές ή ευνοϊκές πρακτικές οι οποίες αποσκοπούσαν στην εξασφάλιση επιτυχίας σε κάθε επιχειρούμενη ενέργεια.

Στο τέταρτο μέρος, με τίτλο «Αντιμετώπιση του κακού και μάγια», καταγράφονται οι τρόποι μέσω των οποίων ο Κύπριος αντιμετώπιζε το κακό όταν διαπίστωνε αποτυχία όλων των προληπτικών μέτρων που είχε λάβει. Οι εφαρμοζόμενες μέθοδοι ήταν συχνά μαγικές και το γεγονός αυτό οδήγησε τον συγγραφέας στην εξέταση των πρακτικών της μαγείας που ορισμένα άτομα έκαναν για διάφορους σκοπούς. Η μαγεία βρίσκεται σε άλλο επίπεδο από ότι το απλό μέτρο προφύλαξης και η απλή δεισιδαιμονία, ταυτόχρονα όμως επιστρατευόταν για τις περισσότερες μαγικές πρακτικές αρχές που ήταν κι εκείνες μέρος των βασικών πεποιθήσεων.

Το πέμπτο μέρος, που επιγράφεται «Δεισιδαίμονες συνήθειες ημερολογιακών γιορτών και του κύκλου της ζωής», διαφέρει από τα τέσσερα προηγούμενα. Ο συγγραφέας διαπιστώνει ότι πολλές γιορτές περιλαμβαναν παράδοξες πρακτικές στις εκδηλώσεις τους, πράγμα που συνέβαινε επίσης στις παραδόσεις του γάμου, της εγκυμοσύνης του τοκετού και του θανάτου. Μέσα στις παραδόσεις, ειδικά οι δεισιδαιμονίες, τα αποτροπαϊκά και ευεργετικά μέτρα, καθώς και η μαγεία, αλληλοεμπλέκονταν μαζί με τη θρησκεία.. Ο συγγραφέας εκθέτει τον τρόπο με τον οποίο παράδοξες πρακτικές επενεργούσαν μέσα στη ζωή των Κυπρίων.

Στα Συμπεράσματα διατυπώνονται καταληκτικά σχόλια βάσει των όσων προηγήθηκαν. Βασικός άξονας είναι και πάλι το θολό σύστημα/ σύμπαν των δεισιδαίμονων αντιλήψεων και πρακτικών, το οποίο αντιστάθηκε στην προέλαση των αιώνων, βρίσκεται σε συνεχή αναδόμηση, παρέχει ψυχολογική στήριξη σε δύσκολες στιγμές της ζωής και αποτελεί παράγοντα κοινωνικής συνοχής, όπως και η θρησκεία. Από την άλλη, ο συγγραφέας ορθά επισημαίνει ότι η συλλογή και μετάδοση του συστήματος αυτού από τους γονείς στα παιδιά, από γενεά σε γενεά, αποτελεί πολιτιστικό στοιχείο.

Και πράγματι, βασικές γραμμές και ουσιώδη χαρακτηριστικά των μαγικών νοοτροπιών και συμπεριφορών φαίνεται να έχουν επιβιώσει, συνεχίζοντας μια μακρά παράδοση ανάλογων αντιλήψεων και πρακτικών μεσογειακής προέλευσης (ίσως και αρχαίας ανατολικής;) που εμφανίζονται ήδη στα αρχαία χρόνια, συνεχίζονται στον μεσαίωνα και χρησιμοποιούνται και στα νεότερα χρόνια μέχρι και τις αρχές του 20ού αι. Η γενική αυτή παρατήρηση θα δικαιολογούσε ιστορικοσυγκριτικές παρατηρήσεις και ταυτίσεις, καθώς και προσπάθειες να ερμηνευθούν ανάλογες αντιλήψεις και συμπεριφορές μέσω της χρονικής και θεματολογικής ένταξής τους στη μακραίωνη αυτή παράδοση, ώστε να ανιχνευτούν οι ρίζες και η προέλευση όσων αναγράφονται στο βιβλίο. Φαίνεται πως ένα τέτοιο εγχείρημα θα ήταν δύσκολο για το ογκώδες υλικό που χειρίστηκε ο συγγραφέας. Κάτι τέτοιο, ίσως, επιτυγχάνεται μόνο μέσα από την επιλεκτική παρουσίαση καίριων σημείων του συστήματος, ώστε να έχει την ευχέρεια ο συγγραφέας να σχεδιάσει τον ευρύ ορίζοντα των ανταλλαγών και της υιοθεσίας στοιχείων από γειτνιάζοντες πολιτισμούς. Ο κ. Ιωνάς, βέβαια, είναι συνεπής σε σχέση με τους στόχους που θέτει εξαρχής και παρουσιάζει μια δουλειά ευσυνείδητη.

Αξιοσημείωτο είναι, πάντως, ότι η σωρευτική μέθοδος δημιουργίας τέτοιων μαγικών βιβλίων (στη συγκεκριμένη περίπτωση θα λέγαμε ότι ο συγγραφέας έχει σχεδόν καταρτίσει μια χρηστική μαγική εγκυκλοπαίδεια) μπορεί να ανιχνευτεί και στα χειρόγραφα μαγικού περιεχομένου διαφόρων συλλογών. Παρά την πληρότητα που φαίνεται να διαθέτει το βιβλίο, εντύπωση, ωστόσο, προκαλεί η απουσία αναφοράς στον θρύλο για τη μαγική δύναμη του Σολομώντα, ο οποίος θεωρείται πηγή των μαγικών βιβλίων που περιέχουν συνταγές και οδηγίες για την καθυπόταξη των δαιμόνων (των λεγόμενων σολομονικών), ή στο σύμβολο π.χ. πεντάλφα, το signum Salomonis, ένα βασικό σημάδι μαγικής δύναμης με αποτρεπτική και φυλακτική σημασία.

Καταληκτικά: Η παρούσα έκδοση κρίνεται επιστημονικά αναγκαία ως μια συμβολή στην ιστορική και διαχρονική μελέτη της κυπριακής μαγικής παράδοσης, που με εξαιρετικό πλούτο μορφών αντιπροσωπεύεται στο υπό παρουσίαση έργο. Ο κόπος του κ. Ιωνά αξίζει την επιβράβευσή μας. Μέσα από τις πολύπλοκες πληροφορίες ο συγγραφέας κατάφερε να δώσει ένα κείμενο με ρέουσα αφήγηση, καθόλου κουραστικό, εύληπτο και για τον μη ειδικευμένο αναγνώστη. Οι αναλύσεις και οι ερμηνείες των μύθων, των συμβόλων, κτλ., στα σημεία που είναι αναγκαίες, δίνονται απλά και

κατανοητά, χωρίς να βαραίνουν την πραγμάτευση. Ιδιαίτερη γοητεία, τέλος, προσφέρουν οι εξιστορήσεις μύθων, θρύλων, συνταγών μαγείας, κτλ., οι παρεμβολές πολύτιμων μαρτυριών, οι παραθέσεις μαγικών στίχων, κτλ. Όλα αυτά αποτελούν νησίδες εύκρατης αφήγησης μέσα στο πέλαγος των αλλεπάλληλων πληροφοριών, το οποίο οφείλουμε να διασχίσουμε ως αναγνώστες αυτού του βιβλίου.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ολένα Μπονταρένκο

Κρατικό Πανεπιστήμιο Μαριούπολης

(*Μαριούπολη*)

Η Κυπριακή τραγωδία του 74 αποτέλεσε το βασικό υπόστρωμα της έμπνευσης των συγγραφέων που ακολούθησαν. Ξεχωριστές παρουσίες είναι αναμφίβολα, μεταξύ άλλων, ο Παντελής Μηχανικός, ο Κυριακός Πλησής, ο Θεοδόσης Νικολάου. Η ποίηση του Παντελή Μηχανικού ιστορεί το βάθος της ανθρώπινης ύπαρξης και του εσωτερικού ρυθμού της ανθρώπινης ψυχής. Το έργο του άφησε μια ξεχωριστή σελίδα στην κυπριακή ποίηση.

Οι ποιητές θέλουν να φέρουν μέσα από την αχλύ της μνήμης δικές τους εμπειρίες και συγκινήσεις. Με σύμβολα- αρχέτυπα τις κατεχόμενες πόλεις, όπως την Αμμόχωστο, την Κερύνεια, τη Μόρφου, κινούνται σε ένα κλίμα αυτοματαίωσης και αδιεξόδου. Ειδοποιός διαφορά της γενιάς αυτής από τη γενιά του εξήντα είναι ότι η γενιά αυτή θα διεκδικήσει την ελευθερία και την ατομικότητά της ως αυθύπαρκτη οντότητα την οποία θα θεωρήσει εξάλλου ως τη σημαντικότερη αξία που θα την οδηγήσει όχι πια στην όποια μορφής σωτηρία αλλά στη μοναχική περιπλάνηση και στη συνεχή αναζήτηση της αυτογνωσίας.

Στη πεζογραφία εμφανίζονται πολλοί αξιόλογοι συγγραφείς που αφήνουν τη σφραγίδα τους στα κυπριακά γράμματα όπως, μεταξύ άλλων, ο Γιάννης Κατσούρης, η Ρήνα Κατσελλή, ο Πάνος Ιωαννίδης, η Ήβη Μελεάγρου, ο Πέτρος Στυλιανού, η Αγγελική Σμυρλή, ο Χρίστος Χατζήπαπας.

Ο Γιάννης Κατσούρης, μέσα σ' ένα κλίμα καθημερινό και οικείο, δημιουργεί ρεαλιστικούς και πυκνούς διαλόγους κατορθώνοντας ν'

αποτυπώσει άρτια το βαθύ κόσμο των ηρώων του. Οι ήρωες τους μιλούν και κινούνται χωρίς μάσκες, με ωμό ρεαλισμό και χωρίς επιτηδεύσεις.

Ο Πάνος Ιωαννίδης με παραστατικότητα δίνει ανάγλυφους τους χαρακτήρες των ηρώων του ενώ η αρχιτεκτονική των έργων του στην πεζογραφία έχει έντονη θεατρικότητα και αξιοπρόσεκτη δομή.

Η Ρήνα Κατσελλή με διεισδυτική ματιά και ρέουσα γλώσσα δίνει τη δική της κατάθεση για τη μοίρα του κυπριακού ελληνισμού μέσα από τις συγκυρίες του πολέμου και τις προκλήσεις της ιστορίας.

Η λογοτεχνία της Κύπρου μετά το 74 προχώρησε προς καινούργιους δρόμους έκφρασης διαμορφώνοντας με το πέρασμα των χρόνων τη δική της φυσιογνωμία. Ο προβληματισμός και ο στοχασμός, απότοκα τόσο της κυπριακής όσο και τη παγκόσμιας αβέβαιης πολιτική κατάστασης, οδηγούν σε μια ποίηση κοινωνικού προβληματισμού που απηχεί τις βαθύτερες υπαρξιακές αγωνίες του ανθρώπου. Ξεχωριστή θέση έχει ο Μιχάλης Πιερής ο οποίος συναιρεί το μύθο με την ιστορία, μετουσιώνει περιστατικά της καθημερινής ζωής σε άρτια ποίηση. Άλλοι αξιόλογοι ποιητές είναι μεταξύ άλλων ο Λεύκιος Ζαφειρίου, ο Νίκος Ορφανίδης, η Νίκη Μαραγκού, η Πίτσα Γαλάζη, η Νάσα Παταπίου, η Μόνα Σαββίδου Θεοδούλου.

Στον ποιητικό λόγο περί εισβολής ξεχωρίζουν τέσσερις κυρίως μεγάλες θεματικές κατηγορίες:

(α) οι θρήνοι για τις (προσωρινά;) χαμένες πατρίδες·

(β) οι ελεγείες για τους νεκρούς και ειδικά για τους αγνοουμένους: στις δύο αυτές πρώτες κατηγορίες η έμφαση είναι στον ανθρώπινο πόνο, τη συμφορά, την τραγωδία.

(γ) οργισμένα και καταγγελτικά πολιτικά ποιήματα, που στρέφονται κατά των κάθε λογής «ενόχων»: αυτών «που αδράξανε τις πύλες και τις ανοίξαν στον εχθρό», αυτών οι οποίοι με την αφέλεια, την αμέλεια και την αβελτηρία τους έπραξαν κατ” ουσία το ίδιο, κατά των ισχυρών υποκριτών της γης και όποιων άλλων. Από την κατηγορία αυτή δεν λείπουν – ενδεχομένως μάλιστα και να ξεχωρίζουν ποιοτικά – τα ποιήματα αυτοκριτικής και αυτοκαταγγελίας.

(δ) ποιήματα καρτερίας και αντίστασης.

Οι κατηγορίες δεν είναι βεβαίως στεγανές, δεν θα ήταν δυνατόν να είναι: ο θρήνος δεν μπορεί παρά να ενέχεται στην καταγγελία (και με τις δύο έννοιες του ρήματος «ενέχεται»), η ελεγεία δεν μπορεί παρά να μετουσιώνεται πολύ συχνά σε οργή, κι η καρτερία να γαλβανίζεται μέσα από την οργή.

Σημαντικό ρόλο στη μετάδοση ιδεών, στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης καθώς και στην προβολή του έργου των λογοτεχνών μας διαδραμάτισαν και εξακολουθούν να διαδραματίζουν τα πνευματικά περιοδικά όπως η Πνευματική Κύπρος, η Ακτή, το Άνευ, η Νέα Εποχή, το In Focus κ.ά.

Η Κύπρος, σταυροδρόμι των πολιτισμών Ανατολής και Δύσης, θα υποδεχτεί μια σειρά από σημαντικές πνευματικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις στα πλαίσια της Κυπριακής Προεδρίας το δεύτερο εξάμηνο του τρέχοντος έτους. Ως εμβληματική εκδήλωση στον τομέα των Γραμμάτων το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού θα διοργανώσει τον Οκτώβριο, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Κύπρου, Διεθνές Συνέδριο Νεοελληνικών Σπουδών με στόχο την ανάδειξη της πνευματικής και πολιτισμικής ταυτότητας της Κύπρου. Η Κυπριακή Προεδρία θα μας δώσει επίσης την ευκαιρία να συνεργαστούμε με σημαντικούς φορείς του πολιτισμού, τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό, για τη διοργάνωση εκδηλώσεων και άλλων δραστηριοτήτων που θα προβάλουν την ιδιαίτερη χροιά του σύγχρονου πολιτισμού της Κύπρου.

Στα πλαίσια της προβολής του έργου των Κυπρίων λογοτεχνών λειτουργεί απρόσκοπτα, εδώ και 44 χρόνια, ο θεσμός των Κρατικών Βραβείων Λογοτεχνίας, καταδεικνύοντας τις μέγιστες ποιοτικές αξίες της λογοτεχνικής παραγωγής μας.

Παράλληλα, έχει πια τροχιοδρομηθεί η σύσταση και στέγαση του Ιδρύματος Κυπριακό Αρχείο και Μουσείο Λογοτεχνίας, το οποίο έχει ως σκοπό τη συγκέντρωση, διαφύλαξη, συντήρηση, προβολή και αξιοποίηση της λογοτεχνικής και γενικότερα της πολιτιστικής κληρονομιάς των Κυπρίων ή άλλων λογοτεχνών, μελετητών και συλλεκτών που έζησαν στην Κύπρο, την επισκέφθηκαν ή έγραψαν για αυτήν.

Βιβλιογραφία

1. Ποιήματα για την εισβολή /
https://antonispetrides.wordpress.com/2012/08/03/invasion_poetry/
2. Κυπριακή λογοτεχνία / <http://www.aboutcyprus.org.cy/gr/literature>

IV
ПЕРЕКЛАДИ

Η Αντίσταση στην Λευκωσία

(από «ΚΥΠΡΟΣ 1974: Η Μεγάλη Προδοσία!»)

Στην περιοχή της πρωτεύουσας, διεξήχθησαν οι σφοδρότερες μάχες του «Αττίλα II».

Στη Λευκωσία, οι Τούρκοι δεν στάθηκαν ικανοί να προχωρήσουν, ενώ στο στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ υπέστησαν σημαντικές απώλειες (όπως ανάφερα πολύ αναλυτικά παραπάνω). Τη δυτική Λευκωσία υπερασπίσθηκε το 336 Τάγμα Επιστράτων με διοικητή τον ταγματάρχη Δημήτριο Αλευρομάγειρο από την Ελλάδα.

Ο Στρατηγός ε.α. Δημ.Αλευρομάγειρος, Ταγματάρχης τότε, Διοικητής του 336 ΤΕ που με το πυροβολικό του Σεβασλίδη, κράτησαν την Λευκωσία Ελληνική! Φωτογραφία του σε μια εκδήλωση στο Πολεμικό Μουσείο, σχετικά πρόσφατα.

Η δύναμη του τάγματος ξεπερνούσε τους 850 άνδρες, οι οποίοι ήταν έφεδροι από την Αμμόχωστο και στην πλειοψηφία τους ενωτικών αισθημάτων, όπως και οι περισσότεροι Αμμοχωστιανοί.

Η δύναμη αυτή εκτεινόταν σε ένα μεγάλο μέτωπο τεσσάρων χιλιομέτρων, το οποίο ξεκινούσε από την οδό Λήδρας, εκεί όπου σήμερα εντοπίζεται το εμπορικό κέντρο της Λευκωσίας, κάλυπτε το προάστιο Αγ.Παύλος και κατέληγε στο ανατολικό άκρο του στρατοπέδου της ΕΛΔΥΚ. Το πρωί της 14ης Αυγούστου, ενώ οι Τούρκοι εκδήλωσαν την κύρια προσπάθεια τους βορειοανατολικά της Λευκωσίας και πρωτίστως στη Μια Μηλιά, εξαπέλυσαν σφοδρή επίθεση και εναντίον του 336 Τάγματος, το οποίο ενισχύθηκε με δύναμη του 211 Τ.Π.

Λόχος του τάγματος αυτού, υπό τον Λγό Γ.Παπαχατζόπουλο από την Ελλάδα, δέχθηκε το κύριο βάρος της επίθεσης, βόρεια του ιππόδρομου της Λευκωσίας.

Εκεί, γύρω από ένα χαμηλό ύψωμα, έλαβαν χώρα αιματηρές συγκρούσεις.

Οι επιτιθέμενοι χρησιμοποίησαν πληθώρα όλμων, ενώ η αεροπορία τους σφυροκοπούσε τις ελληνικές θέσεις.

Ο Τχης Δ.Αλευρομάγειρος περιέτρεχε το μέτωπο του τάγματος και βρισκόταν στην πρώτη γραμμή δίνοντας οδηγίες και εντολές για άμυνα μέχρις εσχάτων.

Έλαβε μάλιστα την πρωτοβουλία να εκδηλώσει αντεπίθεση κατά του προα-ναφερθέντος υψώματος, επί του οποίου είχαν προωθηθεί οι Τούρκοι μετά από μεγάλες απώλειες.

Μέχρι το βράδυ, οι απώλειες των επιτιθέμενων ανήλθαν σε 60 νεκρούς και πολλαπλάσιο αριθμό τραυματιών.

Την επομένη, 15 Αυγούστου, οι αμυνόμενοι δέχθηκαν εκ νέου αλλεπάλληλες επιθέσεις, τις οποίες απέκρουσαν δίχως να υποχωρήσουν.

Στις 15.00, οι Τούρκοι προσπάθησαν να δημιουργήσουν ρήγμα ανάμεσα στο 336 Τάγμα και την ΕΛΔΥΚ, επελαύνοντας με άρματα.

Το ΓΕΕΦ απέστειλε προς αντιμετώπιση τους τρία άρματα T-34, τα οποία έβαλαν κατά των τουρκικών αρμάτων με αποτέλεσμα αυτά να υποχωρήσουν.

Τα T-34 παρέμειναν εκεί ως τις 21.00, ώστε να αποκλειστεί περίπτωση νέας επίθεσης των Τούρκων κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Η κατάσταση ήταν κρίσιμη. Η περιοχή καλυπτόταν από λόχο 100 ανδρών υπό τον Κύπριο Ανθρό Α.Καρρά. Αυτός ανέφερε τηλεφωνικά στον

Τγη Αλευρομάγειρο ότι τα τουρκικά M-48 πλησίασαν στα 200 μέτρα και κατευθύνονταν εναντίον τους, ενώ οι ίδιοι στερούντο αντιαρματικών.

Η διαταγή του ταγματάρχη ήταν λακωνική: «Μείνατε στις θέσεις σας. Σταματήστε τα άρματα με οτιδήποτε. Με τα σώματα σας. Φτάνε; να σταματήσουν».

Ο ανθυπολοχαγός Καρράς κλήθηκε στη συνέχεια να δώσει συντεταγμένες στο πυροβολικό.

Η πρώτη βολή προσέβαλε και κατέστρεψε ένα από τα άρματα των Τούρκων, οι οποίοι υποχώρησαν.

Το πυροβολικό της Εθνικής Φρουράς, με τα εύστοχα πυρά του, συνέβαλε στο να παραμείνει η Λευκωσία ελεύθερη.

Κύπριος ανθυπολοχαγός του Πυροβολικού αφηγήθηκε ενδεικτικά: «βρέθηκα στον Αγ.Παύλο ως προκεχωρημένος αξιωματικός παρατηρήσεως. Η μάχη άρχισε την Τετάρτη στις 04.50 το πρωί, όταν έφθασαν τα τουρκικά αεροσκάφη, τα οποία μας προσέβαλαν.

Καθ' όλη τη διάρκεια των μαχών, που τελείωσαν το απόγευμα της Παρασκευής, οι Τούρκοι μας κτυπούσαν συνεχώς με πυροβολικό, αεροπορία, όλμους και άλλα βαρέα όπλα. Εμείς κατορθώσαμε και αμυνθήκαμε, δεν υποχωρήσαμε από τις θέσεις μας. Από πλευράς μου, ως παρατηρητής του Πυροβολικού, κατόρθωσα και επέφερα μεγάλα πλήγματα στον εχθρό, τόσο σε προσωπικό, όσο και σε υλικό».

Στις 16 Αυγούστου οι Τούρκοι εξαπέλυσαν γενική επίθεση, πιεζόμενοι από τη συμφωνηθείσα κατάπαυση του πυρός, η οποία πλησίαζε.

Προσβλήθηκε η ΕΛΔΥΚ, ο Αγ.Παύλος και το κέντρο της Λευκωσίας.

Το σχέδιο του εχθρού προέβλεπε κατάληψη της εντός των μεσαιωνικών τειχών παλαιάς πόλης της Λευκωσίας, του Αγ.Δομετίου και του Αγ.Παύλου.

Εκεί διέθεσαν άρματα μάχης και αεροσκάφη, τα οποία προσέβαλλαν διαρκώς τις θέσεις των αμυνόμενων.

Στο κέντρο και μέσα από τους στενούς δρόμους της παλαιάς πόλης, επεχείρησαν προώθηση με πεζικό.

Όλα αυτά πραγματοποιήθηκαν με πυκνό πυρ όλμων και πυροβολικού.

Το 336 Τάγμα, υποστηριζόμενο από το 211 και από πυροβόλα της Εθνικής Φρουράς, αμύνθηκε σθεναρά και με αυτοθυσία.

Τούρκοι στρατιώτες έτοιμοι να επιτεθούν κατά της Λευκωσίας

Ακόμα και οι άνδρες των πλέον προωθημένων φυλακίων του Αγ.Παύλου αρνήθηκαν να υποχωρήσουν.

Εκεί πολέμησαν οι έφεδροι Ανθγοί Ν.Κουτσού και Γ.Μαύρης, οι οποίοι, αν και σοβαρά τραυματισμένοι, αρνήθηκαν να διακομισθούν στο νοσοκομείο.

Με τον ίδιο τρόπο πολέμησαν όλοι οι διοικητές και υποδιοικητές των λόχων, στο σύνολο τους Κύπριοι έφεδροι ανθυπολοχαγοί.

Στο κέντρο του μετώπου αμύνθηκε ο 2ος Λόχος του 336 Τάγματος, με επικεφαλής τον Κύπριο έφεδρο Ανθγό Χ.Σολομή.

Ήταν ένας τόπος ιερός για αυτούς, αφού εκεί, εντός των Κεντρικών Φυλακών Λευκωσίας, βρίσκεται ο χώρος που οι Κύπριοι αποκαλούν «Φυλακισμένα Μνήματα».

Εκεί είναι θαμμένοι οι ήρωες της ΕΟΚΑ που έπεσαν μαχόμενοι ή απαγχονίστηκαν από τους Βρετανούς αποικιοκράτες: ο Γρηγόρης Αυξεντίου, ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης, ο Μιχαήλ Καραολής κ.ά.

Ο ιερός χώρος που είναι θαμμένοι οι ήρωες της ΕΟΚΑ – τα λεγόμενα «Φυλακισμένα Μνήματα»

Ο Σολομής και οι 250 άνδρες του αμύνθηκαν σθεναρά και κράτησαν τις θέσεις τους, διαισθανόμενοι το ιερό τους καθήκοντα: οι τάφοι των ηρώων δεν έπρεπε να συληθούν από τους Τούρκους.

Επρόκειτο για την Ιστορία της ΕΟΚΑ, την Ιστορία της Κύπρου.

Κύπριος αξιωματικός άλλου τάγματος, βλέποντας τις συνεχείς και κατά κύματα επιθέσεις των Τούρκων, διέταξε τον Ανθρό Σολομή να υποχωρήσει λέγοντας του χαρακτηριστικά ότι εάν παρέμενε εκεί, θα οδηγούσε τον εαυτό του και τους άνδρες του στον θάνατο.

Ο Σολομής αρνήθηκε, ενώ ένας λοχίας του αποκρίθηκε: «Ούτε θέλουμε, ούτε έχουμε δικαίωμα να φύγουμε. Ακόμα κι αν αποχωρήσουν όλοι οι άλλοι, εμείς θα μείνουμε εδώ και θα γίνουμε λιώμα».

Δεξιά του λόχου Σολομή αμύνθηκε λόχος του 211 Τάγματος δύναμης 190 ανδρών. Ο λόχος κάλυψε την περιοχή του ξενοδοχείου «Λήδρα Παλλάς», με επικεφαλής τον Ελλαδίτη Υπό Ν.Λιγουδιστιανό.

Οι Τούρκοι επιτίθεντο συνεχώς, ενώ οι όλμοι τους είχαν μετατρέψει τη γύρω περιοχή σε ερείπια.

Δύο αξιωματικοί των κυανόκρανων του ΟΗΕ προέτρεψαν τον Λιγουδιστιανό να υποχωρήσει τονίζοντας την αριθμητική και μη συγκρίσιμη υπεροχή των Τούρκων.

Αυτός όμως αρνήθηκε.

Προς μεγάλη απογοήτευση αυτού και των ανδρών του, συμφωνήθηκε με τη λήξη των εχθροπραξιών να εκκενωθεί το «Λήδρα Παλλάς» από τις ελληνικές δυνάμεις.

Έτσι, σήμερα, το ιστορικό ξενοδοχείο Βρίσκεται εντός της νεκρής ζώνης. Στο ανατολικό άκρο του μετώπου, μέσα στην παλαιά Λευκωσία, προέβαλε αντίσταση λόχος 150 ανδρών, υπό τους Κυπρίους Ανθηγούς Λ.Σοφρωνίου και Π.Παμπόρη.

Οι επιθέσεις των Τούρκων ήταν αδιάλειπτες και χωρίς αυτοί να υπολογίζουν τις απώλειες τους, αφού ήθελαν οπωσδήποτε να καταλάβουν ολόκληρη την παλαιά πόλη, μέχρι το σημείο όπου βρίσκεται η πλατεία Ελευθερίας.

Στην προσπάθεια τους αυτή οι Τούρκοι, χρησιμοποίησαν όλμους και εμπρηστικά βλήματα, με αποτέλεσμα να ξεσπάσουν πυρκαγιές σε πολλές οικίες της περιοχής.

Οι συγκρούσεις μέσα στα σοκάκια της παλαιάς πόλης εξελίχθηκαν σε αιματηρές οδομαχίες, στις οποίες οι αντίπαλοι απείχαν μεταξύ τους ακόμη και 15 μόνο μέτρα.

Όπως έγραψε χαρακτηριστικά ο συγγραφέας Σπύρος Παπαγεωργίου, «το 336 Τάγμα Πεζικού αγωνίσθηκε όσο πολύ λίγες μονάδες, η δε ζώνη ευθύνης του υπήρξε η μόνη περιοχή της Κύπρου στην οποία οι Τούρκοι δεν ηδυνήθησαν να εκτελέσουν τα σχέδια τους. Τούτο επετεύχθη κατά μέγα μέρος χάρη στον διοικητή του τάγματος, ταγματάρχη Δημήτριο Αλευρομάγεψο. Αυτός με την αποφασιστική του στάση κατά τις ώρες του θανάσιμου κινδύνου, ενέπνευσε στους αξιωματικούς και τους οπλίτες του τόση πίστη και τόσο θάρρος, ώστε να μείνουν μαζί του και να αγωνισθούν μέχρι θανάτου. Πάντως ο ταγματάρχης είχε υπό τις διαταγές του και εκλεκτό έμψυχο υλικό».

Ένα απ' τα οδοφράγματα που χωρίζει τον ελεύθερο απ' τον κατεχόμενο
τομέα της Λευκωσίας

Ο διοικητής του «Εφεδρικού Σώματος», Τχης Π.Πανταζής, αν και δεδηλωμένων φιλομακαριακών αισθημάτων, είπε χαρακτηριστικά σε έφεδρο αξιωματικό που πολέμησε εκεί: «Όταν έμαθα ότι στον Αγ.Παύλο πολεμούσατε εσείς, οι ενωτικοί της Αμμοχώστου, τότε είπα ότι η Λευκωσία αποκλείεται να πέσει στα χέρια των Τούρκων».

Το 336 Τάγμα υπέστη μεγάλες απώλειες, προκειμένου να διατηρήσει ελεύθερη την πρωτεύουσα.

Сопротивление в Никосии

(из книги «КИПР 1974-го: Великая Измена!», стр. 111)

Во время операции «Аттила II» в столичном регионе проводились самые жестокие сражения.

В Никосии турки не смогли продвинуться дальше, в то время как в лагере ЭЛДИК¹⁶ понесли значительные потери (как описано в мельчайших подробностях выше). Западную Никосию защищал 336-й батальон под командованием майора из Греции **Димитриоса Алевромагироса**.

Генерал в отставке Д. Алевромагирос, Майор в то время, командир 336-го батальона, который с артиллерией Севаслидиса¹⁷, сохранили Никосию греческой. Фото сделано во время выступления генерала в Музее войны.

В своём количестве сила батальона превосходила 850 человек, то были резервисты из Фамагусты, среди которых преобладало настроение единения, в прочем, как и у большинства жителей города.

Эта сила простиралась на широкую местность 4х километров, которая начиналась от улицы Лидра¹⁸, оттуда, где сегодня находится

¹⁶ Греч. Ελληνική Δύναμη Κύπρου - ЭЛДИК. На основании «Договора о гарантиях безопасности Республики Кипр» 1960 года Греция содержит на территории Республики Кипр свои войска, ЭЛДИК, численностью свыше двух тысяч человек.

¹⁷ Греч. Διοικητής της 184 Π.Π.Π. - ταγματάρχης Κωνσταντίνος Σεβασλίδη.

¹⁸ Греч. Η οδός Λήδρας.

Торговый центр Никосии, прямо до собора Святого Павла¹⁹ и заканчивалась у восточной окраины лагеря ЭЛДИК.

Группа этого батальона под командованием Лго Г. Папахатзопуло из Греции приняла на себя главный удар нападения, находясь к северу от ипподрома Никосии.

Там, вокруг невысокого холма, происходили кровавые столкновения.

Нападавшие использовали множество минометов, в то время как авиация вела стрельбу по греческим позициям.

Майор Д. Алевромагирос постоянно обходил батальон, находясь на передовой, он давал указания и команды по обороне до самого конца.

Даже взял на себя инициативу в проведении контратаки по вышеуказанному холму, на который продвинулись турки после больших потерь.

Уже к вечеру потери нападавших составили 60 убитых и многое число раненых.

На следующий день, 15 августа, оборона приняла новые атаки, которые смогла отбить без отступления.

В 3 часа дня турки пытались создать раскол между 336-м батальоном и ЭЛДИК, введя танки.

ГЕЕФ²⁰ отправила им навстречу три танка Т-34, которые превзошли турецкие, что привело к отступлению последних.

Т-34 оставались на том месте до 9 часов вечера с задачей исключить возможность повторной атаки турок в течение дня.

Ситуация была критической. Периметр оборонялся группой в 100 человек под командованием киприота Αυθύό Α. Карра. Он передал майору Алевромагиросу сообщение, что турецкие М-48 приблизились на 200 метров и направлены против них.

Приказ майора был лаконичен: «Всем оставаться на своих местах. Остановить танки чем-угодно. Собой остановить. Нас хватит. Остановятся».

Затем лейтенант Каррас приказал задать координаты артиллерии.

¹⁹Греч. Καθεδρικός Ναός Αγίου Παύλου.

²⁰Греч. Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς – ГЕЕФ - Вооружённые силы Республики Кипр. За его пределами известны как Национальная гвардия.

Первые выстрелы настигли и уничтожили один из турецких танков, остальные отступили.

Благодаря меткой атаке Национальной гвардии, Никосию удалось сохранить свободной.

Впоследствии, кипрский младший лейтенант артиллерии рассказал: «Я находился около собора Святого Павла в качестве разведки. Атака началась в среду в 4:50 утра, когда преследовавшие нас турецкие самолёты достигли своей цели. Утром 14 августа, когда турки бросили основные силы на северо-восток от Никосии, в первую очередь в окрестности села МьяМилья, они начали яростную атаку на 336-й батальон, силы которого были подкреплены мощностью 211-го пехотного батальона.

В ходе тех боевых действий, которые завершились в пятницу днём, турки открывали огонь по нашим позициям при помощи артиллерии, авиации, миномётов и других тяжелых вооружений. Нам удавалось защищаться, не покидая наши позиции. Мне же, со своей стороны, удалось нанести врагу большой удар как по солдатам, так и по их технике».

16 августа турки, подавляемые чувством неминуемо приближающегося поражения, начали основное наступление.

Приблизился ЭЛДИК, роты со стороны собора Святого Павла и центра Никосии.

В планы врага входил захват территории у средневековых стен старого горда Никосии, соборов Святого Георгия и Святого Павла.

Там располагались танки и самолёты, которые постоянно вынужденно меняли позиции обороны.

В центре и по узким улочкам старого города продвигалась пехота.

Все эти действия происходили под громкий огонь миномётов и артиллерий.

336-й батальон, при поддержке 211-го и артиллерии Национальной гвардии, отбивался сильно и самоотверженно.

Турецкие солдаты готовы атаковать Никосию

Мужчины из передовых форпостов у собора Святого Павла отказались сдаться.

Там боролись резервы Н. Кутсу и Г. Мавриса, которые, будучи серьёзно ранеными, отказались быть перевезёнными в больницу.

Так же боролись все командиры рот и их заместители, в общем смысле все кипрские резервы, что состояли из младших лейтенантов.

На передовой сражалась 2-я рота 336-го батальона, во главе с командиром кипрского резерва Ανθόу Х. Соломисом.

Для них то было священное место, ибо в центральной тюрьме Никосии находится место, которое киприоты называют «Арестованные могилы».

Там захоронены герои ЭОКА²¹, которые были убиты в бою и которые были повешены британскими колонизаторами: Григорис Афксентиу, Эвагорас Палликаридис, Михаил (Михалис) Караолис и др.

²¹ Греч. Εθνική Οργάνωσις Κυπρίων Αγωνιστών – «Национальная организация освобождения Кипра» – подпольная организация греков-киприотов, основанная в середине 1950-х годов, ставившая целью изгнать британцев, и присоединить Кипр к Греции(энозис).

Священное место, где захоронены герои ЭОКА – знаменитые «Арестованные могилы»

Соломис и 250 его бойцов защищались самоотверженно и не сдавали свои позиции, они были верны своему священному долгу: могилы героев не должны быть захвачены турками.

Такова история ЭОКА, История Кипра.

Кипрский офицер другого батальона, видя непрерывные волны турецких атак, приказал Аνθυό Соломису отступить, аргументируя тем, что останься они здесь, это приведёт к смерти его самого и его людей.

Соломис отказался, и кто-то из его роты возразил: «На отступ мы не имеем ни желания, ни права. Если даже уйдут все остальные, мы останемся здесь».

Справа от роты Соломиса сражалась рота 211-го батальона, состоявший из 190 человек. Рота, под командованием грека Υπό Н. Лигудистианоса, покрывала периметр гостиницы «Ледра Палас»²².

Турки постоянно атаковали, в то время как их минометы превратили окрестности в руины.

²² Греч. ξενοδοχείο «ΛήδραΠαλλάς» - отель расположен в центре Никосии. До 1974 года являлся одним из крупнейших и самых гламурных отелей в столице. После турецкого вторжения на Кипр, он попал в буферную зону ООН и теперь выступает в качестве одной из штаб-квартир Контигента Вооружённых сил ООН по поддержанию мира на Кипре (ВСООНК).

Два офицера из миротворцев ООН призвали Лигудистианоса отступить, подчеркнув численность турок и их несопоставимое превосходство.

Но командир отказался.

К большому разочарованию его людей и его самого, ему пришлось пойти на окончание военных действий, чтобы обеспечить эвакуацию гостиницы греческими силами.

Сегодня эта историческая гостиница находится за Зелёной линией²³. На восточной окраине фронта, в старой Никосии, сопротивление оказывала рота из 150 человек под командованием Κυπρίους Ανθυόυς Л. Софрониу и П. Памбори.

Атаки турок были непрерывными и велись без учёта своих потерь, ибо они хотели любым способом захватить весь старый город – до места, где находится площадь Свободы²⁴.

Стремясь к достижению поставленной цели, турки использовали миномёты и зажигательные снаряды, в результате чего во многих домах этого района разразились пожары.

Конфликты в переулках старого города превратились в кровавые уличные побоища, в которых противники не могли разойтись даже на 15 метров.

Как отличительно говорил писатель СпиросПапагеоргиу: «За тот маленький срок, что воевал 336-й пехотный батальон, они не отдали туркам свою зону ответственности, которая осталась единственным местом, в котором туркам не удалось осуществить свои планы. Это было достигнуто в значительной степени благодаря командиру батальона, майору Димитриосу Алевромагирису. Заняв решительную позицию в часы смертельной опасности, он вооружил офицеров и солдат верой и мужеством, достаточными для того, чтобы стоять плечом к плечу, чтобы сражаться на смерть. Всё-таки было в приказах майора нечто большее, чем просто приказ».

²³Зелёная линия (линия Аттила, или буферная зона ООН на Кипре) – это демаркационная линия, которая де-факто разделяет остров Кипр на две части, греческую (южную) и турецкую (северную). Пересекает столицу Кипра, Никосию. Охраняется ВСООНК.

²⁴ Греч. Πλατεία Ελευθερίας.

Одна из баррикад, отделяющая свободную часть Никосии от захваченной.

Командир «Корпуса резервистов» майор П. Пандазис, обращаясь к воевавшим на передовой резервистам, без лишней скромности и с чувством гордости сказал: «Когда я узнал, что у собора Святого Павла сражались вы, жители Фамагусты, в тот самый момент я сказал, что Никосия не падёт перед турками».

Большие потери, которые понёс 336-й батальон, не были напрасны, - столица оставалась свободной.

Перевод Виктории Шапурмы

Θεοχάρους Ελένη

Σε άδειους καιρούς

στον Δημήτρη Χαραλάμπους

Επέστρεφε συχνά στα οχυρά,
επέστρεφε επί νεφέλης και καθόταν στα ορύγματα
για ώρες...
κοίταζε επίμονα τη σπαργή της μνήμης
καθώς ορθώνονταν στο άδειο τοπίο.
Οι άλλοι κοίταζαν επίμονα αυτόν.
Χτες ήρθε πάλι ξαφνικά.
Με άσπρες τρίχες στους κροτάφους,
γκρίζο γενάκι, βλέμμα αχυρένιο
κι επίπεδες εκφράσεις των χεριών,
μου φάνηκε άρρωστος,
ήρθε πάλι, μου φάνηκε κόντευε πια τα πενήντα...
Μου ζήτησε να πάμε σπίτι του,
δέχτηκα, με θλίψη μπορώ να πω, μα δέχτηκα.
Άλλωστε είχα χρόνια να τον δω,
θέλησα να του κάνω τα χατίρια.
Χασομερούσε ασκόπως
εδώ κι εκεί, για ώρες,
κι αφού περάσαμε τη γραμμή και πλανηθήκαμε
σε τοπωνύμια αλλότρια,
φτάσαμε μεσημέρι στο χωριό του.
«Εδώ είναι το σπίτι», είπε ιδιαιτέρως νευρικός
«αυτός είναι ο αύλακας,
αντλούσαμε νερό για τα μποστάνια...»,
το σπίτι, ο αύλακας, η ροδιά
εικόνες φτιαγμένες με χώμα.
Οι ψυχές αποσύρθηκαν διακριτικά
και περπατούσαμε μονάχοι
σε άδειους καιρούς.
«Αυτή είναι η κάμαρή μου», είπε
«κι αυτό το αρμάρι των γονιών μου».
Διστακτικά το είπε, όχι για την κάμαρη, μα για το ερμάρι.

«Είναι ή δεν είναι το ερμάρι αυτό;»
αναρωτήθηκε δύο και τρεις φορές,
με την αγωνία να του υγραίνει τις ρυτίδες.
Για ένα παλιό ντουλάπι με πολλά νερά
και σκισίματα από την υγρασία αναρωτιόταν.
Πήγα δειλά και άνοιξα την ακριανή πόρτα
εκείνης της παμπάλαιας ντουλάπας.
Έτρεξε ο μεντεσές,
στη μέσα μεριά του ξύλου διάβασα
τα αχνά πλην όμως ευδιάκριτα γράμματα:
«Κυπριανός, εγεννήθη στις 24 Ιουνίου 1953
Μενέλαος εγεννήθη ημέρα Σάββατο στις 15 ΜΑΡΤΙΟΥ
Δημήτρης εγεννήθει 26 Οχτωβρίου 1960».
Είναι αυτή η ντουλάπα, του είπα.

Феохарус Элени

Пустые времена

Димитрису Хараламбусу

Стал чаще приходить он в эту местность,
Сидел под небом долго, глядя в облака
И взор упрямый, воспоминаний полный,
Был устремлен в пустующий пейзаж, теряя время,
Пока другие обсуждали его за глаза.
Вчера он вновь пришел нежданно,
Виски его уже покрыла седина.
Суровый взгляд, худые руки, шрамы
И вид недужий, но глаза горят.
Он возвратился, придался снова я догадке,
А ведь уже полжизни на счету.
Он попросил меня пройти к его землянке,
Со скорбью я сказал, что проведу
Его не видел я почти что вечность,
Исполнить его прихоть так хотелось мне.
И тратили мы время зря, блуждая так беспечно,

Пересекли границу. В незнакомое местечко
К полудню прибыли в деревню в глубине.
Это мой дом, обмолвился он резко,
А вот родник где я черпал водицу для земли.
Вот отчий кров, ручей и куст граната спелый.
Таков вот созданный природой вид
И ни одной души нигде.
Я с ним скитался в одиночку.
В моменты вольностей свободы
Окинул комнату свою спокойно
«А этот шкаф. Родительская память»
Сквозь зубы молвил он, но не о месте, а о тумбе
«Есть ли она иль нет ее?», вопрос вдруг сам себе задал он
Морщины окатила скорби сырость, я подумал
Об этой старой тумбе, намокшой от воды
И терпчины на ней заметил я.
Шел робко я, открыв крайнюю часть двери
Этого ветхого и памятного шкафа
Старец, взирая внутрь гардероба
Увидел блеклые, но различимые слова:
"Киприан, родился 24 июня 1953
Менелай родился в субботу 15 МАРТА
Дмитрий родился 26 Октября 1960 ".
Тот самый шкаф, ему сказал я.

Перевод Надежды Паскал

Ιάκωβος Γαριβάλδης

Τελευταία σκιά

Καθώς οι στιγμές της λευτεριάς πλησίαζαν όλο και πλάτυναν τα χαμόγελα στα πρόσωπα των πέντε κρατουμένων. Όσο πλησίαζε η ώρα που θ' αντίκριζαν και πάλι την Ελληνική σημαία αισθάνονταν το σφρίγος της πατρίδας να τους τυλίγει, να τους σφιχταγκαλιάζει, να τους αποκαλεί παιδιά της. Έτσι, σε λίγο περνούσαν κάτω απ' την τελευταία σκιά της τουρκικής

σημαίας, στα σύνορα της ντροπής, δίπλα από το ξενοδοχείο «Λήδρα Πάλας».

Ο δρόμος οδηγούσε στο Προεδρικό Μέγαρο, όπου τους υποδέχτηκε ο Πρόεδρος της Κύπρου κ. Γ. Κληρίδης. Αφού εκείνος τους καλωσόρισε, αναφέρθηκε στην ανάγκη να μην κάνουν δηλώσεις στα μέσα ενημέρωσης, οι οποίες τυχόν να διακινδύνευαν τη ζωή άλλων κρατουμένων και που ίσως υπήρχε πιθανότητα να διασωθούν.

Δυο μέρες αργότερα, κάλεσαν το Μιχάλι στο αστυνομικό τμήμα. Ο υπαστυνόμος εκεί του ανάφερε ένα όνομα και τον ρώτησε αν το είχε ξανακούσει. Μετά την αρνητική του απάντηση ο υπαστυνόμος συνέχισε:

- Αύτος είναι που σας έσωσε. Ήρθε εδώ και δήλωσε τα ονόματά σας και τον τόπο όπου βρισκόσασταν, εσύ, ο δικηγόρος και οι τρεις άλλοι.

- Μπορώ να τον δω κι εγώ και να τον ευχαριστήσω;
- Αυτή τη στιγμή βρίσκεται στο κρατητήριο για ανάκριση.

Διαπιστώθηκε ότι ήταν διπλός πράκτορας. Πήγαινε στους Τούρκους και πρόδιδε. Μετά ερχόταν από δω και έλεγε τι γινόταν εκεί.

Ο Μιχάλης κατάλαβε. Άναψε ένα ακόμη τσιγάρο, τράβηξε μια βαθιά ρουφηξιά, αναστέναξε και συνέχισε:

- Εμάς όμως... μας έσωσε...

Με τη βοήθεια της Ελληνικής Πρεσβείας σ' ένα περίπου μήνα ήρθε κι η οικογένειά του στο ελεύθερο τμήμα του νησιού. Χωρίς δουλειά, χωρίς χρήματα, χωρίς σπίτι... Βρέθηκε κάποιος ξάδερφος της γυναίκας του και τον βοήθησε ν' ανοίξει ένα μαγαζάκι για να τα βγάζει πέρα. Όταν το συνάντησα στη Λευκωσία όλοι τον αποκαλούσαν «ο Μιχάλης ο Καλαμαράς». Μου εκμυστηρεύτηκε πως την Κύπρο δεν την αλλάζει με τίποτα και δεν βαριγγομά. Έχει κοντά τη γυναίκα και τα παιδιά του. Άλλοι έδωσαν τη ζωή τους για μια χούφτα πατρίδα αλλά και τη ζωή και την πατρίδα τους έχασαν.

Το Σεπτέμβριο του 1976 ήρθαν κοινοί υπόλοιποι εγκλωβισμένοι κάτοικοι του Πέλλαπαϊ στα νότια. Όλοι διωγμένοι. Πρόφυγες στη δική τους πατρίδα. Πρόφυγες, κάτω απ' τη σκιά της λεύτερης σημαίας.

Ο Μιχάλης κατόρθωσε να ξεφύγει και ν' αφηγηθεί την ιστορία του. Πολλοί άλλοι, ήρωες πραγματικοί, θάφτηκαν ίσως, αγκαλιά με τις ιστορίες τους. Πόσα δεινοπαθήματα θα μπορούσαν άραγε να μας διηγηθούν οι 1619; Άλλοι τόσοι και περισσότεροι δεν θέλουν να ξεστομίσουν τα βάσανά τους. Όλοι, θέλω να γνωρίζουν ότι τους θαυμάζω και τους αφιερώνω αυτό το βιβλίο που θα μείνει ζωντανή μαρτυρία της ανδρείας και των αγνών τους αισθημάτων για την πατρίδα...

Яков Гаривалдис

Последняя тень

Чем ближе был момент свободы, тем чаще на лицах пяти заключенных появлялись улыбки. Пробил час, когда они вновь увидели флаг Греции, почувствовали силу Родины, которая обнимает их крепко и называет своими детьми. Так, через время, выходили они из-под тени турецкого флага, к стенам позора, что у отеля «Ледра Палац».

Улица вела к Президентскому дворцу. Там их встречал президент Кипра г-н Глафкос Клиридис. Поприветствовав их, он упомянул о том, что они не должны делать заявлений в СМИ, так как это могло угрожать жизни других заключенных, которые, возможно, еще могли спастись.

Двумя днями позже Михалиса вызвали в полицейский участок. Сержант поинтересовался, не приходилось ли тому слышать имя одного человека. Получив отрицательный ответ, сержант продолжал:

- Это он вас спас. Пришел сюда и сообщил ваши имена и место, где вы находились. Вы, адвокат и трое остальных.

- Могу ли я его увидеть и поблагодарить?

- Сейчас он задержан для дачи показаний. Утверждает, что был двойным агентом. Перешел к туркам и предал своих. Затем приехал сюда и рассказал нам, что происходит у турков.

Михалис все понял. Он зажег еще одну сигарету, сделал глубокую затяжку, вздохнул и сказал:

- Но... он нас спас...

По ходатайству греческого посольства приблизительно через месяц на свободную часть острова прибыла и семья Михалиса. Не было ни работы, ни денег, ни дома... Нашелся двоюродный брат жены, который помог открыть ларек, чтобы они хоть как-то могли сводить концы с концами. Когда я встретился с ним в Никосии, все называли его «тот самый Михалис Каламарас». Он признался мне, что ни за что и никогда не покинет Кипр. Рядом с ним были его жена и дети. Другие пожертвовали собой за горсть родной земли, но лишились и своих жизней, и своей родины.

В сентябре 1976 прибыли остальные жители захваченного на юге Беллапаиса. Все они были беженцами. Беженцами на своей

собственной родине. Беженцами, над которыми развивалось знамя свободы.

Михалису посчастливилось убежать и рассказать свою историю. Но многим другим настоящим героям это не удалось. Они остались там, похороненные, в обнимку со своими историями. О скольких страданиях эти 1619 человек могли бы нам поведать? Столько же и даже больше не хотят вспоминать о муках, выпавших на их долю. Я хочу, чтобы все они знали, что я восхищаюсь ими всеми и посвящаю им эту книгу, которая станет живым свидетельством мужества и святой любви к своей родине...

Перевод Ольги Питецкой

Ιάκωβος Γαριβάλδης

Αφετηρία

Δέκα η ώρα το πρωί κίνησε προς τη βρύση
για να πλυθεί, στην έξοδο πιο πέρ' από την πύλη,
να επιζήσει η δροσιά στους καπνισμένους δρόμους.
Όσο φωτιά σε κυνηγά, νερό έχεις, ανάγκη.

Πλύθηκε κει μεσόστρατα κάπνισ' ένα τσιγάρο
κι όπως ρουφούσε τον καπνό του 'ρχόνταν τόσες σκέψεις
κι αυτή η κλαψιάρα η ψυχή πάλι τον αποπήρε...

«Ψιτ, ψιτ...» ξάφνου σα ν' άκουσε, γύρισε να κοιτάξει,
ψηλός αξιωματικός του λέει να κοντέψει.
«Διατάξτε κύριε λοχαγέ», τον χαιρετά στημένος.
Ήτανε, τάχα, διοικητής καταδρομών ετούτος,
στη νήσο αυτοί που ήρθανε και την καταδρομήσαν,
στη νήσο και την όμορφη θεά την Αφροδίτη.

Συμπατριώτης και αψός, Ροκάς το όνομά του
αγριεμένος τον κοιτά, γυρίζει και φωνάζει:
«Τι κάνεις εκεί πέρα συ και κάθεσαι σκυμμένος;»
«Ηπια νερό να δροσιστώ κι άναψα και τσιγάρο...
Κυρ-λοχαγέ με συχωρείς, δεν σ' είδα δω 'πο κάτω.»

«Αυτό ακριβώς βρε άτιμε, τίποτα συ δεν κάνεις,
Εσύ και άλλοι σαν κι εσέ προδότες της πατρίδας...

Яков Гаривалдис

Начало

Десять часов утра. Он отправился к роднику,
Чтобы умыться там чуть дальше, на выходе у ворот,
Хотел освежиться росой на затуманных улицах.
Когда изнемогаешь от жары, нужна вода.

Там, средь дороги, он умылся и зажег сигарету,
А когда вдыхал дым, в голове его мелькало множество мыслей.
И плачущая душа вновь его ругала...

«Тсс, тсс...» услышал вдруг и обернулся.
Высокий офицер сказал ему подойти.
«Здравия желаю, товарищ капитан», сказал он, стоя смироно.
Тот был из тех, что прибыли на остров править.
Из тех, что заполонили этот остров,
Остров прекрасной Афродиты.

Его земляк, по имени Рокас
С яростью смотрел на него и кричал:
«Что делаешь ты там, согнувшись?»
«Пил воду, чтобы освежиться и закурил...
Простите меня, господин капитан, что не увидел вас.»
«Какой пройдоха! Ничего не делаешь,
Ты и остальные, такие же предатели родины...
Φύγε τεμπέλη από δω, στη μοίρα σου τσακίσου!»
Με μια γροθιά ‘ναπάντεχη γύρεψε να τον ρίξει,
Μπροστά στους άλλους “γαλονάς”, μα πίσω “κουτσονούρης”.
Δεν έφτανε όμως αυτό, του λοχαγού το χέρι
περίστροφο εξάσφαιρο τράβηξ’ από τη θήκη
και το κουνούσε επίτηδες κοντά στο πρόσωπό του,
κι αυτός στα πόδια τό βαλε χωρίς να πει κουβέντα,
ούτε και πίσω κοίταξε, σκέφτηκε θα τη φάει

από ρωμιό και σύντεκνο κι όχι κανένα Τούρκο.

Σαν έφτασε στη μοίρα του άτυχος ήταν πάλι.
Τους βάζανε στα φορτηγά, τους παίρναν στην Κερύνεια.
Να ο ψηλέας ο Ροκάς, νάτος τον πλησιάζει,
όλοι τον ξέρουν μόν' αυτός δεν τον γνωρίζει ακόμα.

«Ολος ο κόσμος στην Κερύνεια» σκύβει, του ψιθυρίζει.

«Κοίταξε αξιωματικέ, εμέ δε με φοβίζεις,
και στην Κερύνεια πρόθυμος και στην Τουρκία θα πάω,
αλλά μαζέψετε κι αυτούς που λέτε πολεμάνε,
και με την πρώτη τη βολή το σκάζουν φοβισμένοι.»

Δε συνεχίστηκε πολύ, κουβέντα δίχως τέλος.
Τα φορτηγά ξεκίνησαν, λόγια δεν περιμέναν.

Убирайся отсюда, лентяй, к разбитой своей судьбе!»
Капитан хотел ударить его кулаком,
Но ведь смельчак он лишь когда подмога есть и труслив, когда сам
остается.
И махал капитан перед ним револьвером,
Но тот твердо стоял ногах и молчал.
Капитану глядел он в глаза и думал, что лучше погибнуть
От рук ромея и кума, чем от рук хоть кого-то из турков.

Как только прибыл в батальон, его снова постигло несчастье.
Их всех повезли в Керинею
И вез их тот долговязый Рокас
И все его знали, и лишь он его еще не знал.

«Все люди в Керинее» наклонился к нему и шепнул.

«Смотри, офицер, ты меня не пугаешь,
И в Керинее я доброволец, и в Турцию поеду,
Но соберите всех тех, кого называете храбрыми бойцами
И с первым выстрелом их след простынет».

Но разговор их не был закончен.
Грузовик тронулся, слова развеял ветер.

Перевод Ольги Питецкой и Валерии Иванюк

Ναδίνα Δημητρίου

Εφιάλτικο

Ήρθαν και μας πήραν
οροσειρά κάμπους και ακρογιάλι
τρικάταρτες γαλέρες
φορτωμένες πειρατές

Ξεφόρτωναν και άδειαζαν
και γιόμιζαν και φεύγανε
και πίσω κάποιοι πάντα μένανε
με χίλιους τρόπους να θυμίζουνε
πως χτυπάνε τ' αστροπελέκια
πως τα μνημόσυνα πληθαίνουν σε μια χώρα

Και το βίος τους με τον τόπο χρονοδέναν

Ήρθαν και μας πήραν
στο ακρόχειλο της σκέψης
στην παραζάλη τον χαμένου
στις απαλάμες τους
κρατώντας τις καρδιές μας
να τις ρίξουνε βιολές
στο ατίθασο το ρέμα
σαν κατηφόριζε κι αυτό

Ήρθαν και μας πήραν τα κεφάλια
να χτίσουν τείχη δυνατά

ενάντια στον αγέρα
που τυχόν θα έφερε
σμύρνα, λιβάνι και χρυσό

Και εκεί έμεναν
κι επέμεναν να μας κοιτάζουν
να τραβάμε για το όπου
κουβαλώντας στη ράχη την ψυχή

Να μας κοιτάζουν
όπως τα νήπια
που περιεργάζονται μυρμήγκια
σαν κοπάσει η καταιγίδα
ή σαν κουκουνάρια
που πέσαν απ' τα πεύκα
ύστερα απ' το σκλήρισμα της ξηρασίας

Κι έμειναν να μας ορίζουν
να τρέχουμε σε χώματα ανορίζοντα
ρωτώντας όλοι τα ίδια

Ποιος δρόμος οδηγεί στην Πύλη;
Ποιος είναι εκείνος που έχει τόξα επιστροφής;
Πώς έκλεισε η φυλακή;
με σιδερένιο συρτή χρυσή αλυσίδα ή κλειδί;
Ποιος θα μπορεί να την ανοίξει;

Надина Димитриу

Кошмары

Они пришли и пленили нас
Долины гор и морских побережий,
Трехмачтовые галеры
И корсары морей, что под весом поклажи сгорблены

Выгружают и разоряют дотла

Заполняют и восьмьи с якоря прочь,
И всегда за чьей-то спиной ожидают,
Дабы напомнить при помощи сотни тысяч путей,
Как стегает Зевса небесный огонь
Как множатся надгробия числом в краю одном

И жизнь их местом и временем скована.

Они пришли и пленили нас,
На небесную корону раздумий,
И душу вскружив усопшему,
На ладонях своих, пылинки сдувая с наших сердец,
Стреляя по ним, не выпуская свинца,
В неукрошенном живом потоке,
Будто порхать, без крыльев камнем падая вниз.

Они пришли и рассудок наш затуманен,
Дабы стену воздвигнуть с криком неистовым,
Вопреки ветру, что навеет случайно,
Смирну, ладан, злато.

Они загостились в том месте,
Глядят на нас, взяв верх над собой,
Дабы прельстить нас туда,
Переправляя на склон души, будто Харон седовласый.

И глядят на нас, пожирая нас взглядом,
Словно грудные младенцы,
Словно лесные букашки,
бережливо взирают очами,
Как буря смолкает,
Как шишка, что падает с веток сосны.
После визга насущной сухмени

Загостились, нас смиряя,
Коль мы бежим на берег, что за горизонтом,
Задавая всем один и тот же вопрос.

Где тот путь, что ведет к Воротам Литым?
Кто тот, что сможет вернуться?
Кто же запер темницу,
Волоча златую цепь с ключом за собой?
И кто тот, что способен ее отворить?

Перевод Вадима Покореева

Μαρία Περαστικού-Κοκαράκη

Για τους Ήρωες

Παιδιά αγχόνης,
ΣτηνΚύπρο ή προσφορά,
Σάκος, Καραολής!

Μιλά πατρίδα
της αγχόνηςτο αίμα,
Παλληκαρίδης.

Ελευθερίας
άρωμα, στάζει αίμα
τουΜάρκουΔράκου!

Χαμηλωμένος
ο ουρανός, χαιδεύει
τις πορτοκαλιές.

Στηνευωδιάτωνάνθων,
ή κληρονομιά ποίησης.

Πικραμύγδαλο

ή μισή πατρίδα μου
στοστόμα γεύση,
στηνψυχή αγωνία
που ποτέδεν πέρασε.

Μόνοσιωπή.
Μόνο τα περιθώρια
και παρενθέσεις.

Στησκιαδερή μηλιά
Ψιθυρισμοιποιητών.

Мария Перастику-Кокараки

Героям

На Кипре дети –
Виселицы жертвы –
Закос, Каролис!

Родина видит
Кровь от петель,
Паликаридис!

Аромат свободы –
Течет кровь Марка.

Падшие небеса
Ласкают апельсины.

Благоухание цветов
Или же наследие поэта.

Вкус горечи во рту
И тревога в душе
За родину мою

Никогда не покинут меня.

Лишь тишина.

Лишь бескрайние поля.

В тени деревьев

Шепчутся поэты.

Перевод Анны Бойцовой

Κυριάκος Χαραλαμπίδης

Αιγιαλούσα

I

Πλήθος θαλάσσης• θάλασσα πλημμύρισε
τον ουρανό με κέντημα χρυσό.
Γλωσσολαλία• ρινισμένα τα κουδούνια,
καθένα στο δικό του πλάγιο ήχο.
Νομίσματα θαμμένα βασιλέων
που γνώρισαν τον αίνο σκιαμαχούν
με τα βελάσματα του χόρτου. Πέτρα ήμερη
κατέχει τους γήλοφους και κατέρχεται
προς το αγίασμα τ' Αγίου Θερίσου.
Μα του πελάου ο κάμπος –άγνωστο διατί-
Χοχλά θανάτου θειάφι κι άγρια διαρπαγή.

II

« Το σπίτι μας εμάνυρισε, δεν ξέραμε από πού
ερχόμαστε, πού πάμε, τριγυρίζαμε
σαν τα φαντάσματα, μια λέξη δεν σταυρώναμε,
τα μάτια δεν θωρούσε ο ένας τα' αλλουνού.
Κι η κόρη μου είπεν μου: «Μάνα, εν κρίμαν

να κλαίεις τους ζωντανούς, γιατί –ακούεις;-
εν ζωντανοί, δεν γίνεται να ν' πεθαμένοι,
ειδάλλως πρέπει να χαθεί τέλεια τούτος ο κόσμος » .
Εγέλουν την εγώ (κρυφά της έκλαια),
την τύχην της εσκέφτουμον και τούτης.
Ύστερα έπεψε ο Θεός και τους δυό γιούς μου
μαζί με τον γαμπρόν μου απολύσαν τους.
Όμως τον αδερφότχνον μου τον καθηγητήν
-έναν τον είχαν οι γονιοί του- και τους άλλους
που πιάσαν μες στον καφενέν, ‘κόμα κρατούν τους.
Δεν είδα, η αλήθεια, τα παιδιά μου
αλλ’ άκουσα στο ράδιον τη φωνή τους.
Γλυκότερο δεν άκουσα μες στη ζωή μου ήχο,
που ο κάλλιος θα τον ζήλευε βιολάρης

Кириакос Харалампиidis

Рыбак на берегу

I

Море везде, море вышло из берегов
касается неба с золотой вышивкой.
Речь звенит колокольчиками,
И у каждого свой звук.
Монеты, похороненные королями,
Они знали, как бороться с призраками.
Камень рассыпан по холмам
И возле священных вод Святого Фериса.
А на полях – кто отвтит? -
ключ смерти и жестокий грабеж.

II

Дом наш потемнел, мы не знаем откуда
мы идем и куда мы идем; мы бродим как призраки,
не обмениваемся ни словом, ни взглядом

И дочь моя сказала мне: «Мама, грех оплакивать
Живых. Зачем? Ты слышишь? Живые не умирают,
иначе весь этот мир будет потерян навсегда»
Сжался Бог и освободил моих двух сыновей и зятя.
Но других все еще держат, и брата моего, учителя,
Что единственный сын у своих родителей
Я не видел, правда, дети мои
но я слышал по радио их голос.
Прекрасней голоса я не слышал в жизни моей,
Любой артист может ему позавидовать

Перевод Елены Гавриловой

Ιάκωβος Γαριβάλδης

Σκιά στην πόρτα

Πέρασε σπίτια Εγγλέζικα, πολλά μισοχτισμένα,
Φτάνει σε ξεροπόταμο που δύσκολα περνιέται.
Κάθησε τότε να σκέφτει μέχρι να βρει μια λύση,
Που θα τον βγάλει απέναντι στη γη του πεπρωμένου.
Ένας κορμός κυπαρισσιού πεσμένος στη μια όχθη,
πεσμένος χάμω κι η κορφή απέναντι ακουμπουσε,
οι ρίζες δεν πατούσανε στο χώμα να τις θρέψει.
Το δέντρο ξεριζώθηκε κι έγινε γέφυρα του.

Μια μοναχά υπόσχεση έπρεπε να κρατήσει,
έτσι, χρόνο δεν έχασε, που δεν ήταν δικός του,
άρχισε το σκαρφάλωμα για να περάσει πέρα.
Πριν όμως φτάσει στα μισά αισθάνθηκε μια ζάλη
κι ένιωσε τις δυνάμεις του να τον εγκαταλείπουν.

Σε μια στιγμή κατάλαβε πως έπεφτε σαν πτώμα
βρέθηκε αναπάντεχα στον πάτο μ' ε' να γδούπο...
Άλλο πια δε θυμότανε, έχασε τα μυαλά του,

ούτε και πόσο έμεινε έτσι εκεί πεσμένος.

Μόλις συνήλθε έψαξε όλα τα κόκαλα του,
μην έσπασε τα πόδια του και μείνει εκεί στον τόπο.

Όταν σε λίγο ανέκτησε και πάλι τις δυνάμεις
κι είδε στα χέρια γρατζουνιές, στο στήθος του σχισμάδες,
στη σκέψη του' ρθαν τα παιδιά που τόσο πεθυμούσε,
και πήρε τον ανήφορο να βγει στην άλλη όχθη.

Και να που τα κατάφερε κι όλο χαρά στο δρόμο
βγήκε να τρέξει γρήγορα προτού να ξημερώσει,
μ' αντίκρυσε στο διάβα του τα δέντρα τα κατακαμένα
από τις βόμβες, τη φωτιά, της εισβολής σημάδια
κι άρχισε πάλι καταχνιά να βρίσκει το μυαλό του.

Τι φταίνε τόποι πράσινοι και κάψιμο μυρίζουν
από μπαρούτι ανθρώπινο, βαρβάρων ή Ελλήνων,
τι φταίν' οι Τουρκοκύπροι που ήταν γείτονές τους
και τώρα ξενογύριζαν στ' άγνωστα τούτα μέρη,
τα μέρη που δεν ήξεραν... με φύλους που δε θέλουν;

Για λίγο κοντοστάθηκε μπρος σ' ένα ερημοκλήσι,
που μαρτυρούσε μοναξιά κι είχε σημάδια μάχης
χιλιάδες τρύπες στα πλευρά με βλήματα του μίσους.

Το μονοπάτι παρακεί το γνώρισε αμέσως,
ήξερε θα τον έβγαζε στο σπίτι του μπακάλη
του γείτονα του Ιούλιου, που είχε τις τρεις κόρες,
πούτανε γέρος, χωριανός και φίλος του συνάμα,
κι όλο συλλογιζότανε αν πρέπει να ζυγώσει,
μήπως τους φέρει πρόβλημα και πώς θα τον καλύψουν.

Πόθος θερμός κι αβάσταχτος του γέμισε τη σκέψη,
έπρεπε να φανερωθεί να μάθει αν τα παιδιά του
παιζουν παιγνίδια ήσυχα, αν τον ζητούν καθόλου.

Ακούστηκαν οι κοπελιές να συζητούν στο σπίτι,
Σαν κοντοστάθηκε μπροστά στο κλείδωμα της πόρτας.
Όλα φαινόνταν σαν και χτες που ήτανε κοντά τους,
καλές ήταν οι σχέσεις τους στα χρόνια της ειρήνης...
Χτύπησε και τον ρώτησαν: «Ποκοις είσαι, τι γυρεύκεις;»
κι αυτός ανταποκρίθηκε πως ήταν ο Μιχάλης.
«Μα πκοιος Μιχάλης», τον ρωτούν. «Πες μας για την γεννιάν σου».
«Μιχάλης, ο καλαμαράλζκαι ο Ρουσής γαμπρός μου...»

Λίγες στιγμές αργότερα ακούστηκαν και πάλι:
‘Εμείς εν σε πιστεύουμεν, τούτος ε’σκοτωμένος,
έφαεν τον ο πόλεμος, ήπκιεν τον στο ποτήρι,
που πευθμά το γαίμα μας, το γαίμα των παιδκιών μας.»
Τι να τους πει π’ακούσανε γι’αυτόν φήμες αράδα,
Άλλοι τον είχαν τάχα δει να πέφτει από σφαίρα,
Στον Άγιο Ιλαρίωνα, κι άλλοι στον Άι-Γιώργη,
Πέρασε τάχα πάνω του αλόκληρο ‘να άρμα
κι έλεγαν πως τον έλιωσε και ‘κει κοντά τον θάψαν
ρηχά και ρίξανε γοργά πάνω του λίγο χώμα.
Μα σύντομα σαν έβρεξε κι η κεφαλή του εφάνη,
Κάποιος τον αναγνώρισε κι είπε: «εν’ο Μιχάλης».

Αυτά του βγάλαν και νεκρό του είχαν οι δοικοί του
κι άλλους πολλούς που δεν ξεχνούν, τους είχανε χαμένους.
Πώς να τ’ανοίξουν τώρ’ αυτοί, πώς να τον προστατέψουν
που ο φόβος βρίσκεται βουβός στην πόρτα τους απ’έξω.

Ξαναχτυπά και φώναξε και πάλι τ’όνομά του:
«Πκοιος εν ο γιός σου;» τον ρωτούν, τους απαντά κι ακόμα:
«τζαι πκοια εν η γεναίκα σου;», τότε δειλά τ’ανοίγουν,
Αναρωτιούνται πως μπορεί να ξέρει τόσα ο ξένος,
μην άκουσε από μακριά κι από κοντά μιλούσε,
μην ήταν φίλος κάποτε, μην ήξερε για δαύτον;

Όσο σιγά την άνοιξαν τόσο γοργά την κλείσαν
τραβήξαν την ασφάλεια στην πόρτα με βιασύνη.
«Μα τι θωρούν κι ο φόβος τους δε λέει να κοπάσει;»

Κοίταξε μια τα ρούχα του, τα βρόμικά του χέρια
κι αμέσως αντιλήφθηκε γιατί δεν τον γνωρίσαν.
Κατάμαυρος, ρακένδυτος, βρόμικος σαν το χώμα,
που το τρυπούν και το πατούν, το καίνε το μαυρίζουν,
αξύριστος, ξυπόλυτος, σωστό βρομοχαμίνι.

«Ανοίξτε μου, εγώ είμαι, μη με φοβάστε λέω!»
Εκεί στεκόταν μοναχός, με συντροφιάτη νύχτα,
που κρύβει καθε μπαμπεσιά, κάθε κλεψιά και ψέμα,
κρύβει και νοικοκύρηδες που πνίγηκαν στο αίμα.

Πέρασε ώρ' ατελειωτή μέχρι να ανοίξουν,
στο τέλος δεν αντέξανε φιλόξενοι όπως ήταν,
δειλά δειλά τον έμπασαν, του είπαν να καθίσει

να τον φιλέψουν Κυπριακά, να του καλοφερθούνε,
και να πλυθεί και να τους πει την περιπέτειά του.

Η πιο μικρή και πιο όμορφο από τις τρεις τις κόρες:
«έχουμεν σέντε τζαι δαμέ, κι α' θθέλεις έβκα πάνω.»

Ήτανε το χαμόγελο, τα πιο αθώα μάτια,
αυτά που τον συγκίνησαν και δεν έβγαλε λέξη.
Μόν'ένα δάκρυ κύλησε, μειδίασαν τα χέιλη
που τόσους μήνες μοναξιάς στερήθηκαν σφιγμένα
μ' εκείνη την πικρή λαλιά που δεν την ξεστομίζουν,
γιατί είν' γεμάτη θύμηση, ανείπωτη απ' τον πόνο.

Ρώτησε μήπως άκουσαν τι κάνουν οι δικοί του.
«Ούλλοι εν καλά», του είπανε, «ακόμη τζι ο κουνιάδος,
'που την Τζιερύνεια γύρισε τζαι βρίσκεται κοντά τους.

Μεινήσκουν μες στο σπίτι σου, εν ούλλοι τους εντάξει».«Ενα τσιγάρο βρε παιδιά έχετε να ρουφήξω;»

Τ' άρπαξ' ευθύς κι ηρέμησε μες στου καπνού τη ζάλη

κι αφού κουβέντιασαν καλά κι άνοιξε την καρδιά του
σηκώθηκε και χάθηκε στης πόρτας τη σχισμάδα,
στην ησυχία της νυχτιάς, στην ερημιά της μοίρας,
ντυμένος το συναίσθημα, κατάποση της σκέψης.

Ο άνθρωπος το χρέος του, ανάμεσα στα άκρα
που τον τραβούν σαν σέρνεται για το εκπληρώσει
στον τόπο τούτο βρέθηκε, τον έκανε δικό του,
τόπο μικρό, ευάλωτο κι ασφυχτικά ωραίο.

Ούτε κι εκεί σταμάτησε, τράβηξε άλλη στράτα,
Κατάκοπος, ξιπόλητος, στα πόδια πληγιασμένος,
Τραβούσε για το Πέλλαπαϊς μες στο πυκνό σκοτάδι,
Κρατώντας τις φοβίες του για 'να λεπρό ακόμη...

Τα πόδια κι αν πονούσανε αυτός δεν σταματούσε,
το αίμα απ' τις φλέβες του σημάδευε το χώμα,
κι η αγωνία τον έζωνε, τού' σφιγγε το λαιμό του.

Яков Гаривалдис

Тень у двери

Оставил дом не попрощавшись,
По дну "сухой" реки ушей.
Он долго долго так скитавшись
Наедине с собою шел.

Устал идти; присел и мыслил.
Он знал что все же суждено
Уйти ему от этой жизни
И это было решено

Он колебролил бы так вечность,
Но сверху благодатью вниз

По воли случая беспечно
Упал на берег кипарис.

Склонилась и его верхушка.
О чудо, он теперь спасен.
Покинута его ловушка
Из дерева он топором

Мосток воздвиг себе чрез брег
И двинулся пока не поздно
Ведь где-то там есть человек
Монах, что держит слово слезно.

Прополз лишь малость, пол пути
Ведь он был слаб от истощенья
Все силы от него ушли.
Одно лишь головокружение

Упал подобно трупу вниз
И потеряв там свой рассудок
На дне реки опять завис
Он пролежал около суток

Он был весь в ссадинах, но пусто
Ему лежать, его же ждут...
Теперь с счастливым светлым чувством
Он новый проложил маршрут.

Бежал вперед, вперед к рассвету
И очутился там где бой
Недавно был и снова бреду
Придался он своей главой.

И виновата ли природа,
Что запах гари ощутим.
В чем виноваты киприоты,

По возвращению-то к ним

Теперь вражда, одна суровость
Друзей никто не видит в них.
Как весть лихая или новость
Их принимают за чужих.

Вблизи церквушки там был дом.
В нем бакалейщик жил и дочки
Их было три, он стариком
Уж был, они же как цветочки.

Он размышлял, а не доставит
Хлопот ли он их очагу
За домом дочери играли
И обратившися к нему

Дали добро на вход в их дом.
Он вспомнил мирные мгновенья
Остановившись перед замком
Проникся сладким наслажденьем.

Стук в дверь и шепотом -Спроси!
Оттуда голос -Кто ты странник?
-Михалис я, жених - Руси,
Красавицы Руси избранник!

-Ты лжешь, не верим мы тебе
Услышал он лишь погодя.
-Михалис наш уже в земле,
Там кто-то вымолвил хрипя.

Что им сказать коль слухам все верны
И верят что он в мелководье похоронен,
Но вдруг с задверной стороны
Услышал спор и этим был доволен

Там кто-то вроде бы его узнал
И выкрикнул -Да это же Михалис!
Они, и все, кто верно полагал
Что им конец, сейчас, за руки взялись.

Открыли дверь они без промедлений
Увиденное ими вызывает страх
Он весь в крови и руки и колени
И еле держится он на ногах

Он к ним пришел в сопровождении ночи,
Которая скрывала все коварство
Монаха этого они же между прочим
Все встретили с немножечным лукавством.

Одна из трех красивых дочерей
Ему чистосердечно, добро улыбалась
Ее глаза, всех глаз других были милей
И у него теперь улыбка появлялась

Он знать хотел что с близкими случилось
-Все хорошо - ответили ему
-Все живы, все здоровы, все вернулись.
В твой дом вернулись, к твоему двору.

-Ребята, не найдется сигареты?
-Бери - и растворился он в дыму
Под дым он рассказал им все секреты
А так же про свою судьбу.

Он знал что человека долг
Среди всех прочих обязательств,
Чтоб в жизни был и дом и толк
При самых худших обстоятельств.

На этом он не кончил путь
Вперед пошел больной и слабый

Он на себя не мог взглянуть.
Лишь оставлял он след кровавый

Перевод Алены Гончаровой

Ανδρέας Γ. Ξενή

Μην είστε άδικοι

Μην είστε άδικοι παράλογοι εκμεταλλευτές
και αισχροί, ν' αγαπάτε τους συνανθρώπους σας,
να δίνετε αγάπη και να εισπράττετε μίσος.

Οι άνθρωποι πάντοτε ζητούν το συμφέρον τους
και αδικούν τους άλλους,
μην αδικήσεις άνθρωπο με τη δική σου γνώση,
γιατί δεν ξέρεις ο Θεός τί έχει να σου δώσει.

Όσοι εκμεταλλεύονται και αδικούν ανθρώπους
λερώνουν και ασχημονούν τους ιερούς τους τόπους,
όσοι αδικούν συνάνθρωπο Θεόν έν που αδικούσιν
και σας το λέω καθαρά στην κρίση θα κριθούσιν.

Όσοι θα με ακούσετε και θα με αισθανθείτε
τρέξετε σε πνευματικό να εξομολογηθείτε.
μετά να κοινωνήσετε Χριστό διά να γευτείτε.

Андреас Г. Ксени

Не будьте несправедливыми

Будьте справедливы, вы, неразумные,
аморальные эксплуататоры,
любите своих близких, дарите им любовь
и отвергайте ненависть.

Люди всегда ищут выгоды и
судят других несправедливо.
Не суди человека по себе,
потому, что ты не знаешь, что Господь
пошлет тебе.
Те, кто используют людей и оскорбляют их,
Тем самым оскверняют святые места.,

Те, кто судят ближнего своего, - Господом Богом будут осуждены
Как на духу предупреждаю: суда Вам Божьего не избежать.

А те, кто услышат и поймут меня,
спешите к священнику на исповедание.
Затем, поговорите с Богом, чтобы наполнить душу светом.

Перевод Анастасии Грицкевич

Μιχάλης Πασιαρδής

Σας περιμένουμε
(Χριστούγεννα '74)

Σας περιμένουμε να'ρθείτε παιδιά
τούτη τη μέρα των Χριστουγέννων
αυτή την ώρα της ελπίδας.
Να'ρθείτε απ'το θάνατο
από τη φυλακή
από το κάτεργο
από τη μαύρη έρημιά που περπατείτε
να'ρθείτε από κει που βρίσκεστε
σώει, ακέραιοι
με το χαμόγελο σας ξεδιπλωμένο
όπως το ρόδισμα της ανατολής.
Σ'αυτή τη γωνιά,

σ' αυτή το σπίτι,
σ' αυτό το τσαντήρι,
στην προσφυγιά
σας περιμένουμε.
Σήμερα, σήμερα να 'ρθείτε.
Σήμερα να 'μαστε μαζί.

Αλλιως δεν έχουμε Χριστούγεννα
δεν έχουμε ελπίδα
δεν έχουμε αστέρι
δεν έχουμε χαρά
δεν έχουμε παρηγοριά,- αγαπημένοι,
φίλοι, αδέρφια.

Αυτή τη μέρα
σας περιμένουμε.
Να ' μαστε μαζί.

Михалис Пасьярзис

**Ждем вас
(Рождество 1974)**

Мы ждем, когда придете вы, ребята
в тот день, что кличату возрожденьем,
в часы надежды.
Уйдите же от смерти,
от тюрьмы,
от каторги,
и от глухи шагающей.
Придите же от туда, где вы есть
Нетронуты и целые, с улыбкой
восхищаясь закатом небес.

У очагов,

в домах,
палатах,
убежещах.
Сегодня же придите,
Сегодня будем вместе.

Иначе ведь, не будет Рождества,
утратим все надежду
и не увидим звезд,
веселья.
Не будет утешенья для любимых наших
Друзей и братьев.

Все в ожиданье дня,
когда мы будем вместе.

Перевод Анны Енакиевой

Πίτσα Γαλάζη

Στοιβάζω τις εικόνες μου

Στοιβάζω τις εικόνες μου καυσόξυλα
ο Μάντης μήνυσε φωτιά ως αύριο που θα 'ρτει
να κοιμηθεί λέει βρίζοντας τις αγρυπνίες μας
να πλυθεί λέει παίρνοντας το νερό μας
να ξεκουραστεί λέει
παίρνοντας το κρεβάτι μας

Και δεν μιλώ
στοιβάζω μόνο στην πυρά
τα σώματα απ' τη μάχη
Κι όταν ανάψει η φωτιά
ξέρω πως δεν θα κρατηθώ .

Θα βρω φωνή τα ονόματα να κράξω
κι ύστερα θα πυροβατήσω

Μπορεί να πέσω να καώ
κι ο ήλιος μου ο Ήλιας
θα μ' ανεβάζει προφητεύοντας

Αυτό το ποίημα να το θυμάστε
δεν είναι λέξεις
Είναι ο καθρέφτης μιας πληγής που κακοφόρμισε

Питса Галази

Собираю фотографии

Собираю фотографии
Мандис развел костер и завтра
Будет спать, проклиная бессонницу,
Умываться, беря нашу воду
И отдыхая в нашей кровати.

И я не говорю
Собирать только в костер
Тела из боя,
И когда горит огонь,
Я знаю, что не сдержусь,
Услышу крики и пойду по углям
Могу упасть и сгореть,
И поднимется солнце.

Это стихотворение напоминает,
Что нет слов, есть зеркало раны, которая болит и стонет.

Перевод Алины Колодий

Ανδρέας Κωνσταντινίδης

Γράμμα για τους πρόσφυγες

Την ώρα που πέφτει η νύχτα,
και κάθεσαι κουβαριαστός
στην γωνιά του τσαντίριού –
με τους αγκώνες στα γόνατα
και το κεφάλι στις απαλάμες –
μην αρχίσεις τα κλάματα.
Το ξέρω πως η νύχτα είναι ατέλειωτη,
το ξέρω πως η νύχτα είναι πικρή,
μα μην αρχίσεις τα κλάματα.
Σου γράφω τούτο το γράμμα
για να σου πω πως οι προδότες
είναι μονάχα μια χούφτα.
Σου γράφω για να σου πω
πως οι όπου Γης Έλληνες,
έχουν το βλέμμα τους καρφωμένο
στον πόνο και την αγωνία σου.
Η καρδιά τους κι' η σκέψη τους
τριγυρνούν μέσα στο δικό σου τσαντίρι.
Το ξέρω πως η νύχτα είναι ατέλειωτη,
το ξέρω πως η νύχτα είναι πικρή,
μα μην αρχίσεις τα κλάματα.

Андреас Константинидис

Письмо беженцам

И тогда, когда ночь наступает,
Садится он, согнувшись до земли
На углу палатки,
Поставив локти на колени
И обняв голову руками –
Не плачь.
Я знаю, как ночь бесконечна,
Я знаю, как ночь горька,

Не плачь.
Пишу тебе это письмо,
Чтоб сказать, что предателей всего горстка.
Пишу тебе, чтобы сказать,
Что Земля Греков пристально смотрит
На боль и тоску твою.
Их сердце и мысли
Бродят в твоей палатке.
Я знаю, как ночь бесконечна,
Я знаю, как ночь горька,
Не плачь.

Перевод Анастасии Копыченко

Σωτήρης Π. Βαρνάβας

Στον ήρωα 1974

Ήταν οι μέρες της μεγάλης αγωνίας
Ήταν ο Ιούλης των απωλειών
Τότε, που του χωριού μου κτύπησε η καμπάνα
δεν ονομάτιζε χροιές ο ραδιοσταθμός
Δυο στρατιώτες ακούμπησαν στο ιερό την κάσα
Κι έγινες ήχος
Κι έγινες χρόνος
Κι έγινες χρέος
Κι υπάρχεις μνήμη
Κι υπάρχεις τόπος
Κι υπάρχεις λέξεις
να διαβάζουμε την ιστορία ήρωα του 1974.

Сотирис Π. Βαρναβας

Герою 1974-го

Были дни больших боев,
Был июль потерь.
Тогда зазвонил колокол в деревне моей
и не сказали подробности радиостанции,
два солдата опустились на священный гроб
И ты стал звуком.
И ты стал временем.
И ты стал долгом.
И ты живешь в памяти.
И ты живешь в этом месте.
И ты живешь в словах,
Которые рассказывают нам историю героя 1974-го.

Перевод Анастасии Копыченко

Το πραξικόπημα και η Τούρκικη εισβολή

Ενωρίς το πρωί της 15ης Ιουλίου 1974, τάνκς, κάτω από τις διαταγές Ελλήνων αξιωματικών κυλούν στους δρόμους της Λευκωσίας και περικυκλώνουν το Προεδρικό μέγαρο, το PIK, το Αεροδρόμιο και τη ΣΥΤΑ.

Από το Προεδρικό μέγαρο ακούγονται κιόλας αδιάκοπα κροταλίσματαόπλων. Το PIK διακόπτει την κανονική εκπομπή του και μεταδίδει στρατιωτικά εμβατήρια. Στις δέκα ανακοινώνεται ότι «η Εθνική φρουρά είναι την στιγμήν αυτήν κυρία της καταστάσεως. Ο Μακάριος είναι νεκρός». Το ψεύδος αυτό επαναλαμβάνεται κάθε λίγα λεπτά για να καμφθεί το ηθικό του λαού. Λίγο αργότερα μεταδίδεται «διάγγελμα της Εθνικής φρουράς προς τον Ελληνικόν Κυπριακόν λαόν», στο οποίο αναφέρεται ότι «αι ένοπλοι δυνάμεις επενέβησαν δια να απομακρύνουν τους υπευθύνους της ανωμαλίας». — δηλαδή τον εκλεγμένο Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την κυβέρνησή του — «και να αναθέσουν την διακυβέρνησιν της νήσου εις κυβέρνησιν Εθνικής Σωτηρίας». Στη θέση του Προέδρου τοποθετείται ο Νικόλαος Σαμψών.

Το Προεδρικό μέγαρο φλεγόταν, καπνοί από τεράστιες πυρκαγιές κάλυπταν τον ουρανό της Λευκωσίας, ενώ το κροτάλισμα ελαφρών και βαριών όπλων συνεχίζοταν αμείωτο.

Στη Λεμεσό, τη Λάρνακα, την Κερύνεια, ιδιαίτερα στην Πάφο και σε πολλά μεγάλα χωριά έγιναν αυθόρυμητες εκδηλώσεις υπέρ της νόμιμης κυβέρνησης.

Τι είχε συμβεί όμως με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο; Τη στιγμή ακριβώς που οι πραξικοπηματίες άρχισαν να κτυπούν το Προεδρικό μέγαρο, ο Αρχιεπίσκοπος συνομίλησε με ομάδα κατηχητοπαίδων από την Αίγυπτο. Χωρίς να χάσει τη ψυχραίμια του, με την πραότητά του προσπαθεί να δώσει θάρρος στα τρομοκρατημένα παιδιά. Αποσύρεται μετά στο γραφείο του, προσκυνά το εικόνισμα που ήταν κρεμασμένο στον τοίχο, γονατίζει και προσεύχεται. Οι σωματοφύλακές του προτρέπουν να εγκαταλείψει τοκτίριο. Παραμονή του εκεί σήμαινε άφευκτο θάνατο.

Από μια μικρή πλαϊνή πόρτα, χωρίς να γίνουν αντιληπτοί, κατευθύνονται μειδιωτικό αυτοκίνητο στην Πάφο, από όπου κάλεσε το λαό να συσπειρωθεί γύρω του και να αντισταθεί εναντίον της χουντας των Αθηνών.

Η ανταπόκριση του λαού στην έκκληση του Μακαριωτάτου ήταν αυθόρυμη και συγκινητική, αλλά όπλα δεν υπήρχαν. Οι πραξικοπηματίες διέθεταν τακτική, βαρύ οπλισμό. Συνέχιση της αντίστασης μονάχα σε άσκοπη αιματοχυσία θα οδηγούσε. Έτσι το πραξικόπημα επιβάλλεται σ' ολόκληρη την Κύπρο ύστερα από δύο ημέρες.

Στο μεταξύ οι πραξικοπηματίες κηρύσσουν «κατ' οίκον» περιορισμό και αρχίζουν μαζικές συλλήψεις στις περιοχές που ελέγχουν. Τα νοσοκομεία είναι γεμάτα νεκρούς και τραυματίες.

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος που, ύστερα από συνεννόηση με τον ειδικό αντιπρόσωπο του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ στην Κύπρο, μεταφέρθηκε με ελικόπτερο στην Επισκοπή, πήγε στο Λονδίνο και από εκεί στη Νέα Υόρκη. Στην ομιλία του στο Συμβούλιο Ασφαλείας αναφέρτηκε στην τραγωδία που κτύπησε την Κύπρο και κατάγγειλε την ελληνική χούντα ότι παραβίασε την ανεξαρτησία και κυριαρχία της Κυπριακής Δημοκρατίας, επεκτείνοντας τη δικτατορία της και στην Κύπρο.

Η αντίδραση της Τουρκίας στο πραξικόπημα ήταν άμεση. Το θεώρησε σαν ανοικτή επέμβαση της Ελλάδας στις εσωτερικές υποθέσεις της Κύπρου. Πρότεινε στη Βρετανία να δράσουν μαζί για την επαναφορά της συνταγματικής νομιμότητας στο νησί. Η Βρετανία, που είναι μια από τις τρεις εγγυήτριες δυνάμεις της Ανεξαρτησίας της Κύπρου, αρνήθηκε να το πράξει. Έτσι η Τουρκία, αρπάζοντας την ευκαιρία που χρόνια ανέμενε, πραγματοποιεί, την αυγή της 20ης Ιουλίου, σχεδόν ανενόχλητη, την εισβολή της στο νησί μας, όχι βέβαια για να

επαναφέρειτη συνταγματική τάξη, όπως είχε παραπλανήσει τη διεθνή κοινή γνώμη ότι θαέκαμνε, αλλά για να πραγματοποιήσει τα κατακτητικά της σχέδια.

Παντού, όπου πατούν το πόδι τους οι εισβολείς, σκορπίζουν καταστροφήκαι ερήμωση, σφαγή και αιχμαλωσία, βεβήλωση και λεηλασία, ξερίζωμα πληθυσμών και ταπείνωση... Τα αεροπλάνα βομβαρδίζουν αδιάκριτα πόλεις και χωριά.0 Πενταδάκτυλος πυρπολείται από τις βόμβες ναπάλμ. Η Εθνική φρουρά και η ΕΛΔΥΚ πολεμούν παληκαρίσια, αλλά χωρίς καθοδήγηση, χωρίς όπλα.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας συνέρχεται αμέσως και εγκρίνει ψήφισμα για κατάπαυση των εχθροπραξιών, επαναφορά της συνταγματικής τάξης και αποχώρησης των ξένων στρατευμάτων από την Κύπρο.

Στις 22 Ιουλίου ανακοινώνεται συμφωνία, μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας για κατάπαυση των εχθροπραξιών, που θα άρχιζε στις τέσσερις το απόγευμα. Οι Τούρκοι όμως ουδέποτε τήρησαν την εκεχειρία.

Στις 23 Ιουλίου αναλαμβάνει καθήκοντα Προέδρου ο τότε Πρόεδρος της Βουλής κ. Γλαύκος Κληρίδης. Την ίδια ημέρα η δικτατορική κυβέρνηση της Ελλάδας, αφού έφερε τη συμφορά στην Κύπρο, παραχώρησε την εξουσία σε πολιτική κυβέρνηση.

Στις 25 με 30 Ιουλίου οι υπουργοί Εξωτερικών της Ελλάδας, της Τουρκίας και της Μεγάλης Βρεττανίας άρχισαν διαπραγματεύσεις στη Γενεύη και συμφώνησαν να εργαστούν με βάση το ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας, οιαντίπαλες δυνάμεις να παραμείνουν στις θέσεις που κρατούσαν στις 22 Ιουλίου, να ελευθερωθούν οι αιχμάλωτοι και να ξαναρχίσουν συνομιλίες στις 8 Αυγούστου, με συμμετοχή εκπροσώπων των Ελλήνων και των Τούρκων της Κύπρου.

Σ' όλο αυτό το διάστημα οι Τούρκοι παραβιάζουν την εκεχειρία. Οι συνομιλίες ναυάγησαν και οι Τούρκοι ξανάρχισαν τις εχθροπραξίες την αυγή της 14ης Αυγούστου.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας συνέρχεται και πάλι και εγκρίνει ομόφωνα νέο ψήφισμα με το οποίο καλεί όλα τα μέρη να καταπαύσουν τις εθχροπραξίες καινα ξαναρχίσουν διαπραγματεύσεις. Άλλα οι Τούρκοι συνεχίζουν την προέλασή τους σκορπίζοντας τον όλεθρο και το ξεριζωμό.

Χιλιάδες παιδιά έμεναν στριμωγμένα σε αντίσκηνα. Η επιστροφή στην πατρογονική είναι ο μόνιμος καημός. να ξαναρχίσουν διαπραγματεύσεις. Άλλα οι Τούρκοι συνεχίζουν την προέλαση τους σκορπίζοντας τον όλεθρο και το ξεριζωμό.

Το Σεπτέμβριο οι ηγέτες των δύο κοινοτήτων συναντήθηκαν, κάτω από την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα του Ο.Η.Ε, για να συζητήσουν επείγοντα ανθρωπιστικά προβλήματα.

Στις 2 Νοεμβρίου η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, με το ψήφισμα 3212, επαναλαμβάνει εκείνο του Συμβουλίου Ασφαλείας και «φρονεί ότι όλοι οι πρόσφυγες πρέπει να επιστρέψουν στα σπίτια τους, με ασφάλεια και καλεί το Γενικό

Γραμματέα να συνεχίσει να στέλλει βοήθεια και να προσφέρει τις καλές του υπηρεσίες. Καλεί επίσης τα ενδιαφερόμενα μέρη να συνεργάζονται με την ειρηνευτική δύναμη» στην οποία οι Τούρκοι είχαν επιβάλει τόσους περιορισμούς, που δεν μπορούσε να εκτελεί τα καθήκοντά της.

Στις 7 Δεκεμβρίου επιστρέφει στην Κύπρο ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος. Ο λαός υποδέχεται τον εκλεγμένο ηγέτη του με αποθεωτικές εκδηλώσεις, βλέποντας τον σαν σύμβολο δημοκρατίας, αγωνιστικότητας και ελπίδας.

Τον Ιανουάριο του 1975 με πρόσκληση του Προέδρου της Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου συνήλθαν σε συνεδρία οι αρχηγοί των Κομμάτων και αποφασίστηκε η ίδρυση του Εθνικού Συμβουλίου με σκοπό τη μελέτη των διαφόρων πτυχών του Κυπριακού προβλήματος και την υποβολή στην κυβέρνηση εισηγήσεων όσον αφορά τους χειρισμούς.

Το Εθνικό Συμβούλιο έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα και δεν έχει καμιά αρμοδιότητα σε ζητήματα διακυβέρνησης του τόπου. Στις συνεδρίες του, εκτός από τους αρχηγούς των Κομμάτων, συμμετέχουν επίσης ο Υπουργός Εξωτερικών και ο αντιπρόσωπος της Ελληνοκυπριακής πλευράς στις διακοινοτικές συνομιλίες, για να κατατοπίζει το σώμα πάνω στην πορεία των συνομιλιών. Σε ορισμένες περιπτώσεις γίνονται κοινές συνεδρίες του Υπουργικού και του Εθνικού Συμβουλίου.

Το Μάρτιο του 1975 αρχίζουν στη Βιέννη οι διακοινοτικές συνομιλίες, κάτω από την προσωπική καθοδήγηση του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, που συνεχίστηκαν και το 1976 χωρίς να καταλήξουν σε συμφωνία, γιατί οι Τούρκοι δεν έδειξαν διάθεση να συζητήσουν για μια δίκαιη λύση του Κυπριακού. Αντίθετα παραβίασαν ακόμη και τη συμφωνία που υπόγραψαν για τους Εγκλωβισμένους.

Τον Ιανουάριο του 1977 πραγματοποιήθηκε συνάντηση του Προέδρου της Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου με τον Τουρκούπριο ηγέτη Ρ. Ντενκτάς, ύστερα από επιστολή του τελευταίου, με την οποία ζητούσε τη συνάντηση.

Στις αρχές Φεβρουαρίου πραγματοποιήθηκε και δεύτερη συνάντηση των δύο ηγετών, στην παρουσία του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Κατά τη συνάντηση εκείνη συμφωνήθηκαν οι κατευθυντήριες αρχές για την επίλυση του κυπριακού προβλήματος που διαλάμβαναν:

Επιδίωξη μιας ανεξάρτητης, αδέσμευτης, διακοινοτικής, ομόσπονδης Δημοκρατίας στην οποία οι διεθνώς αναγνωρισμένες αρχές της ελεύθερης διακίνησης, της ελεύθερης εγκατάστασης και το δικαίωμα περιουσίας θα τύγχαναν σεβασμού.

Την ίδια περίοδο ο Κλαρκ Κλίφφορντ, απεσταλμένος του Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών Τζίμιου Κάρτερ επισκέφθηκε την Ελλάδα, την Τουρκία και την Κύπρο, και προσπάθησε να δημιουργήσει κλίμα αισιοδοξίας και την προσδοκία ότι σύντομα το Κυπριακό πρόβλημα θα εύρισκε τη λύση του.

Στις 31 Μαρτίου ξανάρχισαν στη Βιέννη οι διακοινοτικές συνομιλίες κάτωαπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Η Ελληνοκυπριακή πλευρά συνεπής στις υποχρεώσεις της υπέβαλε συγκεκριμένες προτάσεις, βασισμένες στις αρχές που είχαν συμφωνηθεί. Όσον αφορά το εδαφικό υπέβαλε: χάρτη με δύο περιοχές, η μια με ποσοστό εδάφους 20%κάτω από Τουρκοκυπριακή διοίκηση. Για το συνταγματικό θέμα υπέβαλε έγγραφα με συγκεκριμένες αρχές που θεμελίωναν την πρόταση για ένα ομόσπονδο, ενιαίο κράτος με πλήρη διασφάλιση των δικαιωμάτων όλων των πολιτών.

Η Τουρκοκυπριακή πλευρά υπέβαλε πολύ γενικές και ασαφείς αρχές για το συνταγματικό, που προνοούσαν ουσιαστικά συνθήκη μεταξύ δύο ανύπαρκτων ανεξαρτήτων κρατών, τα οποία κάποτε, αν αποφασίσουν θα είναι δυνατό να ενωθούν σε μια κάποια Ομοσπονδία! Απέρριψε τις προτάσεις της Ελληνοκυπριακής πλευράς για το εδαφικό, χωρίς να υποβάλει δικές της αντιπροτάσεις. Την ελευθερία διακίνησης, τη μεταθέτουν σε κάποιο μέλλον απροσδιόριστο, αλλά και πάλι με πολλούς περιορισμούς. Το δικαίωμα ιδιοκτησίας το εξισώνουν ουσιαστικά με αναγκαστική απαλλοτρίωση. Η απόρριψη του δικαιώματος εγκατάστασης ήταν επίσης απόλυτη.

Έτσι οι διαπραγματεύσεις εκείνες, πάνω στις οποίες στηρίχτηκαν πολλές ελπίδες, ναυάγησαν εξαιτίας της αδιαλλαξίας και ασυνέπειας της Τουρκοκυπριακής πλευράς.

Переворот і турецьке вторгнення

Рано вранці 15 липня 1974 року, танки, під командуванням грецьких офіцерів, котяться по вулицях Нікосії та оточують Президентський палац, Радіокорпорацію Республіки Кіпр, аеропорт і Департамент телекомуникацій.

З Президентського палацу вже постійно чуються вистріли зброї. Радіокорпорація Республіки Кіпр перериває регулярні передачі і транслює військові марші. О десятій годині повідомляється: відтепер ситуацію керує Національна гвардія. Макаріос помер». Брехня повторюється кожні кілька хвилин, щоб зламати бойовий дух народу. Незабаром після цього передається «звернення національної гвардії до кіпріотів – греків», в якому говориться, що «збройні сили століття втрутилися для того, щоб ліквідувати осіб, відповідальних за розбрат», – тобто, що обраний Президент Республіки Кіпр і його уряд повинні – «делегувати владу острова урядові Національного Порятунку». На місце Президента призначається Нікос Сампсон.

Президентський палац у вогні, дим від пожеж охоплює величезне небо Нікосії, в той час як вистріли легкої і важкої зброї не вщухають.

У Лімассолі, Ларнаці, Керінії, зокрема і в Пафосі тау багатьох великих селах відбулися стихійні події в підтримку законного уряду.

Що сталося з архієпископ Макаріосом? Коли протестувальники штурмували президентський палац, архієпископ говорив з групою вірян з Єгипту. Не втрачаючи терпіння, з м'якістю, він намагається підбадьорити переляканіх дітей. Після цього він йде у свій кабінет, поклоняється іконці, яка висіла на стіні, стоїть на колінах і молиться. Охоронці вмовляють його покинути будівлю. Перебування там означає неминучу смерть.

З чорного ходу, непомітно, вони на особистому автомобілі направилися в Пафос, де закликали народ згуртуватися навколо архієпископа і протистояти хунті в Афінах.

Реакція людей на заклик Блаженнішого була спонтанною та викликала багато занепокоєнь, але ніякої зброї не було. Учасники перевороту мали у своєму розпорядженні танки і важке озброєння. Продовження опору тільки привело б до безглазого кровопролиття. Таким чином, переворот охопив усю територію Кіпру за два дні.

Тим часом повстанці проголошують «домашні арешти» і починають масові арешти в контролюваних ними районах. У лікарнях повно вбитих і поранених.

Архієпископ Макаріос, який після консультації зі Спеціальним представником Генерального секретаря ООН на Кіпрі був доставлений на гелікоптери в єпархію, відправився в Лондон, а звідти в Нью -Йорк. У своєму виступі в Раді Безпеки він повідомив про трагедію на Кіпрі та

засудив грецьку хунту, яка порушила незалежність і суверенітет Республіки Кіпр, поширюючи диктатуру і в країні.

Реакція Туреччини на переворот не змусила довго чекати. Цей переворот вважався відкритим втручанням Греції у внутрішні справи Кіпру. Великобританії пропонувалось діяти спільно для відновлення конституційної законності на острові. Але Великобританія, яка є одним з трьох держав-гарантів незалежності Кіпру, відмовилася це зробити. Так, Туреччина, хапаючись за можливість, на яку чекала багато років, на світанку 20-ого липня майже спокійно вторгається на острів. Звичайно, не для відновлення конституційного порядку, як було повідомлено, щоб ввести в оману міжнародну громадську думку, а для здійснення своїх загарбницьких планів.

Скрізь, де ступає нога загарбників, залишаються руїни та спустошення, навколо різанина та життя у полоні, знищення та приниження населення... Літаки без розбору бомбардують міста та села. Гора Пентадактиlos горить від напалмів. Національна гвардія та грецькі бойовики Кіпру відважно борються, але без командування та зброї.

Терміново збирається Рада Безпеки та приймає резолюцію про припинення військових дій, відновлення конституційного порядку і виведення всіх іноземних військ з території Кіпру.

22 липня Рада Безпеки оголосила про укладення угоди між Грецією і Туреччиною з метою припинення бойових дій, що мало набрати чинності о 16:00 годині. Але турки ніколи не дотримувалися перемир'я.

23 липня на посаду Президента приймається тодішній Голова парламенту ГлафкосКлірідіс. Того ж дня диктаторський уряд Греції, який завдав лиха Кіпру, поступився владою цивільному уряду.

25 та 30 липня міністри закордонних справ Греції, Туреччини і Великобританії почали переговори в Женеві і погодилися співпрацювати на базі резолюції Ради Безпеки: протиборчі сили залишаються на займаних 22 липня посадах, звільняють полонених і відновлюють переговори 8 серпня з представниками грецького та турецького народу Кіпру.

Протягом усього цього часу турки порушують перемир'я. Переговори провалилися і Туреччина відновила військові дії на світанку 14 серпня.

Рада Безпеки знову збирається і одноголосно схвалює нову резолюцію, закликаючи всі сторони припинити ворожі втручання та відновити переговори. Але турки продовжують своїдії, сіючи хаос та знищення.

У вересні лідери двох громад зустрілися під егідою Генерального секретаря ООН для обговорення нагальних гуманітарних проблем.

2 листопада Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй своєю резолюцією №3212 нагадує, що Рада Безпеки «вважає, що всі біженці повинні у безпеці повернутися в свої будинки і пропонує Генеральному секретарю продовжувати відправляти допомогу та надавати послуги. Пропонує також зацікавленим сторонам співпрацювати з миротворчими силами», на які турки наклали так багато обмежень, що вони не змогли виконувати свої обов'язки.

7 грудня повертається на Кіпр архієпископ Макаріос. Люди зустрічають обраного лідера із захопленням, розглядаючи його як символ демократії, війовничості та надії.

У січні 1975 року за запрошенням Президента Республіки Кіпр, архієпископа Макаріоса відбулась нарада партійних лідерів, де було ухвалено заснування Національної ради з вивчення різних аспектів «кіпрської проблеми» і для надання рекомендацій уряду щодо їхньої діяльності.

Національна рада має рекомендаційний характер і не має жодних повноважень у питаннях управління країною. У її сесіях, окрім партійних лідерів, участь також приймають Міністр закордонних справ і представник грецько-турецької сторони в між громадських переговорах. У деяких випадках відбуваються спільні засідання Кабінету міністрів і Національної ради.

У березні 1975 року, у Відні розпочинаються міжгромадські переговори, під особистим керівництвом Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй. Вони тривали і у 1976 році, але згоди не було досягнуто, тому що турки не виказали ні найменшого бажання обговорювати справедливе вирішення «кіпрської проблеми». Навпаки, Туреччина порушила підписану угоду про окупацію.

У січні 1977 року відбулася зустріч Президента Республіки Кіпр, архієпископа Макаріоса з лідером турків-кіпріотів Рауфом Денкташем, після листа останнього з проханням про зустріч.

На початку лютого відбулася друга зустріч двох лідерів в присутності Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй. У ході зустрічі вони домовилися про керівні принципи щодо вирішення «кіпрської проблеми», якісвідчать пропрагнення бути незалежної, вільною, офіційною

Федеративною Республікою, в якій будуть поважаться визнані принципи свободи пересування, свободи розміщення і права на власність.

Водночас Кларк Кліфорд, посол США Джиммі Картера, відвідав Грецію, Туреччину і Кіпр, і спробував створити атмосферу оптимізму і очікування того, що найближчим часом проблема Кіпру вирішиться

31 березня, у Відні поновилися міжгромадські переговори під егідою Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.

Грецько-кіпрська сторона, у відповідності зі своїми зобов'язаннями, висунула пропозиції, які ґрутувались на вже узгоджених принципах. Щодо розподілу території, представила мапу з двома районами, один з яких знаходиться під керівництвом турецько-кіпрської сторони. Щодо конституційного питання, представила документи з певними принципами, які базувалися на пропозиції федеральної, унітарної держави з повною гарантією прав всіх громадян.

Турецько-кіпрська сторона представила дуже узагальнені і нечіткі конституційні принципи, які передбачають істотно неіснуючий договір між двома суверенними державами, які колись, за спільним рішенням, якщо це буде можливо, об'єднаються у федерацію! Також турецько-кіпрська сторона відхилила пропозиції грецько-кіпрської сторони щодо території, без висунення власних пропозицій. Свободу пересування відклали на невизначений термін, але знову з багатьма обмеженнями. Право власності в основному прирівнюють до експропріації. Відмова від права на розміщення була також абсолютною.

Таким чином, ті переговори, на які покладали багато надій, провалилися через непримиренність і непослідовність з боку кіпріотів-турків.

Переклад Ольги Косяк

Κυριάκος Πλησής

Το Αλφαβητάρι της μνήμης

Το Α

Η μυρωδιά του φρέσκου ψωμιού
κι η εκβολή του ποταμού στη θάλασσα

Το Β

Οι σωστές ονομασίες των πραγμάτων
πέτρα, άγαλμα, ελιά, στεφάνι

Το Γ

Τα χρώματα κι οι αποχρώσεις τους
κυανούν-υποκύανον, ερυθρόν-υπέρυθρον, λευκόν-υπόλευκον

Το Δ

Τύμβος Νικοκλέους εις Έγκωμην
και λίγο πιο πέρα σφαγμένα άλογα

Το Ε

Συνδυασμοί ονομάτων
Γρηγόρης και Μάτσης: θάνατος κι ελευθερία

Το ΣΤ'

Ακάνθου πατρίδα μου
Αμμόχωστος πατρίδα μου

Кір'якос Плісіс

Азбука пам'яті

Альфа
Запах свіжої риби
та річка, яка впадає у море

Віта

Правильні назви речей
камінь, скульптура, оливки, вінок

Гама

Кольори та їхні відтінки

синьо-блакитний, червоно-карміновий, кремово-білий

Дельта

Гробниця царя Нікокла²⁵ в Енгомі²⁶

А трохи подалі забиті коні

Епсілон

Поєднання імен

Григоріс²⁷ та Мацис²⁸: смерть та свобода

Стигма

Аканту²⁹ моя Батьківщина

Аммохостос³⁰ Батьківщина моя

Τα εικοσιτέσσερα γράμματα δεν επαρκούν.

Η μνήμη είναι αδηφάγα

Τι να της κάνουν τα λιγοστά ψηφία του αλφαβήτου;

Двадцять чотири літери, їх недостатньо.

Пам'ять ненаситна-

Чи вистачить їй літер алфавіту?

Переклад Ольги Косяк

Náσα Παταπίου

²⁵Правитель міста-держави Пафос на о-ві Кіпр

²⁶Стародавнє місто на південному сході Кіпру

²⁷Григоріс Афксентіу – національний герой Кіпру, партизан, борець проти британської окупації Кіпру

²⁸Мацис Кіріакос – боєць націоналістичної партії ЕОКА

²⁹Селище на о-ві Кіпр, на території визнаної держави Турецька Республіка Північного Кіпру

³⁰Один з 6 районів Республіки Кіпр, розташований у східній частині острова

Παραμυθία

Απ' τις πληγές τις αμυχές
το αίμα τρέχει
Τότε σαν το μικρό παιδί
Σπαράζω
Και χαράζω
Στους τοίχους
Ονόματα χαμένων
Σκοτωμένων
Αγνοούμενων
Νεκρών αδελφών
Συμμαθητών
Και απόντες άπαντες
Να με παρηγορήσουν
Ο Νίκος ο συμμαθητής μου
Που τον ψάχνουν οι δικοί του
Και η μάνα του τρελάθηκε
Ο αγνοούμενος Συνέσιος
Που ο πατέρας του πεθαίνοντας
Ψιθύριζε
Συνέσιε! Συνέσιε!
Και πού των ισχυρών η σύνεση

Наса Патапіу

Небилиці

Із ран подряпин
сочиться кров.
Тоді я, немов дитина
Терзаюсь,
І пишу
на стінах
Імена загублених,
Вбитих,
Без вісті зниклих
Мертвих братів,
Однокласників.

І відсутніх усіх,
Хто мене втішав.
А Нікос, мій однокласник,
Його близькі шукають,
А мати збожеволіла.
Без вісті зниклий Сінесіос.
Помираючи, батько якого
Пошепки кликав
Сінесіосисе! Сінесіосисе!
І де, скажіть, та розсудливість влади?

Переклад Ольги Косяк

Θεοχάρους Ελένη

Έμπαινα μέσα στον καθρέφτη

Στεκόταν στην κουπαστή και κοίταγε
τους ανθρώπους κάτω στην προκυμαία
η ωραία ανθοπώλις.
Μ' ένα μαντήλι αποχαιρετούσε κάποιους μέσα στο πλήθος,
λύγιζε το κορμί αδέξια, κρατώντας τον κουβά
με τα λουλούδια, λες κι ήταν ο κουβάς μικρό παιδί
και νοιάζονταν μην της ξεφύγει.
Τον κράταγε σφικτά
από το χέρι,
φύσαγε τα μαλλιά της ο αέρας προς τα με
κι ήμουν εκεί, την έβλεπα
από κάποιαν απόσταση.
Μα έβλεπα κι εμένα στην κουπαστή,
να χαιρετάω τα πλήθη και να κρατάω τον κουβά
κι ήμουνα έξω από εμέ και με φυσούσε ο άνεμος...
Ωστόσο καθόμασταν δυο μέτρα πίσω,
σ' έναν νοτισμένο πάγκο.
Το ένιωθα πως ήταν όνειρο.
Γιατί ήμουν εγώ που έβλεπα εμένα στην κουπαστή.

Μπορεί όμως και να μην ήταν,
γιατί μια μάγισσα στους τροπικούς
μου είπε επί λέξει:
«βλέπω εσένα μέσα σ' αυτήν»
κι έδειξε το κορίτσι δίπλα μου.
Ένα κορίτσι, που όποτε ήθελε έβγαινε από μένα
κι όποτε ήθελε ξαναγυρνούσε στα εντός μου.
Λες κι ήμουννα καθρέφτης.

Seocharus Elena

Weszła ona w lustro

Stała поблизу порęczu і патрзяла
на людзі,кітэрзе были на плязу
і на тэ піекны квіатовы наміот.
Помачала она чустечкa комус в тлумie,
незgrabnie pochyliła ciało, trzymając w ręce wiadro
z kwiatami, jakby to było dziecko,
którego nie chciała puścić.
trzymała go mocno za rękę,
A wiatr rozwijał jej włosy,
і ja там быłem.
і obserwowałem я з daleka.
I ja tam widziałem siebie ze strony,
machał chusteczką i trzymał wiadro z kwiatami
Chciałbym latać za wiatrem...
Jakbyśmy siedzieli w odległości kilku metrów
na mokrej ławce.
Ale to wszystko był sen.
Dlaczego ja sam widziałem siebie ze strony
możliwe, ja tam i nie był,
bo jedna czarownica mi powiedziała dosłownie:
«Ja cię widzę w niej»
i wskazała na dziewczynę,która była ze mną,
na dziewczynę, która była z zewnątrz
ale kiedy chciała, była we mnie.

Bo ja po prostu jestem lustrem.

Переклад Анастасії Крайній

Κυριάκος Χαραλαμπίδης

Παιδί με μια φωτογραφία

Παιδί με μια φωτογραφία στο χέρι
με μια φωτογραφία στα μάτια του βαθιά
και κρατημένη ανάποδα με κοίταζε.

Ο κόσμος γύρω του πολύς· κι αυτό[·]
είχε στα μάτια του μικρή φωτογραφία,
στους ώμους του μεγάλη και αντίστροφα—
στα μάτια του μεγάλη, στους ώμους πιο μικρή,
στο χέρι του ακόμα πιο μικρή.

Ήταν ανάμεσα σε κόσμο με συνθήματα
και την κρατούσε ανάποδα· μου κακοφάνη.

Κοντά του πάω περνώντας πινακίδες
αγαπημένων είτε αψίδες και φωνές
που 'χαν παγώσει και δε σάλευε καμιά.

Έμοιαζε του πατέρα του η φωτογραφία.
Του τηνε γύρισα ίσια κι είδα πάλι
τον αγνοούμενο με το κεφάλι κάτω.

Όπως ο ρήγας, ο βαλές κι η ντάμα
ανάποδα ιδωμένοι βρίσκονται ίσια,
έτσι κι αυτός ο άντρας ιδωμένος ίσια
γυρίζει ανάποδα και σε κοιτάζει.

Kiriakos Xaralampidzys

Dziecko ze zdjęciem

Dziecko ze zdjęciem w ręce,
On trzymał go niezręcznie i patrzył na mnie
To był obraz przed jego głębokimi oczami.
A świat wokół niego jest takim wielkim.
Przed jego oczami obraz powstaje,
Na ramionach on jest dużym i na obrót –
przed oczami wielkim, a na ramionach małym,
a w rękach on jest jeszcze mniej
był wśród ludzi z hasłem
trzymał jego nieśmiało. "Przykro mi".
Ja przechodzę obok niego, trzymając tabliczkę
Z ulubionymi napisami
Które zastygły w wieku i już nie brzmią.
Zdjęcie przypomniało jemu ojca.
I zmusiło go te zdjęcie obrócić głowę
I zobaczyłem jego niezależność.
Podobnym on jest do króla, damy i innej talii kart
Które stoją bezpośrednio
podobnie temu mężczyzna
który zawsze patrzy na mnie.

Переклад Анастасії Крайній

Ιάκωβος Γαριβάλδης

Εισβολή

Τα σιδερόδερμα πουλιά ξεκίνησαν βρυχώντας
στα βορινά παράλια υδάτινης μαγείας
τελετουργεί ο Χάροντας με τη φωτιά στα χέρια,
σπέρνει στις στράτες τ' ουρανού, το μήνυμα θανάτου.

Μα οι καρδιές που ξέρουνε να υψώνονται την ώρα
που η γαλήνη χάνεται κι αρχίζει η αντάρα,
που δρούν στο βάθος του γκρεμού, στη μάνητα του σκότους,
ούτε και τώρα λείπουνε, του τόπου αυτού προστάτες...

Της λευτεριάς οι ήρωες στην ιστορία προίκα,
προσφέρονται αδιάκοπα ανάμματα μιας μάχης
που μας τραβά ομαδικά να μας επιστρατεύσει
‘τι αν δεν ματώσεις δε μπορείς τη νίκη να τη νιώσεις.

Να οι νιζάμηδες πατούν, δελεαστές, λεχρίτες,
Διαταγές υστερικές κάποιου μεγάλου αφέντη,
που δίχως θάρρος μοναχοί δικάζουν κι εκτελούνε
αφού στα χέρια τους κρατούν το ένταλμα του κλέφτη.

Βγαίνει απ’ το σπίτι του σκυφτός, όπως και τόσοι άλλοι
και τρέχει να συμβουλευτεί αυτούς που μέχρι τότε
«Μιχάλη» τον φωνάζανε σαν νά ‘ταν αδερφός τους
οι χωριανοί οι άμεμπτοι, άνθρωποι πια δικοί του,
με τη ματιά τη σοβαρή, κατατρεγμένοι όλοι,
κρατώντας τις φοβίας τους ένα λεπτό ακόμη.
Χειρονομούν σπασμωδικά προσφέροντας θυσία
σ’ αυτούς που τους ξεσήκωσαν στο χάσμα της οδύνης.
Στ’ αυτιά του χτύπησαν νωρίς τα λόγια των δικών του,
αληθινή η σκέψη τους, έμπρακτη νοημοσύνη
που μέθυσε με τους χρησμούς τ’ ανεύθυνου του χρόνου.

Τι νά ‘λεγε, πως πια μπορεί να τους καθησυχάσει
αφού κι αυτοί από μόνοι τους είδανε τον κυκλώνα
που ζύγωνε από μακριά κι ερχόταν να τους πνίξει;
Αυτοί που δεν κατάφεραν τα δέντρα να τρυγήσουν
που τόσα χρόνια δούλευαν τον κόπο μες στις ρίζες
και ζύμωναν τον ίδρωτα στο χώμα που το σπείραν
για μιας ημέρας καύχημα, για μιας ημέρας σχόλη.
Κατάλαβε, δε ήξεραν τι θά ‘πρεπε να κάνουν,
τις φαμιλιές, τα σπίτια τους, τι να πρωτογλυτώσουν.
Ζώστηκε ανασφάλεια κι όρμησε κατά τρόμου,

ψυχών αμάχων μαχητής και της αλήθειας λάτρης,
παρόρμηση οξύνοιας, θωριά θωρακοφορά,
απλής ζωής αντίληψη, εκούσια κατάρα.

Яков Гаривалдис

Вторжение

Железные птицы поднялись с ревом
над северном побережье волшебной воды,
торжественно празднует Харон с факелом в руках,
и несет небесному воинству известие о смерти.

Но сердца, которые понимают, что нужно подняться тогда,
Когда тишина исчезает и начинается буря,
Которые боятся в глубинах пропасти, в гневе тьмы,
И сейчас не покидают защитников, что стоят за свою землю.

За свободу герои отдают выкуп,
И выкуп этот есть огонь сражений,
Что всех нас пугают и всех нас влекут:
Без крови не может быть победы.

Турецкие солдаты наступают, трусливые глупцы,
Истерические приказы какого-то большого господина,
Трусливо выполняют;
Выполняют приказы вора.

Сгорбившись выходит он из дома, вместе с другими, подобными ему
Идет держать совет с теми, кто позвал его
«Михаил» звали его, будто он был брат их.
Сельские жители чистые душой, его люди,
С серьезными глазами людей, которых преследуют,
Они сдерживают свой страх.
Судорожно жестикулируют, предлагая жертву
Тем, кто толкает их бездну страданий.

Доносятся ему их слова,
Правильные их мысли, практична их разумность,
Что опьяняет предсказаниями безответственного времени.

Что говорить ему, как может он их успокоить
Тогда как видели они циклопа,
Идущего издалека, чтобы душить их?
Тем, кто не наносят вред деревьям и собирают виноград.
Тем, кто столько лет работал на земле,
среди корней теряли капли пота, и засевали землю
с надеждой на один день гордости, один день праздника.

И понял он, что они не знали, что им нужно делать,
Семьи их или дома нужно сначала спасать.
Он жил, не боясь, и выступил против страха,
Душ непобедимых борец и любитель правды,
простая жизнь ему была дана, и добровольное проклятие.

Перевод Ольги Курячей

Ιάκωβος Γαριβάλδης

Πειθανάγκη

Δυο μήνες θα περάσανε και δεκατρείς ημέρες,
μα με τον ήλιο έλιωνε πάγωνε στο φεγγάρι,
το φως το ξεσυνήθισε, έγινε πια εχθρός του,
βγάζοντας το σπιρτόξυλο έπινε το νεράκι,
με τα κουκιά συνένοχος και δίχως μαγειρείο.

Τα σωθικά αρχίσανε να τον ξαναπειράζουν
σαν έτυχε τα τρόφιμα να λείψουν εκεί πάνω,
η πείνα δεν λογάριαζε τού 'γνεφε να κατέβει.

Μα πού να βγει και πώς να βγει; Γύρω παντού οι Τούρκοι.
Να φύγει; Ποια κατεύθυνση; Να κάτσει; Λιμασμένος;

Νωρίτερα σαν άκουσε κοτόπουλα να κράζουν,
«πρέπει να τα μαζεύουνε να φάνε να γλεντήσουν.»

Η πρόοδος δε βρίσκεται σ' απαισιοδοξία
αλλά στην γνώση του κακού και της κρυφής πηγής του.
Έτσι πήρε απόφαση κι ας βρει τον δήμιό του,
κάλιο ορθός να φαίνεται παρά σωστός θαμμένος.

«Έτσι θα έκανε γοργά, η νύχτα ήταν «εκείνη»,
από τα δυο τα βάσανα σήκωσε το μπαιράκι.»

Το βράδυ εκείνο θα συρθεί έξω από την τρύπα
Και στο σκοτάδι θα διαβεί το φωτισμένο δρόμο,
χωρίς να καταλάβουνε, τόσους μεγάλους μήνες,
τον τόπο που κρυβότανε, να παν να τον ξεθάψουν»

Яков Гаривалдис

Принуждение

Два месяца пройдут и тринадцать дней,
С солнцем растопится лед на луне,
От света он отвык, больше не будет он другом,
Из спичечного коробка пил он воду,
И питался сырой фасолью.

И тело его стало питаться им самим.
Словно в нем самом нашло еду,
Но голод не заставит его выйти.
Куда идти и как идти? Вокруг везде турки.
Уйти? Куда? Остаться? Голодать?

Раньше, когда слышал, квохтанье кур, думал
«наверно это они их собирают, чтобы устроить пир и веселиться».

Прогресс заключен не в пессимизме,
а в понимании зла и в скрытом источнике его.
Решил он найти своих палачей,
Лучше стоя встретить их, чем мертвому в пещере

«Он сделает все быстро, ночь будет подходящей»
пусть из последних сил, но он поднимет знамя».

В ту ночь он выйдет из своей норы,
во тьме пройдет по освещенной улице,
и не поймут они, как и не понимали все это время,
где он скрывался, чтобы прийти за ним.

Перевод Ольги Курячей

Ιάκωβος Γαριβάλδης

Ερπύστριες

Το ποίημα «Ερπύστριες» αποτελεί μια καταγραφή της τραυματικής εμπειρίας του πραξικοπήματος της 15^{ης} Ιουλίου 1974 στην Κύπρο. Εδώ δίνουμε ένα μικρό απόσπασμα από την εκτενέστερη ποιητική σύνθεση, όπου, κατά τρόπο ημερολογιακό, ο ποιητής μας μεταφέρει στο βαρύ και θλιβερό κλίμα εκείνης της ημέρας.

Και ξαφνικά η καλημέρα κρεμάστηκε
Στα χεῖλη μας σαν πέτρα.
Και ξαφνικά η καλη μέρα σφηνώθηκε
Στα δόντια του πρωινού.

Ένα αχ σα στεναγμός
ένα αχ οργή και σίδερο
στα φυλλοκάρδια του καλοκαιριού

Τί να σου πρωτο πώ καλή μου!

Με τόσες μνήμες άδικες

Στα δάκτυλα μιας μέρας

Яков Гаривалдис

Гусеницы

Стихотворение «Гусеницы» завершает описание опыта государственного переворота 15-го июля 1974 года на Кипре, который оказал трагический опыт на людей. Здесь дан небольшой фрагмент из поэтической композиции, где поэт перенес нас в тяжелую и печальную обстановку тех дней благодаря календарному способу.

И нежданное приветствие застыло
Словно камень на наших губах.
И нежданное приветствие отбилось
утром на его зубах.

Ах, словно стон,
ах, словно гнев со злостью
в глубине сердца лета.

Что для тебя приветствие мое!
Такая напрасная память для меня,
Как отпечатки тех дней

Перевод Анастасии Максаевой

Ιάκωβος Γαριβάλδης

Βράδυ

Και δεν καταμετρήθηκαν ακόμη οι νεκροί
και δεν καταμετρήθηκε ακόμη το μίσος
και δεν καταμετρήθηκε ακόμη ο παραλογισμός .

Βράδυ

και βρέχει δάκρυα στις γειτονιές
της Λευκωσίας
και απλώνεται ένας εφιάλτης στο ξαγρυπνισμένο
πρόσωπο της Λευκωσίας.

Τί να σου πρωτο πώ καλή μου;

Πως πέρασαν σήμερα οι ερπύστριες
πάνω απ' την καρδιά μου;
Πως ισοπέδωσαν σήμερα οι ερπύστριες
Την ψυχή μου;
Πως αυτή τη νύχτα ξεψύχησαν
τα τελευταία χαμόγελα
της Λευκωσίας;

Яков Гаривалдис

Вечер

Не сосчитаны мертвцы,
и не измерима ненависть,
не измерима безрассудность.

Вечер
в Никосии,
слезы близких льются
и простирается бессонной ночи кошмар
Никосии.

Что для тебя приветствие мое?

Почему сегодня гусеницы прошли
Прямо по сердцу моему?
Почему сравняли с землей
дух мой?
Почему угасла ночью
последняя надежда
Никосии?

Перевод Анастасии Максаевой

Παλληκαρίδης Ευαγόρας

Εγερτηρίον σάλπισμα (Θα πάρω μιαν ανηφορά)

Θα πάρω μιαν ανηφοριά
θα πάρω μονοπάτια
να βρωτα σκαλοπάτια
που παν στη Λευτεριά.

Θ' αφήσω αδέλφια συγγενείς,
τη μάνα, τον πατέρα
μεσ' τα λαγκάδια πέρα
και στις βουνοπλαγιές.

Ψάχνοντας για τη Λευτεριά
θα χω παρέα μόνη
κατάλευκο το χιόνι,
βουνά και ρεματιές.

Τώρα κι αν είναι χειμωνιά,
θα ρθει το καλοκαίρι
Τη Λευτεριά να φέρει
σε πόλεις και χωριά.

Θα πάρω μιαν ανηφοριά

Θα πάρω μονοπάτια
να βρω τα σκαλοπάτια
που παν στη Λευτεριά.

Τα σκαλοπάτια θ' ανεβώ,
θα μπω σ' ένα παλάτι,
το ξέρω θαν απάτη,
δεν θαν αληθινό.

Μεσ' το παλάτι θα γυρνώ
ώσπου να βρω τον θρόνο,
βασίλισσα μια μόνο
να κάθεται σ' αυτό.

Κόρη πανώρια θα της πω,
άνοιξε τα φτερά σου
και πάρε με κοντά σου,
μονάχα αυτό ζητώ.

Эвагорас Паликаридас

Воинственный клич (Пойду дорогой в гору)

Пойду дорогой в гору,
Возьму одну тропу,
Ступеньками шагая,
Свободу обрету.

Оставлю братьев близких,
И мать, и отца,
Среди долин лесистых,
Где склонов тьма

И в поисках свободы
Возьму с собою только
Овраги, горы,

Да белые снега

Пускай, сейчас зима,
Но лето к нам придет,
Свободу принесет
В села и в города

Пойду дорогой в гору,
Возьму одну тропу,
Ступеньками шагая,
Свободу обрету

Ступеньками шагаю
В дворец один зайду,
Без заблуждений знаю,
Что правду здесь найду.

Палатами буду блуждать,
Пока мне трон тот не сыскать,
Что королю принадлежит,
и на котором он сидит

Девице прекрасной скажу -
Расправь свои крылья,
С собою возьми меня,
Это все, о чем я прошу

Перевод Элеоноры Малич

Ευαγόρας Παλληκαρίδης

Ημέρα της Νίκης

Μέρα λαμπρή κι αθάνατη
κι αδούλωτ' είναι σήμερα
που κι η σκλαβιά νικήθηκε
από την τόση ορμή...

Και λύγισαν, και σπάσανε
και λυώσανε τα σίδερα
που σου μάτωναν, Κύπρο μου,
το ασθενικό κορμί.

Μέρα χαράς ξημέρωσε
και μέρα ευλογημένη
κι απ' τη σκλαβιά που πέρασε
τίποτε πια δε μένει.

Χαρείτε όσοι πονέσατε
κι' όσοι νεκρούς εκλάψετε
το κλάμα παύει σήμερα
στης Κύπρου τα χωριά.

Κι όσοι πάτέρα, κι αδελφό
για φίλο σας εθάψατε
όλοι χαρήτε σήμερα
γιατ' ήρθε η λευτεριά
η πρώτη μέρα ελεύθερη
-στιγμή που δεν ξεχνιέται-
στη σκλαβωμένη Κύπρο μας
η λευτεριά γεννιέται.

Эвагорас Паликаридас

День победы

День превосходства,
Свободолюбия и непокорства
День, что рабство победили
И не склонёнились от стольких сил...

Гнулось, ковалось
И плавилось железо

Что окровавило тебя, Кипр мой,
Твое израненное тело.

С рассветом счастливым,
Справедливости днем
В плену неправдивом
Больше мы не живем.

Радуйтесь, не смотря на страданья
Все те, что скорбите о мертвых,
Сегодня слезам придет окончанье
На всем Кипре и в селах

Все те отцы и братья,
Что жизнь за тебя отдали,
Все радуйтесь сегодня.
Свободы часы пришли
Воли пробужденье
незабываемое мгновенье
Плененный Кипр наш -
Свободы возрожденье

Перевод Элеоноры Малич

Θεοχάρους Ελενη

Έμπαινα μέσα στον καθρέφτη

Στεκόταν στην κουπαστή και κοίταγε
τους ανθρώπους κάτω στην προκυμαία
η ωραία ανθοπώλις.
Μ' ένα μαντήλι αποχαιρετούσε κάποιους μέσα στο πλήθος,
λύγιζε το κορμί αδέξια, κρατώντας τον κουβά
με τα λουλούδια, λες κι ήταν ο κουβάς μικρό παιδί
και νοιάζονταν μην της ξεφύγει.

Τον κράταγε σφικτά
από το χέρι,
φύσαγε τα μαλλιά της ο αέρας προς τα με
κι ήμουν εκεί, την έβλεπα
από κάποιαν απόσταση.

Μα έβλεπα κι εμένα στην κουπαστή,
να χαιρετάω τα πλήθη και να κρατάω τον κουβά
κι ήμουνα έξω από εμέ και με φυσούσε ο άνεμος...
Ωστόσο καθόμασταν δυο μέτρα πίσω,
σ' έναν νοτισμένο πάγκο.

Το ένιωθα πως ήταν όνειρο.

Γιατί ήμουν εγώ που έβλεπα εμένα στην κουπαστή.

Μπορεί όμως και να μην ήταν,
γιατί μια μάγισσα στους τροπικούς
μου είπε επί λέξει:

«βλέπω εσένα μέσα σ' αυτήν»
κι έδειξε το κορίτσι δίπλα μου.

Ένα κορίτσι, που όποτε ήθελε έβγαινε από μένα
κι όποτε ήθελε ξαναγυρνούσε στα εντός μου.

Λες κι ήμουνα καθρέφτης.

Теохарус Элени

Отражение внутри меня

Одна прекрасная цветочница, стоя на палубе,
Наблюдала за людьми на причале.
С платочком в руке и ведёрцем цветов,
Неловко согнувшись, с кем-то в толпе расставалась она.
Ведерце держала, словно ребенка руку
Крепко сжимала в своей руке.
На ветру развевались волосы ее.
И я там была, и также смотрела на палубу.
И также приветствовала народ и держала в руках ведёрце,
И также ветер обдувал меня...
Сидели мы в двух метрах позади,
На влажной от брызг моря скамейке.

Это был какой-то сон,
Где я смотрела на фальшборт.
А может это вовсе не я?
Но почему же фея лесная
Сказала мне фразу:
«Тебя в ней я вижу» и
Указала на девушку рядом со мной!
На ту, что внутри меня,
Она вырывается и возвращается вновь, когда захочет.
Словно я зеркало, а она отражение...

Перевод Натальи Никифоренко

Κυριάκος Χαραλαμπίδης

Το άλογο, ο αμαξάς κι εγώ

Ένα παιδί, περίπου σαν τη Δάφνη,
στο δυο φτεράκια του είχε «Θέλω τον πατέρα μου».
Άλλο παιδί κουτσαίνοντας ή σκουντουφλώντας
σε σκαλοπάτι - μάλλον σε λακκούβα –
στη φτέρνα του πατέρα του καλύτερα.
Γυναίκες ήρθανε γι' ανταλλαγή δακρύων·
στο μέτωπό τους ίδρωτας σε κόμπους.
Ο ουλαμός, ας πούμε την ομάδα,
έφτασε το πρωί από την Ελλάδα
μαζί με πόλεις ξακουστές από τον πέμπτο
αιώνα στο νησί για μια πορεία
εφτά χιλιάδων χρόνων τετρακόσιων
μέτρων χωρίς εμπόδια - προηγείτο
αμάξι των Σωμάτων Ασφαλείας.
Σαν ξόδιν έμοιαζε, σαν λογική της μοναξιάς,
εικόνα του Λουΐτζι Πιραντέλο,
που ζήτησε να είναι στην κηδεία του
μονάχα τ' άλογο, ο αμαξάς και αυτός.
Ας πούμε πως κι εμείς «παραβρεθήκαμε»

στο πεζοδρόμιο την ώρα που περνούσαν.
Εγώ, η αλήθεια συγκινήθηκα, πλην όμως
ο πλαΐνος μου κύριος χασκογέλασε.
Αμήχανα κι ο τρίτος κοντοστάθηκε-
η περιέργεια λίγη, τι να κάνεις
μια τέτοια φτωχική πορεία...
Χάσαμε τον καιρό και τα λεπτά μας.
Καλύτερα λοιπόν που δεν επήγα.
Ποτέ η διαίσθησίς μου δεν με πρόδωσε.

Кирьякос Харалампиidis

Я, извозчик и кобыла

Одно дитя, похожее на Дафну, на крыльышках своих
Принес известие «Хочу, чтоб мой отец ожил».
Дитя иное, хромая или спотыкаясь
Об ступень, – возможно к яме,
О, лучше б оступился мой отец!
И жены собрались слезами обменяться,
Утром все вместе собравшись,
покинули края Эллады,
вместе с прославленными градами всех пяти столетий;
на остров для похода в семь тысяч лет и без препятствий, –
с идущей впереди
повозкой Сил Зашитных.
Похороны - будто здравый смысл одиночества,
Как картина Луиджи Пирандело,
Что искал его на похоронах.
А там были лишь он, извозчик и кобыла.
Давайте предположим, что были и мы
На той дороге в час, когда они прошли.
А господин, со мной стоявший рядом, хохотал,
Я же, признаюсь честно, – разрыдался.
И третий незнакомец, остановившись рядом,
Немного интереса проявил, что сделаешь

Со столь убогими похоронами...
Утратили часы мы и минуты наши.
Я не пошел. И лучше так.
Интуиция меня не предавала никогда.

Перевод Владиславы Палинка

Ζαφειρίου Λεύκιος

Ο Σολωμός Σολωμού στη μνήμη μιας γυναίκας

λέξεις που έρχονται σε όνειρο
η μνήμη μιας πατρίδας
σε άλλη εποχή ένα τοπίο ανάγλυφο
χωρίς τη θάλασσα τα όστρακα
κι αυτός με το μονόκλ ακάλυπτος
και το παιδί που σκίζει τη φωτογραφία κλαίγοντας
χωρίς να ξέρει γιατί
είναι λέξεις και λέξεις
γνωστές και άγνωστες που έρχονται
στον ύπνο ύστερα τις ξεχνάς
είναι λέξεις του Σολωμού και του Κάλβουν
λατρευτής του ήλιου
και γλυκεία ελπίς
που έρχονται από άλλη γλώσσα
στο Λονδίνο στη Γενεύη
στο Παρίσι και στην Κέρκυρα
όταν στην Αθήνα αργόσχολοι
μελετούν μια ουτοπία
λέξεις που τις βρίσκει κανείς στα λεξικά
λέξεις που τις ακούς στο σινεμά
λέξεις που τις ψιθυρίζει η κυρία Όλγα
για τον Σολωμό Σολωμού
ελευτεριά και θάνατος
που της ήρθε πολύ κρίμα
για τον κυπριώτη

λέξεις που τις πληκτρολογείς στο κινητό
στη μαύρη νύχτα κι έρμη
λέξεις που τις ψιθυρίζουνε διπλωμάτες
για το αναθεματισμένο νησί
λέξεις κοινόχρηστες
νταβατζής κοβάλτιο εξόρυξη
και τραπεζίτες με παρενδυσία

λέξεις πέτρα χρυσή ζερό χορτάρι
στην ολόμαυρη ράχη

Зафириу Лэвкиос

Соломос Солому в памяти супруги

Слова, что являются нам в сновиденьях
И память нам дарят о Родине милой
В эпоху иную – лишь барельеф,
Обнажены и ничем не прикрыты,
Как раковины без объятий морских.
Ребенок порвал фотографию плача.
Зачем поступил так ему невдомек.
Потоком слова бесконечным нахлынут.
Одни – незнакомы, другие – ясны.
Нахлынут во сне, что забудется после.
Это слова Солому и Калвосу.

*Солнца служитель
И сладость надежды.*

Слова, что пришли из других языков
В Лондон, Женеву,
В Париж и на Корфу
Пока здесь, в Афинах, лентяи вкушают
Утопии сладкий нектар.
Слова, что в словарях не сыщешь,
Слова, которые в кино лишь слышишь,

Слова те, что Святая Ольга
Солому прошептала свыше.
Смерть и свобода.
Те слова, что киприоту принесли стыда сполна.
Слова, что набираешь на мобильном телефоне.
Безлюдной и непроглядной ночью.
Слова, что шепчут дипломаты,
Припомнинв остров тот проклятый.
Слова, что слышатся повсюду,
Что молвят лицемерные банкиры
И упиваются добытчики-иуды.

Слова, подобно сену золотому,
Лежащие на почерневшем склоне.

Перевод Светланы Романенковой

Μιχάλης Πασιαρδής

Σας περιμένουμε (Χριστούγεννα '74)

Σας περιμένουμε να'ρθείτε παιδιά
τούτη τη μέρα των Χριστουγέννων
αυτή την ώρα της ελπίδας.
Να'ρθείτε απ'το θάνατο
από τη φυλακή
από το κάτεργο
από τη μαύρη έρημιά που περπατείτε
να'ρθείτε από κει που βρίσκεστε
σώει, ακέραιοι
με το χαμόγελο σας ξεδιπλωμένο
όπως το ρόδισμα της ανατολής.

Σ' αυτή τη γωνιά,
σ' αυτή το σπίτι,
σ' αυτό το τσαντήρι,
στην προσφυγιά
σας περιμένουμε.
Σήμερα, σήμερα να 'ρθείτε.
Σήμερα να 'μαστε μαζί.

Αλλιως δεν έχουμε Χριστούγεννα
δεν έχουμε ελπίδα
δεν έχουμε αστέρι
δεν έχουμε χαρά
δεν έχουμε παρηγοριά,- αγαπημένοι,
φίλοι, αδέρφια.

Αυτή τη μέρα
σας περιμένουμε.
Να ' μαστε μαζί.

Михалис Пасьярдис

**Мы ждем вас
(Рождество 74-го)**

Ждем мы вас, братья, придите скорей
В этот рождественский радостный день,
Согретый лучами надежды.

От смерти сбегите,
От тюремных оков,
От мрачной пустыни,
Где путь ваш пролег.

Покиньте пристанище ваше, друзья,

Целы к нам вернитесь и ваши уста
Пускай нам сияют улыбкой.

У очага и в жилище,
В шатре,
В обители нашей мы ждем вас,
Скорей, придите,
Сегодня мы вместе.

Без вас не видать нам рождественский вечер,
Надежды,
Лучей путеводной звезды,
Ни радости светлой,
Ни утешенья – любимые,
Братья, придите скорей.

Вас ждем мы
Вовек чтоб быть вместе.

Перевод Светланы Романенковой

Κυριάκος Χαραλαμπίδης

Το τελευταίο λεωφορείο

Πώς να χωρέσει ένα λεωφορείο
τα πιο μεγάλα ονόματα της οικουμένης,
το Γιώργο, τον Αντρέα, το Γιάννη, τον Κωστή,
ποιον να πρωτοδιαλέξεις, δάκρυ που ν' αγγίζει
το λίγο φως στα μάτια του Θεού;

Και όταν έφτασε το τελευταίο λεωφορείο
κι οι πολυόμματοι γονιοί κοιτούσαν
ν' αναστηθούν μαζί με τα παιδιά τους,
άκουγες κλάμα κι οδυρμό, που ξεκινώντας
από τον πρώτο κύκλο καταλήγει

σε σπιτικήν αυλή· εκεί τα ζώα
το θρήνο συνεχίζαν με μουγκανητά
χτυπώντας τις οπλές τους απελπιστικά.

Το τελευταίο λεωφορείο· και να που μπαίνει
στο χώρο κουβαλώντας σώματα πολλά.
Κατάμεστο σημαίες· με την πτυχή τους
αγγίζουν τις μεσίστιες φωτογραφίες.

Μην είδατε το γιο μου; Σας θυμίζει κάτι;
Αυτή 'ναι η κόρη του τριώ χρονώ και την κρατεί.
Ευρούλα τ' όνομά της; Δεν τον είδατε;

Το τελευταίο λεωφορείο· και τι δεν έχει!
Κουτιά που όταν τ' ανοίξεις τα πετάς
σ' εκείνους που είναι χωρίς δέμα –πάίρνουν το χαρτί
σαν επενδύτη της ψυχής, κι αφού καρφώσουν
μια λίμνη αίματος στον τόπο που πεζέψαν,
μαδάνε τα ξαφτέρουνγά της όλα.

Кирьякос Харалампидис

Последний автобус

Как может уместить один автобус
Такие великие имена:
Йоргос, Андреас, Яннис, Костас,
Что были выбраны как лучшие из лучших,
Что были светом в глазах Бога

И когда приходит последний автобус
И внимательно родители глядят,
Чтобы воскреснуть вместе с их детьми,
Ты слышишь плачи и рыдания, что начались
С первым поворотом и переходят в каждый двор

И там животные им вторят своим мычанием
И безнадежным стуком копыт.

Последний автобус приходит,
Привозит тела,
Опущены флаги, с душой открывают они
Оборванные фотографии.
Вы не видели моего сына? Может вспомните?
Он держит свою трехлетнюю дочь.
Эврула ее имя? Вы не видели его?

Последний автобус и чего в нем только нет!
Коробки, которые, открывая, бросаешь.
А те, кому не пришла посылка – получают бумагу,
Словно доказательство души, в которую вбили гвозди.
И озеро крови в том месте, где они прошли

Перевод Инны Руденко

Μιχάλης Πασιαρδής

Σας περιμένουμε
(Χριστούγεννα '74)

Σας περιμένουμε να'ρθείτε παιδιά
τούτη τη μέρα των Χριστουγέννων
αυτή την ώρα της ελπίδας.
Να'ρθείτε απ'το θάνατο
από τη φυλακή
από το κάτεργο
από τη μαύρη έρημιά που περπατείτε
να'ρθείτε από κει που βρίσκεστε
σώει, ακέραιοι
με το χαμόγελο σας ξεδιπλωμένο

όπως το ρόδισμα της ανατολής.

Σ' αυτή τη γωνιά,
σ' αυτή το σπίτι,
σ' αυτό το τσαντήρι,
στην προσφυγιά
σας περιμένουμε.
Σήμερα, σήμερα να 'ρθείτε.
Σήμερα να 'μαστε μαζί.

Αλλιως δεν έχουμε Χριστούγεννα
δεν έχουμε ελπίδα
δεν έχουμε αστέρι
δεν έχουμε χαρά
δεν έχουμε παρηγοριά,- αγαπημένοι,
φίλοι, αδέρφια.

Αυτή τη μέρα
σας περιμένουμε.
Να 'μαστε μαζί.

Михалис Пасьядис

**Ждем вас
(Рождество 1974)**

Когда ожидание превращает часы в надежду –
приходит зима...

Мы ждем Рождества, также как вас, друзья.

Покиньте пределы земной тишины
уйдите от каторги
и от тюрьмы.

Бегите от черной пустыни,
вернитесь оттуда, где были.

Цело, нетронуто и невредимо.
Откройте начало дня, как розы
смыкая уста.

Мы открываем для вас свой очаг,
дома,
наш шатер,
пристанище...

Где томятся все в ожидании.
Сегодня, чтобы быть вместе
придите вы, словно песня.

Иначе не будет у нас Рождества
не будет надежды
и первой звезды
не будет веселья
и утешений – любимых,
друзей, семьи.

Придите сегодня вы
как вас ожидаем мы.

Перевод Анастасии Сандульской

Μιχάλης Πασιαρδής

Γεύση θανάτου

Το περιστέρι πέταξε μαύρο μες στις λεπίδες του φωτός.
Ψηφιδωτά που χάλασε ο καιρός μισοσβησμένα
Κάθομαι γύριζμα του φεγγαριού φέτος το καλοκαίρι/

Κι άξαφνα μεσ' απ' τα θολά της θύμησης νερά
Σα μια γαλέρα μυθική από χαλκό κι αχάτη
Υψώθηκε αργά αργά το νέο φεγγάρι.

Φεγγάρι εσύ θαλασσινό, ερωτικό φεγγάρι
Πάρε το νεκρικό φανάρι σου και πέσε μες στο πέλαγο
Να φέξεις το σκαλί – σκαλί, το μονοπάτι...

Φεγγάρι από γυαλί και πορσελάνη
Καράβι εσύ φανταστικό του μαύρου αγέρα
Πάρε μαζί σου τις ψυχές των σκοτεινών παλικαριών
Που κάλεσε στις αμμουδιές φωνή θανάτου.

Михалис Пасьярдис

Вкус смерти

На лопастях света голубь летит,
Разрушив мозаику ветра
Давай же присядем, задумавшись враз, о лике, что нам не верен.
Поддавшись движению этой луны в далекое летнее время.

Средь мутных вод воспоминаний
Словно галера, сплошь – агат и медь,
Что новый месяц строил нам едва ли.

Так влюбчив месяц наш, как море - чист
Возьми огонь в ночи, поведай от земли
К ступеням ли бежать или к тропе...

Луна моя – вся из стекла, фарфора.
Она – судно, все в черных парусах.
Возьми с собою души темных далей,
Что там взывают смерть на берегах.

Перевод Анастасии Сандульской

Μιχάλης Πασιαρδής

Μνήμη Κερύνειας

Συλλογιέμαι τα χρόνια που πέρασαν,
Τη μικρή πολιτειά,
Που ακουμπημένη στη θάλασσα λαμποκοπούσε στον ήλιο,
Τη γιαγιά Ελένη
Που κατέβαζε το θεό στο σπίτι της
Και τον φίλεβε κόλλυβα και μέλι.

Τις μεγαλές καλοκαιριάτικες μέρες,
Που κρατούσαν ακίνητο τον ήλιο στη θάλασσα,
Την ταραχή του εφηβικού έρωτα
Που κατέβαζε στη γη το φεγγάρι,
Τα πρωινά, που χαμογελούσε το φως
Μεσ' απ' τις χαραμάδες των κλειστών παραθυριών
Κι άπλωνε στ' αστραφτερά σεντόνια την κόκκινη δαντέλα του.

Κι ύστερα τους πραματευτάδες, που διαλαλούσαν την πραμάτια τους
Ανάμεσα στον τρυφερό κελαιδισμό μιας σιταρήθρας
Και το φευγάτο καλπασμό του αλόγου
Στο πασπαλισμένο μ' ασημόσκονη πλακόστρωτο.

Ήτανε όλα ωραία:
Οι απλοί άνθρωποι, που μηδένιζαν τη σκέψη τους στο αύριο,
Ο αγέρας, που γέμιζε θαλασσινές νότες τα μικρά σπιτάκια,
Οι πράσινες εληές, που ασήμωναν το σιωπηλό κάμπο,
Τα ζουζούνια, που μετεωρίζονταν στο χρυσό φως της μέρας,
Τα μάτια των κοριτσιών, που βυθίζονταν στο γαλάζιο όραμα
Των καραβιών, που φεύγανε απ' το μικρό λιμανάκι,
Σαν χάρτινα παιγνίδια, στα ξεχασμένα παιδικά τους όνειρα.

Πέρασαν όλα σαν φευγαλέο καλοκαιριάτικο όραμα.

Τώρα δε μένει πια παρά η νύχτα
Η μαύρη νύχτα,
Η σκοτεινή αυγή π' ανάτειλε ύστερα χωρίς θεό,

Κι ο ἥλιος που βυθίστηκε για πάντα στο μεγάλο θάνατο.

Михалис Пасьядис

Память Керинии

Вспоминая о летах прожитых,
В городе, что был не больше мира
Прикасалось море к нам лучами света.
Вспоминаю бабушку Елену
И ее радущие во всем.
Вспоминаю также Бога, что смогла впустить она в свой дом.

И, конечно, в летние деньки
Вспоминаю я солнце за горизонтом,
Первое волнение любви,
Будто месяц встретился с землею.
Помню также утро и улыбку света,
Что сумел к нам заглянуть в окно
Тянется по кружеву блик ветра, убегая вдруг на простыню.

А после тихий полет, что мысли в небо уносит
И нежное пение птиц,
В галопе бегущая лошадь.
Усыпана блестками высь.

Тогда было все хорошо:
Люди, что разбивали мысли о завтра в ничто.
И музыка моря в крошечном доме, и воздух,
Вся зелень маслин в безмолвном саду,
И золото дня как полет насекомых,
Взгляд девушки, словно мираж голубой,
И груз кораблей, уходящих с порта.

Вернулось бы все на родные места...

Отныне не будет и пары ночей
Ночей, как тьма
Вот этот мрачный рассвет без Божества
И без света тепла, все рухнуло ныне. Ответ – тьма.

Перевод Анастасии Сандульской

Παντελής Ν. Κακολής

Φωνή του αγνοουμένου

Νομίζω αγνοούμενος στον κόσμον πως σημαίνει
Εν μιά ψυστή που' ν' ζωντανή
Αλλά εν αιωρούμενη
Με τ' ἀγνωστον ντυμένη.

Σήμερα που τα σπλάχνα μας βκαίννει πικρόν το κλάμαν
Γιατί εν κάτι που πονεί
Του αγνοουμένου φωνή
Άφτει φωδκιάν στην μάναν.

Με παρακλήσεις στον Θεόν εν η καρκιά πνιγμένη
Οι προσευκές θ' απαντηθούν
Τζιαι μιάν ημέραν θα στραφούν
Ούλλοι ξισκλαβωμένοι.

Αλλά ώσπού' ν ηστρέφουνται, οι νέοι να' ν προζύμιν
Με σιουράντζαν να πατούν
Τζιαι ζωντανήν να την κρατούν
Αιώνια την μνήμην.

Τα νιάτα πάντα γράφουσιν άθλους στην ιστορίαν
Για σέναν Κύπρος θα σταθούν
Τζιαι την ζωήν τους θ' αρνηθούν

Να δείς ελευθερίαν.

Панделис Н. Каколис

Крик пропавшего человека

Мне кажется, что человек, канувший в Лету, в мире этом
Это такой жизненный закон природы.
Хоть и сомнение он сеет порою
Своей внешностью незнакомою.

Случается, что дети наши впадают в горький плач.
Потому что есть что-то, что болит, что
Криком пропавшего человека стонет
И оно винит в мгновение ока родную мать.

Словно подавленное сердце с мольбами до Господа Бога,
Чтобы мольбы их услышаны были.
Но однажды их восполнят другие -
Все порабощенные слуги порока.

А пока сомнения есть, новые свой путь начнут немедля
Брожениями, как силой агитаций,
Чтобы этот век великолепный
Их держал в памяти вечной.

Молодость всегда запишет свой подвиг в историю,
Для Тебя, Кипр. Но остановится
Их жизнь. И они откажутся
Увидеть свободу воочию.

Перевод Юлии Сафоненко

Παντελής Ν. Κακολής

Επανεκτίμηση συναισθημάτων

Βράχηκαν τα πόδια μου,
στο ποτάμι του άδη.
Αλλά επέστρεψα.
Κάθε στιγμή ανακαλύπτω
πως δεν είμαι πια ο ίδιος άνθρωπος.
Στις λεπτομέρειες κυρίως έχω αλλάξει.
Και είναι αυτές οι λεπτομέρειες,
οι πιο σημαντικές στη ζωή ενός ανθρώπου.

Панделис Н. Каколис

Переоцененные чувства

Смочены мои ноги,
В реке ада.
Но я вернулся.
И с каждым моментом,
Я понимаю, что я больше не тот человек.
И именно эти детали изменили меня.
И именно эти детали
И есть самое главное в жизни человека.

Перевод Максима Сильченко

Παντελής Ν. Κακολής

Το φίναλε της αγάπης

Πως το 'κανε η καρδιά
και την αγάπη απαρνήθει;
Ξώφαλτση απεδείχθει
ή πολύ απελπισμένη.
Ανέλπιδη μάτια μου όμως
δεν παίρνει από λόγια '
και συνεχίζει να ξύνει την πληγή
Μουρμουρίζει το “σ'αγαπώ
έστω κι αν δεν τ' ακούς
Μουρμουρίζει το “σ'αγαπώ
κι ο αντίλαλος
το επιστρέφει
'Αγνωστη πιά η διεύθηνση της αγάπης
Καινούργια οδός
απελπισίας

Νούμερο τέλος του δρόμου .

Панделис Н. Каколис

Финал любви

Как так случилось,
Что сердце оставила любовь?
Ксофатсис доказал,
Что он отчаян.
Но глаза мои безнадежно
не высыхают от его слов,
и продолжают скрести рану
Он шепчет “ Я люблю тебя”
И даже если она не слышит его
Он всеравно шепчет “Я люблю тебя”
и слышны отголоски:
"Неизвестен больше адрес любви,
Новая улица -

отчаяние
Назад дороги нет.

Перевод Максима Сильченко

Ιάκωβος Γαριβάλδης

Ανυπότακτη ψυχή

Ω! ανυπότακτη ψυχή της σκλαβωμένης γης μας,
δόξας αστείρευτη πηγή και αθανάτου φήμης,
έδαφος ερυθρόβρεχτο, σκιά ηρώων νέων,
δώσε μου απ' το κάλλος σου και το δικό σου πείσμα,
γιατί οι μεγάλοι στόχοΙ μας θέλουν μεγάλες σκέψεις.

Θα σου φορέσω τη στολή του πρώτου φωτοδότη
για να φανεί ευθύγραμμη της φύσης σου η χάρη
και θα κοιτάξω να γευθώ τον πόνο της ημέρας
παρά τη γλύκα που ζητούν να μου χαρίσουν νύχτες.
Θ' αντισταθούμ' οι δυο μαζί στης ραθυμίαΣ τη σιωπή
κι ας μας νοσήσουν όσοι ζούν υπόδικοι στο κρίμα.

Άλλοι συνέχεια μιλούν για λεύτερη πατρίδα
μα δεν κουνούν το χέρι τους για να τη ελευθερώσουν,
κάνουν μονάχα το νταή όταν ο φόβος λείπει
και δείχνουν πως αισθάνονται υπεύθυνοι με τύψεις.

Προδότης δε γεννήθηκα στις "δεκαπέντε Ιούλη",
σέρνομαι όμως , στα τυφλά, στων αδερφών τα λάθη
που σε καθήλωσαν ξανά για κάποια ξένα πάθη
και μόνη κι απροστάτευτη σ' άφησαν να τουρκέψεις.

Σήμερα που αιχμάλωτοι σ' οδυνηρές πια τύψεις
κλειδώνουμε τ' αθέμιτο κελάρι της αισχύνης,
βρέθηκε αναπάντεχα του δόλου νέο κρίμα
στο γάντζο μιας αθέτησης...μιας τόσο υπαρκτής.

Αν αποτύχαμε ξανά με λύσεις εθνοφθόρες,
κι αλλάζουμε τόσο γοργά αδόκητα τα λόγια,
στη ερημιά βρισκόμαστε κάποιου τεράστιου λάθους
και κάτωχρο το μέλλον μας θωρεί το παρελθόν μας.

Δικαίωση σφάλμα μας γυρεύουμε να βρούμε,
ψέμα φρικτό αδύνατο να μας παρηγορήσει,
όμως τ' αργύρια ποτέ δεν πλέκουνε τις δάφνες,
γιατί είδωλα γίνανε στη σιωπή του χρόνου
που πέρασε και που περνά κοντά μας και μας πνίγει.

Όμως κακοτεχνήσαμε κι ύστερα υποδεχτήκαμε
τ' άδικο που κοκκίνησε τον κάμπο κάθε δόξας,
σαν χύθηκε ακράτητο να πνίξει την αλήθεια,
γέμισ' ο τόπος πρόσφυγες κι ορφάνεψαν οι πόλεις.

Σίγουρα άτυχο κανείς να σέρνει ψευδαισθήσεις
πού θα τον αναγκάζουνε να κάνει μύρια λάθη,
μα τίποτα πιο βάναυσα τους φίλους δε χωρίζει
αν είν' ο ένας άπληστος κι ο άλλος δυστυχάει,
προπάντων αν ομόφυλοι πατούν το ίδιο χώμα
κι έχουν κοινή παράδοση, τα ίδια ιδανικά.

Ω!λευτεριά ευοίωνη, πνεύμα και πάθους μήτρα,
εθνοπρεπές αξίωμα, όλοι οι λαοί σε θέλουν.
Σε περιμένουμε κι εμείς βουκολικά ντυμένη,
γνώριμη προσφορά τιμής, τιμής κι αθανασίας...

Όταν διωγμένη περπατάς, νιρβάνα αδικημένη,
πάνω στους τάφους νοερά τα λάφυρα μοιράζεις
σ'αλλοπιστους ηρωισμό δείχνεις κι ας μη σε βλέπουν,
όταν μονάχη πολεμάς με όπλο την αλήθεια.

Στάσου και ρίξε λευτεριά την τρομερή ματιά σου
κι ασπάσου 'κείνα τα παιδιά που χάνονται για σένα,
κάθε ψυχή και μια ευχή ενός απλού στρατιώτη,

που έζησε ηρωικά και τη ζωή αφήνει.

Ανήσυχες αρπάζοντ' οι καρδιές απ'τις κορφάδες,
όρμου να σώσουν γρήγορα τους πιο γαλήνιους τόπους
κι όρθιες αφουγκράζονται της σιωπής το πέρας.
Για να δεχτούν το άδικο να τις σκοτώσεις πρέπει,
να τις σκοτώσεις βάναυσα στην κάψα του αγώνα
αν στον ιστό θ' ανέβουμε το αίσχος να μουτζώσουν
η στα συρματοπλέγματα ντροπής αν πάν να μπλέξουν...

Κι εσύ ρωμιέ που νόμισες γενναίοι δεν υπάρχουν
κι έχασες κάθε ηθική κι ελπίδα στ'όνειρο σου,
μη φοβηθείς τον τύραννο που κράζει απεγνωσμένα
παραπλανώντας φίλους σου πού 'ρθανε στο πλευρό σου
γιατί βαρέθηκαν ν'ακούν τόσες φορές το ψέμα.

Άκριτοι ήρθαν, κάθησαν στην πόρτα σου ν'ακούσουν
σαν θα τους κράζεις μοναχός τη μάσκα τους να βγάλουν.
Τη λευτεριά που αποκτήσεις με αίμα δεν τη δίνεις.

Στενάζει ολόκληρος λαός κι οι σκλαβωμένοι βράχοι,
που άγρια τους πάτησαν οι κόκκινες σημαίες
και παρασύρθηκαν γυμνοί το προδομένο δείλι
σε τόπους φεγγαρόπληκτους μιας δόλιας συμμαχίας.

Яковос Гаривалдис

Непокорный дух

О, непокорный дух нашей порабощенной земли,
славы неисчерпаемого источника и бессмертной молвы,
окровавленной земли и теней новых героев,
дай мне своё величие и своё упорство,
ибо наши великие побуждения требуют долгих раздумий.

Обернусь в убранство первого луча солнца,
чтобы слиться воедино с твоей природой и прелестью

и буду глядеть, чтобы прочувствовать боль настоящего
несмотря на красоты, которыми меня манят ночи.
Дабы разделить с тобой грустное молчание

и пусть нас возненавидели те, кто живут в грехе.

Другие поколения говорят о свободной Родине,
однако и палец об палец не ударят для её освобождения,
лишь возмущаются, когда страха на исходе
и показывают, как чувствуют угрызения совести.

Предатель не родился «пятнадцатого июля»
а я всё же слепо пробираюсь сквозь ошибки братьев,
что прикованы к чужой земле
и только слабые вернулись, чтоб отуречиться.

Сегодня, скованные скорбью и угрызениями совести
запертые в грешном(запрещенном/аморальном)чулане бессовестного
позора
неожиданно обнаружилась еще одна печальная ложь
ключ ко всем существующим и нарушенным обещаниям.

Остановись сам и свои прежние намерения оставь
и подумай о детях, которые гибнут за тебя,
каждая душа - это желание простого солдата,
который жил и погиб как герой.

С головы до ног беспокойство охватывает людей,
которые быстро бросаются спасать свои мирные земли
и стоя, вслушиваются в тишину вдалеке.
Чтоб смириться с несправедливостью того, что ты должен их убить,
убить их жестоко в разгар сражения.
Если ты достигнешь своей цели, то займёшь вершину позора
или будешь повешен на столбу стыда.

И ты, румей , думал, что нет никого сильнее тебя,
забыл ты всякую мораль, и надежда покинула твои мечты,

не бойся тирана, который отчаянно бранится
упоминая твоих друзей, что ушли в мир иной на твоих руках,
потому что им надоело слушать эту бесконечную ложь.
Они незаметно пришли и сели у твоей двери для того,
чтоб снять свою маску, услышав как ты бесславишь из за глаза.
Не обмоешь кровью свободу, которую ты обрел.

Стонет народ и вместе с ним морские камни,
на которых еще видны красные следы,
оставив их голодными и преданными
на захваченных землях залитых светом кровавой луны.

Перевод Надежды Солодуновой

Κυριάκος Χαραλαμπίδης

Ακρόπρωρο Ιουλίου

Ελευθερία με τα πουλιά στα χέρια,
με ράμφη και φτερά, κοιτά τον αέρα,
μετρά τις τρύπες του κορμιού της, έχει
στον ώμο τη λαχτάρα, στις πατούνες
καβούρια πέντε κι ευνοικό χαμόγελο.
Αυτή απελπίζεται, χωρίς να τρέμει
τη σφαίρα που τρυπάει μάγουλο, ψυχή,
κι είναι βεβαία, σαν άστρο και φωνή,
πως αν περάσουν πάλι χίλια χρόνια,
ξάφνου στιγμή, κι ανάψει το τσακμάκι,
θα δει τη σπίθα του θαυμάσιου κόσμου

Кириакос Хараламбидис

Резная фигурка Июля

Свобода с птицами в руках,

с клювом и перьями, смотрящими в небо,
наблюдая за дырами в её теле,
на плече своем несет тоску,
в лапах пять крабов и приятная улыбка

Она в отчаянии, без дрожи,
встречает пулю, что пробивает щеки, душу,
и словно звезда иль звук,
когда пройдут тысячи лет,
в мгновенье она зажжет искру,
и в свете её увидит прекрасный мир.

Перевод Александра Супруна

Κυριάκος Χαραλαμπίδης

Κεφάλαιο 68

Οκτώ καὶ εξήντα νέοι απ' την Ελλάδα
(Κίμων ο Αθηναίος καὶ οἱ λοιποί)·
τη χόρτο των τ' αθάνατα την τρώνε
άλογα τ' Αχιλλέα. Μακριά από την πατρίδα
των νέων αυτών τελειώνει το κεφάλαιο.

Кириакис Хараламбидис

Глава 68

Шестьдесят восемь молодых людей из Греции,
(Кимон Афинский и другие),
чьей травой питаются бессмертные
лошади Ахилла. Вдали от их родины
заканчивается их глава.

Перевод Александра Супруна

Κυριάκος Χαραλαμπίδης

Αρδανα

Και τη μισήν αυλή του από 'να μέρος
που δε φαινότανέ άλλοτε μια πέτρα της
θωρούσε με τα μάτια του τυφλά.

Το θάμα ήταν στ' όνειρο, αλλά μισό κι αυτό.
Γιατί όπως ήταν κάτω από κληματαριά
καλού γειτόνου κι έβλεπε προς την αυλή
τ' αγαπητού σπιτιού του, πώς να προχωρήσει
που 'χανε στήσει γλέντι και χορό
στην απλωσιά της κάτι ξένοι.

Και τον κοιτούσανε όλοι, το πηγούνι τους
σηκώνανε κατά τον ουρανό
και σημαδεύανε συνέχεια όχι.

Μιαν άλλη φορά πάλι τα κατάφερε
και μπήκε από σκισμή τ' ονείρου του στο σπίτι.
Βγαίνοντας στην αυλή του απ' την καμάρα
τη βρήκε την Τουρκάλα που έβγαζε νερό.

Ούτε που σκέφτηκε να τη ρωτήσει το γιατί.
Μονάχα πήρε τη γνωστή του μαντιλιά
την ουρανιά και σκούπισε το πρόσωπό του.
Εκείνη γύρισε αθόρυβα, χωρίς μιλιά
και κάνει κάπως έτσι (κίνηση χεριών)
σάμπως να του 'λεγε «δε φταίμ' εμείς,
και δηλαδή τα βρήκαμε, δεν τα πειράξαμε.
Τι να σου κάνω; Αν θέλεις κόπιασε να φάμε».

Αυτά σημαίνουνε, Κυριάκο, είπε στον ποιητή
ο άνθρωπος που μπήκε στην αυλή του
πως δε θα πάμε πίσω στο χωριό μας.
Ναι, είναι τραγικό, μα κάλλιο να το ξέρουμε

παρά να ζούμε στο σκοτάδι αλλιώτικης ελπίδας.
Ζύγωσα στ' όνειρό μου κάμποσες φορές
το σπίτι μου και στ' όνειρό μου βρήκα
τον τρόπο να διασπάσω τη γραμμή –πήγα πετώντας
ίσαμ' εκεί, το είδα ως δε θα το 'βλεπα
σ' ειρηνικούς καιρούς και μετρημένους.

Ο ποιητής τον άκουσε με προσοχή
και χαμογέλασε με λόγια μετρημένα.
Αν την Αμμόχωστο, είπε, την αφήκαμε
μέσ' απ' τα χέρια μας να ξεγλιστρήσει,
μια μέρα θα την πάρουμε στα σίγουρα
με όρους ταπεινωτικούς: αυτό είναι αλήθεια.
Να ξέρεις τούτο μοναχά: Ή τη βλέπεις
και να την πάρεις δεν μπορείς στα ίσια
ή δεν τη βλέπεις κι έχεις την ψευδαίσθηση
πως τηνε βλέπεις, επειδή έτσι φαίνεται.
Αυτό είναι το χειρότερο. Κοίτα, σα να 'ναι
οι φύλακες εκεί και σ' εμποδίζουν
να μπεις μες στα λαγούμια της ανάμνησης,
απαγορεύουνε θαρρείς τη δίοδο
ακόμα και στο πέταγμα του νου.
Ωστόσο το φτωχό σου το χωριό Άρδανα,
πλαγιά Πενταδακτύλου, ας το ζαλίσουμε,
κυρ Τόμπυ, στο κρασί της Ιλλυρίας.
Ας πιούμε στην υγειά του, όσο κρατεί
στους ώμους του την Οικουμένη ο Άτλαντας.
Γιατί ο καιρός περνά κι η φύση χάνεται.
Η θάλασσα που τώρα λιώνει στο μετάξι
σαν αύριο θα γενεί θεριό, φυλάξου.
Τότε μπορεί κι εγώ να τρελαθώ
και συ να μπεις στο σπίτι το δικό σου.

Αλλά συνέχισε πως κάποιοι τον μποδίζαν
να μπει, τον αποτρέπανε: «Σαν έφτανα ως εκεί
να προχωρήσω εκείνοι δε μ' αφήνανε.
Κι ούτε να φύγω πάλι το μπορούσα.

Ἐξοδος δεν υπήρχε στ' ὄνειρό μου
κι άλλο δεν είχα παρά να ξυπνήσω

Кириакос Хараламбидис

Ардана

И пол двора его с одной стороны
где даже камешка не было видно
искол он своими слепыми глазами.

Чудо было во сне, но и то наполовину.
Сидел он находился под беседкой
хорошего соседа и смотрел в сторону двора
его любимого дома, но как так дальше жить,
Если устроили праздник на его просторе какие-то иностранцы.

И смотрели все на него,
Качая головой.

Один раз ему все же удалось,
и он зашел в своем сне в дом.
Выходя в свой двор из комнаты,
он заметил турчанку, которая набирала воду.

И даже не подумал спросить её зачем .
Только взяв свой знакомый небесного цвета платок
и вытер свое лицо.
Она повернулась беззвучно, без слов
руками развернула,
словно говоря ему «Мы не виноваты,
мы нашли это, мы не трогали.
Что мне с тобой делать? Если хочешь, садись и будем есть»

Это означает, Кириако, сказал писателю
человек который зашел в его двор ,

что мы не вернемся назад в нашу деревню.
Да, это трагично, но лучше это знать,
чем жить во тьме иной мечты.
В своих мечтах, во снах
он столько раз свой дом нашел.
Я был там, видел, как видел,
в мирные те времена.

Продолжил о том, что ему не давали
войти, говоря «Дойдя туда, не можешь
ты продолжать свой путь.

Но уйти я не мог.
Выхода из моего сна не было
И мне осталось лишь проснуться».

Писатель выслушал его внимательно
и улыбнулся говоря:
Если , Амохостос, сказал он, это не принадлежит нам
больше,
однажды мы вернем все, это точно
на унизительных условиях условиями, и это правда.
Знай лишь: либо ты видишь
и вернуть не можешь,
либо ты видишь, но это тебе кажется.
И это хуже. Смотри, словно
тюрьмы там и мешают войти
в твои воспоминания,
запрещают смелость,
даже если всплывает в мыслях.
Бедна твоя деревня Ардана
обочина Пендадактилу, давайте же забудемся
и господина Тоби напоим вином из Иларии.
Давай выпьем за твое здоровье ,
и за плечи Атланта, что держит на себе весь мир.
Время проходит и все меняется.
Море, что струится как шелк сейчас,

завтра будет бурлить, остерегайся.
И тогда, быть может, и я сойду с ума,
а ты войдешь в свой дом.

Перевод Марии Танабаши

Ιάκωβος Γαριβάλδης

Εισβολή

Τα σιδερόδερμα πουλιά ξεκίνησαν βρυχώντας
στα βορινά παράλια υδάτινης μαγείας·
τελετουργεί ο Χάροντας με τη φωτιά στα χέρια,
σπέρνει στις στράτες τ' ουρανού, το μήνυμα θανάτου.

Μα οι καρδιές που ξέρουν να υψώνονται την ώρα
που η γαλήνη χάνεται κι αρχίζει η αντάρα,
που δρούν στο βάθος του γκρεμού, στη μάνητα του σκότους,
ούτε και τώρα λείπουνε, του τόπου αυτού προστάτες...

Της λευτεριάς οι ήρωες στην ιστορία προίκα,
Προσφέρονται αδιάκοπα ανάμματα μίας μάχης
που μας τραβά ομαδικά να' μας επιστρατεύσει·
τι αν δεν ματώσεις δε μπορείς τη νίκη να τη νιώσεις.

Να οι νιζάμηδες πατούν, δελεαστές, λεχρίτες,
διαταγές υστερικές κάποιου μεγάλου αφέντη,
που δίχως θάρρος μοναχοί δικάζουν κι εκτελούνε
αφού στα χεριά τους κρατούν το ενταλμα του κλεφτη.

Βγαίνει απ' το σπίτι του σκυφτός, όπως και τόσοι άλλοι
Και τρέχει να συμβουλευτεί αυτούς που μέχρι τότε
“Μιχάλη” τον φωνάζανε σαν να' ταν αδερφός τους·
οι χωριανοί οι άμεμπτοι, άνθρωποι πια δικοί του,
με τη μάτια τη σοβαρή, κατατρεγμένοι όλοι,

κρατώντας τις φοβίες τους ένα λεπτό ακόμη.
Χειρονομούν σπασμωδικά προσφέροντας θυσία
σ' αυτούς που τους ξεσήκωσαν στο χάσμα της οδύνης.

Στ' αυτιά του χτύπησαν νωρίς τα λόγια των δικών του,
αληθινή η σκέψη τους, εμπράκτη νοημοσύνη
που μέθυσε με τους χρησμούς τ' ανεύθυνου του χρόνου.

Τι νά' λεγε, πώς πια μπορεί να τους καθησυχάσει
αφού κι αυτοί από μόνοι τους είδανε τον κυκλώνα
που ζύγωνε από μακριά κι ερχόταν να τους πνίξει;
Αυτοί που δεν κατάφεραν τα δέντρα να τρυγήσουν
Που τόσα χρόνια δούλεβαν τον κόπο μες στις ρίζες
και ζύμωναν τον ιδρωτά στο χώμα που το σπειραν
για μίας ημέρας καύχημα, για μίας ημέρας σχολή.
Κατάλαβε, δε ήξεραν τι θά' πρεπε να κάνουν,
τις φαμίλιες, τα σπιτιά τους, τι να πρωτογλυτώσουν.

Ζώστηκε ανασφάλεια κι όρμησε κατά τρόμου,
ψυχώς αμάχων μαχητής και της αλήθειας λάτρης,
παρόρμηση οξύνοιας, θωριά θωρακοφόρα,
απλής ζωής αντίληξη, εκούσια κατάρα.

Яков Гаривалдис

Агрессия

Птица стальная, плача, отправилась в путь
В северные побережья водного волшебства
Совершая ритуалы Хорона с факелом в руках,
Посеянного армией неба, послание о смерти.

Но сердца, которые знают, как продлить время,
Которые теряют спокойствие и начинают бунтовать,
Которые действует в глубине скал, в гневе тьмы,
Даже когда их не видно, они защищают землю свою.
Волю героям в приданное история дает,

Преподносит снова и снова сраженья.
Собирает на всех, говоря,
Что если твои раны не кровоточат, не можешь ты почувствовать
победу.

Вот неверные ступают на земли
Без смелости, без храбрости
Выполняют приказ, в истерике данный хозяином,
Что есть вором.

Он отправился из дома с поникшей головой, как и все другие
И идет, чтобы дать совет тем, кто еще вчера,
Называли его Михалом, как-будто бы он был их братом
Земляки, люди близкие ему
С серьезным взглядом, тихие все,
Держат в себе страх еще несколько минут
Судорожно преподнося жертву
Тем, кто их поднял из пропасти скорби.

В ушах его слышались его же слова,
Правдивы их мысли,
Что похожи с пророчествами в это безответственное время.

Что сказать, как же можно их успокоить
Ведь они сами видели циклон,
Который что несется издалека?
Тем, кто не ломал свисающие ветви деревьев
Кто столько лет трудились,
И работали до последнего пота, чтобы подготовить почву для засева
Чтобы однажды испытывать гордость в свободный день.
Что будет с их семьями, жилищем, что у них останется.

Он почувствовал страх, его бросило в дрожь,
Воин, неспособный противостоять холоду,
Проницательность, взор рыцаря в доспехах,
Простое восприятие жизни, добровольное проклятие.

Перевод Ольги Фодлаш

Κυριάκος Χαραλαμπίδης

Από τα τείχη της Λευκωσίας

Αυτή ‘ναι η μοίρα των αγνοουμένων
τέκνων της δυστυχούς πατρίδας, να τους βλέπεις
ωσάν σε πανελλήνιους αγώνες πίσω
από τ’ άρματα μέρες εννιά και χρόνια εννιά
μες στο Δημόσιο Κήπο, στα κομμένα
δέντρα του Απόλλωνα, στα αίματα λουσμένους
και να κατατροπώνουν την ψυχή τους
σκοτάδια, η ψυχή τους στραγγισμένη
απ’ τ’ ανελέητο μίσος των αλόγων
κι η μαύρη ράχη του βουνού θλίψη ζωσμένη
κι οι ολόδικοί τους ν’ απελευθερώνουν
εικόνες απ’ το Σύμπαν — ο νεκρός του είναι
ο Κόσμος όλος, το κλειδί και το θεμέλιο,
το πιο αγαπητερό περπάτημα και διώμα,
το πρόσωπο κι η λάμψη του μες στα λουλούδια,
θέλουν να του φωνάξουν ν’ ανεβεί
μαζί τους πάνω στων τείχων τη ντάπια—
πλην δεν ακούει κανείς, όλα είναι μαύρα
ωσάν την πρώτη μέρα της δημιουργίας,
τα σύγνεφα τα γέρικα βαραίνουν
στον ανελέητο χτύπο της καρδιάς.

Кириакос Харалампидис

За стенами Никосии

Это судьба пропавших безвести
Детей страдающей родины,
Они везде, на соревнованиях,
На колесницах девять дней и девять лет,
В Городском саду, в сломанных
Деревьях Аполона, кровью умытые

Их души во тьме, их души истерзаны беспощадной ненавистью лошадей
И черные хребты гор окутаны печалью.
Родные их освободят образы для Вселенной –
Весь Мир мертв, ключ и основа,
Любимая прогулка, образ,
Лицо, сияющее среди цветов,
Хотят ему прокричать,
Вставай вместе со всеми,
Поднимись над стенами бастиона –
Но не слышит никто, все черно,
Как в первый день сотворения мира,
И темные тучи плывут в такт биению сердца.

Перевод Игоря Челаха

Μιχάλης Πασιαρδής

Κερυνεία

Πήρα νερό της θάλασσας
κι από τηγη σου χώμα,
πήρα λουλούδια των βουνών,
κλαδιά απ' τις ελιές σου,
της Χρυσοκάβας τους λυγμούς,
τ' Άη -Λαρκου τον πόνο.

Πήραμαζί τις θύμησες
των παιδικών μου χρόνων,
τις ομορφιές των σοκκακιών,
του λιμανιού τη χάρη
και τις σκιές του κάστρου σου
τις νύχτες με φεγγάρι.
Όλα μαζί τ' ανάμιξα
με το πικρό μου δάκρυ

καὶ τά 'δεσα καὶ τά 'κανα
μπουκέτο τῆς ψυχῆς μου
για να θυμάμαι πάντα μου,
Εσέ, γλυκιά Κερύνεια.

Михалис Пасьядис

Кериния

Я получил воду от моря
И от земли своей пыль,
Получил цветы гор,
Ветки от твоих олив,
Рыдания из Хрисокабаса,
Боль из Ан-Лорку.
Сохранил воспоминания
О детских моих годах,
О красоте узких переулочеков,
О красоте берега
И тень замка твоего
И лунных ночей.
Всё вместе смешал
С горькими слезами
И всё это соединил и сделал
Букет души моей,
Чтобы помнить всегда
Тебя, сладкая Кирения.

Перевод Юлии Паниевой

Ζυμπουλάκης Στέφανος

Της προσφυγίας καὶ του πολέμου (Απόσπασμα)

1

Του πολέμου ανήμερα η προσφυγιά,
Το χάδι εξέλειπε
Κατά τον ίδιο δρόμο η χαρά.
Πλάτυνε η γη φθινοπωριάτικα
Το βλέμμα αγκάλιασε τους θόλους
Και μες απ' τις χαράδες το νερό
Μια στεγνωμένη γλώσσα.

2

Κοίταξε τη θάλασσα
Καθώς την ώρα που πλεούμενο καράβι
Άγκυρες έσερνε στο πέλαγος.
Στη ξαστεριά ο ήλιος γαλανός
Μετράει τον πόνο.
Μαύρη γραμμή ο κόσμος των ματιών
Το τέλος που χαράζει.

3

Εδώ η αρχή, εδώ το τέλος.
Δάκρυνο από ταξίδι η μοίρα μας
Κι' η γη βρεγμένη.

4

Πρόσωπο μέσα σου αράζει τις αυγές
και σου μιλάει για περιβόλια,
για την εσπέρα, τα πουλιά
και τους ανθρώπους.
Μα η μνήμη έρχεται μουγγή μες την επέλαση
καθώς και μες την γύμνια.
Στη θύμηση του έρωτα
τρυγούνε τα πουλιά
απ' τα κατάλοιπά μας
τρυγούν κι οι μαργαρίτες.
μα τι; Σ' ηλιοκαμένη άνοιξη
εσύ, το φως που δεν εβρέθη.

5

Απ' την κορφή κατρακυλούν
απελπισμένοι γύπες
και η σπορά που δεν γεννά
ακόμα σε προσμένει.
Στην άπλα πλημερίς της γης
μια πυρκαγιά
τα δάκρυα και τα ορφανά μαντήλια.
Τόπος χλωρός, και τα μικρά καράβια η ζωή σου.
Εσύ που πέρασες το φως
φλόγα λειψή η μορφή
η τωρινή που σβήνει.

6

Λέξεις, συναγωγές, συμπόσια
σ' αητοφωλιές δακρύων
κι' από γυναίκες τρεις μαζί¹
μες την αλμύρα η Κύπρος.
Ο Ρασοφόρος που πενθεί
οι φοινικές, τα άνθη
κρατούνε το μικρό παιδί²
σε νεκρική ταβέρνα.
Κι' ο κάπελας που δεν γερνά
δίνει κρασί. κι' αυτός μαζί τους πίνει.

Зимбулакис Стефанос

О беженцах и войне (Отрывок)

1

В дни войны у всех беженцев радость исчезла,
Вместо земли под ногами
ты видишь песок
Словно земля остановилась,
И среди океана,

Твой язык пересох.

2

Взгляни, ты, на море
Там плавали лодки,
И там бросали они якоря.
Теперь синее небо
Накрыло нас болью,
И черным огнем горят глаза.

3

Здесь все в этом мире:
И конец и начало.
И слезы тебе застилают глаза.
От слез тех людских
Земля влажною стала,
Ведь слезы теперь – это наша судьба.

4

Человек, ты мечтал
О полярном сиянье.
И вел разговоры о птицах, садах...
Но лишь память осталась
В ней любовь не увянет,
Весна в ней и солнце царят.

5

Все, что ты видишь сегодня
Не воскреснет, как прежде,
Не появится новый росток из земли,
Только слезы, пожары,
Дети, зовущие маму,
Все, кто был, под огнем полегли.

6

И сегодня весь Кипр
Словно в траурной ленте.

Женщины плачут,
На могилах цветы.
И в таверне на площади
За упокой выпивают, выпей вина с ними и ты.

Перевод Юлии Горбенко

Γιώργου Φιλίππου Πιερίδη

Αλλοφροσύνη

Στον Κυριάκο Χαραλαμπίδη

Πηγαίνοντας εχτές πρωί στη δουλειά μου πέρασα, όπως κάθε πρωί, από το περίπτερο του Θωμά, να πάρω την εφημερίδα μου και να του κάνω τη συνηθισμένη μου ερώτηση:

"Τι νέα κυρ Θωμά;"

Ο Θωμάς είχε ένα δικό του τρόπο να βλέπει τα νέα της ημέρας. Γνήσιος λαϊκός τύπος, καλοκάγαθος και σύγκαιρα παμπόνηρος, είδε πολλά στα εξήντα χρόνια της ζωής του, τα είκοσι τελευταία αραγμένος μέσα σε τούτο 'δω το συνοικιακό περίπτερο, στο έμπα της Λευκωσίας από το δρόμο της Αμμόχωστος. Εμείς οι γειτόνοι και τακτικοί πελάτες του τονε λέγαμε σταθμάρχη, γιατί μπροστά στο περίπτερό του στάθμευαν κατά κανόνα τα λεωφορεία και τα ταξί, που κάνανε τη γραμμή της Αμμόχωστος, για να πάρουν, αν είχε, τους τελευταίους επιβάτες.

Είχε κι ένα δικό του τρόπο να σχολιάζει τα νέα. Με ρεαλισμό και θυμοσοφία, ο σχεδόν αγράμματος αυτός άνθρωπος σημάδευε το ουσιαστικό που βρίσκονταν πίσω από τους κραυγαλέους και αντιφατικούς τίτλους των εφημερίδων και το σχολίαζε μ' ένα χιούμορ, που δεν άφηνε τίποτα όρθιο.

Όμως τον τελευταίο καιρό το πηγαίο χιούμορ του Θωμά γίνηκε γελόκλαμα. Είναι ο μόνος που του 'μεινε να σχολιάσει, δίχως να ψευτίσει τον εαυτό του, τα νέα που έρχονταν απανωτά σα λαϊλαπας και μας έπνιγαν, μαζί με τους βομβαρδισμούς, τα νέα που μας πνίγουνε και τώρα, μέσα στο βάραθρο πόνου κι αβεβαιότητας όπου βρισκόμαστε, με τον Τούρκο

εισβολέα να παραμονεύει σε μικρή απόσταση από τη γειτονιά μας, πίσω από τις γραμμές του, που μοιράζουνε το νησί μας στα δύο.

Χτες πρωί λοιπόν, όταν πήρα την εφημερίδα και του 'κανα τη συνηθισμένη ερώτηση, ο Θωμάς με κοίταξε μ' ένα τρόπο θλιμμένο κι ύστερα μου 'δειξε με το βλέμμα του μια γυναίκα που στεκόταν μπροστά στο περίπτερο, στο σημείο που περίμεναν άλλοτε οι επιβάτες για την Αμμόχωστο.

"Τηνε βλέπεις;", μου λέει. "Πάνε δυο ώρες που περιμένει εκεί δα".

Δεν την είχα προσέξει, γιατί στεκόταν όχι στην πάντα, παρά στη μέση σχεδόν του δρόμου. Στεκόταν αφύσικα ασάλευτη. Το πρόσωπό της δεν φαίνονταν από 'δω που βρισκόμουν, μόνο η πλάτη. Η ψηλόλιγνη κορμοστασιά της, ο τρόπος που ήτανε κομμένα τα γκρίζα μαλλιά της, το απεριποίητο αλλά καλής ποιότητας ταγιέρ που φορούσε, η πέτσινη μαύρη τσάντα που κράταγε, φανέρωναν ότι ανήκει σ' εύπορο περιβάλλον.

"Περιμένει ταξί για την Αμμόχωστο", συνέχισε ο Θωμάς.

Ανατρίχιασα.

"Για την Αμμόχωστο;!"

"Ναι. Στην αρχή, αφού περίμενε κάμποσην ώρα άδικα, ήρτε και με ρώτησε γιατί αργούνε τα ταξί. Νόμισα πως κορόιδευε, μα σαν πρόσεξα το βλέμμα της κατάλαβα ότι παραλογιάζεται. Δεν έχει πια ταξί για την Αμμόχωστο κυρά μου, της λέω. Πώς δεν έχει μου κάνει, από 'δω πήρα τόσες φορές ταξί. Πρέπει να πάω στο σπίτι μου, άνθρωπε μου. Πώς θες να πάω, με τα πόδια;... Δοκίμασα να της εξηγήσω. Αυτή τίποτα. Στέκει εκεί δα και περιμένει, όπως την βλέπεις".

Κείνη τη στιγμή φάνηκε ένα αυτοκίνητο να ρχεται με μεγάλη ταχύτητα, ο οδηγός της κορνάρισε να παραμερίσει, μα η γυναίκα δεν κούνησε από τη θέση της μόνο έκανε να σηκώσει το χέρι της για να του νέψει να σταματήσει. Ο οδηγός είτε γιατί δεν αντιλήφτηκε είτε γιατί δεν είχε διάθεση να την πάρει, την απόφυγε μ' ένα απότομο στρίψιμο και συνέχισε το δρόμο του.

Το χέρι της έμεινε στη μέση της κίνησης, ύστερα το κατέβασε, φανέρωσε μ' ένα τράνταγμα των ώμων την ανυπομονησία της και ξαναπήρε την ασάλευτη στάση της.

"Μπας και τη χτυπήσει κάνα αυτοκίνητο", έκανε ο Θωμάς.

"Καλά θα κάνεις", του είπα, "να τηλεφωνήσεις στην αστυνομία. Καθώς φαίνεται την φιλοξενούν εδώ σε σπίτι συγγενικό της ή φιλικό και θα την γυρεύουν τώρα οι άνθρωποι".

Ἐφυγα δίχως να στραφώ να κοιτάξω το πρόσωπό της. Δεν ξέρω για ποιο λόγο μου φάνηκε πως θα τηνε πλήγωνε η περιέργειά μου.

Noέμβρης 1974

Георгіос Філіпу П'єріді

Божевілля

Присвячується Кіріакосу Хараламбідісу

Ідучи вчора вранці на роботу, я, як завжди, зайдов до кіоску Тома, щоб купити газету та звично задати йому своє ранкове питання:

— Що нового, пане Том?

У Тома був якийсь свій власний спосіб сприйняття щоденних новин. Це був справжній народний типаж, доброзичливий та, у той же час, хитрий, за свої 60 років життя він багато чого бачив, останні 20 років з яких проводив тут, у кіоску, що знаходився як раз на в'їзді до Нікосії з боку Аммохостоса. Ми, його сусіди та постійні відвідувачі, називали Тома станційним, тому що навпроти кіоску завжди зупинялися автобуси й таксі, які їздили за маршрутом Аммохостос, щоб підібрати останніх пасажирів.

Була у нього й власна манера тлумачення новин. Цей чоловік, майже неграмотний, з притаманним йому почуттям усвідомлення реальності, але спокійно, підмічав всю суть, приховану в іноді кричущих та суперечливих назвах газет та газетних статей і коментував їх з таким гумором, який нікого не міг залишити байдужим.

Однак, останнім часом його звичайний гумор перетворився на сміх крізь сліози. Це був єдиний спосіб тлумачення новин, який йому залишився, щоб не обманювати себе. Новини, які обрушувались одна за іншою, наче буря, та душили нас знову й знову; новини, які й сьогодні душать нас, у безодні болю та невизначеності, де ми опинилися зовсім поряд із турецькими загарбниками, недалеко від нашого кварталу, за лініями, що поділяють наш острів на дві частини.

І ось вчора вранці, коли я купив в нього газету й звично задав йому своє питання, Том якось сумно подивився на мене, а потім поглядом вказав на жінку, що стояла навпроти кіоску на місці, де колись пасажири очікували рейс на Аммохостос.

Бачиш її? – каже. – Вона тут уже дві години чекає.

не ходять?», та додає – «я стільки разів брала таксі саме звідси. Мені додому потрібно, чоловіче. Мені що, пішки йти?...» Я намагався, звісно, пояснити ще раз, але їй аби що. Як бачиш, все стоїть там і чекає.

І саме в цей момент на дорозі з'явилася машина, що летіла на великій швидкості. Водій посигналив їй, мовляв, щоб та відійшла в сторону, але жінка ні кроку з місця не зробила, а тільки підняла руку, щоб він зупинився. Водій, чи тому що не зрозумів, чи тому що в нього не було настрою підбирати попутницю, досить різко об'їхав її та продовжив свою дорогу

Я не помітив її, бо вона стояла не біля, а майже посередні дороги. Стояла нерухомо, навіть неприродно нерухомо. З того місця, де я стояв, обличчя її було не видно, тільки силует. Висока, струнка фігура, підстрижене сиве волосся, неохайній, але хорошої якості костюм, що був на ній, навіть чорна шкіряна сумка – все це свідчило, що вона належала до вищого суспільства.

– Вона чекає таксі на Аммохостос. – знову почав Том.

Я здригнувся.

– На Аммохостос?

– Так. Спочатку, після деякого часу марного очікування, вона підійшла до мене й спитала, чому ж запізнюються таксі. Я подумав, що вона насміхається з мене, але коли звернув увагу на її погляд, зрозумів, що вона збожеволіла. «Пані, таксі на Аммохостос більше не ходять», кажу їй. «Як це?»

Рука її начебто застигла десь у русі, але потім вона опустила її, здригнувши плечима, висловила своє нетерпіння й знову прийняла нерухому позу.

– Так, дивись, і зіб’є її колись яка-небудь машина. – сказав Том.

– Було б непогано, – відповів я йому, – якщо б ти подзвонив у поліцію. Здається, що вона тут у гостях у своїх родичів або друзів, і, мабуть, її вже всі шукають.

Я пішов, навіть не озирнувшись поглянути на її обличчя. Не знаю чому, але мені здалося, що моя допитливість може її образити.

Листопад, 1974

Переклад Юлії Лемешенко

Μάνος Κράλης

Γεύση θανάτου

III

Το περιστέρι πέταξε μαύρο στις λεπίδες του φωτός.

Ψηφιδωτά που χάλασε ο καιρός μισοσβησμένα
Κάθομαι και στοχάζομαι τα πρόσωπα που χάθηκαν
Στο γύρισμα του φεγγαριού φέτος το καλοκαίρι.

Κι άξαφνα μεσ' απ' τα θολά της θύμησης νερά
Σα μια γαλέρα μυθική από χαλκό κι αχάτη
Υψώθηκε αργά αργά το νέο φεγγάρι.

Φεγγάρι εσύ θαλασσινό, ερωτικό φεγγάρι
πάρε το νεκρικό φανάρι σου και πέσε μες στο πέλαγο
Να φέξεις το σκαλί – σκαλί, το μονοπάτι...

Φεγγάρι από γυαλί και πορσελάνη
Καράβι εσύ φανταστικό του μαύρου αγέρα
Πάρε μαζί σου τις ψυχές των σκοτεινών παλικαριών
Που κάλεσε στις αμμουδιές φωνή θανάτου.

Γεύση θανάτου, 1974

Манос Краліс

Присмак смерті

III

Чорний голуб злетів до потоків світла.

Мозаїка, яку зламав наполовину стертий час
Сиджу та згадую обличчя, втрачені
В обертах луни цим літом.

I раптом із каламутних вод спогадів
У міфічній галері з золота й агату
Потрохи піднеслася нова луна.

Ти, морська луна, луна кохання
Візьми свій посмертний ліхтар й кинь його у море,
Щоб одна за одною сяли сходинки – сходинки доріжки...

Луна зі скла й порцеляну,
Ти, неймовірний корабель чорного повітря
Забери з собою душі померлих парубків,
Яких закликав на піщані береги голос смерті.

Присмак смерті, 1974

Переклад Юлії Лемешенко

Ειρήνη Παναγή Τσουλλή

Περίπτωση έκτη

Της τον πήρανε σκοτωμένο. Τα μάτια του
κατάξεροι βράχοι στην άκρη της θάλασσας. Τα χέρια του
δύο σπασμένα κουπιά στους αμμότοπους. Το ένα του
πόδι εβημάτιζε μόνο στο μέσο της κάμαρης, τα νεύρα

πιέζαν τη σάρκα, αφήναν μια κόκκινη γραμμή να το παίρνει ξωπίσω:
«Μπορώ

να βουλευτώ και με το ένα μου πόδι. Να φυτέψω ένα τριανταφυλλώνα
ή ένα λεμονοδάσος στην άκρη του Δικωμίτικου λόφου. Αύριο
μπορεί να χωρίσω στα δύο εκείνο το πελώριο δημόσιο πάρκο
το μισό γι' αγριοπερίστερα και το άλλο μισό θα φτιάξω ένα παιδικό
επίγειο παράδεισο. Με κούνιες πολύχρωμες και λίμνες και πλούσια σκιά
αειθαλών δένδρων».

Η μάνα του είχε καθήσει στα πόδια του φέρετρου. Ακίνητη
σαν πέτρινη στήλη. Ενόμιζε ίσως πως τον είχε σαν κάποτε δεκαπέντε μηνών
σε λίκνο γαλάζιο.

«Του Μάη τριαντάφυλλο
και πουλία της αυγής,
άκοπε κρίνε, μοσκομύριστε,
μονάκριβο μου αγόρι, αχ!»

Τα μάτια της δύο πηγές στεγνωμένες στον ήλιο του θέρους.
Τα φρύδια της ήταν δύο κρέπια για πένθος. Στο
μέτωπο κατέβαινε η μαύρη μανδήλα της. Κι όπως την έλυνε, ανέμιζαν
τ' άκρα της
στο χλωμό του ακίνητο πρόσωπο. «Αν δεν ήταν ο πόλεμος
Ο γιος μου θα ζούσε».

Tov πολέμου, 1969

Ірині Панагі Щуллі

Шостий випадок

Його в неї забрали, убили. Очі його,
немов пересохлі скелі на березі моря. Руки його,
наче два поламані весла. Одною ногою
дійшов він лише до середини кімнати, нерви його

витікають із плоті, залишаючи червону лінію, що тягнеться за ним
«Я можу
працювати й з однією ногою. Висаджувати трояндовий
чи лимонний гай на краю пагорба Докімітикос. Завтра
цей величезний громадський парк може бути розділений:
половина – для диких голубів, інша половина для будування
дитячого раю. І з різокольоровими гойдалками, і з озерами, і з
розмашистими вічнозеленими деревами.»
Його мати сиділа на колінах біля труни. Нерухома,
як кам'яна колона. Мабуть їй здалося, що він лежить у синій колисці,
як колись у дитинстві.

«Майська трояндо
й птаху на світанку,
не зрізана ліліє духмяна,
єдиний мій найдорожчий хлопчику, ах!»

Очі її – дві річки, висушені літнім сонцем.

Брови її – два траурних вінки.

На голові її пов'язана чорна хустина. І як її пов'язали, так кінчики її і
розвивались на вітру над блідим непорушним обличчям його. «Якщо б
не було війни,
мій син був би живий».

«Війні», 1969

Переклад Юлії Лемещенко

Χρίστος Χατζήπαπας

Μετά τη σφαγή

Δεν ξέρω αν θα ξαναγράψω
γι' αγάπη
για τον αλχημιστή ουρανό μας
το πορφυρό τ' απογεύματος
και τις φοινικούδες της Λάρνακας.

Δεν ξέρω αν θα ξαναγράψω
για την αργυρή δροσοσταλίδα
π' απόμεινε στ' απανωχείλι του φεγγαριού
στα ρήχα της Αμμόχωστης πόλης
σα λουόμασταν μασάνυχτα γυμνοί.

Δεν ξέρω αν θα ξαναγίνω ποητής
να σας πω για το τραγούδι του Τρύγου
με τις μαύρες ρόγες
και τις ελιές στα μάγουλα.

Δεν ξέρω αν θα ξαναπώ
για το όνειρο
π' απλωμένο στην αμμουδιά της Γλυκιώτισσας
γεννούσε χίλιους ποιητές τα καλοκαίρια
χίλιους ερωτευμένους.

Μετά τη σφαγή
μιλάει το αίμα μου.

Христос Хадзипапас

Після бійні

Не знаю чи буду я знову писати
про кохання,
про наші брудні небеса,
про пурпурний захід сонця
й про пальми Ларнаки.

Не знаю чи буду я знову писати
про сріблясту росу,
що залишилась на верхівці місяця
у пустирі міста Аммохостос,
наче купалась оголена опівночі.

Не знаю чи стану я знову поетом,
щоб донести до вас пісню Трігоса
з його красою чорною
й оливковою пишністю.

Не знаю чи знову заговорю я
про сон,
що розкинувся на пляжі Глікіотисси,
що влітку породив тисячі поетів,
тисячі закоханих.

Після бійні
говорить моя кров.

Переклад Юлії Лемешенко

Κυριάκος Χαραλαμπίδης

Παιδί με μια φωτογραφία

Παιδί με μια φωτογραφία στο χέρι
με μια φωτογραφία στα μάτια του βαθιά
και κρατημένη ανάποδα με κοίταζε.

Ο κόσμος γύρω του πολύς κι αυτό
είχε στα μάτια του μικρή φωτογραφία,
στους ώμους του μεγάλη και αντίστροφα
στα μάτια του μεγάλη, στους ώμους πιο μικρή,
στο χέρι του ακόμα ποιο μικρή

Ήταν ανάμεσα σε κόσμο με συνθήματα
και την κρατούσε ανάποδα, μου κακοφάνη

Παιδί με μια φωτογραφία στο χέρι
με μια φωτογραφία στα μάτια του βαθιά
και κρατημένη ανάποδα με κοίταζε.

Κοντά του πάω περνώντας πινακίδες
αγαπημένων είτε αψίδες και φωνές
που χαν παγώσει και δε σάλευε καμιά.
Έμοιαζε του πατέρα του η φωτογραφία.
Του τηνε γύρισα ίσια κι είδα πάλι
τον αγνοούμενο με το κεφάλι κάτω.

Οπως ο ρήγας, ο βαλές κι η ντάμα
ανάποδα ιδωμένοι βρίσκονται ίσια,
έτσι κι αυτός ο άντρας ιδωμένος ίσια
γυρίζει ανάποδα και σε κοιτάζει.
Παιδί με μια φωτογραφία στο χέρι
με μια φωτογραφία στα μάτια του βαθιά
και κρατημένη ανάποδα με κοίταζε.

Mάης 1979

Кириакос Хараламбидис

Малыш с фотографией

Малыш, в руке сжимая маленькое фото,
И с отражением его в больших глазах,
С надеждой смотрит, затаив дыханье.

Огромен мир вокруг, в его глазах
Лишь отраженье маленького фото.
Но тяжесть фото на его плечах огромна,
И значимость его в глазах так велика.
В руке же это просто маленькое фото.

Вокруг него толпа скандирует призывы
и лозунги. А он

в руке сжимает маленькое фото, и то
перевернув его, бедняжка.

Малыш, в руке сжимая маленькое фото,
и с отражением его в больших глазах,
с надеждой смотрит, затаив дыханье.

Я прохожу мимо него, неся с собою
воспоминания, и фотографии друзей,
тех, что навеки в памяти моей остались.
Малыш похож был на отца на фото.
Я обернулся, и увидел снова
Его, идущего с поникшей головой.

Подобно картам – королю, валету, даме,
которые, как ни крути, всегда к тебе лицом.
Тот человек на фото, даже вверх ногами,
Настойчиво в глаза мои глядит.
Малыш, в руке сжимая маленькое фото,
и с отражением его в больших глазах,
с надеждой смотрит, затаив дыханье.

Май 1979
Перевод Елены Лютик

Κυριάκος Χαραλαμπίδης

Αποκαθήλωση Β

Τόν κατεβάζαν με το φως του φεγγαριού,
κι όπως τ' αγέρι Του 'γγιξε τα στήθια,
σε λευκοσέντονο Τον τύλιξαν
με μητρική στοργήν, Αυτόν
που τα βουνά μπορούσε να κινήσῃ,
κι όμως προτίμησε ν' αναστενάξη.

1963

Кириакос Хараламбидис

Снятие с креста

Он был освобожден от пут под лунным светом,
Степные ветры грудь Его дыханьем наполняли,
С любовью материнской Его тело
Окутывали белым полотном.

Того, кто мог бы свернуть горы, а вместо этого
Избрал страдание.

1963

Перевод Елены Лютик

Κυριάκος Χαραλαμπίδης

Εβα

Γονατισμένη – μ' αυτό τον τρόπο κοιμόταν –
το χέρι της περιέστρεψε σα φίδι
στη γαλανή μηλιά, που αμέσως κοκκίνισε
και τα κλαριά της ταράχτηκαν με θόρυβο,
έτσι που η Εύα ξύπνησε διπλά.

1962

Кириакос Хараламбидис

Ева

Коленопреклоненная – так и уснула.
Рука ее неспешно, плавно, как змея,
Тянулась к стройной яблоне, плоды которой
Вмиг красным спелым цветом налились,
И шум ветвей ее звучал так громко,

Что Ева вмиг лишилась сна.

1962

Перевод Елены Лютик

Κυριάκος Χαραλαμπίδης

Οι κούροι του Διπυλουν

Και μου λέγεν η μάνα μου: « Τον αδερφό σου,
κι ας έχει μπόι θεόπνευστο, να τον προσέχεις,
είν'άγουρος ακόμη, δεν κατέχει
την τέχνη της ζωής». Το λόγο μου της δίνω.
Αλλά στη μάχη απάνω πέσαμε κι οι δυο –
δεξά εγώ, αυτός ζερβά με τ'αλογό του
που γίνηκε λιοντάρι απά στον τάφο
και μένα σφίγγα τωρα με στολίζει.

Μάης 2002

Кириакос Хараламбидис

Курсы Дицилона

Мне мама говорила: «Брат твой, знаешь,
хоть он с рождения благословенный,
нуждается всегда в твоей поддержке,
ведь в жизни многое пока не понимает». Я дал ей слово.
Но война не пощадила
Ни одного из нас.
Теперь мы рядом –
С его надгробья лев взирает гордо,
Моё украсила фигура сфинкса.

Май 2002

Перевод Елены Лютик

Κυριάκος Χαραλαμπίδης

**Βερενίκη
Ισιδώρου
Μιλήσια
Μενάνδρου
Αιθαλίδου
Γύνη**

Η Βερενίκη
εάν τη συναντούσα
θά’λεγα στον πατέρα της Ισίδωρο
να μου την έδινε με τα προικιά της.
Με πρόλαβ’ένας Μένανδρος και τώρα
την έχει αυτός γυναίκα του σε τάφο

Μάης 2003

Кириакос Хараламбидис

**Разговор с Исидором.
Береника.
Жена
Менандр
Атталидийского**

Как только я увидел Беренику,
Сказал ее отцу я, Исидору,
Чтоб в жены мне ее он отдал. Оказалось,
меня опередил Менандр, и теперь он
невесту свою встретит лишь в могиле.

Май 2003

Перевод Елены Лютик

Αχιλλέας Πυλιώτης

Ετσι θα ζούμε

Έτσι θα ζούμε του λοιπού σ' αυτή τη ρημαγμένη γή.
χωρίς ύπνο, χωρίς ανάσα,
διπλά και τρίδιπλα προδομένοι — από ξένους και δικούς
ξαγρυπνημένοι να πλανιόμαστε μες στο πηχτό σκοτάδι
αλαφιασμένοι να πλανιόμαστε μες στα συντρίμμια
ψάχνοντας απελπισμένα για τα παιδιά μας
ανάμεσα στα παραμορφωμένα πτώματα
ανάμεσα στα παραφθαρμένα ονόματα των καταλόγων.

Έτσι θα ζούμε του λοιπού σ' αυτό τον κατασπαραγμένο τόπο.
Με παραμορφωμένο πρόσωπο από τον τόσο πόνο
αλλόφρονες από τις τόσες πληγές της ψυχής μας
θα ψάχνουμε ανάμεσα στα χαλάσματα
να βρούμε τους κρυμμένους τάφους
θα σκάβουμε με τα νύχια
να βρούμε τους δικούς μας
να βρούμε ένα σημάδι τους — ένα ρούχο
ένα παπούτσι, ένα χαρτί με τ' όνομά τους
κι ύστερα σιωπηλά — πού δύναμη να τους κλάψουμε,
έτσι απλά, έτσι κρυφά
να τους ξανασκεπάσουμε με χώμα.
(Υστερα πολύ θα 'ρτουν οι ακολουθίες
οι τελετές, οι επικήδειοι λόγοι
και τα μνημόσυνα).

Ахиллеас Пильйотис

Так и будем жить

Так и будем жить на этой истерзанной земле
без сна, без вздоха,
дважды и трижды преданные – чужими и своими –
Это мы, кто вынужденно скитается в кромешной тьме,
Это мы, кто испуганно блуждает среди обломков,
ища отчаянно детей наших
среди искореженных трупов,
среди искажённых имён в списках.

Так и будем жить отныне в этом разделённом месте.
С изуродованным от боли лицом,
обезумевшим от стольких ран души нашей.
Будем искать среди обломков –
и найдём скрытые могилы;
будем копать ногтями –
найдём родных наших,
Найдём какой-то знак - их одежду,
ботинок, бумажку с их именем,
А после, молча, – ибо нет сил плакать,
так просто, так тихо укроем их землёй
(Много после придёт всё осталльное,
церемонии, поминки
и память).

Перевод Виктории Шапурмы

Μιχάλης Πασιαρδής

**Σας περιμένουμε
(Χριστούγεννα '74)**

Σας περιμένουμε να ‘ρθείτε παιδιά
τούτη τη μέρα των Χριστουγέννων

αυτή την ώρα της ελπίδας.
Να 'ρθείτε απ'το θ'ανατο
από τη φυλακή
από το κάτεργο
από τη μαύρη ερημιά που περπατείτε
να 'ρθείτε από κει που βρίσκεστε
αώοι, ακέραιοι
με το χαμόγελό σας ξεδιπλωμένο
όπως το ρόδισμα της ανατολής.

Σ'αυτή τη γωνιά.
σ'αυτό το σπίτι,
σ'αυτό το τσαντήρι,
στην προσφυγιά,
σας περιμένουμε.
Σήμερα, σήμερα να 'ρθείτε.
Σήμερα να 'μαστε μαζί.

Αλλιώς δεν έχουμε Χριστούγεννα
δεν έχουμε ελπίδα
δεν έχουμε αστέρι
δεν έχουμε χαρά
δεν έχουμε παρηγοριά, - αγαπημένοι,
φίλοι, αδέρφια.

Αυτή τη μέρα
σας περιμένουμε.
Να 'μαστε μαζί.

O δρόμος της ποίησης B, 1976

Михалис Пасьярзис

М ждем вас
(Рождество 1974-го)

Мы ждём вас, эфебы,

в этот день Рождества,
в этот день надежды.
Оставьте позади вас смерть,
тюрьмы,
галеры,
чёрные пустыни, где вы бродите.
Живых, невредимых,
с улыбкой на лице,
что освещают розовые лучи востока,
мы ждём вас.

В этой лачуге,
В этом доме,
В этом жилище,
В этой окруже
Мы ждём вас.
Сегодня, сегодня придите,
Сегодня будем же вместе.

А иначе нет никакого Рождества,
нет надежды,
нет звезды,
нет радости,
нет утешения, ибо Вы – Любимые,
Друзья, Братья – то всё.

В этот день
Мы ждём вас.
Будем же вместе.

*Сборник «Путь поэзии II», 1976
Перевод Виктории Шапурмы*

Ντίνα Παγιάση-Κατσούρη

Προς αναγνώστη

Και δημαγωγούς θα μας πουν
και πεζολόγους θα μας πουν
και ότι χαλάμε την πιάτσα θα μας πουν
οι επα' ī οντες.

Εσύ, όμως, θα πρέπει να ξέρεις.

Πώς πίσβ από μονότονες καθημερινές λέξεις,
πίσω από τις λέξεις που καταδυναστεύουν τώρα τη ζωή μας
πίσω από τη ζωή μας που είναι διαποτισμένη τώρα
με την κατοχή,
με την προσφυηά,
με δύο δεκάχρονα μάτια,
και με φωτογραφία του αγνοούμενου πατέρα,
κρύβονται
το γεωγραφικό πλάτος και μήκος
αυτόν του νησιού,
κρύβονται
το χθες και το αύριο
της συνείδησης και της μνήμης μας,
κρύβονται
ο σφθγμός και τα δάκρυα
ενός κόσμου διαχρονικού,
κρύβονται
η αρχή ή το τέλος μιας πολιτείας
που μπορεί να τη λένε
Αμμόχωστο, Κερύνεια ή Λάπηθο,
που μπορεί να τη λένε
Κυθραία, Μόρφου ή Καραβά,
που μπορεί να τη λένε
Σόλους, Σαλαμίνα ή Μπέλλα Πάϊς.

Дина Пагъяси-Катсурини

Дина Пагъяси-Катсурин

К читателю

Демагогами нас назовут,
И летописцами нас назовут,
Или скажут, что мы – это сброд, что волочится,
все знатоки.
Ты же должен помнить.
За монотонными вседневными словами,
За словами, которые очерняют сейчас нашу жизнь,
За нашей жизнью, что сейчас опоена
оккупацией,
беженцами,
за парой глаз десяти лет,
и за фотографией без вести пропавшего отца,
скрывается
широта и долгота
этого острова,
скрывается
вчера и сегодня
сознания и памяти нашей,
скрывается
темп и слёзы
несмолкающего мира,
скрывается
начало или конец величия земли,
у которой забрали имена
Фамагуста, Кирения и Лапитос,
у которой забрали имена
Кисреа, Морфу и Каравас,
у которой забрали имена
Солы, Саламин и Беллапаис.

Перевод Виктории Шапурмы

Μιχάλης Πασιαρδής

Σας περιμένουμε (Χριστούγεννα '74)

Σας περιμένουμε να' ρθείτε παιδιά
τούτη τη μέρα των Χριστουγέννων
αυτή την ώρα της ελπίδας.
Να' ρθείτε απ' το θάνατο
από τη φυλακή
από το κάτεργο
από τη μαύρη έρημιά που περπατείτε
να' ρθείτε από κει που βρίσκεστε
σώει, ακέραιοι
με το χαμόγελο σας ξεδιπλωμένο
όπως το ρόδισμα της ανατολής.

Σ' αυτή τη γωνιά,
σ' αυτή το σπίτι,
σ' αυτό το τσαντήρι,
στην προσφυγιά
σας περιμένουμε.
Σήμερα, σήμερα να 'ρθείτε.
Σήμερα να 'μαστε μαζί.

Αλλιως δεν έχουμε Χριστούγεννα
δεν έχουμε ελπίδα
δεν έχουμε αστέρι
δεν έχουμε χαρά
δεν έχουμε παρηγοριά,- αγαπημένοι,
φίλοι, αδέρφια.

Αυτή τη μέρα
σας περιμένουμε.
Να ' μαστε μαζί.

Міхаліс Пасіардис

**На Вас чекаємо
(Різдво 1974-го.)**

На вас чекаємо, ви - діти,
у цей Різдвяний день,
в цей час, надією пройнятий.
Ви оминіть стару з косою,
Грати буцегарні
і вічні муки в засланні.
Знайдіть той шлях із мертвової тиші
і повертайтесь звідтіль
врятовані і не уражені,
з чарівною посмішкою,
неначе той світанок.

У цьому куточку,
у рідному домі,
в сердечному захистку,
в біженських мандрах
ми чекаємо на вас.
Сьогодні... Повертайтесь сьогодні!
Сьогодні ми будемо разом!

Інакше, не буде Різдва,
не буде надії,
не буде зірниці,
не буде відради,
не буде потіхи – кохані,
приятелі й брати.

В цей день
на вас молімось!
Щоб бути знов разом!

Переклад Володимира Мозгового

Μιχάλης Πασιαρδής

**Σας περιμένουμε
(Χριστούγεννα '74)**

Σας περιμένουμε να' ρθείτε παιδιά
τούτη τη μέρα των Χριστουγέννων
αυτή την ώρα της ελπίδας.
Να' ρθείτε απ' το θάνατο
από τη φυλακή
από το κάτεργο
από τη μαύρη έρημιά που περπατείτε
να' ρθείτε από κει που βρίσκεστε
σώει, ακέραιοι
με το χαμόγελο σας ξεδιπλωμένο
όπως το ρόδισμα της ανατολής.

Σ' αυτή τη γωνιά,
σ' αυτή το σπίτι,
σ' αυτό το τσαντήρι,
στην προσφυγιά
σας περιμένουμε.
Σήμερα, σήμερα να 'ρθείτε.
Σήμερα να 'μαστε μαζί.

Αλλιως δεν έχουμε Χριστούγεννα
δεν έχουμε ελπίδα
δεν έχουμε αστέρι
δεν έχουμε χαρά
δεν έχουμε παρηγοριά,- αγαπημένοι,
φίλοι, αδέρφια.

Αυτή τη μέρα
σας περιμένουμε.
Να ' μαστε μαζί.

Михалис Пасьярдис

**Ждем вас
(Рождество 1974)**

Ждем вас дети, приходите
В этот день Рождественский
В этот час надежды.
Идите от смерти
От тюрьмы
От разрушений
От черного одиночества, где ходите
Придет спасение к вам
Спасены и чисты
С вашей улыбкой радостной
Как закат с востока.
В этом углу
В этом доме
В этом шалаше
С беженцами
Ждем вас
Сегодня, сегодня, приходите
Сегодня останемся вместе.

По-другому не будет Рождства
Не будет надежды
Не будет звезды
Не будет радости
Не будет успокоения, - любимые,
Друзья и братья.

В этот день
Ждем вас,
Что бы быть вместе.

Перевод Александра Емельянова и Анны Орехановой,

Κυριάκος Πλησής

Κερύνεια

Πήρα νερό της θάλασσας
κι από τη γη σου χώμα,
πήρα λουλούδια των βουνών,
κλαδιά απ' τις ελιές σου,
της Χρυσοκάβας τους λυγμούς,
τ' Άη -Λαρκου τον πόνο.

Πήραμαζί τις θύμησες
των παιδικών μου χρόνων,
τις ομορφιές των σοκκακιών,
του λιμανιού τη χάρη
και τις σκιές του κάστρου σου
τις νύχτες με φεγγάρι.
Όλα μαζί τ' ανάμιξα
με το πικρό μου δάκρυ
και τά 'δεσα και τά 'κανα
μπουνκέτο της ψυχής μου
για να θυμάμαι πάντα μου,
Εσέ, γλυκιά Κερύνεια.

Кір'якось Плісіс

Кериния

Я получил воду от моря
И от земли своей пыль,
Получил цветы гор,
Ветки от твоих олив,
Рыдания из Хрисокабаса,
Боль из Ан-Лорку.
Сохранил воспоминания
О детских моих годах,
О красоте узких переулочков,

О красоте берега
И тень замка твоего
И лунных ночей.
Всё вместе смешал
С горькими слезами
И всё это соединил и сделал
Букет души моей,
Чтобы помнить всегда
Тебя, сладкая Кирения.

Перевод Паниевой Юлии

Ιάκωβος Γαριβάλδης

Εισβολή

Τα σιδερόδερμα πουλιά ξεκίνησαν βρυχώντας
στα βορινά παράλια υδάτινης μαγείας
τελετουργεί ο Χάροντας με τη φωτιά στα χέρια,
σπέρνει στις στράτες τ' ουρανού, το μήνυμα θανάτου.
Μα οι καρδιές που ξέρουνε να υψώνονται την ώρα
που η γαλήνη χάνεται κι αρχίζει η αντάρα,
που δρούν στο βάθος του γκρεμού, στη μάνητα του σκότους,
ούτε και τώρα λείπουνε, του τόπου αυτού προστάτες...
Της λευτεριάς οι ήρωες στην ιστορία προίκα,
προσφέρονται αδιάκοπα ανάμματα μιας μάχης
που μας τραβά ομαδικά να μας επιστρατεύσει
τι αν δεν ματώσεις δε μπορείς τη νίκη να τη νιώσεις.
Να οι νιζάμηδες πατούν, δελεαστές, λεχρίτες,
Διαταγές υστερικές κάποιου μεγάλου αφέντη,
που δίχως θάρρος μοναχοί δικάζουν κι εκτελούνε
αφού στα χέρια τους κρατούν το ένταλμα του κλέφτη.
Βγαίνει απ' το σπίτι του σκυφτός, όπως και τόσοι άλλοι
και τρέχει να συμβουλευτεί αυτούς που μέχρι τότε
«Μιχάλη» τον φωνάζανε σαν νά 'ταν αδερφός τους
οι χωριανοί οι άμεμπτοι, άνθρωποι πια δικοί του,

με τη ματιά τη σοβαρή, κατατρεγμένοι όλοι,
κρατώντας τις φοβίας τους ένα λεπτό ακόμη.
Χειρονομούν σπασμωδικά προσφέροντας θυσία
σ' αυτούς που τους ξεσήκωσαν στο χάσμα της οδύνης.
Στ' αυτιά του χτύπησαν νωρίς τα λόγια των δικών του,
αληθινή η σκέψη τους, έμπρακτη νοημοσύνη
που μέθυσε με τους χρησμούς τ' ανεύθυνου του χρόνου.
Τι νά ‘λεγε, πως πια μπορεί να τους καθησυχάσει
αφού κι αυτοί από μόνοι τους είδανε τον κυκλώνα
που ζύγωνε από μακριά κι ερχόταν να τους πνίξει;
Αυτοί που δεν κατάφεραν τα δέντρα να τρυγήσουν
που τόσα χρόνια δούλευαν τον κόπο μες στις ρίζες
και ζύμωναν τον ίδρωτα στο χώμα που το σπείραν
για μιας ημέρας καύχημα, για μιας ημέρας σχόλη.
Κατάλαβε, δε ήξεραν τι θά ‘πρεπε να κάνουν,
τις φαμιλιές, τα σπίτια τους, τι να πρωτογλυτώσουν.
Ζώστηκε ανασφάλεια κι όρμησε κατά τρόμου,
ψυχών αμάχων μαχητής και της αλήθειας λάτρης,
παρόρμηση οξύνοιας, θωριά θωρακοφορά,
απλής ζωής αντίληψη, εκούσια κατάρα.

Яков Гаривалдис

Вторжение

Птицы в оковах отправились в путь, ревя,
На северное побережье манящей водной глади.
Харон, проводя ритуалы с огнем в руках,
Сеет на прохожих сообщение о смерти.
Но сердца бьются чаще в то время,
Когда пропадает спокойствие и садится туман.
Сердца на глубине пропасти, в агонии ярости,
И сейчас нет ни этих сердец, ни их покровителей.
Герои свободы в приданном истории,
Всегда освещая бой,
Который тянет нас, который зазывает,
Не ощутим ведь вкус победы без ран, что кровоточат.
Вот и вторгаются соблазны, искушения,

Приказы всевеликого хозяина,
Которым следуют без мужества, без рвения,
Так как в руках у них захват вора.
Выходит из дома, нагнувшись, как и многие другие,
Бежит, чтоб сообщить таким, которые доныне,
Его «Михали» звали, словно брата своего,
Безгрешные селяне, те люди,
что преследуют всех строгим взглядом,
Удерживая страх свой еще одну минуту.
Дрожишь, принося жертву
тем, кто пробудил страдания,
стук мыслей своих слыша,
правдивых мыслей, абсолютного разума ,
пьянеющего от безжалостного времени.
Что говорить, как их успокоить,
Они и сами видят в нем циклон,
Который приближается чтобы их затопить.
Они не смогли собрать урожай,
где столько лет работали, не покладая рук среди корней,
ради одного дня гордости и отдыха.
Пойми, не знали, что им делать,
фамилии не знали и свои дома,
не знали, что спасать сперва.
Бросился против страха, откинув неуверенность,
против гражданских лиц, боец и любитель правды.
Острый импульс, броненосный взгляд,
простая жизнь - как добровольное проклятие.

Перевод Яны Тарасовой и Ольги Шастун

Κυριάκος Πλησής

Το Αλφαβητάρι της μνήμης

Το Α
Η μυρωδιά του φρέσκου ψωμιού

Κι η εκβολή του ποταμού στη θάλασσα

Το Β

Οι σωστές ονομασίες των πραγμάτων
πέτρα, άγαλμα, ελιά, στεφάνι

Το Γ

Τα χρώματα κι οι αποχρώσεις τους
Κυανούν-υποκύανον, ερυθρόν-υπέρυθρον, λευκόν-υπόλευκον

Το Δ

Τύμβος Νικοκλέους εις Έγκωμην
Και λίγο πιο πέρα σφαγμένα άλογα

Το Ε

Συνδυασμοί ονομάτων
Γρηγόρης και Μάτσης: θάνατος κι ελευθερία

Το ΣΤ'

Ακανθού πατρίδα μου
Αμμόχωστος πατρίδα μου

Τα εικοσιτέσσερα γράμματα δεν επαρκούν.
Η μνήμη είναι αδηφόγυα
Τι να της κάνουν τα λιγοστά ψηφία του αλφαβήτου;

Ο έρωτας του σώματος, 1983

Кір'якос Плісіс

Азбука пам'яті

A

Аромат свіжого хліба
І впадіння річки в море

Б

Правильна назва речей
Каміння, статуя, дерево, вінок

В

Кольори та їх відтінки
Блакитний-напівблакитний, червоний-напівчервоний, білий-напівбілий

Г

Гробниця Никоклеуса у Егкомин
І трохи далі вбивали коней

Д

Поєднання імен
Григорій та Матсіс: смерть і свобода

Е

Терниста батьківщина моя
Фамагуста батьківщина моя

24 літери недостатньо
Пам'ять ненаситна
Що для пам'яті оті декілька літер в алфавіті?

Любов тіла, 1983

Переклад Катерини Демченко

Ιάκωβος Γαριβάλδης

Αφέλεια

Έτσι κυλίσανε γοργά είροσι-πέντε μέρες
ώσπου μια μέρα ξέφυγαν κουβέντες του κουνιάδου

χωρίς να το σκεφτεί καλά και τ' άκουσε ο Μουχτάρης
που ήταν Τούρκος και μπεχρής, Άνθιμος τ' όνομά του

Τον νόμιζε για έμπιστο, πως θα τον προδώσει.
Αργότερα κατάλαβε πως έκανε το λάθος.

«Τί 'θελες και το στόμα σου το άνοιξες σε δάυτον;
Κι αν δεν το πει μονάχος του ίσως και τα παιδιά του,
Ακόμη κι η γυναίκα του που δεν κλείνει το στόμα.»

Μόλις ξημέρωσε χτυπά ο γείτονας την πόρτα
Και τον ρωτά τι σκέφτεται, τώρα το ξέρουν όλοι.
«Γυρνώ τους δρόμους άσκοπα, κρύβομαι σαν το κλέφτη,
Αν θέλεις φέρ' τους Τούρκους σου και εγώ θα υπακούσω.»

Υπήρχ' ένα στρατόπεδο των Τούρκων παραπέρα,
Κι ο Άνθιμος ξεκίνησε και πήγε και τους βρήκε.
Είπε πως έφτασε γοργά μέχρι και την Κερύνεια,
Κανένας δεν τον πίστεψε ούτε τον αποπήρε.

Σε λίγο, νάτος, γύρισε στην ίδια την καρέκλα:
«Ένα κονιάκκι μου κερνάς κι εγώ θα προσπαθήσω
Να πω τον λόγο τον καλό για να σε απαλλάξω.»

Μα σαν τον έπινε χωρίς τα μάτια να σαλέψει:
«θα μείνεις στο σπιτάκι σου είπε ο διοικητής μου,
με τα παιδιά, γεναίκα σου, ώσπου ν' αποφασίσει.
Τι λες; Εντάξει Μίχαλε;»
Εντάξει, φίλε, εντάξει.»

Δεν ήθελε ' αντισταθεί στης μοίρας την πορεία,
Ούτε περίμενε ποτέ να τον καλέσει φίλο.
Μα δεν σταμάτησε στιγμή και βγήκε στην αυλή τους
Να δει τον ήλιο πού 'χασε τόσον καιρό κλεισμένος.

Σύντομα όλοι στο χωριό ηρθάν να τους μιλήσουν,
Να δουν τα μάτια τους αυτόν που ήτανε χαμένος.

Μαζεύτηκαν στην πόρτα του, του είπαν «καλώς ήρθες»,
Μα ξέρανε πως σύντομα δεν θα τη χαρίσουν.

Σε λίγο, αστυνομικός Τούρκος κι αυτός, Χαλίλης,
υπένθυνος του Πέλλαπαϊς ήρθε για τον καφέ του.

«Για πες μου πως και βρέθηκες στην πόρτα του σπιτκιού σου
χωρίς κανένας να σε δει τζαι να σε μαρτυρήσει;»

Τα έχασε, μ' απάντησε χωρίς κανένα ψέμα,
πως ήταν πάνω σ' οροφή κρυμμένος τόσους μήνες
κι αφού στο τέλος όλ' αυτά που έτρωγε σωθήκαν,
έφυγε νύχτα και έφτασε στο σπίτι μου μονάχος.

«Εντάξει, μείνε τζαι ν' να δω πως θα τα κανονίσω.»
Του είπε και έφυγε, μα να που σύντομα γυρίζει
με αυτοκίνητο και να που θέλει να τον πάρει.

«Μπορώ κυρ-αστυνόμε μου το γοι μου να κοιτάζω
που έιναι τώρα στο σχολειό και δεν τον έχω αγγίζει;»
Ήτανε Τουρκοκύπριος, συμφώνησε να πάνε.

Ξανθό θυμόταν το παιδί ξανθό πάλι το βρήκε,
του έδωσε δύο φιλιά, στην αγκαλιά του μπήκε.

«Παιδί μου τη μανούλα σου πρόσεχε τώρα μόνο
και τη μικρή αδελφούλα σου και ξέχασέ με 'μένα,
που έχω κάπου μακριά να πάω και σ' αφήνω.»

Τα δύο τα μαγουλάκια του τα δύο μικρά του χέρια
ιδρώσανε σαν σήκοσαν ήσυχα τον καημό τους.
Τον κοίταξε, του γέλασε και σκούπισ' ένα δάκρυ:

«Πήαινε παπαλλάκη μου τζαι γις είμαι μηάλος
τζαι τη μανούλαν αγαπώ μα τζαι την αδερφήν μου
τζι ας είναι λλίον άμυαλη, που λάλεν πως σε είδεν
τζαι πως εσού εδίας της ούλλες τις τσιοκολλάτες...»

Αυτές οι ώρες που μετρούν κάθε σου καρδιοχτύπι,
κάνουν τα χνώτα σου φωτιά μέσα στο καλοκαίρι,
αυτές τις ώρες πέρασε κι αυτά τα λόγια είπε,
προτού ν' αφήσει γνώριμα της Κύπρου καρδιοτόπια.

Μα 'κείνα κει τα δάκρυα του πιο γλυκού αγγέλου,
θα τα θυμάται στην ζωή για να του δίνουν θάρρος,
να μη χρυσίζει' ο ορίζοντας χωρίς να τον ορίζει,
να μην θεριεύει ο άνεμος χωρίς να έχει αέρα.

Περάσανε μπρος σε παιδιά, γυναίκες και γριούλες
κι εκείνες που δακρύδανε σαν νάταν νεκροφόρα,
καθώς το τζιπ μουρμούριζε στις πέτρες που πατούσε.

Κι έτσι σε λίγο βρέθηκαν στο πέρασμα Μπογάζι
όπου γραφεία η Τουρκιά έκανε κει κοντά του,
να κυβερνά τα λάφυρα, να ορίζει τα κλεμμένα.

Ήταν ο δρόμος δύσκολος, πιο άγριες οι όψεις,
που όπους κι αν τον κοίταζαν συχνά τον απειλούσαν
με τ' ατσαλένια μάτια τους και τα σφιγμένα χείλη.
Πού να τα δει ο γιόκας του πριν κάμει να χνουδίσει;

Τούρκος μες στο γραφείο του μ' αστέρι και κορόνα,
Τούγνεψε νά 'ρθει πιο κοντά, τάχτα να του μιλήσει,
Προσφέροντας λέει «για καλό» ένα τσιγάρο φίλτρο.

Όλοι οι άλλοι έφυγαν και έμειναν οι δύο τους.
Με περηφάνεια περρισσή και ύφος σαν τον διάνο
σ' ελληνικά τόσο καλά γυρίζει και του λέει:
«Το βλέπεις το γραφείοαυτό, όλο δίκο μου είναι!»

«Δεν μ' ενδιαφέρει άνθρωπε κι ας χαίρεσαι που τό 'χεις,
γι' αυτό με κουβαλήσατε από το σπίτικό μου;»

Είπαν πολλά πριν ακούστει απότομα η πόρτα

σαν μπήκε ένας ταζιτζής, γνώριμος του Μιχάλη,
απ' την Κερύνεια, την παλιά, τώρα μαυροντυμένη,
Κύπρος ήτανε στ' όνομακαι Κύπριος στην χάρη.

Του λέει με νοήματα και με κρυφές κουβέντες,
να πει στους αλλές Έλληνες πως ήρθε και τον είδε,
χωρίς ο Τούρκος μυρωδιά να πάρει για το νεύμα,
μια και ο Ερυθρός Σταυρός έρχεται κάπου κάπου.

«Καλά», του απαντάει αυτός, κουνώντας το κεφάλι.

Βγαίνει ο Κύπρος και ευθύς Εγγλέζος με Ενγλλέζα
περνούν συχνοκοιτάζοντας περίεργα τα γένεια,
λιπόβαρος, εντύπωση τους έκανε στην όψη.

Ο Τούρκος πια για να δειχτεί φωνάζει το σκοπό του,
κατάλαβε αργότερα τού 'πε να τον ταΐσουν,
να μην τον πάρουν είδηση πως ήταν δέσμιος του,
ο φθόνος δεν επιθυμεί τον κόσμο να γνωρίζει.

Δεν άργησε ο δίσκος τους νά 'ρθει αυγά γεμάτος,
τυρί που το πεθύμησε, ψωμί πού 'ταν δικό του.

Πετάχτηκε απότομα αυτός που τόση ώρα
καθόταν ξάπλα, ήρεμα, τα πόδια στο γραφειο.
Παιίρνει τι δίσκο μόνος του τον φέρνει στο Μιχάλη
του χαμογελαστός: «Φάτα όλα παίδι μου»,
το ένα μάτι κοίταζε τα μούτρα των Εγγλέζων.

Μα ο Μιχάλης γύρισε κι έσπρωξε το φαϊ τους,
σουφρώνοντας τα μούτρα του, δεν ήρθε για να φάει...
κι οι Εγγλέζοι με το βλέμμα τους πάνω του καρφωμένο,
περίμεναν να μάθουνε τι έμελε να γίνει,
μια και βρισκόνταν μπροστά σε Τούρκο και Γιαούρη,
που τόσα χρόνια τρώγονταν σαν τ' άγρια θηρία.

Ο Τούρκος πια δεν πρόλαβε να πεί τίποτε άλλο,

πριν Ταγματάρχης να φανεί στο τρίξιμο της πόρτας,
και θα καθήσει τώρ’ αυτός στην κουνιστή καρέκλα
ενώ ο πρώτος ζήτησε να τον ακολουθήσει
στο πιο ακρινό και σκοτεινό, ανήλιαγο μπουντρούμι,
όπου δύο άλλοι βρίσκονταν, δήμιοι μισθωμένοι.

«Γράψε εδώ πού ήσουνα κρυμμένος τόσου μήνες...»
Του είπανε και κάθησαν όλοι να περιμένουν,
Να γράψει την κατάθεση ή μάλλον καταδίκη.

«Που ήσουν, γράφε γρήγορα, πως βρέθηκε δω πέρα;
Πες την αλήθεια άτιμε, ξέρεις αν δεν τη βγάλεις...»

Κι ο Μιχαλιός που κάθησε πράος απέναντι τους
τους απαντά ορθά κοφτά, δεν ξεροκαταπίνει:
«Εγώ αλήθεια σας μιλώ, πάμε να σας τη δείξω
Για να πειστήτε μόνοι σας μόλις στο σέντε μπείτε.»

Πίστευε, μάλλον σίγουρος ήταν πως θα πιστέψουν,
Μ’ αργότερα κατάλαβε γιατί ξαναρωτούσαν.
Τους είχε πει πως ήτανε απλός και στρατιώτης,
ενώ λοχίας ήτανε γι’ αυτό τον ανακρίνουν.

Και χωριανούς που ρώτησαν είπαν πως στο χωριό τους
«Καλαμαράς και λοχαγός» έμενε τόσους μήνες.
Από λοχία λοχαγό τον κρυφομαρτυρούσαν,
απ’ αδελφό Καλαμαρά, φίλο μαρτυρημένο.

Ολημερίς ρωτούσανε οι Τούρκοι κι ανακρίναν,
τ’ απόγεμα τον έβαλαν σ’ ένα σαραβαλάκι
για να τους δείξει τελικά την άγνωστη κρυψώνα
που τόσους μήνες κρύφτηκε έξω απ’ την Κερύνεια.

Τέσσερις τον πηγαίνανε κι ένας αγριοκοιτούσε,
ένιωθε πως δεν πίστεψαν, τό ‘ξερε τον μισούσαν
μα στις δικές τους προσταγές έπρεπε να υπακούει
ίσως και ησυχάσουνε, όχι να λυπήσουνε.

πως όλ' αυτά ήταν σωστά και όχι φαντασίες.

Θέλανε πρώτ' αυτοί να δουν, θέλαν να μαρτυρήσουν
Φτάσαν σε λίγο, μπήκανε στο σπίτι κι ανεβήκαν
δύο στην κρυψώνα κι ένας τους πάτησε στην καρέκλα.
Κοίτα μα είνε σκοτεινά, ψάχνει χωρίς να βλέπει
τ' αμύγδαλα και τα κουκιά που έτρωγε και μέσα.

«Βαθειά στην άκρη θα βρεθούν τρεις χάλκινοι σωλήνες,
ο ένας με σπιρτόξυλο να είναι καρφωμένος.
Και αν το ξύλο θα το βρεις και αν θα το τραβήξεις
τότε όσα σας έλεγα γρήγορα θα πιστέψεις.»

‘Ετσι και έκανε ένας τους μόλις το ξύλο βρήκε,
το τράβηξε και φώναξε: «Δκιάολε εν’ αλήθεια...»
Στην άλλη άκρη βρήκανε φλο’ θδες κουκιών και άλλα
που έτρωγε πριν να σωθούν να κατεβεί να φύγει.

Τον πίστεψαν; Ήσύχασε, μα πίσω τον γυρίσαν
κι απ’ την αρχή ανάκριση σταματημό δεν είχε.

Μόλις ήρθε το σουύρουπο κι έφτασε να νυχτώνει
δέσμιο πια τον χώσανε στο αυτοκίνητό τους.
Νόμισε θα τον πήγαιναν πόσω και στο χωριό του
κι ένα χαμόγελο άρχισε να φαίνεται στα χείλη.

Μα στρίψανε για κάπου αλλού, μάλλον για το Κοβόϊ.
Δεν του μιλούσαν μοναχά γρήγορα οδηγούσαν
μέχρι τη διασταύρωση εκεί που ο δρόμος στρίβει
για Άγιο Ιλαρίωνα, εκεί πια σταματήσαν.

«Κατέβα...» του φωνάξανε. «Κατέβα δω και πες μας
έχεις περάσει από εδώ, για πες μας «ναι» ή «όχι.»
«Ναι» απαντά και σκέφτηκαν πως τώρα τον μπερδέψαν,
Νόμισαν είπε ψέματα. «Πότε έχεις περάσει;»

«Με συνοδεία και στρατό και για την Λευκωσία.»

Τον κοίταξαν, δε μίλησαν, τον έβαλαν και πάλι
σ' εκείνο το σαράβαλο, ξεκίνησαν το δρόμο.

Τα πρώτα σπίτια τούρκικα, δεν ήξερε το μέρος,
μα μόλις το περάσανε και φτάσαν παραπέρα,
κοντοσταθήκαν ξαφνικά, τώρα αγριεμένοι.
Κοντά σ' ένα φυλάκιο αριστερά στο δρόμο,
βγήκαν απ' τ' αυτοκίνητο και τον τραβήξαν έξω.

Οι τρεις τα δόντιατριζανε άγρια κει μπροστά του,
βγάλανε τα περίστροφα πάνω του τα γυρίσαν.
«Γκιοπέκ» τον αποκάλεσαν, θέλαν να τον σκοτώσουν,
μα οι δύο άλλοι είχανε καποιές αμφιβολίες,
μπήκαν μπροστά τους και σιγά τους είπαν να μερώσουν.
Πώς θα δικαιολογούσανε το τρυπημένο πτώμα;

Εκεί και τότε ο φόβος του απόκτησε συνήθεια
να τρεμουλιάζει το κορμί μπροστά σε άγριο τέλος,
σαν έπεσε καταμεσίς του δρόμου διπλωμένος,
πισθάγκοντα τα χέρια του δεμένα σαν ερίφι.

Φοβήθηκε τα δόντια τους, εκείνα που σαν τρίζαν
και δαγκώναν τα χείλη τους και βγαίναν απ' το στόμα
σαν να 'θελαν να πέσουνε γρούδοντες στο λεμό του,
μπήγοντας τους κυνόδοντες να τον κατασπαράξουν.

Μετά πάλι ξεκίνησαν το δρόμο του Σεράγιο,
μα σταματήσαν τρεις φορές με ίδιες τις προθάσεις,
να βγάλουνε το άχτι τους να πάρουν την ψυχή του,
με το δεξί τους, το καλό, στη γροθοπατινάδα.

Μέγιστη
η διαφορά ηρωισμού και φθόνου,
Ελάχιστη η διαφορά εγωισμού και φόνου.

Εκεί και αγριόλυκοι θέλανε τη ζωή του
που τη χρωστούσε χάμωμα στους δύο Τουρκοκυπρίους,

που όλο και μισεύανε, μέχρι να τον γλυτώσουν,
να τον περάσουν πιο ψηλά, σ' άλλους πιο υπευθύνους.
Μα σαν το βράδυ φτάσανε και μπήκαν στο Σεράγιο
σ' ένα δωμάτιο σκοτεινό τον έφεραν, στο τμήμα.
Γύρω πολλοί αστυνομικοί ανέκφραστοι κοιτούσαν
μπροστά και σ' ημικύκλιο, στη μέση ο Ταγματάρχης
που κάτι τους ψιητύρισε και αγριοκοιτάξαν.

Σίγουρα πια για λοχαγό τον πήραν και θυμώσαν.
Όπως και το κατάλαβε πως κάπιος θα τους είπε
Τρεις μήνες πως καθότανε αντίκρυ στ' αρχηγείο
Και αυτοί δεν πήραν είδεση, ούτε μετά που βγήκε.

Γύρισαν πάλι όλοι μαζί κατάματα να δούνε
αυτόν που τους φαινότανεστ' αξίωμα μεγάλος.
«Αυτό είνε το τέλος μου...» μουρμούρισε ο Μιχάλης
καθώς τον πήραν στο κελί του ήταν τελευταίο
περνώντας τόσους σκοτεινούς, ανήλαιγους διαδρόμους,
διπλοκλειδώνοντας γοργά τη σιδερένια πόρτα.

«Καλέ μου αν δεν έξησες φταίει η πρόληψη σου.»

Έμεινε με τις σκέψεις του στα δύο μικρά μωρά του
που άραγε τι 'να ρωτούν τη μάνα τους τη δόλια,
τι να φωνάζουν, πώς βαστούν στεγνά κείνα τα μάτια,
που τα θυμάται σαν εχτές που τα 'βλεπε κρυμμένος.

Μα κείνο το χαμόγελο του γιου του δεν ξεχνούσε
και κάθε που χανότανε τό 'βρισκε, το ποθούσε.

Κοιμήθηκε κατάκοπος, άθλιος, ζαλισμένος
από το δρόμο τον πολύ και από τις ανακρίσεις
και στο κελί που βρέθηκε τη μέρα βλαστημούσε.
Την επομένη ο ανακριτής τον ξύπνησε, τον πήρε
στον τμήμας πάλι στον υγρό αριστερά στις σκάλες,
που είχαν στο τέρμ' αμέτρη ταγραφεία στην αράδα.

Διόλου δεν αντιστάθηκε από την πρώτη μέρα,
ακολουθούσ' ατάραχος... ό,τι τον περιμένει.

Σ' ένα γραφείο μπήκανε που είχε δύο καρέκλες
ψάθινες και παμπάλαιες, βλέπαν η μια στην άλλη,
στον τόπο που βρισκότανε στολίζοντας το χάος.

Οι τοίχοι που μουχλιάσανε από τα τόσα πού 'δαν
κι από τον πόνοτον πολύ αντί να μαρτυρίσουν
έριχναν τους σουβάδες τους γι να φανούν πλιθάρια
που σαν τα δόντια αγρίευαν κι επόπτευαν το χώρο.

Κάθισαν κι ο ανακριτής άνοιξ' ένα τσαντάκι,
ένα τσιγάρο έβγαλε, πρόσφερε στο Μιχάλη:
«Στη Κύπρο πότε έφτασες;» ρώτησε κι ο Μιχάλης
δεν ήξερε τι να του πει, τι να ομολογήσει
και τι ν' αφήσειπίσω του, μην τύχει και προδώσει
και άλλους που είσως να κρατούν αυτοί οι επιταγμένοι.

Εδώ στην Κύπρο τη μικρή, πάντα θα το θυμάται
έκριψε τις ελπίδες του την πιο μεγάλη ώρα
όταν στρατιώτης φόρτωσε στον ώμο προσδοκίες,
μα στο δωμάτιο αυτό ποτίστηκε φαρμάκι.

«Πού έγιν' η απόβαση; Πώς και για πια αιτία;»

«Δεν το γνωρίζω ακριβώς, ήταν πίσσα σκοτάδι,
κουκουλομένοι είμασταν με τόσους μουσαμάδες»

«Ο λοχαγός σου ποιος ήταν;» έκαωε αγριεμένα.
«Μα δε θυμάμαι, είνε επτά χρόνια που 'χουν περάσει.
Είμαι πολίτης τώρα πια και όχι στρατιώτης.»
«Ποιος ο διοικητής σου, ρε;»
«Δεν ξέρω, δεν θυμάμαι.»
Αμέσως τη σκληρότητα την έδειξε στο στόμα:
«Τι είπες ρε πως ήσουνα;» «Ένας απλός στρατιώτης.»
«Στρατιώτες είστε ρε εσείς, ποθστοκαλαμαράδες;»

και φάνηκε στα μάτια του ακράτητο το μίσος,
που θέλαν να τον βγάλουνε μια και καλή απ' τη μέση.

Πετάχτηκ' απειλητικος με φθόνο τον κτυπούσε.
Ο πρώτος γρόσος τρομερός, ο δεύτερος πιο λίγο,
ώσπου διπλώθηκε στα δύο επάνω στην καρέκλα,
το πρόσωπό του έδειχνε τον πόνο που περνούσε.

Συνέχισε ο δήμιος, χωρίς να παίρνει ανάσα,
μέχρι που με το κάθισμα έγειρε ο Μιχάλης,
και βγήκανε τα μούτρα του το πάτομα με κρότο,
ενώ τα χέρια ακίνητα πισθάγκωνα δεμένα.

Κι ενώ ο μούργος τσιμουδιά δεν έβγαζε απ' το στόμα,
σταμάτησε, ανάσανε και έτριψε τα χέρια.
«Η λες αλήθεια άτιμε, ή παίρνω το πιστόλι,
και μια σου δίνω στα μυαλά και πάνε τα παιδιά σου.»

Απελπισία πλάκωσε τις πιο λεπτές του σκέχεις,
ευτύχημα όμως, πρόλαβε και είδε τα μικρά του
γιατί αργά ή γρήγορα θα ‘ρθεί και αυτό το τέλος.

Τα αίματα τον πήρανε, βραχήκαν τα πλακάκια,
μα πιο πολύ τον πόνεσε το ψυχολογικό του.
«Και δεν το παίρνεις» τραύλισε, «...να βρούμε κάπιος τέλος.»;

Яков Гаривалдис

Наивность

Двадцать пять дней промчались быстро
Пока, однажды, не настал час беседы с шурином своим,
И не подумав Мухтарис начал,
А был тот турком и пьяницей, а имя Антимос носил.

Он считал его доверия достойным, и думал, что не выдаст тайну он его.

А позже понял, что совершил ошибку.

«Чего ты хочешь от него?»
И если он и его дети не скажут лично правду,
Но жена его болтунья и слова не считает.

Едва рассвет настал, стучит сосед к ним в двери
И спрашивает то, о чем уже все знают.
«Брожу по улицам бесцельно, скрываясь словно вор,
Может позовешь сюда турок своих?».

Недалеко располагался лагерь турок
А Антимос нашел его.
Он молвил, что добрался к Керинеи скоро
Но никто не поверил ему.
И вот вскоре он тоже очутился на этом стуле
«Дай мне коньячку и я постараюсь
Сделать все возможное для твоего освобождения.»

И глазом не моргнул он, выпил и сказал:
«Мы останемся в твоем доме,
С детьми твоими и женой, пока все не решится.
Что скажешь? Хорошо, Михалис?»
«Хорошо, приятель, ладно».

Он не хотел принять ход событий просто
И даже не надеялся услышать фразу «друг мой».
И вышел он во двор
Чтоб солнце увидать, что было для него потеряно в дни заточения.

В деревне вскоре все пришли к нему чтобы поговорить,
В глаза ему взглянуть хотели.
Собравшись у его двери, молвили они ему: «Добро пожаловать!»
Зная, вскоре не смогут ему это сказать.

Вскоре турецкая полиция и сам Халил,
Ответственный за округ Пеллапаис к нему пришли на кофе

«Скажи мне, как ты оказался у двери своего дома
Без надзирателя или свидетеля?»

Растерялся он ответив, что с ним нет никого,
Что он был на крыше столько месяцев,
И после того как съестные запасы закончились,
Выбрался ночью и очутился в доме.

«Хорошо, оставайся и я посмотрю как можно все уладить.»
Сказал он и ушел, но вскоре возвратился
На машине и взял его с собой.

«Капитан, могу ли я увидеть сына своего,
Что в школе учится сейчас, и которого я столько времени не видел?»
Сопроводить готов его был турок-киприот.

Увидел он сына белокурого,
Поцеловал его два раза и обнял крепко-крепко.

«Дитя мое, сейчас лишь я о матери твоей
И сестре твоей забочусь, а ты должно быть и не помнишь, что я есть,
Я должен уходить и тебя оставить. Забудь, пожалуйста, меня»

Его маленькие щечки, его крошечных две ладошки
Вспотевшие, тихонько приняли все горе.
Взглянул сын на него, улыбнулся и утер слезу он.

В моменты, когда сердце бьется,
Когда твое дыхание это пламя в летний зной.
Но это время уже в прошлом и слова тут не к чему,
Его сердце всегда останется с Кипром.

Но чудный ангел плачет горькими слезами,
Воспоминания о них дадут мужества.
И горизонт не засияет безграничный,
И не подымится ветер без воздуха живого.

Тут дети, женщины и пожилые дамы пришли к нему,
Расплакались как будто тело бездыханное узрели,

И вскоре очутился он на улице Бугас.
Там находились банки Турции,
Там бизнес велся и украденное содержалось.
Путь был нелегкий, зловещие взоры кругом,
Что прям таки впивались в него и угрожающе блестели.
Словно метал и губы сжимались у них.
Если бы его увидел сын.

Кабинет у турка был прям таки королевский,
Приблизившись, он начал говорить,
Поприветствовал его и предложил сигарету покурить.

Все ушли, оставив их наедине.
С гордостью и в присущей манере, как напыщенный индюк,
Он на греческом свободно говоря, к нему стал обращаться:
«Ты видишь это все вокруг – мое!»

«Уважаемый мой, мне все равно, хоть я и рад, что всем владеете вы
этим.
Зачем вы привели меня сюда?»

Они о многом говорили, прежде чем услышав шаги за дверью
Когда вошел таксист, что был Михалиса знакомым давним,
Он был из Киринеи и черные носил одежды
Во имя Кипра.

Он молвил и слова его имели скрытный смысл,
Оповестил иных он греков, что лицезрел его
Он подал знак,
Что красный крест может появится вдруг.

«Хорошо» - кивнул он головой.

Выходит кипriot и напрямую англичанин с англичанкой

Проходят и дивным взглядом впиваются,
Он толстый был и это удивило их.

У турка была своя мета,
И позже попросил еды он
Без всякой зависти он мир хотел узнать получше.

Он не опоздал с подносом прийти к ним
Где находились яйца, сыр и хлеб.

И вдруг влетел он резко в кабинет
Они сиделивольно и спокойно, закинув ноги на столе

Он лично взял поднос чтоб отдать его Михалису
Улыбаясь он ответил: «Ешь все»
Час от часу кидая взгляд на англичан.

Михалис развернулся и стол их оттолкнув,
Посмотрел он в лицо его и не стал трапезничать.
Англичане устремили взгляд свой едкий
И ожидали, затаив дыхание, что он будет молвить.
Стоял он перед Якурисом,
с которым был врагом он столько лет.

Турок не проронил ни слова
И тут, входя, начальник скрипнул дверью,
Зашел и умостился в кресле.
Один солдат последовал за ним
В глубокий и мрачный, жуткий погреб,
Где находились двое палачей.

«Напиши вот здесь, где ты скрывался это время.»
Сказал ему он и стал ждать ответа,
После того как обвинения все предъявил.

«А ну, пиши скорее, где находился ты и как здесь оказался?
Отвечай на совесть!»

Михалис, сидя напротив них,
Отвечал на вопросы кратко, четко, без запинки:
«Я лишь правду вам излагаю, пойдемте я вам это докажу,
Чтоб увидели это своими глазами вы, убедились в этом лично.»

Он все же убедил их в правоте своей,
Поняв чуть позже, почему его они допрашивали снова.
Он поведал, что был солдатом.

Жители села его сказали, что долгое время
Был он «грамотным командиром»
А брат Каламарас
На него донес всю правду.

Весь день его допрашивали турки
И посадили его за решетку.
То было тайное убежище,
В котором столько времени он находился в Киринеи.

Сперва они хотели посмотреть, не лжет ли он им
И была ли в его словах правда, не выдумал он все.

Спустя некоторое время прибыли они,
Вошли в тайник, и подошел один из них к креслу
В сумраке не видно было
И он на ощупь миндаль и шишки искал, чтоб поесть.

«Там дальше они найдут три медные палки
Одна со спичкой будет прикреплена.
И если ты найдешь ту спичку и вытащишь ее,
И вы поверите словам моим.»

И вот один нашел ту спичку,
Вытащил ее и закричал: «Дьявол, в самом деле!»
В другом конце они нашли шелуху,
От того, что ел он выживая, прежде чем на свободу попал.

Ему поверили? Вернулся вскоре он назад и
Продолжали опрашивать его.

Едва стемнело и наступила ночь,
Заключенного в машину посадили.
Он подумал, что его в деревню отвезут,
И тут улыбка проскочила на его лице.
Но они вдруг повернули, скорей всего на Ковои
И не сказали, куда его везут.
Доехав до перекрестка где начинается улица Святого Илариона,
Остановили машину они.

«Выходи!» ему кричали.
«И скажи нам, был ли тут ты раньше?
Скажи нам да или нет
«Да» – ответил он и понял что они запутали его,
Они подумали что он солгал, спросив его: «Когда ты был здесь?»

«На Левкосию шел в сопровождении конвоя».

Они молча посмотрели на него, толкнув его назад
Как будто он мешок с картошкой, и снова в путь они отправились.
Зашли четыре человека, один из них его схватил крепко,
И тут он понял, что ему не доверяют, презирают его просто,
А он подчиняется должен им.
Им совсем его не жалко.

Вокруг были турецкие дома, и он не знал ту местность
Но как только они немного дальше проехали,
Он вдруг остановился и остолбенел.
Справа от дороги тюрьма стояла.
Его из машины вытолкали и повели вперед.

Напротив его стояли трое с дрожащими зубами злобно
С оружием в руках.
«Трус!» его позвали, чтоб убийство совершить.

А другие двое сомнения вызывали,
Они вошли и успокоится просили всех,
как им объяснить труп с следами выстрела?

Словно собаки они были голодные и рычали по волчьи,
Фыркали, но не их отпускали все же
Хотели тайно убить его и избавится от тела
Но были турки-киприоты, намеривавшиеся его спасти.

Его страх всего охватил,
Тело дрожало пред страшным концом.
Зжаввшись, упал на землю он
Словно ребенок руками защищаясь.

Он испугался, зубы его задрожали
Губы его были покусаны
И капли крови упали вниз.
Он ломал зубы свои, чтоб были раны.

И снова в путь отправились они,
Но трижды останавливались,
Чтоб спустить на него злобу свою и выбить всю душу из него.

Большая разница между героизмом и завистью,
Но маленькая между эгоизмом и убийством.

Свирепые волки покушались на жизнь его,
Он задолжал ее двум туркам-кипротам.
Прежде чем освободить
Передав дело его на уровень другой.
Но вечером, прибыв в Серагио,
Его в темную завели комнату.
Много полицейских на него смотрели.
В центре находился генерал

Окидывая его своим взглядом.
Капитан сердито посмотрел на него и ближе подойдя,

Согласно чьим-то словам,
Они три месяца сидели в этом штабе
И они не заметили, как вышли они вскоре.

Вернулись они, чтоб взглянуть ему прямо в глаза
Тому, кто казался старшим по должности.
«Мне конец...» Михалис произнес.
Когда его забрали в камеру.
Прошел он долгий путь, оставив позади все мрачное, глухое
И заперлась за ним в конце тяжелая железная дверь решетки.

«Уважаемый, если вы не виновны, то докажите это»

Он думал о детях
Что будут спрашивать мать свою несчастную
Как кричать они начнут, глаза все осушив
Он будет помнить их всегда.

Улыбку сына забыть невозможно ему
Мысль о том, что он мог ее потерять, наводила на него ужас.

Измученный, несчастный и уставший
После дороги и допросов был он.
Проклинал и день, когда заперт за решеткой был.

На следующий день следователь его разбудил
В мрачной камере налево лестницы подле
Где находилось бесконечное количество кабинетов.
Он не сопротивлялся и
Следовал за ним невозмутимо, несмотря на то, что ждет его.

В кабинете, в который он вошел стояло стула два

Плетеные и очень старые, друг напротив друга.
Вокруг был хаос.
Стены на него давили
И он с ума сходил от боли.

Они открыли портсигар,
Достали сигарету и предложили Михалису ее.
«Когда ты прибыл на Кипр?» спросили Михалиса
Не зная что еще спросить и что сказать.
Что он оставит за собой.

Он всегда будет помнить что здесь на Кипре
Он хранил свои надежды на лучшие времена
Когда солдат надеялся,
И комната пропитанная ядом.

«Где прошла высадка десанта и с какой целью?»

«Точно не знаю, было темно

«Кто был капитаном?» - спросил он сердито.
«Но я не помню, мне было 7 лет, когда они пришли
Я гражданин, но никак не воин»
«Кто командир там, а?»
«Я не знаю, не припоминаю.»

Был турок зол, но скрыл он это все же.
Однако дым густо стал струиться вверх от сигареты
Губами что держал он.
Последнюю каплю надежды недоброжелательный взгляд уничтожил
его.

Помолчав немного, он вернулся
И вытащил наручники свои.
«Давай руки, сейчас поговорим.»
Без всякого угрызения совести руки подает.

Как бы Михалис не отрицал события,
Что его ждет теперь и что в конце он вымолвить успеет?
Сопротивляться и кричать бесполезно было.

Он был в руках врага без единого козыря в кармане своем.
«Либо ты либо тебя».

Резко пересохло во рту его.
«Кем ты был?». «Простым солдатом».
«Солдат ты ль, Каламарас, черт тебя»
И посмотрел ненавистно в его глаза он.
Освободить его хотели.

Один большой, другой чуть меньше
Со злостью стали избивать его,
Лицо его искаженно от боли было,
Из-за чего скрутился он на стуле.

Подняв Михалиса со стула
Он был с завязанными за спиной руками,
Палац и глазом не моргнул,
Ударил он ногой ему в лицо.

И тут ругаться стал он,
Вздохнул и руки потирая, сказал.
«Либо правду говори, либо я возьму пистолет
И всажу пулю прям в голову твою, и дети твои сиротами станут.

Жаль его настигла в самых тонких его мыслях.
И счастьем было для него детей своих увидеть
Ведь знал он, что рано или поздно всему придет конец.

И хлынула кровь его горячая, заливая пол холодный.
но это было несоизмеримо с душевными страданьями его.
«И это ты не принял, – он запнулся – чтоб мы нашли выход»?

Перевод Валерии Середы

Περεντός Λούης

Διπλή όψη

Της σφίγγας το αίνιγμα έχει βρεθεί,
του Οδυσσέα η Ιθάκη έχει βρεθεί,
μα του νομίσματος η όψη είναι διπλή.

Τι κι αν το νόμισμα που κρατώ
έχει αρχαίες όψεις;

Δεν παύει να΄ ναι κίβδηλο
βαρύ και λερωμένο.
Χέρι με χέρι λέρωσε και τα
δικά μου χέρια.

Перендоc Луис

Подвійний погляд

Рішення загадок Сфінкса знайдені
І Одисеєва Ітака знайдена,
Але монета має дві сторони.
Навіть якщо монета
Має вид давнини
Вона залишається фальшивою
Та брудною.
Рука за рукою,
Вона робить і мою руку брудною.

Переклад Дар'ї Євтесевої

Περεντός Λούης

Πικρό κρασί

Πικρό κρασί μας βάλανε
στο γυάλινο ποτήρι.
Άλικο χρώμα, γιορτινό,
γεμάτο αναμνήσεις.

Πικρό κρασί που ήπιαμε
όλο προϊστορία,
αίμα που χύθη αλύπητα
στο χρόνου το μανδύα.
Πικρό κρασί ποτίσανε
και Τον δημιουργό μας
για να τον ξεδιψάσουνε
καθώς Τον αμαυρώναν

Перендос Луис

Гірке вино

Гірке вино налили ми
У келих, що зі скла.
Червоне та хмільне,
В нім спогадів сповна.

Гірке вино: з давніх давен
Воно п'янило нас,
Неначе кров, пролитая
У таємничий час.

Гірке вино плескалося
У келиху Творця,
І спраги не зосталося
Лиш темрява в серцах

Переклад Дар’ї Євтесевої

Γιάννης Κατσούρης

Μια πατριωτική ιστορία

Το κείμενο που ακολουθεί είναι ένα απόσησμα από το εκτενές αφήγημα «Μια πατριωτική ιστορία», στο οποίο ο συγγραφέας αφηγείται την εμπειρία του πραξικοπήματος της 15ης Ιουλίου 1974 στην Κύπρο και τις αντιδράσεις ενός απλού ανθρώπου.

Σ' αυτό τον τόπο μάθαμε όλους τους ήχους των όπλων! σκέφτηκε πένθιμα καθώς άκουγε τις ριπές που εκείνη την ώρα δυναμώσανε. Μπορούσε μάλιστα να διακρίνει και ποιοι τις έριχναν! Οι ριπές των «μπρεν», των «μπράουνιγκ» ήταν των πραξικοπηματιών, ενώ οι ριπές των «καλασνίκοφ» προέρχονταν απ' τους κυβερνητικούς! Επομένως υπήρχε αντίσταση, ισχυρή αντίσταση! Και θέλησε να προσδιορίσει τους χώρους που γινόταν το κακό! Η προσπάθεια ήταν μάταιη. Η ηχώ, οι αντίλαλοι και οι διαδόσεις δεν τον άφηναν. Άλλοι μιλούσαν για το Προεδρικό και για το αεροδρόμιο, και άλλοι για την Αρχιεπισκοπή και για το ραδιοφωνικό ίδρυμα. Αυτόματα στο τελευταίο σκέφτηκε τη γυναίκα του που εργαζόταν εκεί και αμέσως ύστερα το γιο του που βρισκόταν στο νηπιαγωγείο. Τόση ώρα καθόταν σαν βλάκας και δε σκέφτηκε να πάει να τους βρει, να τους περιμαζέψει, τουλάχιστο το μικρό. Άλλωστε έπρεπε και να ψωνίσει. Σε τέτοιες περιπτώσεις κανείς δεν ξέρει τι γίνεται! Στις σκέψεις αυτές τον έπιασε πανικός. Έπρεπε να φύγει απαραίτητως, να φύγει απ' το υπουργείο αμέσως, να τους συγκεντρώσει και τους δυο στο σπίτι. Εκεί όλα είν' αλλιώτικα.

Όμως δεν ήξερε αν είχε αυτό το δικαίωμα. Σ' αυτές τις στιγμές κάτι τέτοια περιμένουνε οι διάφοροι επιτήδειοι, για να ξηλώσουν τους νομοταγείς υπαλλήλους. Λοιπόν δεν έπρεπε να δώσει την αφορμή. Στον πυρετό του νόμιζε ότι ήταν ένα κάποιο επίκεντρο...

Στην υπηρεσία του πάντως δεν είχε εκδοθεί καμιά διαταγή. Κι όλοι περιφέρονταν στους διαδρόμους, όπου ήταν πιο ασφαλείς απ' τις αδέσποτες, ανταλλάσσοντας κουβέντες χαμηλόφωνα, έτσι χωρίς νόημα, χωρίς σκοπό. 'Ενας δυο είχαν όρεξη και για αστεία!

Βγήκε στην είσοδο. Και κει πολύς κόσμος, κυρίως περαστικοί που 'τρεξαν να προστατευθούν κάτω απ' το μπετόν.

Εκείνη την ώρα περνούσε ένα τανκς. Πάνω στον πυργίσκο του ο νεαρός έβλεπε δεξιά και αριστερά και γελούσε. Είδε εκεί τους μαζεμένους, τους διάφορους και με τα δάχτυλά του έκανε το σημείο της νίκης. 'EvaV. Όπως κάποτε ο Τσόρτσιλ! Κάποιοι απ' το απέναντι μπαλκόνι χειροκρότησαν. Δεν μπορούσε να καταλάβει γιατί ένα πραξικόπημα, ένας πιθανός εμφύλιος πόλεμος, είχε τα συστατικά μιας οποιοσδήποτε νίκης, και κει πάνω μίσησε το νεαρό και τον πυργίσκο του, τη φάτσα του, την ηλίθια ανέκφραστη φάτσα του, που επειδή καβαλούσε μια ερπύστρια νόμιζε ότι επιτελούσε εθνικό έργο.

Όχι. Δεν μπορούσε να μείνει άλλο σ' αυτό το χώρο. Και το διακινδύνευσε, με μια δόση υπερηφάνιας για την αποφασιστικότητά του. Κατέβηκε τα σκαλοπάτια, διασταύρωσε το δρόμο και μπήκε στ' αυτοκίνητό του. Έβαλε μπρος τη μηχανή και με μεγάλη ταχύτητα προσπέρασε τα τανκς. Απ' το εσωτερικό καθρεφτάκι ξανακοίταξε το νεαρό.

Ο ηλίθιος!

Βέβαια τ' αναγνώριζε ότι ο νεαρός ουσιαστικά δεν είχε καμιά σχέση μ' ότι γινόταν γύρω του, ότι ήταν μια ασήμαντη μονάδα που τη μάθανε διάφορα κουρουφέξαλα και που τώρα διατάξανε να τα εφαρμόσει και που πάνω στον πυρετό της δράσης οικειοποιόταν μια ξένη «δόξα». Ότι ακόμα ήταν ένα παιδί σαν πολλά άλλα που μόλις άφησε τα θρανία του σχολείου του αναγκάστηκε να πάει στο στρατό για να υπηρετήσει την πατρίδα του και ότι εκεί του μάθανε οτιδήποτε άλλο εχτός απ' την «πατρίδα», όμως αυτή τη στιγμή δεν έδινε πεντάρα για το πώς έφτασε να γίνει ηλίθιος, αλλά για την ίδια την ηλιθιότητα. Και στη ζωή δεν είναι ελαφρυντικό να είναι κανείς ηλίθιος, ανεξάρτητα απ' το πώς κατάντησε έτσι!

Έφτασε στο νηπιαγωγείο. Χτύπησε το κουδούνι. Βγήκε η δασκάλα.

- Τι γίνεται. Τι ακούσατε;

- Τι να γίνεται...

- Φοβάμαι. Τρομοκρατήθηκαν και τα μικρά. Τα βαλα κάτω απ' τα θρανία. Δεν ξέρω τι να κάνω!

- Κανένας δεν ξέρει!

Πήρε το γιο του και ξεκίνησε. Ούτε που αντιμετώπισε το πρόβλημά της. Δεν αντιμετώπισε καν το πρόβλημα των μικρών, του Άρη, του Αναστάση, της Χριστιάνας, των φίλων του γιου του, που σαν τον βλέπανε άλλες φορές στο σχολείο τον υποδέχονταν με φωνές. Ούτε καν ασχολήθηκε με τον δικό του, που καθότανε δίπλα του σαν γατάκι και που περίμενε μια κουβέντα του, ένα χαμόγελό του...

Του χάιδεψε το κεφάλι, του τσίμπησε τ' αφτιά όπως έκανε πάντοτε και του μίλησε.

- Λοιπόν Λάκη, πώς πήγε το σχολείο;
- Φοβάμαι!
- Τί φοβάσαι;
- Παίζουνε πόλεμο! Οα μας σκοτώσουν.
- Οα τους σκοτώσουμε πρώτα εμείς!
- Θυμήθηκα! Στο ντουλάπι έχω τα πιστόλι μου. Θα τους σκοτώσω όλους!
- Είδες;

Κι ο μικρός άρχισε να ντουφεκάει με το δείχτη και τον αντίχειρα τον αέρα. Σίγουρα ήταν ανήθικο αυτό που έκανε. Μάθαινε σ' ένα πλάσμα των πέντε χρονώ τη βία... Όμως τι μπορούσε να του πει; Ότι όλη αυτή η ιστορία δεν ήταν τίποτε, όπως συνήθως λέμε στα παιδιά, ή ότι δεν κινδύνευαν να σκοτωθούν; Δε θα 'ταν πάλι ένα ψέμα;

Κι έτσι, συμπέρανε, διαιωνίζουμε τις βλακείες τις δικές μας και τις άλλες των προγόνων μας... Γιατί ο Λάκης ήδη απ' το νηπιαγωγείο είχε μάθει την Ιλιά- δα... Σχολείο και σπίτι... είμαστε μονίμως για κλάματα... Και ξεχνούσε αυτή τη στιγμή ότι ούτε το σχολείο έφταιγε ούτε το σπίτι!

Σταμάτησε στο μπακάλικο. Ευτυχώς ήταν ανοιχτό. Και το κυριότερο δεν είχε πελατεία. Έτσι έδωσε τις διαταγές του.

Δυο οκάδες ζάχαρη, δυο ρύζι, τέσσερα ψωμιά, έξι γάλατα, πέντε οκάδες πατάτες και έξι μπουκάλια κονιάκ... τα πήρε και πλήρωσε με κινηματογραφική ταχύτητα. Τώρα, σκέφτηκε, ας κόψουν το λαιμό τους! Περίπου είμαστε ασφαλείς... και πήρε το τηλέφωνο να δει τι γινόταν και η γυναίκα του!

Δος ημίν σήμερον, 1979

Яннис Катсурис

Патриотическая история

Следующий текст, представляет собой отрывок из подробного повествования «Патриотическая история», в которой автор

рассказывает опыт государственного переворота 15 июля 1974 года на Кипре и реакцию простого человека.

В этом месте мы узнали все звуки оружия! Думал, что каждый траурный, печальный шквал, который слышал тут, подтвердило время! Мог даже различить, кто стреляет, кому они принадлежат! Шквал «Брен», «Браунинга» принадлежал сопротивлению, в то время как, очередь «Калашникова» была от войск правительства! Было сопротивление, сильное сопротивление! Хотел понять тут, на месте, кто же совершил зло! Усилия были тщетными. Эхо, отголоски не позволили. Одни говорили за Президента и за аэродром, другие за Архиепископа и за радиокорпорации. В конце концов, я думал о жене, которая там работала, и сразу же о сыне, который находился в детском саду. Так долго сидел, как дурак, и не подумал пойти найти, приютить, спасти, хотя бы младшего. Кроме того, следует, делать покупки. В таких случаях, никто не знает, что делать! В этих мыслях поймал панику. Нужно было оставить обязательно, уйти от министерства немедленно, и сосредоточить на двух домах. Там все иначе.

Нашли выход. Большинство людей, в основном перебежками побежали и спрятались за бетонной плитой. Как раз в этот момент шел танк. Над башней молодой человек смотрел направо и налево, и смеялся. Он увидел, что все собрались, и сделал знак победы. Букву В. Как однажды Черчилль! Некоторые с балкона напротив аплодировали. Не могли понять, почему обязательной составляющей государственного переворота, возможной междуусобной войны, является победа и ненависть к молодому человеку, который стоял над башней с ничего не выражющим лицом идиота, потому что думал, что создает что-то особенное, национальное достояние. Нет. Не могу остаться в этой стране. И рисковать малой долей гордости за их решимость. Спустился по лестнице к перекрестку и сел в машину. Запустил двигатель и на высокой скорости обогнал танк. И в зеркало заднего вида снова увидел молодого человека.

-Идиот!

Конечно, признаю, что он не виноват во всем кругом, он лишь боевая единица, которую отобрали и обучили, и пустили в ход ради чужой «Славы». Он еще ребенок, как и многие другие, которые покинули школьные парты, и вынуждены идти в армию, что бы

служить Родине, и там выучить все, но не значение «Родины», возможно не надо раздавать пятаки за то что они становятся идиотами, потому что это такая же глупость. И жизнь не оправдывает то, что они становятся глупцами, независимо от того насколько их довели!

Пришел в детский сад. Прозвенел звонок. Зашел учитель.

- Что делаете? Что слышите?

- Что можем слышать ...

-Боимся. Я не знаю что делать!

- Никто не знает!

Взял сына и отправился. Никто не противостоял проблеме. Никто не противостоял проблеме малышей, Ареса, Анастасиоса, Христианиса, друзей их сына, которых столько раз видели в школе и приветствовали голосами. Даже не занимался своим собственным, который как котенок сидел и ждал разговора с ним, его улыбку... Он гладил его по голове, щипал за ушко, так как делал всегда, когда с ним разговаривал.

-Итак, Лаки, в какую школу пойдем?

-Я боюсь.

-Чего?

-Играем в войну! И они убьют нас.

- Мы убьем их первыми.

-Вспомнил! У меня в шкафу есть мой пистолет. Убьем всех!

И малыш начал стрелять большим и указательным пальцами в воздух. Уверен, что это аморально то, что он делает. Выучил это за пять лет жизни... Но что я могу сказать ему? Вся эта история не была пустяком, так мы обычно говорим детям? Не будет ли это ложью?

Таким образом, мы увековечили нашу глупость и глупость наших предков... Почему Лаки уже с детского сада научился Илиаде... Школа и дом... Мы постоянный плач... И забуду этот момент, что ни школа, не виновата ни дом!

Остановился у продуктового магазина. К счастью он был открыт. И самое главное нет клиентов. Таким образом, я заказывал.

Две окки сахара, две риса, четыре буханки хлеба, шесть бутылок молока, пять окки картофеля и шесть бутылок коньяка... Забрал все и расплатился. Позвонил жене, что бы узнать, что происходит!

День сегодняшний, 1979

Παλληκαρίδης Ευαγόρας

Η Κύπρος δεν πεθαίνει

Την Κύπρο μασ κι αν δέσανε
οι Άγγλοι μ' αλυσίδα,
έχει για πάντα την καρδιά
πίστη σε μια πατρίδα.

Η Κύπρος κι αν ελύγισε
δεν είναι σκλαβωμένη
Ελληνοπούλ' αδούλωτη
πάντα η ψυχή της μένει.

Το λέει ο γιαλός,
το λέει η στεριά,
κάθε βουνού κορφούλα.
Το λέει κάθε ανηφοριά
και κάθε της βρυσούλα.

Η Κύπρος δεν απέθανε
κι ούτε ποτέ πεθαίνει
κι απ' της σκλαβιάς τα σίδερα
τη βλέπω γω να βγαίνει.

Την Κύπρο δεν τρομάζουνε
φοβέρες και κανόνια
έχει βαριά κληρονομιά
απ' τα παλιά τα χρόνια.

Στην Κύπρο την αθάνατη,
την Κύπρο τη γενναία

είναι καιρός να στήσουμε
Ελληνική σημαία.

Палликаридис Эвагорас

Кипр не умирает

Наш Кипр вы связали
Английскими цепями,
Но в нашем серце навсегда
Вера в родину жива.

И хоть вы Кипр захватили,
Но он не стал рабом.
Греки непокоримы,
Душа их всегда жива

Это говорит сонце,
Это говорять звезды,
Каждая горная вершина
И каждый крутой подъем,
И каждый воды родник

Кипр не умер
И никогда не умрет
И рабства кандалы
Я вижу – с него падут.

Кипр не испугают
Орудий звуки,
Ему в наследство достались
Тяжелые годы

На Кипре бессмертном,
На Кипре отважном

Греческий флаг установим.
Пришло его время

Перевод Юлии Кирильченко

УЧАСНИКИ КРУГЛОГО СТОЛУ

- 1. Аліпа Руслана**, старший викладач кафедри грецької мови та перекладу Маріупольського державного університету (Україна)
- 2. Асімопулос Панайотіс**, доктор філологічних наук, професор грецької і слов'янської філології Військової академії Греції (Грецька Республіка)
- 3. Балабанов Костянтин Васильович**, доктор політичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, ректор Маріупольського державного університету, почесний консул Республіки Кіпр в Маріуполі (Україна)
- 4. Білоцерковець Варвара**, студентка 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 5. Бойцова Ганна**, студентка 3 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 6. Бондаренко Олена**, асистент кафедри грецької мови та перекладу Маріупольського державного університету (Україна)
- 7. Воєвутко Наталя**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри грецької мови та перекладу Маріупольського державного університету (Україна)
- 8. Гавrilova Олена**, студентка 3 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 9. Гаріп Владлена**, учениця 7-А класу Спеціалізованої школи з поглибленим вивченням новогрецької мови №8 I-III ступенів м. Маріуполя (Україна)
- 10. Гончарова Альона**, магістрант 1 курсу спеціальності «Переклад (англійська)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 11. Горбенко Юлія**, студентка 3 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 12. Горіла Владіслава**, студентка 4 курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету (Україна)

- 13.Грицькевич Анастасія**, магістрант 1 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 14.Демченко Катерина**, студентка 4 курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету (Україна)
- 15.Дженчако Христина**, учениця 9-А класу Спеціалізованої школи з поглибленим вивченням новогрецької мови №8 І-ІІІ ступенів м. Маріуполя (Україна)
- 16.Добринін Андрій**, студент 2 курсу спеціальності «Російська мова та література» Маріупольського державного університету (Україна)
- 17.Дубова Юлія**, студентка 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 18.Елініадіс Стеліос**, журналіст, письменник, режисер (Грецька Республіка)
- 19.Ємел'янов Олександр**, студент 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 20.Єнакієва Ганна**, студентка 2 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 21.Залевська Світлана**, студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Відділення міжнародних відносин Інституту соціальних наук Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Україна)
- 22.Іванюк Валерія**, студентка 4 курсу спеціальності «Переклад (англійська)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 23.Іванюк Поліна**, студентка 2 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 24.Іщенко Ганна**, студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Відділення міжнародних відносин Інституту соціальних наук Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Україна)

- 25.Іщенко Марія**, студентка 4 курсу спеціальності «Переклад (англійська)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 26.Каріда Андрі**, співробітник Міністерства освіти та культури Республіки Кіпр
- 27.Кендас Йоргос**, доктор міжнародної політики Університету Лефкосії (Республіка Кіпр)
- 28.Кирильченко Юлія**, студентка 4 курсу спеціальності «Переклад (англійська)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 29.Кішкіна Анастасія**, учениця 9-А класу Спеціалізованої школи з поглибленим вивченням новогрецької мови №46 с. Старий Крим, м. Маріуполя (Україна)
- 30.Колесниченко Владіслав**, студент 3 курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Відділення міжнародних відносин Інституту соціальних наук Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Україна)
- 31.Колодій Аліна**, студентка 3 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 32.Копиченко Анастасія**, студентка 3 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 33.Косяк Ольга**, магістрант 2 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 34.Крайня Анастасія**, магістрант 1 курсу спеціальності «Прикладне та теоретичне мовознавство» Академії імені Яна Дlugоша в Ченстохове (Польща)
- 35.Кулік Христина**, студентка 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 36.Куряча Ольга**, студентка 4 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)

- 37.Лемещенко Юлія**, магістрант 2 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 38.Лефкарітіс Дінос**, голова Організації туристичного розвитку міста Ларнака (Республіка Кіпр)
- 39.Лубєнікова Олександра**, студентка 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 40.Лютик Олена**, магістрант 2 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 41.Мавроді Константін**, студент 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 42.Максаєва Анастасія**, студентка 2 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 43.Маліч Елеонора**, студентка 2 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 44.Міняйло Олена**, студентка 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 45.Мозговий Володимир**, студент 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 46.Никифоренко Наталя**, студентка 3 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 47.Ореханова Ганна**, студентка 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 48.Палинка Владислава**, студентка 3 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)

- 49.Панієва Юлія**, студентка 2 курсу спеціальності «Російська мова та література» Маріупольського державного університету (Україна)
- 50.Пархоменко Єлизавета**, учениця 9-А класу Спеціалізованої школи з поглибленим вивченням новогрецької мови №46 с. Старий Крим, м. Маріуполя (Україна)
- 51.Паскал Надія**, студентка 2 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 52.Петровська Владіслава**, студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Відділення міжнародних відносин Інституту соціальних наук Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Україна)
- 53.Піларінос Феодосій**, доктор філологічних наук, професор грецької філології Іонійського університету (Грецька Республіка)
- 54.Пітецька Ольга**, студентка 4 курсу спеціальності «Переклад (англійська)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 55.Покорєєв Вадім**, студент 3 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 56.Разговорова Ірина**, студентка 2 курсу спеціальності «Російська мова та література» Маріупольського державного університету (Україна)
- 57.Рибіна Анастасія**, студентка 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 58.Ремига Анатолій**, учень 11-А класу Спеціалізованої школи з поглибленим вивченням новогрецької мови №46 I-III ступенів м. Маріуполя (Україна)
- 59.Романенкова Світлана**, студентка 2 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 60.Рубан Надія**, студентка 3 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)

- 61.Руденко Інна**, студентка 3 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 62.Рябченко Евеліна**, старший викладач кафедри грецької мови та перекладу МДУ (Україна)
- 63.Сандульська Анастасія**, студентка 2 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 64.Сафоненко Юлія**, магістрант 1 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 65. Середа Валерія**, магістрант 1 курсу спеціальності «Переклад (англійська)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 66. Сільченко Максим**, студент 4 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 67. Скидан Раїса**, студентка 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 68. Солодунова Надія**, студентка 4 курсу спеціальності «Переклад (англійська)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 69. Ставракопулу Сотирія**, професор новогрецької філології Салонікського університету імені Арістотеля (Грецька Республіка)
- 70. Стефану Панделіс**, історік, теолог (Республіка Кіпр)
- 71. Супрун Олександр**, студент 3 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 72. Танабаш Марія**, студентка 4 курсу спеціальності «Переклад (англійська)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 73. Тарасова Яна**, студентка 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)

- 74.Токіна Альона**, асистент кафедри грецької мови та перекладу Маріупольського державного університету (Україна)
- 75.Удачина Ганна**, студентка 4 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 76.Фодлаш Ольга**, студенка 5 курсу спеціальності «Переклад (англійська)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 77.Хара Аліна**, магістрант 1 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 78.Харакоз Мария**, учениця 9-А класу Спеціалізованої школи з поглибленим вивченням новогрецької мови №8 I-III ступенів м. Маріуполя (Україна)
- 79.Чапні Надія**, голова Маріупольського товариства греків (Україна)
- 80.Челах Ігор**, студент 3 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 81.Челпанова Алина**, учениця 8-А класу Спеціалізованої школи з поглибленим вивченням новогрецької мови №8 I-III ступенів м. Маріуполя (Україна)
- 82.Шапурма Вікторія**, магістрант 2 курсу спеціальності «Переклад (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 83.Шастун Ольга**, студентка 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 84.Шишман Ірина**, студентка 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» Маріупольського державного університету (Україна)
- 85.Щербань Катерина**, студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Відділення міжнародних відносин Інституту соціальних наук Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Україна)

- 86.Ялі Любов**, учениця 8-Г класу Спеціалізованої школи з поглибленим вивченням новогрецької мови №8 I-III ступенів м. Маріуполя (Україна)
- 87.Ясірова Юлія**, аспірант кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики Маріупольського державного університету (Україна)

ЗМІСТ

ВІТАННЯ РЕКТОРА МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ КОСТЯНТИНА БАЛАБАНОВА

ВІТАННЯ ПОСЛА РЕСПУБЛКИ КІПР В УКРАЇНІ ВАСОСА
ЧЕМБЕРЛЕНА

ВІТАННЯ РЕКТОРА УНІВЕРСИТЕТУ КІПРУ КОСТЯНТИНОСА
ХРІСТОФІДІСА

ВІТАННЯ ЧЛЕНА ПРАВЛІННЯ ФОНДУ «АНАСТАСІОС Г.
ЛЕВЕНДІС» ВАСОСА КАРАЙОРГІСА

ВІТАННЯ ГОЛОВИ МАРІУПОЛЬСЬКОГО ГРЕЦЬКОГО
ТОВАРИСТВА НАДІЇ ЧАПНІ

I. ТУРЕЦЬКЕ ВТОРГНЕННЯ НА КІПР 1974 р. ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ІСТОРІЮ, КУЛЬТУРУ, СИСТЕМУ ОСВІТИ КРАЇНИ

Λευκαρίτης Ντ.	Κυπριακό Πρόβλημα. Σημειώσεις για Round Table Discussion Mariupol University, Ukraine	23
Алипа Р.	40 лет памяти и боли: турецкое вторжение на Кипр	26
Воєвутко Н.	Турецьке вторгнення на Кіпр 1974 р. та його вплив на формування національної системи професійної підготовки вчителів	28
Дженчако Х.	Проблема кіпрсько-турецьких відносин: Кіпрська суперечка	37
Добрынин А.	Хроника турецкого вторжения на Кипр 1974 г.	40
Дубова Ю., Белоцерковец В.	Турецкое вторжение на Кипр	42
Іванюк В.	Κάθε λαός διαμορφώνει και γράφει τη δική του історія	46
Кішкіна А.	Турецкое вторжение на Кипр	48
Колесниченко В.	История кипрской проблемы	49
Лубенникова А.	Турецкое вторжение на Кипр 1974 г. и его влияние на современную историю	52

Пархоменко Е.	Кипр. История и драма острова	54
Петровская В.	Республика Кипр: 1974 – 2014. Корни проблемы и попытки решения	56
Ремыга А.	«Кипрская проблема»: история вопроса	59
Рыбина А., Скидан Р.	Трагедия Кипра 1974 г. и ее последствия	63
Сафоненко Ю.	Το κυπριακό ζήτημα: Τα τραγικά αποτελέσματα του εθνικισμού	66
Челпанова А.	Кипрская проблема 1974 – 2014гг.	68
Щербань Е.	План Аннана: причины провала	71
Ялі Л.	Кипрский конфликт 1974-2014 гг.	74

ІІ. ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ «КІПРСЬКОГО ПИТАННЯ»

Κέντας Γ.	Το αναδυόμενο πλαίσιο ασφαλείας στην Ανατολική Μεσόγειο	77
Στεφάνου Π.	Το Κυπριακό πρόβλημα σήμερα	82
Гарип В.	40 лет со дня вторжения Турции на Кипр	87
Горелая В.	Перспективы решения «Кипрского вопроса»: 40 лет трагедии	90
Залевская С.	Кипрский конфликт и его решение на современном этапе	95
Ищенко А.	Перспективы развития «Кипрского вопроса»	97
Токіна А.	Перспективи вирішення «Кіпрського питання»	100
Удачина Г.	15 июля 1974: Пространство во времени, рана в памяти	104
Шишман И.	Кипрский конфликт и способы его урегулирования	106
Ясірова Ю.	План Аннана в риториці політичних партій Республіки Кіпр	108

ІІІ. ТРАГЕДІЯ КІПРА 1974 р. ТА ЇЇ ВІДОБРАЖЕННЯ У ПРОЗІ ТА ПОЕЗІЇ

Ασημόπουλος Π.	Το πικρό «Γλυκό του κουταλιού»	112
-----------------------	--------------------------------	-----

Πυλαρινός Θ.	Κύπριοι ποιητές της διασποράς: Κλεοπάτρα Μακρίδου-Robinet	118
Σταυρακοπούλου Σ.	Ιωάννης Ιωνάς, Δεισιδαιμονίες και μαγεία στην Κύπρο του χτες	140
Μπονταρένκο Ο	Κυπριακή τραγωδία στη λογοτεχνία	145

IV. ПЕРЕКЛАДИ

Η Αντίσταση στην Λευκωσία	Сопротивление в Никосии, <i>перевод Шапурма В.</i>	148
Θεοχάρους Ελ. Σε άδειους καιρούς	Феохарус Эл. Пустые времена, <i>перевод Паскал Н.</i>	162
Γαριβάλδης Ιάκ. Τελευταία σκιά	Гаривалдис Я. Последняя тень, <i>перевод Питецкой О.</i>	164
Γαριβάλδης Ιάκ. Αφετηρία	Гаривалдис Я. Начало, <i>перевод Питецкой О., Иванюк В.</i>	167
Δημητρίου Ν. Εφιάλτικο	Димитриу Н. Кошмары, <i>перевод Покореева В.</i>	170
Περαστικού- Κοκαράκη Μ. Για τους Ήρωες	Перастику-Кокараки М. Героям, <i>перевод Бойцовской А.</i>	173
Χαραλαμπίδης Κ. Αιγιαλούσα	Харалампидис К. Рыбак на берегу, <i>перевод Гавrilовой Е.</i>	175
Γαριβάλδης Ιάκ. Σκιά στην πόρτα	Гаривалдис Я. Тень у двери, <i>перевод Гончаровой А.</i>	177
Ξενή Ανδρέας Γ. Μην είστε άδικοι	Ксени Андреас Г. Не будьте несправедливыми, Пасьярзис М., <i>перевод Грицкевич А.</i>	185
Πασιαρδής Μ. Σας περιμένουμε (Χριστούγεννα '74)	Пасьярзис М. Ждем вас (Рождество 1974) <i>перевод Грицкевич А.</i>	186
Πασιαρδής Μ. Σας περιμένουμε (Χριστούγεννα '74)	Пасьярзис М. Ждем вас (Рождество 1974), <i>перевод Енакиевой А.</i>	187
Γαλάζη Π. Στοιβάζω τις εικόνες μου	Галази П. Собираю фотографии, <i>перевод Колодий А.</i>	188
Κωνσταντινίδης Α. Γράμμα για τους πρόσφυγες	Константинидис А. Письмо беженцам, <i>перевод Копыченко А.</i>	190
Βαρνάβας Σ. Π. Στον ήρωα 1974	Варнавас С. П. Герою 1974-го, <i>перевод Копыченко А.</i>	191

Το πραξικόπημα και η Τούρκικη εισβολή	Переворот і турецьке вторгнення, переклад <i>Косяк О.</i>	192
Πληστής Κ. Το Αλφαβητάρι της μνήμης	Плісіс К. Азбука пам'яті, переклад <i>Косяк О.</i>	200
Παταπίου Ν. Παραμυθία	Патапіу Н. Небилиці, переклад <i>Косяк О.</i>	203
Θεοχάρους Ελ. Έμπαινα μέσα στον καθρέφτη	Seocharus El. Weszła ona w lustro, переклад <i>Крайній А.</i>	204
Χαραλαμπίδης Κ. Παιδί με μια φωτογραφία	Xaralampidzys K. Dziecko ze zdjęciem, переклад <i>Крайньої А.</i>	206
Γαριβάλδης Ιάκ. Εισβολή	Гаривалдис Я. Вторжение, <i>перевод Курячей О.</i>	207
Γαριβάλδης Ιάκ. Πειθανάγκη	Гаривалдис Я. Принуждение, <i>перевод Курячей О.</i>	210
Γαριβαλδις Ιάκ. Ερπύστριες	Гаривалдис Я. Гусеницы, <i>перевод Максаєва А.</i>	212
Γαριβάλδης Ιάκ. Βράδυ	Гаривалдис Я. Вечер, <i>перевод Максаєвої А.</i>	214
Παλληκαρίδας Ευ. Εγερτηρίον σάλπισμα (Θα πάρω μιαν ανηφορά)	Паликаридас Эв. Воинственный клич (Пойду дорогой в гору), <i>перевод Малич Э.</i>	215
Παλληκαρίδας Ευ. Ημέρα της Νίκης	Паликаридас Эв. День победы, <i>перевод Малич Э.</i>	217
Θεοχάρους Ελ. Έμπαινα μέσα στον καθρέφτη	Теохарус Эл. Отражение внутри меня, <i>перевод Никифоренко Н.</i>	219
Χαραλαμπίδης Κ. Το άλογο, ο αμαξάς κι εγώ	Харалампидис К. Я, извозчик и кобыла, <i>перевод Палинка В.</i>	221
Λεύκιος Ζ. Ο Σολωμός Σολωμού στη μνήμη μιας γυναίκας	Лэвкиос З. Соломос Солому в памяти супруги, <i>перевод Романенковой С.</i>	223
Πασιαρδής Μ. Σας περιμένουμε (Χριστούγεννα '74)	Пасъярдис М. Мы ждем вас. (Рождество 74-го), <i>перевод Романенковой С.</i>	225
Χαραλαμπίδης Κ.	Харалампидис К. Последний автобус, <i>перевод</i>	227

Το τελευταίο λεωφορείο	<i>Руденко И.</i>	
Πασιαρδής Μ. Σας περιμένουμε. (Χριστούγεννα '74)	Пасьядис М. Ждем вас (Рождество 1974), <i>перевод Сандульской А.</i>	229
Πασιαρδής Μ. Γεύση θανάτου	Пасьядис М. Вкус смерти, <i>перевод Сандульской А.</i>	231
Πασιαρδής Μ. Μνήμη Κερύνειας	Пасьядис М. Память Керинии, <i>перевод Сандульской А.</i>	233
Κακολής Π. Φωνή του αγνοούμενου	Каколіс П. Крик пропавшего человека, <i>перевод Сафоненко Ю.</i>	235
Κακολής Π. Επανεκτίμηση συναισθημάτων	Каколіс П. Переоцененные чувства, <i>перевод Сильченко С.</i>	237
Κακολής Π. Το φίναλε της αγάπης	Каколіс П. Финал любви, <i>перевод Сильченко М.</i>	237
Γαριβάλδης Ιάκ. Ανυπότακτη ψυχή	Гаривалдис Я. Непокорный дух, <i>перевод Солодуновой Н.</i>	239
Χαραλαμπίδης Κ. Ακρόπρωρο Ιουλίου	Хараламбидис К. Резная фигурка Июля, <i>перевод Супруна А.</i>	243
Χαραλαμπίδης Κ. Κεφάλαιο 68	Хараламбидис К. Глава 68, <i>перевод Супруна А.</i>	245
Χαραλαμπίδης Κ. Άρδανα	Хараламбидис К. Ардана, <i>перевод Танабаи М.</i>	245
Γαριβάλδης. Ιάκ. Εισβολή	Гаривалдис Я. Агрессия, <i>перевод Фодлаш О.</i>	249
Γαριβάλδης Ιάκ. Από τα τείχη της Λευκωσίας	Гаривалдис Я. За стенами Никосии, <i>перевод Челаха И.</i>	252
Πασιαρδής Μ. Κερύνεια	Пасьядис М. Кериния, <i>перевод Паниевой Ю.</i>	253
Ζυμπουλάκης Σ. Της προσφυγίας και του πολέμου (Απόσπασμα)	Зимбулакис С. О беженцах и войне (Отрывок), <i>перевод Юлии Горбенко</i>	254
Πιερίδη Γ. Φ. Αλλοφροσύνη	П'єриді Г. Ф. Божевілля, <i>переклад Лемещенко Ю.</i>	258
Μάνος Κ. Γεύση θανάτου	Манос К. Присмак смерті, <i>переклад Лемещенко Ю.</i>	262
Τσουλλή Ε. Π.	Цуллі І. П. Шостий випадок, <i>переклад</i>	264

Περίπτωση έκτη	<i>Лемещенко Ю.</i>	
Χατζήπαπας Χ. Μετά τη σφαγή	Хадзипапас Х. Після бійні, <i>переклад Лемещенко Ю.</i>	266
Χαραλαμπίδης Κ. Παιδί με μια φωτογραφία	Хараламбидис К. Малыш с фотографией, <i>перевод Лютик Е.</i>	267
Χαραλαμπίδης Κ. Αποκαθήλωση	Хараламбидис К. Снятие с креста, <i>перевод Лютик Е.</i>	269
Χαραλαμπίδης Κ. Ευα	Хараламбидис К. Ева, <i>перевод Лютик Е.</i>	270
Χαραλαμπίδης Κ. Οι κούροι του Διπυλου	Хараламбидис К. Курсы Дипилона, <i>перевод Лютик Е.</i>	271
Χαραλαμπίδης Κ. Βερενίκη Ισιδώρου Μιλήσια Μενάνδρου Αιθαλίδου Γύνη	Хараламбидис К. Разговор с Исидором. Береника. Жена Менандра Атталидийского, <i>перевод Лютик Е.</i>	272
Πυλιώτης Α. Ετσι θα ζούμε	Пильйотис А. Так и будем жить, <i>перевод Шапурма В.</i>	273
Πασιαρδής Μ. Σας περιμένουμε. (Χριστούγεννα '74)	Пасьярзис М. Мы ждем вас. (Рождество 1974- го), <i>перевод Шапурма В.</i>	275
Παγιάση-Κατσούρη Ντ. Στον αναγνώστη	Пагъяси-Катсури Д. К читателю, <i>перевод Шапурма В.</i>	277
Πασιαρδής Μ. Σας περιμένουμε. (Χριστούγεννα '74)	Пасіардис М. На Вас чекаємо. (Різдво 1974-го.), <i>переклад Мозгового В.</i>	279
Πασιαρδής Μ. Σας περιμένουμε. (Χριστούγεννα '74)	Пасьярдис М. Ждем вас. (Рождество 1974), <i>перевод Емельянова А. и Орехановой А.</i>	281
Πλησής Κ. Κερυνεία	Плісіс К. Кериния, <i>перевод Паниевой Ю.</i>	283
Γαριβάλδης Ιάκ. Εισβολή	Гаривалдис Я. Вторжение, <i>перевод Тарасовой Я. и Шастун О.</i>	285
Πλησής Κ. Το Αλφαβητάρι της μνήμης	Плісіс К. Азбука пам'яті, <i>переклад Демченко К.</i>	287
Γαριβάλδης Ιάκ. Αφέλεια	Гаривалдис Я. Наивность, <i>перевод Середы В.</i>	289
Περεντός Λ. Διπλή όψη	Перендос Л. Подвійний погляд, <i>переклад Євтєєвої Д.</i>	309

Περεντός Λ. Πίκρο κρασί	Перендос Л. Гірке вино, переклад Євтєєвої Д.	310
Κατσούρης Γιάν. Μια πατριωτική ιστορία	Катсурис Я. Патриотическая история, перевод Рубан Н.	311
Παλληκαρίδης Ευ. Η Κύπρος δεν πεθαίνει	Палликаридис Эв. Кипр не умирает, перевод Кирильченко Ю.	316

Маріупольський державний університет
Кафедра грецької мови та перекладу
Почесне консульство Республіки Кіпр у Маріуполі

КІПРСЬКА ПРОБЛЕМА: 40 РОКІВ ПРОТИСТОЯННЯ

Матеріали круглого столу
м. Маріуполь, 26 листопада 2014 року

*за підтримки Міністерства освіти та культури Республіки Кіпр,
Посольства Республіки Кіпр у Києві,
Фонду «Анастасіос Г. Левендіс»*